

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

Н. М. БАКАЯНОВА, А. В. КУБАЄНКО, О. Г. СВИДА

**ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ**

Навчально-методичний посібник

Освітня програма підготовки здобувачів вищої освіти ступеня магістра
в Національному університеті «Одеська юридична академія»
галузь знань - 26 «Цивільна безпека»
спеціальність - 262 «Правоохоронна діяльність»

Одеса
Фенікс
2020

*Рекомендовано до друку Навчально-методичною радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 5 від 2 липня 2020 року).*

Автори:

Бакаянова Нана Мезенівна – завідувач кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, доцент;

Кубасенко Андрій Володимирович – доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», кандидат юридичних наук, доцент;

Свида Олексій Георгійович – доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», кандидат юридичних наук, доцент.

Рецензенти:

Калянов Дмитро Петрович – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри державно-правових дисциплін Одеського державного університету внутрішніх справ;

Денисова Аліна Володимирівна – доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри адміністративного права та адміністративного процесу Одеського державного університету внутрішніх справ.

Бакаянова Н. М., Кубасенко А. В., Свида О. Г.

- Б 19 Організація правоохоронної діяльності Національної поліції України [Електронне видання] : навчально-методичний посібник з навчальної дисципліни «Організація правоохоронної діяльності Національної поліції України» (галузь знань 26 «Цивільна безпека», другий (магістерський) рівень, спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність») для студентів I курсу магістратури заочної форми навчання / Н. М. Бакаянова, А. В. Кубасенко, О. Г. Свида. – Одеса : Фенікс, 2020. – 218 с. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/>
ISBN 978-966-928-557-7

УДК 351.74 (477)

Навчально-методичний посібник з навчальної дисципліни «Організація правоохоронної діяльності Національної поліції України» (галузь знань 26 «Цивільна безпека», другий (магістерський) рівень, спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність») для студентів I курсу магістратури заочної форми навчання / Н.М. Бакаянова, А.В. Кубасенко та ін. Одеса. 2020. 218 с.

ISBN 978-966-928-557-7

© Н. М. Бакаянова, А. В. Кубасенко, О. Г. Свида, 2020
© Національний університет «Одеська юридична академія», 2020.

ВСТУП

Становлення України як демократичної, соціальної, правової держави значною мірою залежить від стабільності суспільних відносин, захищеності прав, свобод і інтересів людини та вимагає ефективної роботи правоохоронних органів, в тому числі і органів Національної поліції.

Обов'язок і відповідальність держави за забезпечення прав і свобод людини і громадянина вимагає докорінного реформування правоохоронної системи України. У 2015 році з набуттям чинності Закону України «Про Національну поліцію» було створено концептуально новий центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку - Національну поліцію України. Процес реформування було спрямовано на створення демілітаризованого, деполітизованого органу влади із сервісними функціями, забезпечення стійкої ефективної системи взаємодії з населенням на засадах прозорості, взаємовідповідальності, партнерства.

Одним із основних завдань діяльності Національної поліції є забезпечення публічної безпеки, як складової національної безпеки України. Попри позитивні зрушення у сфері реформування правоохоронних органів, існує досить широке коло проблем і прогалин, що стосуються організаційного та правового забезпечення публічної безпеки підрозділами Національної поліції. Вони потребують суттєвого удосконалення та набувають особливого значення в контексті гармонізації законодавства, підвищення ефективності діяльності у зазначеній сфері, з урахуванням сучасних реалій суспільних та державних процесів, що відбуваються в Україні.

Сфера регулювання поліцейської діяльності постійно перебуває у стані динамічної трансформації та удосконалення і певною мірою відображає напрями реалізації правової політики держави. Незважаючи на зміни, система правоохоронних органів залишається недостатньо ефективною та закритою від суспільства. Україна обрала свій шлях формування правопорядку, необхідність зміни якого обумовлюється інтересами держави та суспільства. Розуміння проблеми регулювання та забезпечення поліцейської діяльності обумовлює розробку нової, якісної й ефективної стратегії організації та діяльності поліцейських органів. Саме тому процес забезпечення публічного порядку в Україні, що відповідатиме вимогам сьогодення, є одним з найважливіших завдань правової держави; у здійсненні вказаного процесу беруть участь всі державні органи, зокрема, правоохоронні.

Наша країна продовжує формування сучасного, ефективного, якісного та дієвого механізму державних органів. Особливу роль в цьому механізмі відіграють органи правопорядку і, зокрема, поліція, на яку покладено обов'язок забезпечувати права і свободи громадян та охороняти

встановлений порядок, не допускаючи протиправних посягань. У цілому ж поліція та здійснення нею правоохоронної діяльності нерозривно пов'язані з існуванням держави, які співвідносяться як частина і ціле. Під час функціонування механізму держави важливим є забезпечення реалізації норм права всіма членами суспільства, при цьому неабияку роль відіграють заходи примусу, тому в даному випадку взаємозв'язок держави та поліції є необхідним та логічним.

Діяльність поліції має велике значення не лише для суспільства в цілому, а й для окремої людини зокрема, адже впевненість у власній безпеці та відчуття захищеності з боку органів державної влади є головною вимогою, яку висуває сучасне суспільство до держави.

Реформування правоохоронних органів в Україні є невід'ємною частиною демократизації суспільного життя та побудови правової держави, а тому дотримання і реалізація основних засад діяльності Національної поліції України, закріплених у розділі II Закону України «Про Національну поліцію», прискорять процес формування та ефективного функціонування інституту поліції в Україні відповідно до міжнародних стандартів забезпечення прав і свобод у різних сферах життєдіяльності людини.

У навчально-методичному посібнику з урахуванням змін і доповнень до законодавства, зумовлених організаційно-структурними змінами в побудові Національної поліції розглянуто теоретико-правові основи правоохоронної діяльності Національної поліції; визначено мету, завдання, форми та методи поліцейської діяльності; з'ясовано правовий статус поліцейських; виокремлено специфіку організаційно-правової діяльності підрозділів Національної поліції в найбільш професійно орієнтованих сферах їх правозастосовної діяльності.

Навчально-методичний посібник розроблено в межах програми навчальної дисципліни «Організація правоохоронної діяльності Національної поліції України» та спрямований на підготовку студентів та висококваліфікованих кадрів для підрозділів Національної поліції та інших правоохоронних органів. Також посібник має стати допоміжним наочним навчальним засобом для поліцейських в цілому та інших практичних працівників правоохоронних органів зокрема.

Основна мета навчально-методичного посібника полягає у поглибленому теоретико-методологічному та прикладному вивченні відповідної навчальної дисципліни. Найважливішими завданнями курсу є формування у студентів знань, умінь та навичок, які відповідають професійно-кваліфікаційним характеристикам основних посад працівників Міністерства внутрішніх справ України та завданням, які постають перед Національною поліцією на конкретному етапі розвитку українського суспільства.

Використання посібника у навчальному процесі сприятиме вільному орієнтуванню в основних положеннях законодавства України, що регулює організаційно-розпорядчу діяльність органів поліції; системі та структурі органів поліції; завданнях основних підрозділів поліції щодо підтримання

публічної безпеки і порядку; видах заходів адміністративного впливу, які застосовуються поліцією під час виконання завдань щодо забезпечення публічної безпеки і порядку, та умовах, необхідних для їх застосування; формах взаємодії поліції з іншими правоохоронними органами, місцевим самоврядуванням та громадськістю; особливостях процесуальних документів, які складаються під час поліцейської діяльності. Завдяки ознайомленню з матеріалом, викладеним у посібнику, студенти зможуть доволіно використовувати засвоєні знання для розв'язання типових ситуацій, що виникають під час професійної діяльності, організовувати свою діяльність на основі певного алгоритму; орієнтуватися у процесі зміни професійних завдань та ускладнення оперативної обстановки, знаходити шляхи вирішення нетипових завдань, що виникають під час забезпечення службової діяльності, публічної безпеки й порядку, спілкування з громадянами та правопорушниками.

Навчально-методичний посібник укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах та узгоджено із структурою змісту навчального курсу, рекомендованою Європейською Кредитно-Трансферною Системою (ECTS).

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Назва теми	Лекційні заняття (год.)	Практичні заняття (год.)	Самостійна робота (год.)
Тема № 1. Поняття, сутність і значення правоохоронної діяльності Національної поліції України	2		10
Тема №2. Проходження служби в органах Національної поліції України	2	2	10
Тема №3. Форми та методи поліцейської діяльності. Поліцейські заходи	2		10
Тема №4. Організація діяльності патрульної поліції			10
Тема №5. Організація діяльності оперативних підрозділів Національної поліції України			10
Тема №6. Організація роботи органів досудового розслідування Національної поліції			10
Тема №7. Організація діяльності чергових частин та підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України			10
Тема №8. Організація взаємодії органів Національної поліції України та суспільства на засадах партнерства	2		10

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема № 1. Поняття, сутність і значення правоохоронної діяльності Національної поліції України.

Поняття, предмет, завдання та система навчальної дисципліни «Організація правоохоронної діяльності Національної поліції України». Поняття, сутність та ознаки правоохоронної діяльності Національної поліції України. Поняття поліцейської діяльності та її співвідношення з правоохоронною діяльністю. Зміст, система та види поліцейської діяльності. Суб'єкти поліцейської діяльності. Поліцейська діяльність як засіб забезпечення публічної безпеки. Поліцейські послуги як основа публічно-сервісної діяльності Національної поліції України та Міністерства внутрішніх справ України.

Тема №2. Проходження служби в органах Національної поліції України

Національна поліція України: правовий статус, основні завдання та функції. Загальна система та повноваження поліції. Поняття та зміст правового статусу працівника поліції. Порядок проходження служби в Національній поліції. Вимоги до кандидатів на службу в поліції. Порядок призначення на посади поліцейських. Обмеження, пов'язані зі службою в поліції. Службове сумісництво поліцейських. Перебування поліцейських у розпорядженні. Професійне навчання поліцейських. Звільнення зі служби в поліції. Особливості юридичної відповідальності працівників поліції. Соціальний захист поліцейських

Правила поведінки та професійної етики особового складу органів Національної поліції. Службова дисципліна. Дисциплінарний проступок. Види заохочень і стягнень. Строки дії адміністративних стягнень. Порядок накладення та оскарження дисциплінарного стягнення. Діяльність поліції і права громадян. Суть і значення законності у діяльності поліції. Причини і умови, що сприяють порушенням законності в поліцейській діяльності, основні напрямки їх попередження. Способи забезпечення законності в поліцейській діяльності.

Тема №3. Форми та методи поліцейської діяльності. Поліцейські заходи.

Основні форми та методи адміністративної діяльності органів Національної поліції. Переконавання. Адміністративний примус. Заходи адміністративного примусу: адміністративно-попереджувальні заходи; заходи адміністративного припинення; адміністративні стягнення.

Форми адміністративної діяльності Національної поліції: поняття та класифікація. Правові форми: видання актів управління, укладення угод, здійснення інших юридично значущих дій. Поняття актів управління та їх

класифікація. Організаційні (неправові) форми адміністративної діяльності Національної поліції: здійснення суспільно-організаційних заходів Національної поліції; здійснення матеріально-технічних заходів Національної поліції. Адміністративні акти Національної поліції. Акти управління та їх класифікація: за сферою застосування; за юридичними ознаками; за формою видання; за назвою.

Поняття та ознаки поліцейських заходів. Види поліцейських заходів та порядок їхнього застосування. Поняття, види та особливості застосування превентивних заходів. Поняття, види та особливості застосування примусових заходів.

Тема №4. Організація діяльності патрульної поліції

Призначення, завдання та правові підстави діяльності патрульної поліції. Принципи діяльності патрульної поліції: законності, гуманізму, поваги до особи, соціальної справедливості, взаємодії з іншими державними органами, трудовими колективами, громадськими об'єднаннями і населенням.

Організаційно-структурна побудова патрульної поліції, її сили та засоби, види нарядів, їх основні функціональні обов'язки та права.

Порядок підготовки та інструктажу нарядів патрульної поліції. Організація контролю за несенням служби патрульної поліції.

Тема №5. Організація діяльності оперативних підрозділів Національної поліції України

Правова основа оперативно-розшукової діяльності органів Національної поліції та гарантії законності під час здійснення оперативно-розшукової діяльності. Поняття, ознаки та система суб'єктів оперативно-розшукової діяльності. Виконавці та учасники оперативно-розшукової діяльності, їх соціальний та правовий захист. Контроль за оперативно-розшуковою діяльністю. Обмеження строків ведення оперативно-розшукової діяльності та тимчасове обмеження прав і свобод людини і громадянина. Підрозділи, які здійснюють ОРД в кримінальній поліції. Вимоги до особистих та професійних якостей працівників оперативних підрозділів. Права підрозділів, які здійснюють ОРД. Обов'язки підрозділів, які здійснюють ОРД.

Тема №6. Організація роботи органів досудового розслідування Національної поліції

Організаційно-правові основи діяльності органів досудового розслідування національної поліції України. Правова основа діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України. Завдання та функції органів досудового розслідування Національної поліції України.

Організаційна структура та керівництво органами досудового розслідування Національної поліції України. Правовий статус слідчого органів Національної поліції.

Структура та організація роботи слідчих підрозділів в системі органів Національної поліції. Головне слідче управління як центральний орган підрозділів досудового розслідування. Повноваження начальника Головного слідчого управління. Організація роботи слідчого управління (відділу) ГУНП. Правовий статус слідчих управлінь (відділів) ГУНП. Обов'язки та права начальника слідчого підрозділу. Організація роботи слідчого підрозділу територіального органу поліції. Службова документація слідчого підрозділу.

Особливості організації розслідування та керівництво слідчою та слідчо-оперативною групою. Форми взаємодії організації розслідування слідчою та слідчо-оперативною групою. Керівництво слідчою та слідчо-оперативною групою. Розподіл повноважень, предмету відання між учасниками слідчо-оперативної групи на різних рівнях.

Організація взаємодії підрозділів досудового розслідування з оперативними підрозділами. Правова основа взаємодії підрозділів досудового розслідування з іншими службами органів Національної поліції. Завдання та принципи взаємодії підрозділів досудового розслідування з іншими службами органів поліції. Форми взаємодії підрозділів досудового розслідування з іншими службами органів поліції.

Організація діяльності органів досудового розслідування під час надання та отримання міжнародно-правової допомоги. Структура та організація здійснення міжнародно-правової допомоги. Правові акти, якими встановлено структуру та організацію здійснення міжнародно-правової допомоги. Основні принципи здійснення міжнародно-правової допомоги.

Тема №7. Організація діяльності чергових частин та підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України

Загальні положення діяльності чергових частин органів Національної поліції: поняття, структура та основні завдання. Принципи роботи чергових частин. Організація діяльності чергової частини. Обов'язки начальника чергової частини. Обов'язки головного інспектора-чергового чергової частини. Склад добового наряду чергової частини. Обов'язки відповідального. Обов'язки заступника відповідального. Організація діяльності чергових частин ГУНП. Обов'язки начальника чергової частини. Обов'язки оперативного чергового ГУНП. Обов'язки помічників відповідальних по органу Національної поліції. Склад добового наряду чергової частини та СОГ. Порядок зміни чергових по територіальному органу поліції. Критерії оцінки службової діяльності працівників чергових частин. Права та обов'язки чергового. Дії чергового під час раптової смерті чи самогубства. Перелік осіб, які не підлягають затриманню. Обов'язки чергового при адміністративному затриманні особи. Обов'язки чергового при

доставлянні неповнолітнього, який скоїв правопорушення. Контроль за діяльністю чергових частин. Правова основа діяльності служби дільничних офіцерів поліції.

Структура служби дільничних офіцерів поліції. Принципи діяльності служби дільничних офіцерів поліції. Поняття дільничного офіцера поліції. Основні завдання працівників служби дільничних офіцерів поліції. Організація роботи дільничних офіцерів поліції Департаменту превентивної діяльності. Порядок призначення старших дільничних (дільничних) офіцерів поліції та їх помічників. Організація роботи дільничного офіцера поліції на поліцейській дільниці. Особливості організації роботи дільничного офіцера поліції в сільській місцевості. Організація проведення профілактичної роботи. Взаємодія дільничного офіцера поліції з патрульними нарядами, громадськими формуваннями та населенням щодо охорони громадського порядку, профілактики правопорушень. Організація діяльності дільничних офіцерів по роботі з населенням та громадськими формуваннями з охорони громадського порядку.

Правове регулювання дозвільної системи органів Національної поліції. Визначення дозвільної системи. Призначення дозвільної системи та завдання органів Національної поліції щодо її забезпечення. Перелік та характеристика предметів, матеріалів і речовин підприємств, майстерень і лабораторій, на які поширюється дозвільна система (об'єктів дозвільної системи).

Завдання органів Національної поліції у сфері здійснення дозвільної системи. Умови та порядок видачі дозволів на функціонування об'єктів дозвільної системи. Вимоги, що ставляться до відкриття та функціонування об'єктів, зберігання та перевезення предметів і речовин дозвільної системи. Види дозволів і порядок їх видачі. Перелік обставин, що обмежують або виключають допуск сторонніх осіб до об'єктів, предметів чи речовин дозвільної системи. Облік власників зброї, пристроїв. Видача дозволів на придбання, зберігання, перевезення і використання вогнепальної зброї, бойових припасів до неї, основних частин зброї, холодної зброї, пристроїв та патронів до них, пневматичної зброї, вибухових матеріалів і речовин, відкриття і функціонування об'єктів дозвільної системи. Права органів Національної поліції у разі виявлення порушень правил дозвільної системи. Контроль за об'єктами дозвільної системи. Придбання, зберігання, перевезення, облік і використання вибухових матеріалів. Організація нагляду поліції за дотриманням правил дозвільної системи.

Тема №8. Організація взаємодії органів Національної поліції України та суспільства на засадах партнерства

Принципи діяльності поліції. Основи правоохоронної діяльності в суспільстві. Основні завдання з активізації взаємодії між поліцією та населенням. Основні елементи стратегії партнерства поліції та суспільства. Роль поліції і громади з позицій партнерства. Виявлення та розв'язання

дільничними офіцерами поліції проблем, які виникають у повсякденній роботі.

Організація щоденної роботи дільничного офіцера поліції. Взаємодія з населенням на засадах партнерства. Виявлення та вирішення дільничним офіцером поліції проблем громадськості. Характеристика підходу «поліція та громада». Втілення в життя такого підходу на прикладі роботи поліції. Засоби загальної профілактики у діяльності дільничних офіцерів поліції.

Робота дільничного офіцера поліції з громадою. Консультативні групи громадян. Урегулювання проблем громади на території обслуговування. Етапи і якість прийняття рішень. Фактори і бар'єри для ефективного прийняття рішень. Управління проведення зборами громадян. Моделі аналізу урегулювання проблем та прийняття рішень. Формування команди та групове прийняття рішень. Концепція ефективного і продуктивного планування дій в рамках взаємодії з громадою. Особливості ефективної комунікації в роботі дільничного офіцера поліції. Етична поведінка та порядність у роботі поліцейського.

НАВЧАЛЬНИЙ КОНТЕНТ

ЛЕКЦІЇ

Тема № 1. Поняття, сутність і значення правоохоронної діяльності Національної поліції України.

Мета вивчення

Формування поняттєво-категоріального апарату з відповідної теми лекції, а також систематизованих стійких знань у студентів загальних вимог національного законодавства, регламентуючого правоохоронну діяльність Національної поліції.

Результати навчання

Після лекції здобувач вищої освіти буде (спроможний):

- 1) пояснювати теоретичні та практичні аспекти організації і діяльності Національної поліції України, її взаємодії з іншими правоохоронними органами у зміцненні законності;
- 2) демонструвати глибоке знання практики діяльності органів Національної поліції України;
- 3) володіти глибокими знаннями із організації правоохоронної діяльності Національної поліції України стосовно захисту права та законних інтереси громадян відповідно до встановленого законом порядку;
- 4) розв'язувати практичні задачі із застосування законодавства стосовно організації правоохоронної діяльності Національної поліції України.

Навчальні питання:

1. Поняття поліцейської діяльності та її співвідношення з правоохоронною діяльністю.
2. Зміст, система та види поліцейської діяльності.
3. Суб'єкти поліцейської діяльності.
4. Поліцейська діяльність як засіб забезпечення публічної безпеки.

Література:

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141
2. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 року. Відомості Верховної Ради України. 1990. № 31. Ст. 429.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984 року. Відомості Верховної Ради України. 1984. № 51. Ст. 1122.
4. Про запобігання корупції [Електронний ресурс] : закон України від 14.10.2014 № 1700-VII із змін., внес. згідно із Законами України та

Рішеннями Конституційного Суду. Електрон. дан. (1 файл). Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>. Назва з екрана.

5. Про звернення громадян: Закон України від 02 жовтня 1996 р. Відомості Верховної Ради України. 1996. №47. С. 256.

6. Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 р.. Відомості Верховної Ради. 2015. № 40-41. Ст.379

7. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017. Відомості Верховної Ради. 2018. №5. Ст. 35.

8. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону: Закон України від 22 червня 2000 р.. Відомості Верховної Ради України. 2000. №40. Ст. 338.

9. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції : наказ МВС України № 1376 від 06.11.2015 року. Офіційний вісник України. 2015. № 99. стор. 201. Ст. 3405

10. Про затвердження Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі : наказ МВС України № 1395 від 07.11.2015 року. Офіційний вісник. 2015. № 88. Ст. 2964.

Спеціальна література:

11. Адміністративна діяльність національної поліції : загальна частина : [навчальний посібник] / [В. М. Бесчасний, О. М. Мердова, В. С. Тулінов та ін.]; за ред. В. М. Бесчасного. – Київ : ВД «Дакор», 2017. – 248 с.

12. Адміністративна діяльність Національної поліції: Навчальний посібник для підготовки до іспиту // О. М. Калюк, С. Ф. Константинов, В. А. Куліков та ін.; МВС України; НАВС. Київ: "Освіта України". 2016. 228с.

13. Адміністративна діяльність органів поліції України : підручник / за заг. ред. В. В. Сокурєнка [В. В. Сокурєнко, О. І. Безпалова, О. В. Джафарова та ін.] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2017. 432 с.

14. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях : навчальний посібник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України О. М. Бандурки ; [О. І. Безпалова, О.В. Джафарова, С.М. Князєв та ін.; передм. О. М. Бандурки] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2017.

15. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях: навч. посіб. // С. Ф. Константинов, В. І. Олефір, С. Г. Братєль, МВС України, НАВС - Київ: "Центр учбової літератури". 2017. 187с.

16. Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції: навч. посібник // Константинов С. Ф., Братєль С. Г., Басс В. О. та ін.; МВС України, НАВС - Київ: ЦУЛ, 2017р. 333с.

17. Бельский К.С. Полицейское право : лекционный курс / под ред. канд. юрид. наук А.В. Куракина. М. : Дело и Сервис, 2004. 816 с.

18. Битяк Ю.П. Адміністративне право / Ю.П. Битяк (кер. авт. кол.), В.М. Гаращук, В.В. Богуцький. Х. : Право, 2010. 624 с.
19. Будзинський М. П. Адміністративно-правове регулювання у сфері кадрового забезпечення Національної поліції України: автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 "адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право" // Будзинський Микола Петрович; МВС України. ДНДІ - Київ: 2017р. 21с.
20. Права людини в діяльності української поліції – 2016: наук.-практ. видання // Асоціація УМДПЛ, експертна група "Поліція під контролем" Київ: 2017. 290 с.
21. Фатхутдінов В. Г. Адміністративно-правове забезпечення громадської безпеки України: дис. на здобут. наук. ступ. док. юрид. наук: спец. 12.00.07 "Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право" // Фатхутдінов В.Г.; МВС Укаїни; НАВС. Київ: 2017р. 440с.
22. Чупров В.В. Моніторинг дотримання прав людини в територіальних органах Національної поліції України в рамках реалізації національного превентивного механізму // Департамент з питань реалізації нац. превент. механізму. К.: 2016р. 143с.

1. Поняття поліцейської діяльності та її співвідношення з правоохоронною діяльністю

Еволюційний розвиток держави обумовив виокремлення поліцейського аспекту її діяльності, що спричинено прагненням до упорядкування суспільних відносин з метою забезпечення правопорядку та безпеки громадян, створення належних умов для реалізації кожним суб'єктивних прав і свобод. Одним із найважливіших завдань держави донині залишається розбудова ефективної правоохоронної системи, суб'єкти якої наділені повноваженнями застосування легітимного примусу при охороні суспільного блага та протидії існуючим загрозам (небезпекам). «Поліцейська діяльність» є однією з основоположних категорій у поліцейському праві, яка, власне, і уособлює ті складові, що направлені на реалізацію мети сучасної держави в правоохоронній сфері життєдіяльності суспільства.

Сама ж дефініція поліцейської діяльності є складним та багатогранним теоретико-правовим явищем, яке складалося історично разом із розвитком держави та інших державно-правових інститутів. Основні концептуальні засади дослідження сутності поліцейської діяльності були закладені впродовж другої пол. XVIII — поч. XX ст. у роботах низки зарубіжних і вітчизняних поліцейстів. Однак, на сьогоднішній час тематика поліцейської діяльності також складає чималий інтерес серед наукових досліджень та відображена у наукових працях таких відомих іноземних, російських та українських вчених-поліцейстів сучасності і минулого — І. Є. Андрієвського, К. С. Бельського, Ж. Веделя, І. А. Горшенєвої, В. М. Гессена, І. А. Губанова, В. Ф. Дерюжинського, Є. В. Додіна, В. В. Іванівського, Д. П. Калаянова, М.

В. Лошицького, В. М. Лешкова, П. П. Михайленка, І. І. Мушкета, Ю. І. Римаренка, Ю. П. Соловєя, Ю. Н. Старилова, І. Т. Тарасова, Г. А. Туманова, В. М. Шадріна, М. М. Шпилевського та ін.

Поліцейська діяльність направлена на задоволення потреб суспільства, які полягають у дотриманні законності та правовій охороні суспільних відносин. А також даний вид державної діяльності доповнює інші сфери державного впливу. Це пов'язано з тим, що поліція виникла в межах функціонування держави як суспільної організації людей, де всі сфери життєдіяльності забезпечуються органами державної влади, що діють від імені та в інтересах суспільства та здійснюють свій вплив на правове регулювання суспільних відносин. Таке соціальне регулювання може бути здійснено в разі крайньої необхідності шляхом застосування примусу, про що вказувалося раніше. В даному контексті доречною видається думка Ж. В. Лар'єра, який зазначав, що тандем легітимної влади із застосуванням заходів примусу дає можливість управляти суспільством та втілювати в життя нормативні приписи.

Органи поліції є частиною механізму держави, у зв'язку з чим держава наділяє дані органи можливістю застосовувати примус в межах, визначених законом. Це дає можливість поліції застосовувати законні заходи впливу з метою виконання громадянами рішень влади та положень нормативно-правових актів, що сприяє закріпленню та втіленню принципу верховенства права в країні.

Визначаючи місце поліції в механізмі держави, слід розмежовувати поняття «поліцейська функція держави» і «функції поліції». Адже поліцейська функція держави включає в себе здійснення сукупності взаємопов'язаних заходів впливу держави, які впливають на правове регулювання суспільних відносин. На противагу цьому під функціями поліції слід розуміти систему напрямів діяльності поліцейських органів, реалізація яких направлена на досягнення цілей та завдань, що покладаються на дану спеціалізовану інституцію виконавчо-розпорядчої влади.

Реалізація поліцейської функції держави здійснюється в межах адміністративної діяльності держави, у зв'язку з чим поліцейська діяльність може бути визначена одним із її видів.

Слушною видається думка російського поліцейста К. С. Бельського, який у широкому розумінні визначає поліцейську діяльність як особливий вид державно-управлінської діяльності, яка направлена на забезпечення громадської безпеки та охорону громадського порядку, спираючись на використання заходів державного примусу. При цьому, науковець звертає увагу на те, що поліцейську діяльність слід відрізнити від правоохоронної діяльності, так як остання є ширшим поняттям, що поглинає в себе діяльність поліції, та на підставі цього виключається їх ототожнення.

Під час розмежування вказаних вище понять, наприклад, В. П. Сальніков вказує на багатоманіття суб'єктів правоохоронної діяльності та наявність серед них недержавних інституцій. В свою чергу, поліцейська діяльність здійснюється від імені держави вповноваженими на те

спеціальними органами влади. Іншим аргументом стосовно різниці цих двох понять науковець називає те, що поліцейська діяльність обов'язково знаходить свою реалізацію через правозастосування, де можливе використання спеціальних заходів впливу, а саме: застосування фізичної сили, спеціальних засобів впливу, в тому числі вогнепальної зброї, електрошокерів, гумових кийків тощо. Метою застосування таких спеціальних засобів є обмеження діяльності суб'єкта задля забезпечення законних прав та інтересів конкретного індивіда, групи населення або ж суспільства в цілому. На противагу правоохоронна діяльність може бути втілена в життя й через безпосередні форми реалізації нормативних приписів.

Підтримуючи позицію К. С. Бельського, В. М. Шандрін вважає, що «поліцейська діяльність є особливим видом соціальної, державно-управлінської діяльності, який здійснюється на основі закону і в інтересах суспільства та спрямований на охорону і забезпечення громадського порядку та безпеки всіма можливими засобами аж до примусу».

Лаконічним видається визначення дефініції поліцейської діяльності, яке пропонує Б. П. Єлисєєв, під якою вчений розуміє наглядово-примусову діяльність, що направлена на встановлення безпеки громадян та контролю у сфері громадського порядку.

В той же час існує підхід до тлумачення «поліцейської діяльності» як особливої форми реалізації поліцейської функції держави, що представляє собою цілеспрямований вплив спеціальних державних органів на правовідносини.

Враховуючи такий плюралізм до визначення категорії «поліцейська діяльність», на думку О. С. Проневича, доречно визначити наступні ознаки поліцейської діяльності:

- належність до видів соціальної діяльності;
- реалізація у вигляді усвідомленого і цілеспрямованого впливу суб'єкта на об'єкт, не пов'язаний з ним відносинами підпорядкування (субординації);
- основоположне значення категорії «охорона», що передбачає захист суспільства від загроз (небезпек);
- наглядово-примусова спрямованість, що зумовлює можливість застосування специфічних методів (засобів) адміністративного нагляду та адміністративного примусу;
- професійна природа і публічний характер;
- формальна визначеність і неприпустимість порушення законних процедур.

Узагальнюючи зазначені вище ознаки, науковець дає своє визначення дефініції поліцейської діяльності, а саме, що це «один з видів державно-управлінської (адміністративної) діяльності, що реалізується наділеними спеціальною компетенцією застосування державного примусу озброєними органами державної виконавчої влади (формаціями), уповноваженими здійснювати охорону правопорядку, забезпечувати внутрішню безпеку,

особисті та майнові права громадян»

Є й такі вчені, що виділяють загальну поліцейську діяльність, під якою розуміють правоохоронну діяльність уповноважених державою суб'єктів публічної адміністрації, спрямовану на встановлення та забезпечення правопорядку, з можливістю застосування заходів адміністративного примусу в передбачених законом випадках, та спеціальну поліцейську діяльність, яка визначається як діяльність уповноважених державою спеціальних суб'єктів поліцейської діяльності щодо здійснення оперативно-розшукової, кримінальної процесуальної та виконавчої діяльності, передбаченої нормами права, що визначають специфічний порядок її здійснення.

В свою чергу, М. В. Лошицький у своїй монографічній праці «Теоретико-правові засади адміністративно-поліцейської діяльності держави» поліцейську діяльність визначає як «охоронну діяльність держави, яка має своїм предметом охорони громадський порядок, а також існуючі блага, особисті та майнові права. Поліцейська діяльність має за мету охорону всіх форм громадського порядку і направлена, в першу чергу, проти ексцесів в громадських місцях».

Виходячи зі змісту наведених визначень, слід зазначити, що пріоритетним змістом поліцейської діяльності є контроль за дотриманням правопорядку та вжиття превентивних заходів для зниження показників злочинності. В свою чергу, такий зміст знаходить своє відображення в основних завданнях, що стоять перед поліцією, яким притаманні такі риси: визначення напрямків діяльності членами соціуму, направленість на виконання нормативних актів органів як державної, так і місцевої влади, вдосконалення правової та організаційної основи функціонування структурних підрозділів поліції, направленість на досягнення загальносоціального блага.

Для кожної держави притаманні свої особливості взаємодії з поліцією, однак, є й загальні риси, що визначають основний вектор розвитку поліцейських систем світу сучасності, серед яких, на нашу думку, можна виділити такі:

- поліція виступає сервісною службою, що надає низку послуг населенню;
- тісний взаємозв'язок з громадськістю;
- підвищення соціальної місії поліцейських структур, яка полягає насамперед у «служінні населенню»;
- направленість на забезпечення реалізації та захисту основних прав та свобод людини і громадянина.

Характеризуючи поліцейську діяльність, необхідно, окрім її засобів, визначити також мету, об'єкт і суб'єкт такої діяльності. Так, метою поліцейської діяльності є реалізація поліцейської функції держави з метою охорони правопорядку і забезпечення внутрішньої безпеки. Суб'єктами поліцейської діяльності виступають наділені особливою компетенцією спеціальні органи, уповноважені державою застосовувати заходи примусу.

Так, на думку М. В. Лошицького, поліцейську діяльність здійснюють органи, які утворюють систему, що складається із трьох підсистем: 1) загальної поліції (органи внутрішніх справ); 2) спеціалізованої поліції (фіскальні органи, виконавча служба, держпродспоживслужба); 3) спеціальних служб (СБУ, зовнішня розвідка).

Об'єктом поліцейської діяльності у вузькому розумінні є поведінка суб'єктів суспільних відносин, на які спрямовані заходи державного примусу. У широкому ж аспекті до об'єкта поліцейської діяльності відносять нормативно врегульовані суспільні відносини, до складу яких входять правовідносини, що направлені на реалізацію суб'єктами конституційних політичних прав та свобод, а також правовідносини, що відновлюють вказані права та свободи в разі їх порушення. Таким чином, об'єктом поліцейської діяльності виступає специфічна сфера суспільних відносин, що врегульована нормами поліцейського права. Саме поліцейські правовідносини свідчать про перетворення повинності в акт конкретної поведінки. У цих правовідносинах правила і принципи поліцейського права отримують своє реальне відображення в поведінці громадян, діяльності організацій, органів держави і посадових осіб. Поліцейські правовідносини є різновидом адміністративно-правових (управлінських) відносин.

В теорії поліцейського права склався плюралізм підходів до визначення дефініції «поліцейська діяльність», проте, можна виокремити такі два основні: по-перше поліцейська діяльність розглядається як вид державно-управлінської діяльності спеціалізованих органів виконавчої влади; по-друге, поліцейська діяльність уявляється однією із форм реалізації поліцейської функції держави, при здійсненні якої може бути використаний метод примусу. Ці підходи є обґрунтованими, оскільки, дійсно, така специфічна діяльність як поліцейська може здійснюватися виключно уповноваженими на те спеціальними державними інституціями, зокрема, поліцією, при цьому використовуючи всі можливі заходи впливу, включаючи примус як метод соціального управління, з метою забезпечення законності, правопорядку та безпеки в суспільстві.

Отже, під *поліцейською діяльністю* слід розуміти особливу форму державно-владної діяльності управлінського характеру, яка здійснюється уповноваженими органами державної влади, із застосуванням поліцейських заходів, включаючи примус, з метою здійснення адміністративного нагляду у всіх сферах життєдіяльності суспільства, а також забезпечення реалізації та захисту конституційних прав та свобод людини і громадянина.

Правоохоронна діяльність є багатоманітною та проявляється через різні напрямки функціонування вповноважених на те органів державної влади, що мають відповідну компетенцію. До системи правоохоронної діяльності окрім суб'єктів та об'єктів слід включати ще й напрямки її здійснення. При цьому, звернемо увагу на те, що напрямки реалізації правоохоронної діяльності комплексно містять у собі завдання, функції її суб'єктів, а також форми, засоби та методи її практичної реалізації.

Так, до основних напрямків правоохоронної діяльності відносять: попередження правопорушень, виявлення правопорушень, припинення правопорушень, розкриття правопорушень, розслідування правопорушень, притягнення до юридичної відповідальності правопорушників, виконання заходів юридичної відповідальності. У правоохоронній діяльності за функціональним критерієм виділяються попереджувальний, охоронний (захисний), регулятивний і контрольно-наглядовий напрямки.

В свою чергу, правоохоронна діяльність за суб'єктно-об'єктним критерієм складається з таких напрямків: попередження правопорушення, охорона громадського порядку, громадської безпеки і власності, оперативно-розшукова та розвідувальна діяльність, контрольно-наглядова діяльність, досудове розслідування в кримінальних справах та адміністративне провадження, правосуддя, виконання вироків, рішень, ухвал і постанов судів, постанов органів розслідування і прокурорів, надання правової допомоги.

Кожний з цих напрямків має за мету досягнення конкретних результатів, а саме: 1) усунення порушень норм Конституції України; 2) справедливий розгляд цивільних і кримінальних справ, справ про адміністративні правопорушення; 3) виявлення і усунення порушень закону засобами прокурорського реагування; 4) розкриття злочинів і викриття осіб, винних в їх вчиненні; 5) підготовка матеріалів для розгляду конкретних справ у суді; 6) надання всім, кому це необхідно, кваліфікованої юридичної допомоги, особливо тим особам, що притягуються до кримінальної відповідальності, а також надання інших юридичних послуг; 7) створення умов для нормальної діяльності судів та інших органів.

Сутність правоохоронної діяльності також визначається її метою, яка полягає в охороні прав і свобод людини та громадянина, громадського порядку, забезпеченні громадської безпеки, підтриманні правопорядку, втіленні в життя принципу верховенства права. Ця мета досягається при реалізації завдань і функцій, що покладаються суспільством і державою на цей вид діяльності.

До завдань правоохоронної діяльності відносять наступні: профілактика правопорушень у сфері реалізації норм права, а також виявлення та припинення таких протиправних діянь; здійснення превентивної діяльності, яка направлена на відвернення вчинення правопорушень проти безпеки громадян; в разі наявності факту вчинення правопорушення — здійснення оперативної діяльності, направленої на розкриття злочину, встановлення винних у вчиненні протиправного діяння та застосування до них відповідного виду юридичної відповідальності; недопущення незаконного притягнення невинної особи до відповідальності; нагляд за процесом правозастосування; неупереджене виконання рішень, передбачених законом; надання кваліфікованої юридичної допомоги населенню.

Функціями правоохоронної діяльності є: функція охорони, профілактична функція, функція нагляду (контролю), регулятивна функція, каральна функція, виховна функція.

Сутність правоохоронної діяльності також проявляється через

сукупність притаманних їй характеристик, а саме: наявність систематичної роботи по охороні правопорядку, що здійснюється у певних формах та видах, що є нормативно визначеними та регламентованими (гносеологічна сутність); здійснення роботи по охороні інтересів певної частини суспільства (соціального класу) за допомогою різноманітних, у тому числі і силових, засобів (класова сутність); реалізація заходів із забезпечення національного розвитку, національної єдності та охорони національних інтересів і самобутності пануючого національного соціуму (національна сутність); втілення засобів гарантування рівних можливостей суб'єктів права та охорони загальнолюдських цінностей (загальносоціальна сутність).

Окрім того, правоохоронна діяльність здійснюється за допомогою застосування правових заходів впливу державного примусу (позбавлення волі за вчинення злочину, накладання адміністративного стягнення, стягнення майнової шкоди тощо). Серед заходів правового впливу важливе значення мають профілактичні, попереджувальні дії правоохоронних органів. Важливими рисами правоохоронної діяльності є те, що вона здійснюється у встановленому законом порядку та з дотриманням певних процедур, а також те, що заходи впливу повинні відповідати вимогам законів та іншим нормативно-правовим актам.

Таким чином, узагальнюючи підходи до визначення *правоохоронної діяльності*, вона являє собою зумовлений потребами людини особливий вид соціальної діяльності держави, що встановлена нормативно-правовими актами, визначена об'єктивною необхідністю впливу на суспільні відносини та знаходить своє практичне втілення в процесі функціонування правоохоронних органів, які повинні попереджувати, запобігати правопорушенням і застосовувати державний примус або громадський вплив на осіб, які порушили встановлений законом порядок в суспільстві.

На співвідношення правоохоронної та поліцейської діяльності як частини і цілого вказують внутрішній зміст такої діяльності та їх структура. Так, структуру та сутність поліцейської діяльності можна визначити через характеристику напрямів (функцій) такої діяльності. Наприклад, вважають, що напрямками поліцейської діяльності є такі: 1) охорона громадського порядку і забезпечення громадської безпеки; 2) боротьба зі злочинністю; 3) охорона власності; 4) профілактика правопорушень.

Натомість, як зазначає А. Т. Комзюк, складну систему правоохоронної діяльності реалізують у різних видах правозастосовних дій, а саме: правовстановлюючих, правозабезпечувальних, правопримувальних і правовідновлювальних. Тому структурно, на думку вченого, до системи правоохоронної діяльності належать такі напрями: а) діяльність із забезпечення охорони учасників кримінального судочинства; б) діяльність органів прокуратури; в) діяльність із виявлення, запобігання та розслідування злочинів; г) діяльність із захисту державної (національної) безпеки, державного кордону й охорони правопорядку. Структурно поліцейська діяльність входить до складу правоохоронної і виступає її складовою, що ще раз вказує на нетотожність цих двох категорій.

Таким чином, можна дійти висновку, що поліцейська діяльність та правоохоронна діяльність є досить близькими категоріями за своєю функціональною складовою, але все ж ототожнювати їх не слід. Поліцейська діяльність природно виступає складовою частиною правоохоронної діяльності у її широкому розумінні, в результаті чого їх співвідношення можна визначити як частини та цілого. Категорія «правоохоронна діяльність» включає в себе широкий спектр заходів та напрямків діяльності, метою яких є забезпечення публічного порядку, прав і свобод людини і громадянина, державної безпеки, притягнення винних до покарання, контроль за реалізацією принципу законності тощо. В свою чергу, напрямки поліцейської діяльності є більш вузькими та походять від правоохоронної. Окрім того, в розмежуванні цих двох понять провідну роль відіграє суб'єктивна складова та зміст діяльності цих суб'єктів, що полягає, в першу чергу, у можливості використання примусу, включаючи силові методи, аж до застосування зброї. Тому «поліцейська діяльність» і «правоохоронна діяльність» повинні розглядатися як різні правові явища та підлягати розмежуванню, у зв'язку з чим взаємозаміна цих двох категорій в галузі юридичної науки недопустима.

2. Зміст, система та види поліцейської діяльності

Поліцейську діяльність у загальному значенні слід розглядати як особливий вид державно-управлінської діяльності, який передбачає сувору юридичну заданість, лінгвістичну чіткість і формально-документальну виразність, орієнтовану на охорону публічного порядку, забезпечення публічної (і будь-якої іншої) безпеки, пов'язаної із застосуванням державного примусу. Розглядаючи поліцейську діяльність, слід зупинитися на властивих їй ознаках. В першу чергу поліцейська діяльність спрямована на управління спеціальними структурами виконавчої влади, діяльність яких спрямована на охорону публічного порядку, забезпечення публічної, державної, економічної і будь-якої іншої безпеки. В цьому контексті наголос ставиться на організації поведінки громадян у громадських місцях (вулиці, проспекти, сквери, парки, вокзали, стадіони, інші місця скупчення людей тощо), де ця поведінка безсумнівно повинна бути організованою. Так, поведінка пішоходів і водіїв автотранспорту має бути підпорядкована правилам дорожнього руху й не може не піддаватися організуючим впливам з боку працівників що забезпечують безпеку дорожнього руху.

Виходячи з вищезазначеного, поліцейській діяльності притаманні в основному всі риси управлінської діяльності, а саме організуюча, контролююча, державно-владна, безперервна (цілодобова) діяльність, яка, в свою чергу, відповідає перед компетентними органами.

Під поліцейською діяльністю слід розуміти державну правомірну діяльність, що полягає у впливі на поведінку людини або групи людей з боку вповноваженої державою посадової особи шляхом охорони права, відновлення порушеного права, припинення або розгляду порушення права,

його виявлення або розслідування з обов'язковим додержанням установлених у законі процедур для цієї діяльності, а саме які мають у своєму розпорядженні власний апарат для застосування державного примусу. Відповідно до пункту 1 Декларації про поліцію, прийнятої Парламентською Асамблеєю Ради Європи 8 травня 1979 р.: «Поліцейський повинен виконувати покладені на нього законом обов'язки щодо захисту своїх співгромадян і суспільства від насильства, пограбувань й інших суспільно небезпечних дій, як це встановлено законом». Виходячи саме з цього визначення, і прослідковується правоохоронний характер поліцейської діяльності.

Органи поліції наділені примусовими повноваженнями, які застосовуються за необхідності негайного припинення протиправних дій, ліквідації природної або техногенної небезпеки, попередження поведінки громадян, що порушують публічний порядок. Наприклад, працівники поліції після футбольного матчу силою стримують уболівальників, які намагаються у стані ейфорії вийти на футбольне поле і привітати з перемогою улюблених гравців. За наявності зазначених законом обставин поліцейські органи вживають примусових дій безпосередньо, не очікуючи ні прохання, ні участі або згоди зацікавленої особи, ні рішення суду. Наприклад, в Україні, згідно з Розділом V Закону України від 2 липня 2015 р. «Про Національну поліцію», поліція має право застосовувати поліцейські заходи, передбачені цим законом. Таким чином, державний примус при здійсненні поліцейської діяльності в більшості випадків носить жорсткий характер, в деяких випадках поєднаний із застосуванням зброї та спеціальних засобів.

Розглядаючи поліцейську діяльність як професію, необхідно звернути увагу на основну ознаку цієї діяльності, а саме професійність. Професійність полягає в тому, що людина, яка володіє спеціальними знаннями й навичками в будь-якій галузі, що має спеціальність, а також людина, що добре знає будь-що, — майстер своєї справи. Виходячи з витоків вітчизняної історії, у радянський час, в 20-30-х роках, відбувалися спроби перейти від професійного принципу побудови поліції на міліцейську систему із залученням громадян із робітників і селян до роботи в міліції, згідно із громадського обов'язку, але ці спроби не увінчалися успіхом.

Працівники поліції, застосовуючи примусові засоби, повинні добре знати свою справу, застосовувати примус лише у встановлених законодавством випадках, оскільки нелегалізоване використання примусових заходів може розглядатися як зловживання владою. Відповідно, правоохоронну професійну діяльність здійснюють спеціально підготовлені працівники, які працюють в поліцейських органах. Отже, зазначені структури покликані ефективно забезпечувати безпеку громадян, їхні права і свободи, інтереси держави. Декларація про поліцію, відзначаючи професійний характер поліцейської діяльності, зазначає: «Поліцейський повинен пройти в повному обсязі загальну, професійну і службову підготовку, а також одержати відповідний інструктаж із соціальних проблем, демократичних свобод, прав людини і, зокрема, з Європейської конвенції

про права людини».

Наступною ознакою поліцейської діяльності є публічність, це виражається в тому що вона здійснюється всезагально та безособово, що означає звернення до всіх громадян від імені всього суспільства за допомогою права, тобто в інтересах «усіх і кожного».

Отже, органи поліції при здійсненні охорони публічного порядку, забезпеченні публічної, державної, екологічної й економічної безпеки діють задля інтересів і потреб суспільства.

3. Суб'єкти поліцейської діяльності

Органи поліції входять в структуру органів виконавчої влади, і тим самим є: автономною частиною державного апарату, що реалізує завдання та функції виконавчої влади; організованим колективом державних службовців, причому кожний службовець здійснює певну частину компетенції органу; наділений відповідним обсягом державно-владних повноважень; має майно, необхідне для виконання своїх завдань та функцій; має територіальний масштаб діяльності; є підзвітним і підконтрольним органом виконавчої влади.

Найхарактернішою рисою поліцейської діяльності є мета, яка полягає в охороні публічного порядку. Отже, орган поліції — це правоохоронний орган, що здійснює охорону об'єктів, які відіграють важливу роль в безпеці суспільства і державі.

У відповідності до класифікаційного критерію — юридичної природи, суб'єкти поліцейської діяльності поділяються на державні і недержавні. Державні поліцейські органи наділені широким спектром державно-владних повноважень, які вони здійснюють від імені держави. До них належать: Міністерство внутрішніх справ України, органи Державної служби з надзвичайних ситуацій, Служба безпеки України, Державна фіскальна служба України тощо. На думку Ю. П. Солов'я, повноваження починаються з «фізичного дотику до громадянина і завершуються правом застосувати до нього вогнепальну зброю». Також невід'ємною рисою державних поліцейських органів є професіоналізм, який проявляється у висококваліфікованих кадрах.

Недержавні суб'єкти поліцейської діяльності займають важливе місце в суспільстві, а саме в його охороні. Справа в тому, що держава позбавлена можливості в повній мірі забезпечувати всі місця громадського значення нарядами і постами поліції, це сприяє несвоєчасному реагуванню на зміни оперативної обстановки на території обслуговування. Саме в таких випадках держава закликає до співпраці громадян, суспільні об'єднання й охоронні підприємства, які і називають недержавними суб'єктами поліцейської діяльності.

При здійсненні класифікації одним із важливих критеріїв поділу органів поліції є обсяг державно-владних повноважень, згідно з яким вони поділені на повновладні та обмежено-владні. Ю. П. Соловей вказував, що повновладні

органи поліції — це «собственно полиция, полицейские органы, представленные, кроме милиции, федеральными органами государственной безопасности, федеральными органами государственной охраны, налоговой полиции, органами пограничной охраны, персоналом мест лишения свободы, таможенными и некоторыми другими органами». Таким чином, до повноважених органів поліції відносяться ті органи, які вправі вживати заходи реагування на правопорушення, визначені Кодексом України про адміністративні правопорушення та Кримінальним процесуальним кодексом України, на підставі та в порядку, визначених законом, а також застосовувати в межах своєї компетенції поліцейські превентивні заходи та заходи примусу, визначені цим законом.

Суб'єкти поліцейської діяльності, які наділені обмежено- владними повноваженнями, позбавлені права затримувати та застосовувати спеціальні засоби і вогнепальну зброю. До обмежено- владних суб'єктів поліцейської діяльності необхідно віднести органи, установи та заклади державної санітарно-епідеміологічної служби, органи нагляду техногенної безпеки тощо.

4. Поліцейська діяльність як засіб забезпечення публічної безпеки

Особливе місце в реформуванні українського публічного права відводиться формуванню принципово нових механізмів, спрямованих на забезпечення публічного порядку та публічної безпеки. На сьогоднішній день Україна отримала унікальний історичний шанс — шляхом докорінної перебудови системи правоохоронних органів перетворити міліцію на орган, пріоритетним напрямом діяльності якого є захист прав і свобод громадян, інтересів суспільства і держави від протиправних посягань, а також приведення законодавства у відповідність із міжнародними стандартами. Одним із аспектів досліджуваної проблеми є чіткий аналіз підрозділів поліції як суб'єктів забезпечення публічного порядку та публічної безпеки.

Публічний порядок у широкому розумінні — це зумовлена закономірностями соціального розвитку система правил та інститутів, тобто вся система суспільних відносин, що склалася в даному суспільстві, яка забезпечує упорядкованість суспільних відносин і надає їм певну організаційну форму, таким чином складає режим життєдіяльності державі, забезпечує недоторканність життя, здоров'я та гідності громадян, власності та умов, що склалися для нормальної діяльності установ, підприємств, організацій, посадових осіб і громадян.

Публічний порядок у вузькому розумінні можна визначити як морально-правовий стан суспільства, при якому компетентні органи виконавчої влади шляхом поліцейського нагляду забезпечують безпеку і правомірну поведінку громадян в громадських місцях, вільне використання ними своїх прав і свобод, а також упорядження громадських місць, яке сприяє трудовій діяльності та відпочинку громадян. Це не звужене поняття, а таке, що має об'ємний зміст і виступає у різних формах.

Аналізуючи досвід розвинених зарубіжних країн, варто зазначити, що діяльність поліції виходить за рамки забезпечення правопорядку. Діяльність поліції включає попередження і розслідування злочинів, забезпечення публічного порядку і надання допомоги населенню. Вважається, що саме ці три функції створюють умови для забезпечення безпеки громадян, що проживають на території держави. Значна частина дослідників основною функцією поліції, з якою найчастіше асоціюють діяльність поліцейських органів, вважає забезпечення публічного порядку, і з цим слід погодитись, адже всі інші функції поліції започатковані саме в ній.

Між тим, поліція — не єдиний орган, що відповідає за забезпечення публічного порядку. В забезпеченні публічного порядку бере участь цілий ряд партнерів, що виконують певні ролі, мають чітко окреслене коло обов'язків і наділені конкретними повноваженнями.

На сьогоднішній день особливу увагу слід приділяти удосконаленню охорони публічного порядку і забезпеченню публічної безпеки, яка повинна здійснюватися шляхом реалізації таких принципів: верховенства закону, провадження діяльності відповідних підрозділів поліції виключно з метою захисту життя, здоров'я, прав і свобод людини, інтересів суспільства та держави від протиправних посягань; єдності системи органів внутрішніх справ України, її максимальної економічності і гнучкості структурної побудови; першочергового забезпечення діяльності й розвитку низових ланок органів внутрішніх справ як основи МВС України; пріоритетності орієнтації служби і підрозділу на вирішення завдань боротьби зі злочинністю та підтримання публічної безпеки; тісної співпраці з місцевими органами державної виконавчої влади щодо забезпечення правопорядку на їхніх територіях; участі у наданні соціальної та правової допомоги громадянам; сприяння у межах своєї компетенції державним органам, підприємствам, установам і організаціям у виконанні покладених на них законом обов'язків.

Основу публічної безпеки складають підрозділи превентивної діяльності, які, в свою чергу, здійснюють адміністративно-правовий захист тих чи інших відносин від злочинних та інших протиправних посягань для забезпечення надійної публічної безпеки.

Відповідно, управління превентивної діяльності є галузевою службою поліції, іншими словами, структурним підрозділом Національної поліції України, який об'єднує ряд поліцейських формувань та апаратів управління ними. Служба превентивної діяльності є комплексною і має складну структуру.

Реалізація функцій превентивної діяльності стосовно забезпечення охорони публічного порядку, публічної безпеки, попередження й припинення злочинів та правопорушень, а також виконання інших функцій, покладених на їх підрозділи, становить зміст та сутність адміністративно-виконавської діяльності служби. Отже, функції даної служби направлені саме на виконання основного завдання — забезпечення особистої безпеки громадян.

Існує дві стадії здійснення організації публічного порядку. Перша

стадія полягає в підготовці та ухваленні управлінських рішень, друга — в їх організації та виконанні. Отже, ці стадії, які послідовно змінюють одна одну, утворюють управлінський цикл, у ході якого досягається бажаний результат.

Важливою основною формою здійснення охорони публічного порядку, як було зазначено вище, є комплексне застосування сил і засобів по охороні публічного порядку, іншими словами, єдина дислокація. Розробка дислокації маршрутів патрулів і постів відбувається у весняно-літній та осінньо-зимовий періоди шляхом аналізу оперативної обстановки, враховуючи при цьому пропозиції керівників служб територіальних органів поліції в межах території обслуговування. Єдина дислокація складається із схеми міста, району, транспортної ділянки, оцінки оперативної обстановки, обов'язкових норм виставлення особового складу, переліку постів і маршрутів патрулювання, в тому числі допоміжних, які підлягають закриттю в період посилення охорони публічного порядку та при здійсненні маневру, видів нарядів та порядку взаємодії і зв'язку між ними, також включає в себе організацію охорони публічного порядку в місцях розташування підрозділів поліції охорони, патрульної поліції, учбових закладів МВС України та спеціальних установ поліції із залученням до патрулювання їхнього особового складу. Відповідно, зі зміною стану оперативної обстановки можуть вноситися зміни і до дислокації.

Тема №2. Проходження служби в органах Національної поліції України

Мета вивчення

Формування поняттєво-категоріального апарату з відповідної теми лекції, а також систематизованих стійких знань у студентів загальних вимог законодавства, яке регламентує правовий статус Національної поліції України та особливості проходження служби в органах поліції.

Результати навчання

Після лекції здобувач вищої освіти буде (спроможний):

- 1) пояснювати теоретичні та практичні аспекти організації і діяльності Національної поліції України, її взаємодії з іншими правоохоронними органами у зміцненні законності;
- 2) демонструвати глибоке знання практики діяльності органів Національної поліції України;
- 3) володіти глибокими знаннями із організації правоохоронної діяльності Національної поліції України стосовно захисту права та законних інтереси громадян відповідно до встановленого законом порядку;
- 4) розв'язувати практичні задачі із застосування законодавства стосовно порядку проходження служби в органах Національної поліції.

Навчальні питання:

1. Поняття, завдання та принципи діяльності Національної поліції України.

2. Система і основні повноваження Національної поліції України.
3. Правовий статус поліцейського: обов'язки, гарантії та відповідальність.
4. Порядок проходження служби у Національній поліції.

Література:

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141
2. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 року // Відомості Верховної Ради України. – 1990. – № 31. – Ст. 429.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984 року // Відомості Верховної Ради України. – 1984. – № 51. – Ст. 1122.
4. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
5. Про запобігання корупції [Електронний ресурс] : закон України від 14.10.2014 № 1700-VII із змін., внес. згідно із Законами України та Рішеннями Конституційного Суду : за станом на 30.09.2015, 679-19 – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
6. Про звернення громадян: Закон України від 02 жовтня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №47. – С. 256.
7. Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 р. // Відомості Верховної Ради. - 2015. - № 40-41. - Ст.379
8. Про затвердження Інструкції із заходів безпеки при поводженні зі зброєю [Електронний ресурс] : Наказ МВС України від 01.02.2016 № 70 - Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua> - Назва з екрана.
9. Про затвердження Інструкції про порядок проведення атестування поліцейських [Електронний ресурс] : Наказ МВС України від 17.11.2015 № 1465 - Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua> - Назва з екрана.
10. Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 878 – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua> - Назва з екрана.
11. Про затвердження Положення про Національну поліцію [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 877 – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua> - Назва з екрана.
12. Про затвердження Положення про організацію первинної професійної підготовки поліцейських, яких вперше прийнято на службу в поліції [Електронний ресурс]: Наказ МВС від 16.02.2016 № 105 - Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua> - Назва з екрана.
13. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України [Електронний ресурс] :

Наказ МВС України від 26.01.2016 № 50- Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua> - Назва з екрана.

14. Про затвердження Положення про порядок роботи зі зверненнями громадян і організації їх особистого прийому в системі Міністерства внутрішніх справ України: Наказ МВС України від 10 жовтня 2004 р. №1177 // <http://www.nau.kiev.ua/nau10/ukr/show.php?uid=1031.1345.0>.

15. Про затвердження Правил етичної поведінки працівників апарату Міністерства внутрішніх справ України, територіальних органів, закладів, установ і підприємств, що належать до сфери управління МВС [Електронний ресурс] : Наказ МВС України від 28.04.2016 № 326 - Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua> - Назва з екрана.

16. Про затвердження Типового порядку про проведення конкурсу на службу до поліції та/або зайняття вакантної посади [Електронний ресурс]: Наказ МВС України від 25.12.2015 № 1631 - Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua> - Назва з екрана.

17. Про організацію видачі спеціальних жетонів поліцейським [Електронний ресурс] : Наказ МВС від 23.12.2015 № 1614– Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua> - Назва з екрана.

Спеціальна література:

18. Адміністративна діяльність національної поліції : загальна частина : [навчальний посібник] / [В. М. Бесчасний, О. М. Мердова, В. С. Тулінов та ін.]; за ред. В. М. Бесчасного. – Київ : ВД «Дакор», 2017. – 248 с.

19. Адміністративна діяльність Національної поліції: Навчальний посібник для підготовки до іспиту // О. М. Калюк, С. Ф. Константинов, В. А. Куліков та ін.; МВС України; НАВС - Київ: "Освіта України", - 2016 р. – 228с.

20. Адміністративна діяльність органів поліції України : підручник / за заг. ред. В. В. Сокурєнка [В. В. Сокурєнко, О. І. Безпалова, О. В. Джафарова та ін.] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків: ХНУВС, 2017. – 432 с.

21. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях : навчальний посібник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України О. М. Бандурки ; [О. І. Безпалова, О.В. Джафарова, С.М. Князєв та ін.; передм. О. М. Бандурки] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків: ХНУВС, 2017.

22. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях: навч. посіб. // С. Ф. Константинов, В. І. Олефір, С. Г. Братєль, МВС України, НАВС - Київ: "Центр учбової літератури", – 2017р. – 187с.

23. Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції: навч. посібник // Константинов С. Ф., Братєль С. Г., Басс В. О. та ін.; МВС України, НАВС - Київ: ЦУЛ, - 2017р. – 333с.

24. Будзинський М. П. Адміністративно-правове регулювання у сфері кадрового забезпечення Національної поліції України: авторєф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 "адміністративне право і

процес; фінансове право; інформаційне право" // Будзинський Микола Петрович; МВС України. ДНДІ - Київ: 2017. 21с.

25. Васильєв І. В. Адміністративна відповідальність за порушення правил обігу зброї в Україні: автореф. дис. на здобут. наук. ступ. канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 "Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право" // Васильєв І.В.; НДІ публічного права - Київ: - 2017р. 18с.

26. Кузьменко В. А. Застосування заходів процесуального примусу в адміністративному процесі: автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 "адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право" // Кузьменко В. А.; Мін-во освіти і науки України; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України - Київ: - 2017р. 21с.

27. Права людини в діяльності української поліції – 2016: наук.-практ. видання // Асоціація УМДПЛ, експертна група "Поліція під контролем" - Київ: - 2017р. – 290 с.

28. Організація роботи підрозділів превентивної діяльності Національної поліції: Навчальний посібник. [Константинов С. Ф., Братель С. Г., Куліков В. А. та ін.] – К.: Видавництво «Освіта України». – Київ. – 2017. – 246 с.

29. Чупров В.В. Моніторинг дотримання прав людини в територіальних органах Національної поліції України в рамках реалізації національного превентивного механізму // Департамент з питань реалізації нац. превент. Механізму. К.: 2016р. 143с.

30. Майоров В. В. Мета діяльності Національної поліції України: сучасні погляди на розуміння суспільства. Правова позиція. 2019. № 4 (25). С. 186-190

1. Поняття, завдання та принципи діяльності Національної поліції України

Національна поліція України - центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічного порядку та громадської безпеки. Діяльність Національної поліції спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ згідно із законом.

Завданнями поліції є надання поліцейських послуг у сферах:

- 1) забезпечення публічної безпеки і порядку;
- 2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави;
- 3) протидії злочинності;
- 4) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

Національна поліція виконує свої завдання в межах повноважень і в спосіб, визначений Конституцією та законами України.

У своїй діяльності поліція керується Конституцією України, міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, Законом «Про Національну поліцію» та іншими законами України, актами Президента України та постановами Верховної Ради України, актами Кабінету Міністрів України, а також виданими відповідно до них актами Міністерства внутрішніх справ України, іншими нормативно-правовими актами.

Національна поліція як центральний орган виконавчої влади утворена Постановою КМ України від 2 вересня 2015 р. № 641.

Діяльність працівників поліції базується на наступних принципах:

1. Принцип верховенства права.

Поліція у своїй діяльності керується принципом верховенства права, відповідно до якого людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави.

Принцип верховенства права застосовується з урахуванням практики Європейського суду з прав людини.

2. Принцип дотримання прав і свобод людини полягає в:

- забезпеченні дотримання прав і свобод людини;
- обмеженні прав і свобод людини допускається виключно на підставах та в порядку, які визначені законами, та за нагальної необхідності і в обсязі, необхідному для виконання завдань;
- необхідності припинити здійснення поліцейських заходів, якщо мета застосування таких заходів досягнута або відсутня необхідність подальшого застосування таких заходів;
- у забороні за жодних обставин сприяти або безпосередньо здійснювати, підбурювати або терпимо ставитися до будь-яких форм катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання. У разі виявлення таких дій необхідно негайно вжити всіх можливих заходів до припинення таких дій та повідомити про них безпосередньому керівництву;
- у забороні надавати будь-які привілеї чи обмеження за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками.

3. Принцип законності:

- необхідності здійснювати свою діяльність лише на підставі і у межах повноважень та у спосіб, що визначені законом;
- забороні виконувати злочинні чи явно незаконні розпорядження та накази;
- забороні порушувати закони з метою виконання наказів, розпоряджень та доручень від вищих органів, керівників, посадових та службових осіб, службова, політична, економічна або інша доцільність не можуть бути підставою для порушення поліцейським Конституції та законів України.

4. Принцип відкритості та прозорості полягає у:

- забезпеченні постійного інформування органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також громадськості про свою діяльність;
- забезпеченні доступу до публічної інформації;
- можливості оприлюднення (поширення) інформації з обмеженим доступом.

Нормативно-правові акти, що регламентують діяльність поліції, обов'язково оприлюднюються на веб-порталі центрального органу управління поліції. Нормативно-правові акти з обмеженим доступом оприлюднюються у випадках та в порядку, визначених законом.

5. Принцип політичної нейтральності полягає у:

- забезпеченні захисту прав та свобод людини незалежно від її політичних переконань та партійної приналежності;
- незалежності у своїй діяльності від рішень, заяв чи позиції політичних партій та громадських об'єднань;
- у забороні використовувати в органах і підрозділах НП будь-які предмети, що мають символіку політичних партій, та проводити політичну діяльність;
- у забороні висловлювати особисте ставлення до діяльності політичних партій під час виконання службових повноважень, а також використовувати службові повноваження в політичних цілях.

6. Принцип взаємодії з населенням на засадах партнерства полягає у:

- здійсненні діяльності у тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та інститутами громадянського суспільства з метою вирішення їхніх потреб;
- ефективність діяльності визначається на основі рівня довіри населення до поліції.

Оцінка рівня довіри населення до поліції проводиться незалежними соціологічними службами в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

7. Принцип безперервності полягає у:

- забезпеченні безперервного та цілодобового виконання завдань поліції;
- забороні відмовити в розгляді або відкласти розгляд звернень з посиланням на вихідний, святковий чи неробочий день або закінчення робочого дня.

2. Система і основні повноваження Національної поліції України

Систему Національної поліції складають:

- 1) центральний орган управління Національною поліцією (Національний рівень);
- 2) територіальні органи Національної поліції (локальний рівень).

До складу апарату центрального органу управління Національної поліції входять організаційно поєднані між собою структурні підрозділи, що забезпечують діяльність керівника Національної поліції, а також виконання покладених на Національну поліцію завдань.

Структуру центрального органу управління поліції затверджує керівник поліції за погодженням з Міністром внутрішніх справ України. Штатний розпис (штат) поліції затверджує керівник поліції.

Кошторис поліції затверджує керівник поліції за погодженням з Міністром внутрішніх справ України.

Територіальні органи поліції утворюються в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, районах, містах, районах у містах як юридичні особи публічного права в межах граничної чисельності поліції і коштів, визначених на її утримання. Територіальні органи поліції утворює, ліквідовує та реорганізовує Кабінет Міністрів України за поданням Міністра внутрішніх справ України на підставі пропозицій керівника поліції. Структуру територіальних органів поліції затверджує керівник поліції за погодженням з Міністром внутрішніх справ України.

Штатний розпис (штат) та кошторис територіальних органів поліції затверджує керівник поліції.

Керівники територіальних органів поліції призначаються на посади та звільняються з посад керівником поліції за погодженням з Міністром внутрішніх справ України.

Заступників керівників територіальних органів поліції призначає на посади та звільняє з посад керівник територіального органу поліції.

Структурні підрозділи національної поліції:

- патрульна поліція;
- кримінальна поліція;
- органи досудового розслідування;
- поліція охорони;
- спеціальна поліція;
- поліція особливого призначення.

У системі Національної поліції України можуть бути утворені науково-дослідні установи та установи забезпечення.

Основні повноваження поліції передбачені у ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію».

Повноваження поліції у сфері інформаційно-аналітичного забезпечення визначені окремо у ст. 25 зазначеного закону.

Додаткові повноваження можуть бути покладені на поліцію лише у випадку, якщо це визначено у законах.

З переліку закріплених повноважень, поліція виконує наступне:

1) здійснює превентивну та профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчинення правопорушень;

2) виявляє причини та умови, що сприяють учиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, уживає в межах своєї компетенції заходів для їх усунення;

3) вживає заходів з метою виявлення кримінальних, адміністративних правопорушень; припиняє виявлені кримінальні та адміністративні правопорушення;

4) уживає заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення кримінального, адміністративного правопорушення;

5) здійснює своєчасне реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події;

6) у випадках, визначених законом, здійснює провадження в справах про адміністративні правопорушення, приймає рішення про накладення адміністративних стягнень та забезпечує їх виконання;

7) доставляє у випадках і порядку, визначених законом, затриманих осіб, підозрюваних у вчиненні кримінального правопорушення, та осіб, які вчинили адміністративне правопорушення;

8) уживає заходів із забезпечення публічної безпеки і порядку на вулицях, площах, парках, скверах, стадіонах, вокзалах, аеропортах, морських та річкових портах, інших публічних місцях;

9) регулює дорожній рух та здійснює контроль за дотриманням правил дорожнього руху його учасниками та за правомірністю експлуатації транспортних засобів на вулично-дорожній мережі;

10) уживає всіх можливих заходів з надання невідкладної, зокрема медичної, допомоги особам, які постраждали від кримінальних чи адміністративних правопорушень, нещасних випадків, а також особам, які опинилися в ситуації, небезпечній для їх життя та здоров'я;

11) уживає заходів для визначення осіб, які не здатні через стан здоров'я, вік або інші обставини повідомити інформацію про себе;

12) у межах своєї компетенції, визначеної законом, здійснює контроль за дотриманням вимог законів та інших нормативно-правових актів щодо опіки, піклування над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, уживає заходів щодо запобігання дитячій бездоглядності, правопорушенням серед дітей, а також соціального патронажу щодо дітей, які відбували покарання у вигляді позбавлення волі;

13) уживає заходів для запобігання та припинення насильства в сім'ї;

14) здійснює контроль за дотриманням фізичними та юридичними особами спеціальних правил та порядку зберігання і використання зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони, боєприпасів, вибухових речовин і матеріалів, інших предметів, матеріалів та речовин, на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ;

15) виконує в межах компетенції запити органів правопорядку (правоохоронних органів) інших держав або міжнародних організацій поліції відповідно до закону та міжнародних договорів України.

Поліція в рамках інформаційно-аналітичної діяльності:

1) інформує бази (банки) даних, що входять до єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ України;

2) користується базами (банками) даних Міністерства внутрішніх справ України та інших органів державної влади;

3) здійснює інформаційно-пошукову та інформаційно-аналітичну роботу;

4) здійснює інформаційну взаємодію з іншими органами державної влади України, органами правопорядку іноземних держав та міжнародними організаціями.

Поліція може створювати власні бази даних, необхідні для забезпечення щоденної діяльності органів (закладів, установ) поліції у сфері трудових, фінансових, управлінських відносин, відносин документообігу, а також міжвідомчі інформаційно-аналітичні системи, необхідні для виконання покладених на неї повноважень.

3. Правовий статус поліцейського: обов'язки, гарантії та відповідальність

Відповідно до ст. 17 ЗУ «Про Національну поліцію», *поліцейським* є громадянин України, який склав Присягу поліцейського, проходить службу на відповідних посадах у поліції і якому присвоєно спеціальне звання поліції.

Кожний поліцейський має службове посвідчення та спеціальний жетон.

Згідно із Законом «Про Національну поліцію» основними обов'язками поліцейського є:

1) неухильне дотримання положень Конституції України, законів України та інших нормативно-правових актів, що регламентують діяльність поліції, та Присяги поліцейського;

2) професійне виконання своїх службових обов'язків відповідно до вимог нормативно-правових актів, посадових (функціональних) обов'язків, наказів керівництва;

3) повага до прав і свобод людини;

4) надання невідкладної, зокрема домедичної і медичної, допомоги особам, які постраждали внаслідок правопорушень, нещасних випадків, а також особам, які опинилися в безпорадному стані або стані, небезпечному для їхнього життя чи здоров'я;

5) збереженні інформації з обмеженим доступом, яка стала йому відома у зв'язку з виконанням службових обов'язків;

6) інформуванні безпосереднього керівника про обставини, що унеможливають його подальшу службу в поліції або перебування на займаній посаді (Наприклад, у випадку настання обставин, коли особа перебуває у прямому підпорядкуванні близькій їй особі або є прямо підпорядкованою у зв'язку з виконанням повноважень близькій їй особі - ст. 27 Закону України "Про запобігання корупції").

Звертаючись до особи, або у разі звернення особи до поліцейського, поліцейський зобов'язаний назвати своє прізвище, посаду, спеціальне звання та пред'явити на її вимогу службове посвідчення.

Поліцейський є представником держави, який наділений наступними гарантіями:

1) Законні вимоги поліцейського є обов'язковими для виконання всіма особами.

2) Поліцейський підпорядковується тільки своєму безпосередньому та прямому керівнику.

Ніхто, крім безпосереднього і прямого керівника (за винятком випадків прямо передбачених законом), не може давати будь-які письмові чи усні вказівки, вимоги, доручення поліцейському або іншим способом втручатися в законну діяльність поліцейського.

3) Ніхто не має права покласти на поліцейського виконання обов'язків, не визначених законом.

4) Втручання в діяльність поліцейського, перешкоджання виконанню ним відповідних повноважень, невиконання законних вимог поліцейського, будь-які інші протиправні дії стосовно поліцейського мають наслідком відповідальність відповідно до закону.

5) Поліцейський надає пояснення з приводу справ та матеріалів, які перебувають у нього в провадженні, а також надає їх для ознайомлення лише у випадках та в порядку, визначеному законом.

6) Правопорушення щодо поліцейського або особи, звільненої зі служби в поліції, її близьких родичів, учинені у зв'язку з його попередньою службовою діяльністю, мають наслідком відповідальність відповідно до закону.

7) У разі затримання поліцейського за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення або обрання щодо нього тримання під вартою як запобіжного заходу його тримають у призначених для цього установах окремо від інших категорій осіб.

Поліцейський:

- забезпечується належними умовами для виконання покладених на нього службових обов'язків;
- отримує в органах поліції в установленому порядку інформацію, у тому числі з обмеженим доступом, та матеріали, необхідні для належного виконання покладених на нього обов'язків;
- користується повноваженнями, які передбачені цим Законом, незалежно від посади, яку він займає, місцезнаходження і часу;
- своєчасно і повно отримує грошове забезпечення та інші компенсаційні виплати відповідно до закону та інших нормативно-правових актів України;
- у повному обсязі користується гарантіями соціального та правового захисту, які передбачені цим законом та іншими актами законодавства;
- захищає свої права, свободи та законні інтереси всіма способами, які передбачені законом;
- при виконанні поліцейських повноважень користується безоплатно всіма видами громадського транспорту міського, приміського і місцевого

сполучення (крім таксі), а також попутним транспортом. Поліцейські, які виконують повноваження поліції на транспортних засобах, крім того, мають право на безплатний проїзд у поїздах, на річкових і морських суднах. Під час службових відряджень поліцейські мають право на позачергове придбання квитків на всі види транспорту і розміщення в готелях при пред'явленні службового посвідчення і посвідчення про відрядження;

- може бути переміщений по службі залежно від результатів виконання покладених на нього обов'язків та своїх професійних, особистих якостей.

За поліцейським зберігаються всі права, визначені для громадян України у Конституції та законах України, за винятком обмежень, визначених законами. Зокрема, поліцейський не може бути членом будь-яких політичних партій, а також не може організовувати страйки та брати участь у страйках. Поліцейський також не може під час проходження служби займатися іншою оплачуваною діяльністю, крім науково-педагогічної, наукової або творчої.

Відповідальність поліцейського

У разі вчинення протиправних діянь поліцейські несуть кримінальну, адміністративну, цивільно-правову та дисциплінарну відповідальність відповідно до закону.

Підстави та порядок притягнення поліцейських до дисциплінарної відповідальності визначаються у Законі України «Про Дисциплінарний статут органів внутрішніх справ України» (також цей закон регулює питання, пов'язані із застосуванням заохочень).

Згідно з ст. 12 вказаного закону, за порушення службової дисципліни на поліцейських можуть накладатися наступні види дисциплінарних стягнень:

- зауваження,
- догана,
- звільнення з посади,
- пониження в спеціальному званні на 1 ступінь та інші.

Важливо наголосити, що для притягнення поліцейського до дисциплінарної відповідальності та накладення на нього дисциплінарного стягнення, керівник такого поліцейського призначає службове розслідування, яке повинно бути завершено протягом 1 місяця. Про накладення дисциплінарного стягнення видається наказ. Рішення про накладення дисциплінарного стягнення може бути оскаржено протягом 3 місяців з дня ознайомлення з відповідним наказом.

4. Порядок проходження служби у Національній поліції

Служба в поліції є державною службою особливого характеру, яка є професійною діяльністю поліцейських з виконання покладених на поліцію повноважень.

Призначення на посади поліцейських здійснюють посадові особи органів (закладів, установ) поліції відповідно до номенклатури посад, яку затверджує Міністерство внутрішніх справ України. У разі проведення конкурсу для визначення кандидата для призначення на відповідну посаду призначення на посади поліцейських здійснюють посадові особи органів (закладів, установ) поліції згідно з номенклатурою посад, яку затверджує Міністерство внутрішніх справ України, та відповідно до результатів конкурсу.

Призначення на посади курсантів (слухачів) вищих навчальних закладів із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, здійснюють керівники таких закладів.

З особами молодшого складу поліції, які вперше прийняті на службу до поліції буде укладено контракт про проходження служби в поліції, який визначатиме правові відносини між громадянином України та державою. Цей контракт укладається одноразово строком на 2 роки без права продовження. Після закінчення строку цього контракту, поліцейський за рішенням керівника може продовжити службу в поліції на підставі наказу про прийняття особи на службу до поліції та/або призначення її на відповідну посаду.

Вимоги до кандидатів на службу в поліції:

- громадянство України
- вік від 18 років
- повна загальна середня освіта
- володіння державною мовою

Вимоги щодо рівня фізичної підготовки для поліцейських та кандидатів, які вступають на службу в поліції, затверджує Міністерство внутрішніх справ України.

Незалежно від професійних та особистих якостей, рівня фізичної підготовки та стану здоров'я на службу в поліції не можуть бути прийняті особи у випадках, визначених частиною другою статті 61 цього Закону, а також особи які:

- 1) відмовляються від взяття на себе зобов'язань дотримуватися обмежень та/або від складання Присяги поліцейського, визначених законом;
- 2) особи, які звільнені або мали бути звільнені з посад на підставі Закону України "Про очищення влади".

Особа, яка вступає на службу до поліції, складає Присягу на вірність Українському народові, зміст якої визначено у законі.

Екіпіровка поліцейських

Службове посвідчення

Жетон

Єдиний однострій, що затверджує Кабмін

Вогнепальна зброя, але тільки після спеціальної підготовки.

Поліцейські мають єдиний однострій, який вони отримують безоплатно. Зразки предметів однострою поліцейських затверджує Кабінет Міністрів України.

На однострої поліцейського розміщується нагрудний знак із чітким зазначенням його спеціального жетона. Поліцейському заборонено знімати з однострою чи приховувати нагрудний знак, а також будь-яким іншим чином перешкоджати прочитанню інформації на ньому або фіксуванню її за допомогою технічних засобів.

Поліцейський, який виконує функції в цивільному одязі, зобов'язаний мати при собі нагрудний знак, передбачений цією частиною, крім випадків, коли наявність нагрудного знаку перешкоджає проведенню негласної слідчої (розшукової) дії.

Просування по службі поліцейських може відбуватися шляхом проведення конкурсу або атестації.

Конкурс проводиться з метою відбору осіб, здатних професійно виконувати повноваження поліції та посадові обов'язки за відповідною вакантною посадою. Для проведення конкурсу створюються постійні поліцейські комісії в апараті центрального органу управління поліції та територіальних органах поліції.

Склад та повноваження цих комісій визначено у ст. 51 Закону України "Про Національну поліцію". Конкурс проводиться відповідно до Типового порядку проведення конкурсу на службу до поліції, що затверджується Міністром внутрішніх справ.

Атестація

Атестація поліцейських проводиться з метою оцінки їхніх ділових, професійних, особистих якостей, освітнього та кваліфікаційного рівня, фізичної підготовки на підставі всебічного вивчення, визначення відповідності посадам, а також перспектив їхньої службової кар'єри.

Атестування поліцейських може проводитися у наступних випадках:

- 1) при призначенні на вищу посаду, якщо заміщення цієї посади здійснюється без проведення конкурсу;
- 2) для вирішення питання про переміщення на нижчу посаду через службову невідповідність;
- 3) для вирішення питання про звільнення зі служби в поліції через службову невідповідність.

Атестування проводиться атестаційними комісіями органів (закладів, установ) поліції. На відміну від поліцейських комісій, атестаційні комісії створюються за рішенням керівників органів поліції. Порядок проведення атестування поліцейських затверджується Міністром внутрішніх справ.

Звільнення зі служби в поліції

Поліцейський звільняється зі служби в поліції, а служба в поліції припиняється в наступних випадках:

- 1) у зв'язку із закінченням строку контракту;
- 2) через хворобу - за рішенням медичної комісії про непридатність до служби в поліції;
- 3) за віком - у разі досягнення встановленого для нього цим Законом граничного віку перебування на службі в поліції;

- 4) у зв'язку із скороченням штатів або проведенням організаційних заходів;
- 5) через службову невідповідність;
- 6) у зв'язку із реалізацією дисциплінарного стягнення у вигляді звільнення зі служби, накладеного відповідно до Дисциплінарного статуту;
- 7) за власним бажанням;
- 8) у зв'язку з переходом у встановленому порядку на роботу до інших міністерств і відомств (організацій);
- 9) у зв'язку з безпосереднім підпорядкуванням близькій особі;
- 10) у разі набрання законної сили рішенням суду щодо притягнення до відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, або кримінального правопорушення;
- 11) у зв'язку з набуттям громадянства або підданства іншої держави.

Стаття 61 Закон «Про Національну поліцію» встановлює обмеження, пов'язані зі службою в поліції:

1. На поліцейських поширюються обмеження, визначені Законом України "Про запобігання корупції", цим та іншими законами України.

2. Не може бути поліцейським:

- 1) особа, визнана недієздатною або обмежено дієздатною особою;
- 2) особа, засуджена за умисне вчинення тяжкого та особливо тяжкого злочину, у тому числі судимість якої погашена чи знята у визначеному законом порядку;
- 3) особа, яка має непогашену або незняту судимість за вчинення злочину, крім реабілітованої;
- 4) особа, щодо якої було припинено кримінальне провадження з нереабілітуючих підстав;
- 5) особа, до якої були застосовані заходи адміністративної відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією;
- 6) особа, яка відмовляється від процедури спеціальної перевірки під час прийняття на службу в поліції або від процедури оформлення допуску до державної таємниці, якщо для виконання нею службових обов'язків потрібен такий допуск;
- 7) особа, яка має захворювання, що перешкоджає проходженню служби в поліції. Перелік захворювань, що перешкоджають проходженню служби в поліції, затверджується Міністерством внутрішніх справ України спільно з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я;
- 8) особа, яка втратила громадянство України та/або має громадянство (підданство) іноземної держави, або особа без громадянства;
- 9) особа, яка надала завідомо неправдиву інформацію під час прийняття на службу в поліції.

Механізмами здійснення громадського контролю за діяльністю Національної поліції є:

1. Підготовка та опублікування керівником поліції та керівниками територіальних органів поліції щорічного звіту про діяльність поліції. Крім того, ці керівники зобов'язані регулярно оприлюднювати статистичні та аналітичні дані про вжиті заходи щодо виявлення, запобігання та припинення порушень публічного порядку на офіційних веб-порталах органів, які вони очолюють.

2. Прийняття резолюції недовіри керівникам органів поліції.

Місцеві ради обласного, районного та міського рівнів мають право за результатами оцінки діяльності органу Національної поліції на території відповідно Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя, відповідної області або району своїм рішенням прийняти резолюцію недовіри керівнику відповідного органу (підрозділу) Національної поліції, що є підставою для звільнення його із займаної посади.

Тема №3. Форми та методи поліцейської діяльності. Поліцейські заходи.

Мета вивчення

Формування поняттєво-категоріального апарату з відповідної теми лекції, а також систематизованих знань у студентів про форми та методи адміністративної діяльності поліції, порядок та особливості застосування поліцейських заходів в службовій діяльності поліцейського.

Результати навчання

Після лекції здобувач вищої освіти буде (спроможний):

- 1) пояснювати теоретичні та практичні аспекти використання форм та методів адміністративної діяльності поліції, порядок та особливості застосування поліцейських заходів;
- 2) демонструвати глибокі знання практики використання поліцейських заходів в діяльності органів поліції;
- 3) розв'язувати практичні задачі із проблемних питань застосування превентивних та примусових поліцейських заходів.

Навчальні питання:

1. Поняття та класифікація форм адміністративної діяльності Національної поліції.
2. Поняття та види методів адміністративної діяльності Національної поліції.
3. Превентивні поліцейські заходи.
4. Поліцейські заходи примусу: правові засади застосування поліцією фізичного впливу, спеціальних засобів та вогнепальної зброї.

Література:

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141
2. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 року. Відомості Верховної Ради України. 1990. № 31. Ст. 429.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984 року. Відомості Верховної Ради України. 1984. № 51. Ст. 1122.
4. Про запобігання корупції [Електронний ресурс] : закон України від 14.10.2014 № 1700-VII із змін., внес. згідно із Законами України та Рішеннями Конституційного Суду. Електрон. дан. (1 файл). Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>. Назва з екрана.
5. Про звернення громадян: Закон України від 02 жовтня 1996 р. Відомості Верховної Ради України. 1996. №47. С. 256.
6. Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 р.. Відомості Верховної Ради. 2015. № 40-41. Ст.379
7. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017. Відомості Верховної Ради. 2018. №5. Ст. 35.
8. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону: Закон України від 22 червня 2000 р.. Відомості Верховної Ради України. 2000. №40. Ст. 338.
9. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції : наказ МВС України № 1376 від 06.11.2015 року. Офіційний вісник України. 2015. № 99. стор. 201. Ст. 3405
10. Про затвердження Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі : наказ МВС України № 1395 від 07.11.2015 року. Офіційний вісник. 2015. № 88. Ст. 2964.

Спеціальна література:

11. Адміністративна діяльність національної поліції : загальна частина : [навчальний посібник] / [В. М. Бесчасний, О. М. Мердова, В. С. Тулінов та ін.]; за ред. В. М. Бесчасного. – Київ : ВД «Дакор», 2017. – 248 с.
12. Адміністративна діяльність Національної поліції: Навчальний посібник для підготовки до іспиту // О. М. Калюк, С. Ф. Константинов, В. А. Куліков та ін.; МВС України; НАВС - Київ: "Освіта України", - 2016 р. – 228с.
13. Адміністративна діяльність органів поліції України : підручник / за заг. ред. В. В. Сокурєнка [В. В. Сокурєнко, О. І. Безпалова, О. В. Джафарова та ін.] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків: ХНУВС, 2017. – 432 с.
14. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях : навчальний посібник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України О. М. Бандурки ; [О. І. Безпалова, О.В. Джафарова, С.М. Князєв та ін.; передм. О. М. Бандурки] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків: ХНУВС, 2017.

15. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях: навч. посіб. // С. Ф. Константинов, В. І. Олефір, С. Г. Братель, МВС України, НАВС - Київ: "Центр учбової літератури", 2017р. 187с.
16. Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції: навч. посібник // Константинов С. Ф., Братель С. Г., Басс В. О. та ін.; МВС України, НАВС - Київ: ЦУЛ, 2017р. 333с.
17. Бельский К.С. Полицейское право : лекционный курс / под ред. канд. юрид. наук А.В. Куракина. М. : Дело и Сервис, 2004. 816 с.
18. Битяк Ю.П. Адміністративне право / Ю.П. Битяк (кер. авт. кол.), В.М. Гаращук, В.В. Богуцький. – Х. : Право, 2010. 624 с.
19. Будзинський М. П. Адміністративно-правове регулювання у сфері кадрового забезпечення Національної поліції України: автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 "адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право" // Будзинський Микола Петрович; МВС України. ДНДІ - Київ: 2017р. 21с.
20. Права людини в діяльності української поліції – 2016: наук.-практ. видання // Асоціація УМДПЛ, експертна група "Поліція під контролем" - Київ: 2017р. 290 с.
21. Фатхутдінов В. Г. Адміністративно-правове забезпечення громадської безпеки України: дис. на здобут. наук. ступ. док. юрид. наук: спец. 12.00.07 "Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право" // Фатхутдінов В.Г.; МВС Укаїни; НАВС - Київ: - 2017р. 440с.
22. Чупров В.В. Моніторинг дотримання прав людини в територіальних органах Національної поліції України в рамках реалізації національного превентивного механізму // Департамент з питань реалізації нац. превент. механізму – К.: - 2016р. 143с.

1. Поняття та класифікація форм адміністративної діяльності Національної поліції

Конституційно закріплена необхідність забезпечення у діяльності уповноважених державних органів і їх посадових осіб пріоритету прав і свобод людини, вимагає збалансованості у визначенні форм та методів їх адміністративної діяльності.

Під формою адміністративної діяльності поліції розуміються однорідні за своїм характером та правовою природою групи адміністративних дій, що мають зовнішній вираз, і за допомогою яких забезпечуються охорона прав громадян, громадський порядок, громадська безпека, здійснюється протидія правопорушенням, надаються адміністративні послуги та забезпечується керівництво службами та підрозділами поліції.

Діяльність поліції реалізується на практиці в конкретних формах і конкретними методами. Так як за допомогою форм адміністративної діяльності практично реалізуються завдання та функції служб та підрозділів поліції, які здійснюють адміністративну діяльність, від їх використання

значною мірою залежить успіх владної управлінської діяльності керівництва поліції. Форми адміністративної діяльності покликані забезпечувати найбільш оптимальне та ефективне виконання поліцейськими своїх функцій та завдань, що пов'язані із забезпеченням публічного порядку та безпеки, охорони прав та інтересів громадян, досягнення цілей з найменшими витратами сил, засобів і часу.

Прийнято розподіляти форми адміністративної діяльності на безпосередньо неправові, тобто ті, що не спричиняють правових наслідків; і суто правові, які спричиняють юридичні наслідки. Тому найбільш розповсюдженою є класифікація форм на:

Правові – пов'язані з утворенням і застосуванням норм права:

- видання актів органів внутрішніх справ;
- укладення договорів;
- здійснення інших юридично значущих дій.

Не правові – не пов'язані з реалізацією розпорядчих повноважень поліції і не призводять до утворення правових норм або виникнення, зміни і припинення правовідносин:

- організаційно-технічні заходи;
- громадсько-організаційні заходи.

Правові форми адміністративної діяльності поліції - це здійснювані на підставі і з метою виконання закону виконавчо-розпорядчі дії. Вони створюють нові правові норми, змінюють, припиняють правові відносини або є необхідними умовами для настання зазначених правових наслідків.

До правових форм діяльності органів поліції належать:

видання актів управління (нормативних та індивідуальних);

укладення адміністративних договорів;

здійснення юридично значущих дій, що включають в себе регулятивну, контрольну, правоохоронну, реєстраційну діяльність.

Не правові форми - це повсякденні і різноманітні її прояви, які позбавлені юридичної оболонки і наслідків. Вони не пов'язані з реалізацією розпорядчих повноважень органів внутрішніх справ і не призводять до встановлення правових норм, виникнення, зміни і припинення правовідносин.

Розрізняють два види таких форм:

-організаційні(наради, конференції, виступи перед населенням, робочі зустрічі, блоги в системі «Інтернет»);

-організаційно-технічні

За юридичними ознаками:

- індивідуальні – адресуються одній особі. Наприклад, наказ про призначення на посаду; винесення постанови про притягнення до адміністративної відповідальності.

- нормативні – спрямовані як працівникам поліції (встановлення особливого режиму роботи), так і громадянам (встановлення дозвільної системи) тощо.

За формою видання:

- письмові (постанова про накладення стягнення);
- усні (накази, вказівки, розпорядження, команди й ін.);
- конклюдентні (регулюючі жести працівника поліції у визначених випадках, сигнали-свистки, застосування зброї для подання сигналу тривоги або виклику допомоги і т. ін.)

За назвою: статuti, настанови, інструкції, постанови, дозволи тощо.

Окрема правова форма адміністративної діяльності Національної поліції – укладення договорів. Застосовуються в основному поліцією охорони.

Укладають договори з юридичними та фізичними особами на охорону об'єктів та квартир громадян, фізичних та юридичних осіб. Особливістю цієї правової форми є те, що на відміну від нормативних та індивідуальних актів адміністративний договір вступає в силу за взаємної згоди підрозділу поліції охорони з іншою стороною.

Нормативно-правовий акт поліції – офіційний письмовий документ, який прийнятий МВС (Національною поліцією), як суб'єктом нормотворення, згідно з визначеною законодавством процедурою та встановленою формою, спрямований на регулювання суспільних відносин, містить норми права, має неперсоніфікований характер і розрахований на неодноразове застосування.

Адміністративний договір – це добровільна угода двох чи більшої кількості суб'єктів адміністративного права, один з яких наділений владними повноваженнями у сфері державного управління з приводу вирішення питань виконавчого та розпорядчого характеру, яка укладена у формі правового акта, що встановлює (припиняє, змінює) їх взаємні права, права, обов'язки та відповідальність.

Проведення організаційних заходів є однією з не правових форм діяльності поліції. Ці заходи здійснюються систематично, постійно і спрямовані на забезпечення чіткої та ефективної роботи публічної адміністрації. Вони не пов'язані з виданням правових актів та здійсненням юридично значущих дій. За змістом організаційні форми мають внутрішньоуправлінське, внутрішньоапаратне значення, проте в кінцевому рахунку вони спрямовані на задоволення публічного інтересу.

Прикладами таких дій можуть бути:

а) роз'яснення змісту і мети законодавчих та інших правових актів або тих чи інших заходів;

б) інспектування роботи та інструктування нижчих органів (посадових осіб);

в) розроблення програм, підготовка та проведення нарад, конференцій, робочі зустрічі, наради, семінари, конференції, круглі столи, інтерв'ю, прямі телефонні зв'язки з населенням посадових осіб публічної адміністрації, прийом громадян, візити делегацій тощо.

Ще однією групою форм управління є матеріально-технічні дії (або матеріальні дії). Під матеріально-технічними діями розуміються врегульовані технічними нормами дії щодо створення нормальних умов для роботи

апарату управління. Це – одержання та обробка інформації, облік, діловодство, адресно-довідкова робота.

2. Поняття та види методів адміністративної діяльності Національної поліції

Методи адміністративної діяльності органів внутрішніх справ - це певні способи, засоби практичного виконання поліцейськими своїх обов'язків, що відповідають характеру й обсягу наданих їм повноважень.

Основними методами адміністративної діяльності поліції є переконання та примус.

Метод переконання використовується посадовими особами поліції в процесі вжиття роз'яснювальних, виховних, заохочувальних та інших заходів з метою дотримання вимог чинного законодавства.

Суть його полягає у впливі на свідомість та поведінку людей з метою формування у них правильних переконань, розуміння необхідності добровільно і сумлінно виконувати вимоги закону та інших правових норм, а зміст становить комплекс різноманітних конкретних заходів і засобів такого впливу.

До заходів переконання відносять:

- пропаганда, реклама, агітація з метою підвищення рівня правової свідомості та правової культури громадян (пояснення сутності законів, правової політики держави, профілактичні бесіди з особами, які перебувають на обліках про неприпустимість вчинення протиправних дій; проведення просвітницької роботи, зокрема забезпечення проведення в спеціалізованих навчальних закладах тематичних занять з питань протидії корупції, науково-методичних і науково-практичних конференцій, семінарів, засідань за круглим столом, прес-конференцій та зустрічей з представниками засобів масової інформації);

- роз'яснення завдань і функцій поліції;
- інформування громадськості про результати роботи поліції;
- інструктажі;
- обмін передовим досвідом;
- стимулювання ініціативи громадськості у справі надання правоохоронним органам допомоги у боротьбі з правопорушеннями.

1. Примус в діяльності Національної поліції – це вид державного примусу, що застосовується посадовими особами Національної поліції, у межах компетенції, до фізичних чи юридичних осіб.

Види примусу в діяльності Національної поліції:

- 1) Кримінальний примус (кримінально-процесуальний примус);
- 2) Адміністративний примус;
- 3) Дисциплінарний примус.

Адміністративний примусу в діяльності Національної поліції - це врегульовані нормами адміністративного права заходи, які застосовуються поліцейськими у межах повноважень з метою попередження чи припинення

протиправних дій, подолання їх шкідливих наслідків, а також притягнення особи до адміністративної відповідальності.

3. Превентивні поліцейські заходи

Поліцейський захід – це дія або комплекс дій превентивного або примусового характеру, що обмежує певні права і свободи людини та застосовується поліцейськими відповідно до закону для забезпечення виконання покладених на поліцію повноважень.

Які вимоги висуваються до ПЗ?

1. застосовується виключно для виконання повноважень поліції;
2. законним;
3. необхідним;
4. пропорційним;
5. ефективним.

Обраний поліцейський захід є законним, якщо він визначений законом. Поліцейському заборонено застосовувати будь-які інші заходи, ніж визначені законами України.

Обраний поліцейський захід є необхідним, якщо для виконання повноважень поліції неможливо застосувати інший захід або його застосування буде неефективним, а також якщо такий захід заподіє найменшу шкоду як адресату заходу, так і іншим особам.

Застосований поліцейський захід є пропорційним, якщо шкода, заподіяна охоронюваним законом правам і свободам людини або інтересам суспільства чи держави, не перевищує блага, для захисту якого він застосований, або створеної загрози заподіяння шкоди.

Обраний поліцейський захід є ефективним, якщо його застосування забезпечує виконання повноважень поліції.

Поліцейський захід припиняється, якщо досягнуто мети його застосування, якщо неможливість досягнення мети заходу є очевидною або якщо немає необхідності у подальшому застосуванні такого заходу.

Превентивні поліцейські заходи ст. 31 Закону України “Про Національну поліцію”

- 1) перевірка документів особи;
- 2) опитування особи;
- 3) поверхнева перевірка і огляд;
- 4) зупинення транспортного засобу;
- 5) вимога залишити місце і обмеження доступу до визначеної території;
- 6) обмеження пересування особи, транспортного засобу або фактичного володіння річчю;
- 7) проникнення до житла чи іншого володіння особи;
- 8) перевірка дотримання вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ;

9) застосування технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису;

10) перевірка дотримання обмежень, установлених законом стосовно осіб, які перебувають під адміністративним наглядом, та інших категорій осіб;

11) поліцейське піклування.

4. Поліцейські заходи примусу: правові засади застосування поліцією фізичного впливу, спеціальних засобів та вогнепальної зброї

Правові засади застосування поліцією заходів примусу, процедурні аспекти й обмеження щодо інтенсивності застосування фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї поліцейськими визначено як у національному, так і в міжнародному законодавстві.

В Україні питання застосування заходів примусу закріплено в Законі України «Про Національну поліцію».

Фізичним впливом є застосування будь-якої фізичної сили, а також спеціальних прийомів боротьби з метою припинення протиправних дій правопорушників.

Спеціальні засоби як поліцейські заходи примусу - це сукупність пристроїв, приладів і предметів, спеціально виготовлених, конструктивно призначених і технічно придатних для захисту людей від ураження різними предметами (у тому числі від зброї), тимчасового (відворотного) ураження людини (правопорушника, супротивника), пригнічення чи обмеження волі людини (психологічної чи фізичної) шляхом здійснення впливу на неї чи предмети, що її оточують, з чітким регулюванням підстав і правил застосування таких засобів та службових тварин.

Надано перелік спеціальних засобів, які поліцейські можуть використовувати для виконання своїх повноважень:

- 1) гумові та пластикові кийки;
- 2) електрошокові пристрої контактної та контактнo-дистанційної дії;
- 3) засоби обмеження рухомості (кайданки, сітки для зв'язування тощо);
- 4) засоби, споряджені речовинами сльозогінної та дратівної дії;
- 5) засоби примусової зупинки транспорту;
- 6) спеціальні маркувальні та фарбувальні засоби;
- 7) службові собаки та службові коні;
- 8) пристрої, гранати та боеприпаси світлозвукової дії;
- 9) засоби акустичного та мікрохвильового впливу;
- 10) пристрої, гранати, боеприпаси та малогабаритні підривні пристрої для руйнування перешкод і примусового відчинення приміщень;
- 11) пристрої для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії;
- 12) засоби, споряджені безпечними димоутворюючими препаратами;

13) водомети, бронемашини та інші спеціальні транспортні засоби.

Загальні правила застосування фізичної сили, спеціальних засобів визначені частково в ст. 42 та в ст. 43 Закону України «Про Національну поліцію».

Поліцейський зобов'язаний заздалегідь попередити особу про застосування фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї і надати їй достатньо часу для виконання законної вимоги поліцейського, крім випадку, коли зволікання може спричинити посягання на життя і здоров'я особи чи та/або поліцейського або інші тяжкі наслідки, або в ситуації, що склалася, таке попередження є невинуватим або неможливим.

Поліцейський може застосовувати фізичну силу, у тому числі спеціальні прийоми боротьби (рукопашного бою), для :

- 1) забезпечення особистої безпеки або/та безпеки інших осіб,
- 2) припинення правопорушення,
- 3) затримання особи, яка вчинила правопорушення, якщо застосування інших поліцейських заходів не забезпечує виконання поліцейським повноважень, покладених на нього законом.

Поліцейські мають право застосовувати лише ті спеціальні засоби, перелік яких вказаний у Законі "Про Національну поліцію", у порядку та на підставах, передбачених у цьому законі. Поліцейський зобов'язаний у письмовій формі повідомляти свого керівника про застосування до особи спеціального засобу.

Загальні правила застосування спеціальних засобів:

1. Кайданки та інші засоби обмеження рухомості застосовуються:
 - а) до особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення та чинить опір поліцейському або намагається втекти;
 - б) під час затримання особи;
 - в) під час конвоювання (доставляння) затриманого або заарештованого;
 - г) якщо особа своїми небезпечними діями може завдати шкоду собі і оточуючим;
 - д) проведення процесуальних дій з особами у випадках, коли вони можуть створити реальну небезпеку оточуючим або собі.

Обмеження: поліцейському заборонено застосовувати кайданки більш ніж 2 години безперервного використання або без послаблення їх тиску.

2. Гумові та пластикові кийки застосовуються для:
 - а) відбиття нападу на поліцейського, іншу особу та/або об'єкт, що перебуває під охороною;
 - б) затримання особи, яка вчинила правопорушення і чинить злісну непокору законній вимозі поліцейського;
 - в) припинення групового порушення громадського порядку чи масових заворушень;

Обмеження: поліцейському заборонено наносити удари гумовими (пластиковими) кийками по голові, шиї, ключичній ділянці, статевих органах, попереку (куприку) і в живіт.

3. Засоби, споряджені речовинами сльозогінної та подразнюючої дії, застосовуються для:

а) відбиття нападу на поліцейського, іншу особу та/або об'єкт, що перебуває під охороною;

б) припинення групового порушення громадського порядку чи масових заворушень;

Обмеження: поліцейському заборонено під час застосування засобів, споряджених речовинами сльозогінної та подразнювальної дії, здійснювати прицільну стрільбу по людях, розкидання і відстрілювання гранат у натовп, повторне застосування їх у межах зони ураження в період дії цих речовин.

4. Засоби примусової зупинки транспорту застосовуються для примусової зупинки транспортного засобу:

а) водій якого не виконав законні вимоги поліцейського щодо зупинки транспортного засобу, або

б) якщо дії водія транспортного засобу створюють загрозу життю і здоров'ю людини.

Обмеження: поліцейському заборонено застосовувати засоби примусової зупинки транспорту для примусової зупинки мотоциклів, мотоколясок, моторолерів, мопедів, транспортного засобу, що здійснює пасажирські перевезення, а також застосовувати такі засоби на гірських шляхах або ділянках шляхів з обмеженою видимістю, залізничних переїздах, мостах, шляхопроводах, естакадах, у тунелях.

5. Пристрої, гранати, боеприпаси та малогабаритні підривні пристрої для руйнування перешкод і примусового відчинення приміщень застосовуються для:

а) затримання особи;

б) звільнення особи, незаконно позбавленої свободи, яка знаходиться в приміщенні.

Застосування малогабаритного підривного пристрою для відкриття приміщень є виправданим, якщо шкода, заподіяна охоронюваним законом правам і інтересам, є меншою, ніж шкода, яку вдалося відвернути.

6. Електрошочкові пристрої контактної та контактної-дистанційної дії застосовуються для:

а) відбиття нападу на поліцейського, іншу особу та/або об'єкт, що перебуває під охороною;

б) відбиття нападу тварини, яка загрожує життю і здоров'ю особи чи поліцейського.

7. Спеціальні маркувальні та фарбувальні засоби застосовуються для:

а) маркування особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення;

б) припинення групового порушення громадського порядку чи масових заворушень з метою подальшого виявлення осіб та затримання, а також контролю за переміщенням речей.

8. Пристрої, гранати та боєприпаси світлозвукової дії, засоби акустичного та мікрохвильового впливу застосовуються для:

а) відбиття нападу на поліцейського, іншу особу та/або об'єкт, що перебуває під охороною;

б) затримання особи, яка чинить збройний опір або з метою примусити таку особу залишити територію (транспортний засіб, будівлю, споруду, земельну ділянку), де перебуває така особа;

с) звільнення особи, незаконно позбавленої свободи, яка знаходиться в приміщенні.

9. Водомети, бронемашини та інші спеціальні транспортні засоби застосовуються для:

а) припинення групового порушення громадського порядку чи масових заворушень;

б) відбиття групового нападу, що загрожує життю та здоров'ю людей;

с) примусової зупинки транспортного засобу, водій якого не виконав законні вимоги поліцейського зупинитися;

д) затримання озброєної особи, яка підозрюється у вчиненні злочину.

Обмеження: поліцейському заборонено застосовувати водомети при температурі повітря нижче +10°C.

10. Пристрої для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, застосовуються для:

а) захисту від нападу, що загрожує життю та здоров'ю людей, в тому числі поліцейського;

б) відбиття збройного нападу на об'єкти, що перебувають під охороною, конвої, житлові та нежитлові приміщення, а також для звільнення їх у разі захоплення;

с) затримання особи, яка підозрюється у вчиненні тяжкого або особливо тяжкого злочину і яка намагається втекти;

д) затримання особи, яка чинить збройний опір або намагається втекти з-під варти;

е) затримання озброєної особи, яка погрожує застосуванням зброї та інших предметів, що загрожують життю і здоров'ю людей, в тому числі поліцейського;

ф) подання сигналу тривоги або виклику допоміжних сил;

г) знешкодження тварини, яка загрожує життю і здоров'ю людей, в тому числі поліцейського;

h) припинення групового порушення громадського порядку чи масових заворушень;

і) відбиття групового нападу, що загрожує життю та здоров'ю людей.

Обмеження: поліцейському заборонено відстрілювати патрони, споряджені гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, з порушенням визначених технічними

характеристиками вимог щодо відстані від особи та стрільби в окремі частини голови і тіла людини.

11. Засоби, споряджені безпечними димоутворювальними препаратами, застосовуються для:

а) забезпечення маскування дій поліцейських, спрямованих на затримання особи, яка чинить збройний опір, або для того, щоб примусити таку особу залишити територію (транспортний засіб, будівлю, споруду, земельну ділянку), на якій вона перебуває;

б) звільнення особи, незаконно позбавленої свободи;

12. Службовий собака застосовується під час:

а) патрулювання;

б) переслідування та затримання особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення;

с) під час конвоювання (доставлення) затриманої або заарештованої особи;

д) для відбиття нападу на особу або (і) поліцейського;

13. Службовий кінь застосовується під час:

а) патрулювання;

б) переслідування та затримання особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення.

Загальні правила застосування вогнепальної зброї:

- застосування вогнепальної зброї є найбільш суворим заходом примусу, тому його застосування можливе лише у виняткових випадках, передбачених законом;

- застосуванню вогнепальної зброї має передувати попередження про необхідність припинення протиправних дій і намір застосувати цю зброю;

- застосовувати вогнепальну зброю можна тільки з метою завдання особі такої шкоди, яка є необхідною і достатньою в такій обстановці, для негайного відвернення чи припинення збройного нападу;

- заборонено застосовувати вогнепальну зброю в місцях, де може бути завдано шкоди іншим особам, а також у вогненебезпечних та вибухонебезпечних місцях, крім випадків необхідності відбиття нападу або крайньої необхідності;

- про застосування вогнепальної зброї потрібно у письмовій формі повідомити свого керівника, а також негайно повідомити свого керівника про активне застосування вогнепальної зброї, який, у свою чергу, зобов'язаний поінформувати центральний орган управління поліції та відповідного прокурора.

- дозволено використовувати вогнепальну зброю для подання сигналу тривоги або виклику допоміжних сил, або для знешкодження тварини, яка загрожує життю і здоров'ю поліцейського та інших осіб.

Випадки, коли поліцейський має право застосовувати вогнепальну зброю:

- 1) для відбиття нападу на поліцейського або членів його сім'ї, у випадку загрози їх життю і здоров'ю;
- 2) для захисту осіб від нападу, що загрожує їхньому життю і здоров'ю;
- 3) для звільнення заручників або осіб, яких незаконно позбавлено волі;
- 4) для відбиття нападу на об'єкти, що перебувають під охороною, конвої, житлові та нежилі приміщення, а також звільнення таких об'єктів у разі їх захоплення;
- 5) для затримання особи, яку застали під час учинення тяжкого або особливо тяжкого злочину і яка намагається втекти;
- 6) для затримання особи, яка чинить збройний опір, намагається втекти з-під варти, а також озброєної особи, яка погрожує застосуванням зброї та інших предметів, що загрожують життю і здоров'ю людей і (або) поліцейського;
- 7) для зупинки транспортного засобу шляхом його пошкодження, якщо водій своїми діями створює загрозу життю чи здоров'ю людей і (або) поліцейського.

Поліцейський уповноважений застосовувати вогнепальну зброю у випадку збройного нападу, якщо відвернення чи припинення відповідного нападу неможливо досягнути іншими засобами.

Випадки, коли поліцейський має право застосовувати вогнепальну зброю без попередження:

- 1) при спробі особи, яку затримує поліцейський із вогнепальною зброєю в руках, наблизитися до нього, скоротивши визначену ним відстань, чи доторкнутися до зброї;
- 2) у разі збройного нападу, а також у разі раптового нападу із застосуванням бойової техніки, транспортних засобів або інших засобів, що загрожують життю і здоров'ю людей;
- 3) якщо особа, затримана або заарештована за вчинення особливо тяжкого чи тяжкого злочину, втікає із застосуванням транспортного засобу;
- 4) якщо особа чинить збройний опір;
- 5) для припинення спроби заволодіти вогнепальною зброєю.

Тема №4. Організація діяльності патрульної поліції

Мета вивчення

Формування поняттєво-категоріального апарату з відповідної теми лекції, а також систематизованих знань у студентів про призначення, правову основу та принципи діяльності патрульної поліції, основні функції та завдання патрульної поліції; сили та засоби патрульної поліції; дії патрульних при виявленні злочинів та інших правопорушень.

Результати навчання

Після лекції здобувач вищої освіти буде (спроможний):

- 1) пояснювати теоретичні та практичні аспекти організації роботи підрозділів патрульної поліції;

2) демонструвати глибокі знання з організації діяльності патрульної поліції стосовно захисту права та законних інтересів громадян відповідно до встановленого законом порядку;

3) розв'язувати практичні задачі із проблемних питань організаційної роботи підрозділів патрульної поліції.

Навчальні питання:

1. Департамент патрульної поліції: функції, структура, повноваження
2. Права та обов'язки патрульних поліцейських
3. Види та призначення поліцейських нарядів, які використовуються для забезпечення публічної безпеки та порядку
4. Сили та засоби патрульної поліції
5. Дії патрульних при виявленні злочинів та інших правопорушень

Література

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984 року. Відомості Верховної Ради України. 1984. № 51. Ст. 1122.
3. Про Національну поліцію : Закон України від 02 липня 2015 р. // Відомості Верховної Ради України. 2015. № 40-41. Ст.379
4. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції : наказ МВС України № 1376 від 06.11.2015 року. Офіційний вісник України. 2015. № 99. стор. 201. Ст. 3405
5. Про затвердження Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі : наказ МВС України № 1395 від 07.11.2015 року. Офіційний вісник. 2015. № 88. Ст. 2964.

Спеціальна література:

6. Адміністративна діяльність національної поліції : загальна частина : [навчальний посібник] / [В. М. Бесчасний, О. М. Мердова, В. С. Тулінов та ін.]; за ред. В. М. Бесчасного. Київ : ВД «Дакор», 2017. 248 с.
7. Адміністративна діяльність Національної поліції: Навчальний посібник для підготовки до іспиту // О. М. Калюк, С. Ф. Константинов, В. А. Куліков та ін.; МВС України; НАВС - Київ: "Освіта України", 2016 р. 228с.
8. Адміністративна діяльність органів поліції України : підручник / за заг. ред. В. В. Сокурєнка [В. В. Сокурєнко, О. І. Безпалова, О. В. Джафарова та ін.] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2017. 432 с.
9. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях : навчальний посібник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України О. М. Бандурки ; [О. І. Безпалова, О.В. Джафарова, С.М. Князєв та

ін.; передм. О. М. Бандурки]; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків: ХНУВС, 2017.

10. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях: навч. посіб. // С. Ф. Константинов, В. І. Олефір, С. Г. Братель, МВС України, НАВС - Київ: "Центр учбової літератури", 2017р. 187с.

11. Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції: навч. посібник // Константинов С. Ф., Братель С. Г., Басс В. О. та ін.; МВС України, НАВС - Київ: ЦУЛ, 2017р. 333с.

12. Будзинський М. П. Адміністративно-правове регулювання у сфері кадрового забезпечення Національної поліції України: автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 "адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право" // Будзинський Микола Петрович; МВС України. ДНДІ. Київ: 2017р. 21с.

13. Васильєв І. В. Адміністративна відповідальність за порушення правил обігу зброї в Україні: автореф. дис. на здобут. наук. ступ. канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 "Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право". Васильєв І.В.; НДІ публічного права. Київ: 2017р. 18с.

14. Права людини в діяльності української поліції. 2016: наук.-практ. видання // Асоціація УМДПЛ, експертна група "Поліція під контролем" - Київ: 2017р. 290 с.

15. Організація роботи підрозділів превентивної діяльності Національної поліції: Навчальний посібник. [Константинов С. Ф., Братель С. Г., Куліков В. А. та ін.] – К.: Видавництво «Освіта України». Київ. 2017. 246 с.

1. Департамент патрульної поліції: функції, структура, повноваження

Департамент патрульної поліції є міжрегіональним територіальним органом Національної поліції, який створюється, ліквідовується та реорганізовується Кабінетом Міністрів України за поданням Міністра внутрішніх справ України в установленому законом порядку.

Департамент патрульної поліції організовує діяльність підрозділів патрульної поліції, здійснює контроль за їх діяльністю, надає їм організаційно-методичну і практичну допомогу та здійснює їх інформаційно-аналітичне, матеріальне-технічне та фінансове забезпечення.

Департамент патрульної поліції та його структурні підрозділи служать суспільству, є політично нейтральними. Концепція «поліція та громада» становить основу діяльності патрульної поліції.

Функції Департаменту патрульної поліції

1. Департамент патрульної поліції відповідно до завдань патрульної поліції:

- 1) реалізовує в межах своєї компетенції державну політику у сфері забезпечення публічної безпеки і громадського порядку, охорони та захисту прав і свобод людини, інтересів суспільства й держави, протидії

- злочинності, безпеки дорожнього руху;
- 2) організовує, забезпечує та контролює діяльність підрозділів патрульної поліції;
 - 3) налагоджує та підтримує партнерські відносини з населенням, територіальними громадами та інститутами громадянського суспільства для ефективного виконання завдань патрульної поліції і підвищення довіри населення до неї;
 - 4) забезпечує співпрацю підрозділів патрульної поліції у межах наданих їм повноважень з іншими структурними підрозділами Національної поліції та МВС України;
 - 5) розробляє (за напрямками діяльності) проекти нормативно-правових актів з питань діяльності патрульної поліції;
 - 6) розглядає звернення громадян, установ та організацій, органів виконавчої влади та місцевого самоврядування з питань, що належать до компетенції Департаменту патрульної поліції;
 - 7) розглядає по суті скарги, подані в порядку оскарження постанов у справах про адміністративні правопорушення;
 - 8) організовує інформаційно-аналітичну діяльність патрульної поліції, формує бази (банки) даних, що входять до єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ, користується базами (банкami) даних Міністерства внутрішніх справ та інших державних органів, здійснює обробку персональних даних, складає статистичну та аналітичну інформацію, забезпечує режим доступу до інформації, надає інформаційні послуги;
 - 9) здійснює інформаційну взаємодію з іншими державними органами України, органами правопорядку іноземних держав та міжнародними організаціями;
 - 10) здійснює превентивну та профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчинення правопорушень;
 - 11) вживає організаційних заходів для підвищення рівня безпеки дорожнього руху;
 - 12) виявляє та припиняє факти порушення безпеки дорожнього руху, а також виявляє причини і умови, що сприяють їх вчиненню;
 - 13) організовує контроль за додержанням законів, інших нормативних актів з питань безпеки дорожнього руху та охорони навколишнього середовища від шкідливого впливу автотранспортних засобів;
 - 14) надає в межах своєї компетенції посадовим і службовим особам та громадянам обов'язкові для виконання приписи про усунення порушень законодавства, в тому числі правил, норм та стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху, а у разі невиконання таких приписів — притягує винних осіб до передбаченої законодавством відповідальності;
 - 15) удосконалює регулювання дорожнього руху з метою забезпечення його безпеки та підвищення ефективності використання транспортних засобів;
 - 16) організовує, забезпечує та контролює діяльність дільничних інспекторів

- патрульної поліції;
- 17) інформує про здійснення державної політики у сфері забезпечення публічної безпеки і громадського порядку, охорони та захисту прав і свобод людини, інтересів суспільства й держави, протидії злочинності, безпеки дорожнього руху;
 - 18) забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, здійснення заходів щодо запобігання корупції і контролю за їх реалізацією в органах та підрозділах патрульної поліції;
 - 19) здійснює добір кадрів в органи та підрозділи патрульної поліції, формує кадровий резерв на відповідні посади, організовує роботу з підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників Департаменту патрульної поліції;
 - 20) формує плани та пріоритети діяльності патрульної поліції;
 - 21) здійснює інші функції та повноваження, визначені законодавством.

Структура та організація діяльності Департаменту патрульної поліції

1. Структура та штатна чисельність Департаменту патрульної поліції затверджується керівником Національної поліції.
2. Департамент патрульної поліції та структурні підрозділи патрульної поліції становлять єдину систему. Структурні підрозділи патрульної поліції підзвітні та підконтрольні Департаменту патрульної поліції.
3. Структурні підрозділи патрульної поліції очолюють керівники, які підпорядковуються керівнику Департаменту патрульної поліції та його заступникам.
4. Розподіл функцій між Департаментом патрульної поліції та структурними підрозділами патрульної поліції визначається організаційно-розпорядчими наказами керівника Департаменту патрульної поліції.

2. Права та обов'язки патрульних поліцейських

1. Патрульний поліцейський має **право**:
 - 1) вимагати від особи дотримання закону; пояснити особі, що вчинені нею дії є незаконними. У разі невиконання законної вимоги патрульного вжити передбачені законом заходи;
 - 2) перевірити документи, що посвідчують особу, якщо існують підстави, передбачені у Законі "Про Національну поліцію";
 - 3) при здійсненні патрулювання на транспортному засобі водій має право включити спеціальні світлові, звукові сигнали, а також з метою забезпечення безпеки дорожнього руху водій має право, у виняткових випадках, не дотримуватися вимог Закону України "Про дорожній рух";
 - 4) тимчасово обмежити або заборонити доступ особам до визначеної території або об'єктів, якщо це необхідно для забезпечення публічного порядку та громадської безпеки, охорони життя і здоров'я людей, а також для проведення окремих слідчих заходів.

2. При виконанні службових обов'язків патрульний поліцейський **зобов'язаний:**

- 1) поважати і не порушувати права та свободи людини;
- 2) обмежувати права людини лише в спосіб та у випадках, що встановлені законом;
- 3) звертаючись до людини, привітатися, прикласти праву руку до головного убору, назвати своє прізвище, посаду, спеціальне звання та пред'явити на її вимогу службове посвідчення, надавши можливість ознайомитися з викладеною в ньому інформацією, при цьому не випускати його з рук. Також патрульний повинен пояснити причину застосування певного поліцейського заходу;
- 4) під час спілкування з особою чітко дотримуватися норм етики поліцейського;
- 5) під час здійснення перевірки документів дбайливо ставитися до них: не псувати, не робити в них записів або позначок;
- 6) попередити водіїв транспортних засобів про небезпеку, що виникла на шляху їх руху, та вжити заходи для їх усунення;
- 7) у разі отримання інформації про можливе вчинення правопорушення негайно інформувати безпосереднього та прямого керівників і вжити всіх передбачених законом заходів для його запобігання;
- 8) надавати допомогу особам, які постраждали від правопорушень, нещасних випадків, а також особам, які опинилися в безпорадному стані або стані, небезпечному для їх життя та здоров'я;
- 9) на місці ДТП ужити заходів, які встановлені законодавством для з'ясування причин, що призвели до скоєння такої пригоди, і кваліфіковано розібратися в обставинах порушення правил дорожнього руху і ДТП, надати громадянам допомогу в транспортуванні ушкодженого транспортного засобу;
- 10) виявити і затримати транспортний засіб: що перебуває в розшуку; водій якого втік з місця скоєння ДТП; який є знаряддям злочину або правопорушення;
- 11) під час проведення ремонтно-будівельних та інших видів робіт на вулицях і дорогах контролювати дотримання правил безпеки дорожнього руху;
- 12) надати допомогу (у період, коли патрульний не виконує певне спеціальне завдання) водію, у разі несправності його транспортного засобу;
- 13) на підконтрольній території володіти інформацією про розташування торгових центрів, виробництв, інших організацій та закладів;
- 14) після закінчення роботи поінформувати безпосереднього керівника про її результати.

3. Відповідно до встановлених завдань патрульний поліцейський **зобов'язаний знати:**

- 1) чинні закони та інші нормативно-правові акти, пов'язані з виконанням його службової діяльності;

- 2) вулиці, дороги та інші ділянки території, що за ним закріплена, з метою затримання підозрюваного;
 - 3) маршрути громадського транспорту;
 - 4) дані правопорушників, що перебувають у розшуку, а також характерні ознаки для ідентифікації викрадених речей та транспортних засобів;
 - 5) правила зв'язку та обміну інформацією з черговою службою;
 - 6) на закріпленій за патрульним території знати місця дислокації та номери телефонів органів Національної поліції та інших правоохоронних органів, медичних установ, місця знаходження організованих автостоянок, станцій техобслуговування та інших об'єктів сервісу,
4. Патрульному поліцейському **заборонено:**
- 1) порушувати правила дорожнього руху, якщо це не пов'язано з необхідністю виконання службової діяльності;
 - 2) залишати без нагляду транспортний засіб на тривалий час, якщо це не є необхідно в умовах, що склалися;
 - 3) спілкуватися з людьми, перебуваючи в транспортному засобі, давати вказівки чи побажання учасникам дорожнього руху незрозумілими жестами, використовувати гучномовець або спеціальні сигнали не за призначенням;
 - 4) передавати транспортний засіб, технічне обладнання, спецзасоби та пристрої, вогнепальну зброю іншим особам (за винятком випадків, обумовлених службовою необхідністю);
 - 5) перевозити на службовому транспортному засобі третіх осіб, а також багажу, за винятком випадків, передбачених законодавством;
 - 6) спати в транспортному засобі;
 - 7) на власний розсуд відхилятися від встановленого маршруту і змінювати режим робочого часу;
 - 8) залишати без нагляду в службовому транспортному засобі затриманих осіб;
 - 9) під час виконання службових обов'язків відвідувати кафе, бари, ресторани, клуби, якщо це не викликано службовою необхідністю.

3. Види та призначення поліцейських нарядів, які використовуються для забезпечення публічної безпеки та порядку

Патруль - рухомий наряд у складі одного або декількох працівників поліції, який виконує покладені на нього обов'язки на маршруті патрулювання. Патрулі можуть нести службу на автомобілях, мотоциклах, катерах, гелікоптерах, велосипедах. Застосовуються також піші, кінні патрулі й патрулі зі службовими собаками. Довжина маршруту патрулювання на автомобілі складає, як правило, 6-8 км, на мотоциклі - 3-5 км, пішого - 1-1,5 км.

Пересувна поліцейська група - комбінований за складом та оснащений спеціальними технічними засобами наряд поліції на автомобілі, який несе патрульну службу в закріпленому секторі й призначений вживати невідкладні заходи щодо попередження порушень громадського порядку, здійснювати оперативно-розшукові заходи для розкриття злочинів по свіжих слідах. Склад кожної такої групи визначається наказом начальника органу поліції. Як правило, до неї входять працівник карного розшуку, дільничний інспектор поліції, поліцейський та поліцейський-водій.

Патрульна група - наряд у складі двох або більше патрулів під єдиним керівництвом. Патрульній групі для несення служби визначається ділянка території міста, відокремлене селище, об'єкт, де проходять заходи з участю великої кількості людей, зона масового відпочинку тощо. Основу патрульної групи складає патруль на автомобілі, обладнаному радіостанцією, проблисковим маячком, гучномовною установкою, сиреною та іншими технічними засобами. Начальником патрульної групи (старшим наряду патрульної групи) призначається досвідчений працівник поліції, здатний забезпечити ефективне керівництво діяльністю групи.

Спеціалізована патрульна група - спеціальний вид наряду, призначений для боротьби з найпоширенішими правопорушеннями на вулицях та в інших публічних місцях. Члени цієї групи несуть службу, як правило, у цивільному одязі під керівництвом оперативного працівника або дільничного інспектора поліції.

Пост охорони порядку - це місце або ділянка місцевості, де працівники поліції (постові) виконують покладені на них обов'язки. Для поста визначається його центр і межі. Центр поста визначається в місці, із якого найзручніше вести нагляд та швидко вживати заходів щодо попередження й припинення правопорушень. Відстань меж від центра поста не повинна перевищувати, як правило, 300 м. Пости виставляються в місцях, де необхідно забезпечити постійну присутність працівника поліції.

Пост охорони об'єкта - місце або ділянка місцевості, де працівники поліції охорони здійснюють на договірних засадах охорону об'єктів та іншого майна державної, колективної та приватної власності, майна іноземних держав, міжнародних організацій, іноземних юридичних осіб, а також громадян. Пости виставляються на об'єктах, де необхідно забезпечити постійну поліцейську охорону майна.

Пост регулювання дорожнього руху - ділянка території, на якій організується несення дорожньо-патрульної служби у зв'язку з необхідністю регулювання дорожнього руху, забезпечення безперервного контролю за рухом транспортних засобів іноземних власників, ужиття оперативно-пошукових заходів, забезпечення безперешкодного проїзду автомобілів особливого призначення. Пост, що має службове приміщення, називається стаціонарним.

Патруль для нагляду за дорожнім рухом - наряд у складі одного або кількох працівників патрульної поліції, який здійснює контроль за дорожнім рухом та дотриманням громадянами правил дорожнього руху шляхом

патрулювання на автомобілях, мотоциклах, вертольотах або пішого патрулювання.

Наряд супроводження - наряд у залізничному потязі, літаку, на судні, призначається для підтримання публічного порядку в цих транспортних засобах.

Заслін - наряд у складі групи (підрозділу) працівників поліції, який виконує завдання із блокування певної ділянки місцевості або перекриття окремих напрямків.

Резерв - наряд поліції, призначений для вирішення завдань, що раптово виникають у зв'язку зі змінами в оперативній обстановці й для підміни патрульних і постових на час прийняття їжі, у випадках захворювання та ін.

Ланцюжок - наряд, що виставляється для оточення території, на якій проводять масові заходи, із метою недопущення сторонніх осіб, а також для побудови направляючих коридорів, розмежувальних квадратів, що забезпечують відповідно організований рух учасників заходу або глядачів та їх розміщення. У склад ланцюжків можуть залучатися працівники поліції, військовослужбовці, представники громадських формувань. Відповідно до цього відрізняються поліцейські ланцюжки (ПЛ), військові ланцюжки (ВЛ), ланцюжки з дружинниками (ЛД), змішані ланцюжки (ЗЛ).

Група супроводження учасників, глядачів заходу - наряд, що створюється для забезпечення публічного порядку під час проведення масових заходів, забезпечує публічний порядок під час шикування колон, їх супроводження та розміщення у відведених для них місцях.

Пост спостереження - наряд, що створюється для забезпечення публічного порядку під час проведення масових заходів, призначений для спостереження за ходом масових заходів, забезпечує своєчасне інформування штабу про їх хід, ускладнення обстановки, виставляється в місцях, із яких можливий належний огляд території, оснащується необхідними технічними засобами.

Група застосування спеціальних засобів - наряд, що створюється для забезпечення охорони публічного порядку під час проведення масових заходів для запобігання та припинення масових безпорядків, хуліганств, безчинств. Види спецзасобів і порядок їх застосування визначаються на інструктажі відповідно до чинних Правил застосування спеціальних засобів під час охорони громадського порядку в Україні.

Загородження - наряд, що створюється для посилення ланцюжків на найбільш небезпечних напрямках оточення під час проведення масових заходів зі спеціальних бар'єрів, автомобілів і військової техніки.

Карантинний ветеринарно-поліцейський пост - наряд, що створюється для виконання спеціальних заходів карантинного режиму, здійснюваного органами виконавчої влади, місцевого самоврядування та державними надзвичайними протиепізоотичними комісіями.

4. Сили та засоби патрульної поліції

4.1 Територія дії.

1. Сили і можливості патрульного на певній території визначаються відповідно до місця його дислокації та обов'язкових щоденних норм.

2. Дислокацією є певна територія, на якій здійснює свої обов'язки патрульний, і яка розділена на квадрати і контрольно-пропускні пункти.

3. Схему дислокації розробляють і затверджують керівники відповідних органів патрульної поліції, ураховуючи при цьому особливості території (наприклад, щільність населення). Кожний екіпаж повинен виконувати покладені на нього функції в закріпленому за ним квадраті.

4. Екіпаж може складатися з двох або трьох патрульних.

5. Графік чергувань та режим робочого часу особового складу визначається керівником відповідного органу патрульної поліції. У разі необхідності виїзду екіпажу з квадрата дій, цей квадрат перекривають екіпажі із сусідніх квадратів. У разі необхідності або отриманні інформації від інших правоохоронних органів кордони квадратів можуть бути змінені.

6. Тимчасова відсутність патрульного на території його дії.

Патрульний має право тимчасово залишити закріплену за ним територію в наступних випадках:

1) у разі виконання доручення директора, заступника директора, безпосереднього керівника або чергової служби. Зокрема, коли виникає необхідність відновити правопорядок, попередити вчинення злочину та інших правопорушень за межами території, що закріплена за патрульним;

2) під час переслідування підозрюваного з метою його затримання;

3) нападу на осіб або проведенні рятувальних операції під час стихійного лиха;

4) перевезення правопорушників;

5) під час транспортування безпритульних неповнолітніх у відповідні органи;

6) з метою надання невідкладної медичної допомоги постраждалим;

7) у випадку несподіваної хвороби напарника: екіпаж повинен зв'язатися з черговим служби і безпосереднім керівником, щоб повідомити причину припинення маршруту.

4.2.Патрулювання.

1. Основні форми службової діяльності:

1) патрулювання на транспортному засобі;

2) піший патруль.

Патрулювати можна також за допомогою інших засобів, згідно з законодавством України (наприклад, кінний патруль).

2. Автопатруль

Патрульні автомобілі оснащені:

1) стаціонарним пристроєм радіозв'язку;

2) гучномовцем;

3) спеціальним пристроєм освітлення;

4) спеціальними звуковими сигналами;

- 5) борткомп'ютером (планшет);
- 6) принтером;
- 7) вогнегасником;
- 8) аптечкою невідкладної медичної допомоги;
- 9) терміналом безготівкового розрахунку;
- 10) бронежилетом;
- 11) попереджувальними знаками.

Екіпаж складається з двох патрульних (у разі необхідності з трьох).

Патрулювання здійснюється "приховано" чи "відкрито".

Відкрите патрулювання здійснюється за допомогою автомобілів із спеціальними знаками.

Приховане патрулювання здійснюється за допомогою службових автомобілів без спеціальних розпізнавальних знаків. Якщо під час виконання такого завдання патрульний не в однострої, він повинен мати при собі службовий жетон або службове посвідчення.

У разі патрулювання в автомобілі із спеціальними знаками використовується наступна методика:

- з метою спостереження за дорожнім рухом здійснюється патрулювання в потоці інших транспортних засобів;
- з метою забезпечення безпеки дорожнього руху, ураховуючи статистичний аналіз, автопатруль повинен зупинятися у громадських місцях підвищеної небезпеки, таким чином, щоб його було видно іншим водіям.

Екіпажу патрульної поліції **забороняється**:

- перевезення вантажу і третіх осіб (за винятком випадків, передбачених законом);
- самостійно приймати рішення про зміну маршруту;
- залишати затриманих у машині без нагляду.

2. Піший патруль

Піше патрулювання здійснюється в громадських місцях.

Під час пішого патрулювання захист правопорядку на території проводиться в однострої зі спеціальним спорядженням, затвердженим у встановленому законодавством України порядку.

Патрульний обирає місце патрулювання так, щоб забезпечити особисту безпеку і мати змогу контролювати ситуацію, зокрема попередити вчинення злочину та інших правопорушень.

Піший патруль постійно знаходиться на зв'язку з найближчим патрульним екіпажем, з черговою службою, щогодини повідомляє безпосередньому керівнику та черговій частині про своє місцезнаходження та обстановку на своїй території.

4.3. Спорядження та однострій патрульного поліцейського.

1. Патрульний повинен мати акуратний зовнішній вигляд і справне спорядження, носити однострій відповідно до правил, установлених Міністром внутрішніх справ України. На однострої повинен бути розміщений номер спеціального жетона.

2. У виняткових випадках, коли дозволено приховане патрулювання, патрульний може не носити однострій, проте він повинен мати спеціальний жетон або службове посвідчення. Забороняється носити однострій не в робочий час.

3. Спорядження патруля:

- 1) ліхтар;
- 2) ручка;
- 3) олівець;
- 4) лінійка;
- 5) блокнот;
- 6) схема креслень для ДТП;
- 7) далекомір;
- 8) стрічка (сигнальна стрічка) для огороження місця події;
- 9) протоколи про адміністративні правопорушення;
- 10) протоколи про затримання;
- 11) листки паперу (формат А4);
- 12) мобільні пристрої радіозв'язку;
- 13) тактичний ремінь;
- 14) мобільний телефон;
- 15) портативний (нагрудний) відеореєстратор;
- 16) сумка.

4.4.Зброя та спецзасоби.

Під час виконання своїх службових обов'язків патрульний повинен мати при собі:

- 1) вогнепальну зброю (пістолет) з двома запасними обоймами;
- 2) автоматичну вогнепальну зброю (у разі необхідності);
- 3) кайданки (наручники);
- 4) електрошокові пристрої контактної та контактно-дистанційної дії;
- 5) кийки;
- 6) газовий балончик.
- 7) засоби примусової зупинки транспортного засобу.

3. Указані засоби (за винятком автоматичної вогнепальної зброї) патрульний повинен носити на спеціальному тактичному ремені.

4.5.Координація з напарником, командирами та іншими органами.

1. Ефективність роботи патрульного залежить від координації та комунікації з напарником, командиром, черговою службою, органами місцевого самоврядування та державними установами.

2. Патрульний повинен постійно співпрацювати з напарником. Рішення повинні прийматися спільно. У разі виходу одного патрульного з автомобіля, другий повинен спостерігати за ним для того, щоб надати допомогу в разі необхідності. Напарники не повинні відходити далеко один від одного, якщо для цього немає потреби.

3. У разі переслідування та затримання особи патрульні повинні розділити функції, щоб не виконувати одні й ті ж дії.

4. Патрульний за допомогою радіозв'язку постійно підтримує зв'язок з керівником (командиром) і черговою частиною. Щогодини патрульний повинен повідомляти про своє місцезнаходження і обстановку на своїй території. Після погодження з командиром, патрульний інформує чергову частину про вихід на перерву і фіксує час.

5. Патрульний зобов'язаний за допомогою радіозв'язку повідомляти черговій частині про порушення дорожнього руху, особу підозрюваного чи затриманий транспортний засіб. Патрульний передає інформацію щодо місця перебування, даних машини (номерні знаки, марку і т.д.).

6. Після проведення огляду на стан алкогольного сп'яніння водія транспортного засобу патрульний повідомляє черговій частині результати перевірки.

7. Після прибуття на місце події патрульний повідомляє прямого і безпосередньо керівника про: наявну ситуацію - злочини або адміністративні правопорушення, що були вчинені; ужиті заходи; кількість постраждалих або жертв; необхідність виклику карети швидкої допомоги, пожежної служби або додаткових екіпажів патрульних. Якщо були пошкоджені дороги, зовнішнє освітлення тощо, необхідно поінформувати місцеві органи влади та аварійно-рятувальні служби.

8. Патрульний підтримує особисто, а також через чергову службу зв'язок з найближчим територіальним органом внутрішніх справ для того, щоб в разі необхідності оперативно та скоординовано відреагувати на вчинене правопорушення.

4.6.Наряд, початок і кінець робочих процедур.

1. Для проведення патрулювання щодня, перед заступанням на службу, проводиться підготовка, інструктаж і розподіл наряду.

2. Патрульний для виконання своїх службових обов'язків на роботу приходить на 60 хвилин раніше. При прибутті вони доповідають черговому і своєму командирові, звертаючись до нього за званням. Перед проведенням інструктажу співробітник чергово-збройового відділення запитує про стан здоров'я та інші обставини, які заважають несенню служби, видає зброю, спорядження, засоби зв'язку, індивідуального захисту та спеціальні засоби, про що патрульний розписується в книзі служби нарядів. Спорядження зброї здійснюється за командою і під наглядом оперативного чергового або командира підрозділу в спеціально відведеному місці.

3. Екіпажі патрульної поліції за півгодини до завершення своїх службових обов'язків, за погодженням із керівником, повертаються на місце дислокації. Патрульні, які повинні заступити на службу приймають автотранспортні засоби від попередньої зміни, над процесом ведуть спостереження співробітники моніторингу та транспортного відділу (останній також перевіряє справність автотранспорту, кількість палива, обладнання та інші технічні показники).

4. Патрульні, які завершили виконання своїх службових обов'язків, повинні здати зброю та видане спорядження до чергової частини і передати

безпосередньому керівникові документацію, складену за підсумками чергування.

5. Керівники роти доповідають відповідальним за чергування особам про готовність патрульних.

6. Право на проведення інструктажу мають керівник Департаменту патрульної поліції, його заступник, керівник територіального підрозділу патрульної поліції, його заступник і безпосередньо командири відповідних підрозділів.

7. Уповноважена на проведення інструктажу особа зобов'язана:

1) переконатися, що особовий склад є готовим, та в разі виявлення недоліків усунути їх;

2) перевірити знання правил застосування особовим складом покладених на нього повноважень, вогнепальної зброї та спеціальних засобів;

3) ознайомити особовий склад з наявною оперативною обстановкою на визначених територіях дії;

4) звернути увагу патрульних на необхідності приязно ставитися до людей, належно захищати їх права, а також нагадати правила особистої безпеки;

5) підбити підсумки несення служби за минулий період, зачитувати накази про заохочення працівників, які відзначилися, зазначити про недоліки, які мали місце під час несення служби;

6) аналізувати результати взаємодії екіпажів, підрозділів, які беруть участь в охороні публічного порядку та забезпеченні громадської безпеки;

7) оголошувати завдання для нарядів у сфері забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічного порядку та громадської безпеки.

8. Заступаючи в наряд, патрульний повинен мати охайний зовнішній вигляд та справне спорядження, носити однострій встановленого зразка, на якій прикріплений спеціальний жетон, а також мати при собі службове посвідчення, табельну зброю, отриману в установленому порядку, і володіти інформацією про оперативну обстановку на закріпленій території патрулювання.

9. Інструктаж закінчується розподілом особового складу та винесення наказу про початок виконання службових обов'язків.

10. Особи, уповноважені проводити інструктаж, здійснюють розподіл наряду, про що робиться запис у службовому журналі чергової частини.

4.7.Забезпечення особистої безпеки.

З метою забезпечення особистої безпеки патрульному забороняється:

1) сідати до інших, зокрема транспортних засобів, які перевіряються, крім передбачених випадків, і за погодженням з безпосереднім начальником;

2) стояти поруч із транспортним засобом;

3) підходити до зупиненого транспортного засобу зі сторони фар;

4) стояти між особою та патрульним, чию безпеку він забезпечує.

Патрульний повинен використовувати максимально освітлену частину (ділянку) дороги (вулиці), використовувати фари патрульного автомобіля за потреби.

Не рекомендується обговорювати вчинене правопорушення, стоячи на проїзній частині.

Патрульний автомобіль повинен зупинитись позаду транспортного засобу, який зупинено, і бути готовим до запобігання можливим його маневрам.

Під час огляду транспортного засобу і спілкування із водієм необхідно обирати безпечну відстань, не випускати водія і пасажирів з поля зору, не повертатися спиною.

У випадку виявлення інформації про перебування осіб або транспортного засобу у розшуку, а також за будь-якої іншої потенційно загрозливої ситуації, патрульні займають позиції, які дозволяють їм страхувати один одного, забезпечувати особисту безпеку та безпеку третіх осіб.

Про таку інформацію негайно повідомляється черговий та безпосередній керівник, уживаються заходи для затримання такого транспортного засобу та (або) водія (пасажирів).

Алгоритм дій патрульного під час наближення до зупиненого транспортного засобу:

- 1) наближатись до транспортного засобу ззаду, з боку водія або зі сторони пасажира - за потреби;
- 2) оглянути салон крізь вікна, впевнитись у відсутності небезпеки;
- 3) зупинись на безпечній відстані від транспортного засобу і водія;
- 4) постійно спостерігати за діями водія і пасажирів;
- 5) попросити водія зупинити роботу двигуна, за потреби включити світло в салоні;
- 6) документи від водія приймаються вільною рукою для збереження можливості користуватись вогнепальною зброєю у разі потреби;
- 7) патрульний, який сидить за кермом, залишається на місці і забезпечує безпеку свого напарника.

5. Дії патрульних при виявленні злочинів та інших правопорушень

5.1. Регулювання дорожнього руху.

Однією з найважливіших функцій патрульних є забезпечення безперебійного та безпечного дорожнього руху. Для запобігання ускладненням дорожнього руху патрульний повинен:

- 1) вивчити свою територію діяльності (квадрат, сусідні квадрати);
- 2) знати вулиці (шляхи) з високою ймовірністю виникнення ускладнень дорожнього руху та альтернативні маршрути;
- 3) за необхідності (наприклад, затор на перехресті, ДТП, чи непрацюючий світлофор), забезпечити регулювання проїзду перехрестям, вказати на об'їзdnі маршрути руху;

4) обмежити дорожній рух у разі існування загрози безпеці громадян (стихійне лихо, пошкодження дороги тощо).

При здійсненні вказаних дій патрульний доповідає безпосередньому начальнику та черговому.

Правила поведінки на місці дорожньо-транспортної пригоди.

Патрульний при отриманні інформації про дорожньо-транспортну пригоду негайно виїжджає на місце події.

У випадку дорожньо-транспортної пригоди з наявними потерпілими (є загиблі або такі, що отримали тілесні ушкодження) до прибуття на місце слідчо-оперативної групи патрульний:

- 1) здійснює заходи для надання невідкладної допомоги потерпілим і переведення їх до медичної установи;
- 2) установлює осіб потерпілих (прізвище, ім'я, по батькові, адреса проживання і місце роботи);
- 3) забезпечує збереження і охорону місця події;
- 4) установлює особи водіїв, які були учасниками події;
- 5) установлює транспортні засоби учасників правопорушення;
- 6) установлює інших осіб, пов'язаних із дорожньо-транспортною пригодою;
- 7) виявляє очевидців події, опитує їх відносно обставин події і записує їх дані;
- 8) передає інформацію слідчому, який прибув на місце події або іншим компетентним органам, про учасників події і очевидців;
- 9) передає їм зібрані дані, а також речі, які можуть стати речовими доказами, й інші матеріали;
- 10) виконує окремі доручення слідчого;
- 11) за необхідності:
 - організовує об'їзний рух транспортних засобів навколо місця події;
 - у випадку неможливості здійснити це власними силами, за участі присутніх осіб і учасників події;
 - фіксує розміщення транспортних засобів;
 - фіксує сліди переміщення і гальмування;
 - звільняє проїжджу частину від транспортних засобів учасників ДТП;
 - відновлює рух.

У випадку залишення водієм місця пригоди патрульний повинен:

- 1) з'ясовує вірогідний напрям руху транспортного засобу;
- 2) тип, марку і номерний знак транспортного засобу;
- 3) різновид вантажу;
- 4) інші особливі ознаки (колір, пошкодження і т.д.);
- 5) негайно передає черговому або слідчому дані, отримані від очевидців і огляду місця події про транспортний засіб, що залишив місце пригоди і водія.

5.2. Переслідування та зупинення транспортних засобів.

Вимога патрульного про зупинку транспортного засобу є обов'язковою для всіх учасників дорожнього руху. У разі невиконання таких вимог патрульний здійснює переслідування та зупинення транспортного засобу.

Правила здійснення переслідування:

- 1) під час переслідування транспортного засобу патрульний обов'язково вмикає відповідні світлові та сигнальні засоби на патрульному автомобілі;
- 2) про здійснення переслідування обов'язково повідомляє диспетчера (чергового) та безпосереднього керівника, із зазначенням марки, моделі, кольору, державного номерного знака переслідуваного транспортного засобу;
- 3) через гучномовець закликає водія переслідуваного транспортного засобу зупинитися;
- 4) про напрям і характер руху переслідуваного транспортного засобу систематично повідомляє чергового.

Не рекомендується здійснення контакту транспортних засобів. Це може бути здійснено виключно в разі крайньої необхідності (наприклад, відвернення безпеки для громадян) і після погодження безпосереднім керівником. Вогнепальна зброя може застосовуватися лише в крайніх випадках, і якщо патрульний переконаний в ефективності її застосування. Переважним способом зупинення є його блокування іншими патрульними автомобілями, а завданням екіпажу, який здійснює переслідування, є постійне спостереження за ним.

Алгоритм зупинення транспортного засобу:

- 1) безпосереднє зупинення транспортного засобу:
гучномовцем;
з використанням світлових сигналів (маячків);
жестами (у виняткових випадках).

У будь-якому разі дії патрульного повинні буди зрозумілі для учасників дорожнього руху, а вимога про зупинення завчасною та такою, що не змушує водія здійснювати різкі маневри.

Піший патрульний не може здійснювати зупинення транспортних засобів, крім випадків крайньої необхідності. При виявленні вчинення правопорушення піший патрульний передає відповідну інформацію, у тому числі щодо транспортного засобу, черговому та автопатрулям у відповідних квадратах.

Зупинення транспортного засобу здійснюється на максимально короткий період часу.

- 2) патрульний негайно, з дотриманням вимог для забезпечення власної безпеки, підходить до водія зупиненого транспортного засобу. Водій та пасажир повинні залишатись у транспортному засобі;

- 3) патрульний вітається з водієм, повідомляє причину (підставу) зупинення;

4) патрульний перевіряє посвідчення водія та реєстраційний документ транспортного засобу, інші документи відповідно до законодавства;

5) патрульний здійснює інші необхідні дії, зокрема повідомляє суть учиненого порушення правил дорожнього руху та про складення постанови про накладення адміністративного стягнення.

Виняткові обставини, за яких патрульний може попросити водія, а за потреби і пасажирів, вийти із транспортного засобу:

1) для усунення несправності транспортного засобу чи неналежного закріплення (перевезення) вантажу;

2) якщо виникає підозра щодо перебування водія в стані алкогольного (наркотичного) сп'яніння;

3) якщо виникає підозра щодо вчинення водієм та/або пасажирями транспортного засобу адміністративного або кримінального правопорушення;

4) для участі водія в розгляді справи про адміністративне правопорушення (якщо це необхідно);

5) у разі виникнення потреби в наданні допомоги іншим учасникам дорожнього руху;

6) за потреби здійснення повірки (порівняння) номерних знаків, інших номерів транспортного засобу (зокрема, серійного) з указаними в реєстраційних документах;

7) коли знаходження патрульного біля автотранспортного засобу перешкоджає правилам дорожнього руху або існує загроза його особистої безпеки.

Для спілкування із водієм, який вийшов із транспортного засобу, необхідно покинути проїжджу частину.

Забороняється, крім крайньої необхідності, зупинення транспортного засобу на підйомах, на мостах, естакадах, шляхопроводах, крутих поворотах та інших ділянках доріг з обмеженою оглядовістю чи в умовах недостатньої видимості.

5.3. Оформлення і розгляд матеріалів про адміністративне правопорушення.

До адміністративної відповідальності може бути притягнуто особу, яка на час скоєння адміністративного правопорушення досягла 16-ти річного віку.

Справа про адміністративне правопорушення розглядається за місцем учинення правопорушення, що передбачає об'єктивне з'ясування всіх обставин справи, дослідження матеріалів справи, прийняття рішення відповідно до законодавства України, накладення адміністративного стягнення, складення відповідного протоколу або штрафу (електронний чек) і вручення порушникові (наприклад: адміністративні правопорушення в області безпеки дорожнього руху).

Якщо справа про адміністративне правопорушення підвідомча ОВС, а не суду чи іншим органам, які уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення, патрульний, який забезпечує безпеку

учасників дорожнього руху і контролює дотримання правил дорожнього руху, розглядає справу про адміністративне правопорушення на місці і оголошує постанову про притягнення до адміністративної відповідальності з врученням копії такої постанови правопорушникові.

Особа, яка притягується до адміністративної відповідальності має право:

- 1) ознайомитися з матеріалами справи;
- 2) давати пояснення;
- 3) подавати докази;
- 4) заявляти клопотання;
- 5) при розгляді справи користуватися юридичною допомогою адвоката, іншого фахівця у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи;
- 6) виступати рідною мовою і користуватися послугами перекладача, якщо не володіє мовою, якою ведеться провадження;
- 7) оскаржити постанову у справі.

Справа про адміністративне правопорушення розглядається в присутності особи, яка притягується до адміністративної відповідальності. Під час відсутності цієї особи справу може бути розглянуто лише у випадках, коли є дані про своєчасне її сповіщення про місце і час розгляду справи і якщо від неї не надійшло клопотання про відкладення розгляду справи.

Згідно з КУпАП, адміністративне стягнення (штраф) у справі про адміністративне правопорушення може бути, у деяких випадках, накладено на особу без її присутності. У такому випадку, особі, що притягується до адміністративної відповідальності, в зрозумілій формі має бути роз'яснено її права та обов'язки, передбачені цим Кодексом.

Ведення справи про адміністративне правопорушення щодо правопорушника, особу якого не було встановлено:

Якщо особу (прізвище, ім'я, вік, стать, громадянство) правопорушника не встановлено і він відмовляється надати свої паспортні дані, давати пояснення, або якщо через фізичні вади чи інші об'єктивні обставини встановити його особу неможливо, то особа, яка здійснює провадження у справі про адміністративне правопорушення, за участі судово-медичного експерта, складає протокол про адміністративне правопорушення, у якому описуються всі можливі зовнішні прикмети правопорушника: приблизний вік; стать; зріст; колір волосся; колір очей; інші особливості зовнішності за якими можна ідентифікувати дану особу (до протоколу додається фото).

За клопотанням особи, яка здійснює провадження у справі про адміністративне правопорушення, розпорядженням органу (посадової особи), уповноваженого накладати адміністративні стягнення, особі може бути присвоєно умовне ім'я з такою комбінацією цифр та/або букв, за допомогою яких можна буде ідентифікувати особу правопорушника під час подальшого розгляду справи про адміністративне правопорушення.

Умовне ім'я не може бути образливого змісту або таким, що принижує честь і гідність людини.

Усі наступні дії щодо правопорушника, особу якого не було встановлено, застосовуються відповідно до законодавства України, у тому числі і накладення адміністративного стягнення у вигляді штрафу, без перешкод і в повному розмірі.

Після складання протоколу щодо правопорушника, особу якого не було встановлено, розгляд справи продовжується за обов'язкової участі адвоката.

Після складання протоколу про адміністративне правопорушення щодо правопорушника, особу якого не було встановлено, відповідно до законодавства України, рішенням районного (районного у місті, міського, міськрайонного) суду, за відомим місцем проживання невстановленої особи, ураховуючи із конкретних обставин справи, може бути призначено комплексну судово-медичну або судово-психіатричну експертизу за допомогою якої, з-поміж іншого, буде встановлено психічний стан правопорушника, групу крові, а також проведено дактилоскопічну реєстрацію.

Посадова особа, яка здійснює провадження у справі про адміністративне правопорушення, зобов'язана забезпечити проведення всіх розумних заходів, передбачених законодавством України, для встановлення особи, вказаної у цій статті (імені, прізвища, віку, громадянства і осудності).

Якщо на будь-якому етапі провадження у справі про адміністративне правопорушення буде встановлено особу правопорушника, особу якого не було попередньо встановлено, орган (посадова особа), який розглядає справу, зобов'язаний протягом 72 годин привести у відповідність до цієї обставини і переглянути всі прийняті рішення у справі, за виключенням випадків, коли ця обставина призведе до негативних наслідків.

Складання матеріалів про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху:

Фіксуючи адміністративне правопорушення, патрульний починає складати матеріали про адміністративне правопорушення, у ході чого:

- 1) роз'яснює правопорушнику зміст скоєного правопорушення;
- 2) вимагає (передати або пред'явити) водійське посвідчення і реєстраційний документ на транспортний засіб;
- 3) за допомогою бортового комп'ютера або по радіозв'язку, перевіряє в черговій частині дані порушника (чи вчиняв він правопорушення в минулому, чи не перебуває він або його транспортний засіб у розшуку);
- 4) якщо виникає підозра, що водій знаходиться у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, які знижують увагу чи швидкість реакції, патрульний відсторонює його від керування транспортним засобом, про що негайно повідомляє безпосередньо керівника і чергову частину.

Огляд на стан алкогольного сп'яніння проводиться за допомогою алкотестера на місці. З метою визначення стану наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, які знижують увагу чи швидкість реакції, правопорушника доставляють до відповідної медичної установи.

Після складання матеріалів про адміністративне правопорушення, патрульний складає протокол про адміністративне правопорушення (або електронний чек), який є фінальним документом (рішенням) у справі про адміністративне правопорушення.

У протоколі зазначаються:

- 1) відомості про особу правопорушника;
- 2) місце, дата складання протоколу;
- 3) антропометричні дані правопорушника;
- 4) суть і вид правопорушення;
- 5) місце вчинення правопорушення;
- 6) вид і розмір штрафу;

Протокол повинен бути підписаний правопорушником. У випадку відмови правопорушника від підпису, у протоколі робиться відповідна відмітка про це. Копія протоколу надається правопорушнику. У протоколі також мають бути зазначені порядок і строки оскарження цього рішення.

Складання матеріалів про адміністративне правопорушення у випадку ДТП:

У випадку ДТП без потерпілих патрульний установлює обставини правопорушення на місці. Після збирання матеріалів і виявлення водія, який порушив вимоги ПДР, складає протокол про адміністративне правопорушення і приймає рішення про накладення адміністративного стягнення у вигляді штрафу або позбавлення права керування транспортним засобом. Складання протоколу відбувається так само, як і при фіксуванні порушень правил дорожнього руху, з тією відмінністю, що свідки й інші особи, причетні до дорожньо-транспортної пригоди, можуть надати пояснення з приводу події правопорушення.

Патрульний проводить огляд місця події і складає відповідний протокол, проводить заміри і складає схему ДТП. За необхідності проводить відео- і фотозйомку.

5.4. Отримання повідомлення і дії.

Патрульний одразу після отримання повідомлення має прибути на місце події та встановити:

- особу заявника;
- характер правопорушення (адміністративне чи кримінальне) або події (стихійне лихо чи нещасний випадок тощо);
- наявність підозрюваної у вчиненні правопорушення особи (осіб) і його (їх) зовнішні ознаки;
- наявність очевидців правопорушення;
- особи потерпілих і їхній стан.

Патрульний повинен прийняти повідомлення і здійснити відповідне реагування не тільки від чергової частини або безпосереднього керівництва, а й від громадян. Якщо на інформацію, повідомлену громадянином необхідно реагувати, патрульний одразу ж направляється на місце події, одночасно

передаючи зміст повідомлення черговій частині і безпосередньому керівництву.

Направляючись до місця події, патрульний повинен обрати найкоротший маршрут, уключити спеціальні світлові і звукові сигнальні засоби, у разі необхідності, закликати учасників дорожнього руху надати пріоритет у русі і припинити рух.

Патрульний постійно повинен знаходитися на зв'язку з черговою частиною і безпосереднім керівництвом за допомогою радіозв'язку і мобільного телефону.

Після прибуття на місце події і з'ясування обстановки патрульний негайно доповідає про це до чергової частини і безпосередньому керівнику. Повідомляє про необхідність виклику швидкої допомоги, працівників МНС, пожежних, служб порятунку тощо.

Повідомляє до чергової частини про виклик слідчо-оперативної групи, у разі необхідності.

5.5. Правила поведінки на місці події і речові докази.

Збереження місця події в первинному, незміненому стані має велике значення для проведення результативного розслідування і саме тому всі дії повинні проводитися правильно та у відповідному порядку.

Забороняється розголошувати інформацію, отриману в результаті огляду місця події.

Патрульний завжди повинен мати при собі записну книжку для можливості записувати всі дії, а також відомості про матеріальні об'єкти, які в подальшому можуть бути визнані речовими доказами, у тому числі з метою самоконтролю (з моменту прибуття на місце події і до завершення слідчих дій, якщо такі проводились), що допоможе надати слідчому важливу інформацію.

Після прибуття на місце події патрульний повинен:

- 1) негайно доповісти безпосередньому керівнику і до прибуття слідчо-оперативної групи охороняти периметр місця події;
- 2) записати точний час прибуття;
- 3) визначити межі місця події, забезпечити його охорону і повну ізоляцію забороняючою стрічкою, перегородкою або за допомогою живої сили з метою збереження місця події в такому ж самому вигляді, яким воно було до прибуття патрульного;
- 4) упевнитись, що всередині визначеного патрульним периметру місця події не перебувають сторонні особи;
- 5) пам'ятати про безпеку осіб, які беруть участь в огляді місця події і про необхідність охорони матеріальних об'єктів, які в подальшому можуть бути визнані речовими доказами;
- 6) у випадку наявності загрози пошкодження чи зникнення виявлених матеріальних об'єктів, які в подальшому можуть бути визнані речовими доказами (дощ, сніг, сонце і т.д.), ужити всіх можливих заходів щодо їх збереження;

7) не дозволяти присутнім особам будь-яким чином взаємодіяти з матеріальними об'єктами, які в подальшому можуть бути визнані речовими доказами;

8) до прибуття слідчо-оперативної групи встановити і записати прізвище, ім'я, по батькові і дату народження всіх осіб, присутніх на місці події. За можливості забезпечити їх перебування на місці події до прибуття слідчо-оперативної групи;

9) у разі необхідності забезпечити невідкладну медичну допомогу тим, хто її потребує з урахуванням необхідності збереження місця події в такому ж самому вигляді, яким воно було до прибуття патрульного;

10) записати умови на місці події (освітлення (природне, штучне), погодні умови, тощо);

11) визначити чи є необхідність залучення додаткового персоналу;

12) указати на наявну фото-, відео-зйомку на місці події;

13) використовувати на місці події, у разі наявності, обладнання, засоби особистого захисту (рукавиці, спеціальний одяг та взуття тощо);

14) скласти схему місця події;

15) скласти рапорт про вивчення місця події;

При збиранні, зберіганні і документуванні надається пріоритет ламким та таким, що б'ються і швидко псуються, матеріальним об'єктам, які в подальшому можуть бути визнані речовими доказами.

На місці події і на захищеному периметрі забороняється курити, їсти і пити.

Типи матеріальних об'єктів, які в подальшому може бути визнано речовими доказами, і мають бути враховані на місці події:

1) сліди входу/виходу до/з місця правопорушення;

2) сліди пошкоджень;

3) сліди від взуття або резини т/з;

4) недопалки сигарет;

5) залишки їжі і напоїв;

6) залишки ґрунту/рослин;

7) відбитки пальців;

8) волосся, різні нитки;

9) зразки шкіри (особливо під нігтями потерпілого/підозрюваного);

10) кров, біологічні рідини організму людини;

11) одяг потерпілого/підозрюваного;

12) предмети, пов'язані зі зброєю, які в подальшому може бути визнано речовими доказами (фрагменти кулі, кобура/чохол для зброї, кулі, гільзи, сліди, нанесені ріжучими/гострими предметами, ушкодження, завдані тупими/твердими предметами та інше);

13) предмети, які в подальшому може бути визнано речовими доказами, що підтверджують або натякають на траєкторію кулі;

14) рани потерпілого/підозрюваного;

15) предмети, які в подальшому може бути визнано речовими доказами, що підтверджують почерк правопорушника.

При виявленні правопорушника на місці вчинення злочину патрульний зобов'язаний:

- 1) ужити заходів для відвернення правопорушення в межах законодавства (застосувати фізичну силу і наявні спеціальні засоби);
- 2) при втечі підозрюваного з місця вчинення злочину здійснити переслідування для його затримання;
- 3) якщо обставини виключають можливість переслідування підозрюваного, знаходитися на місці події до прибуття слідчо-оперативної групи.

Якщо на місці події виявлено труп, забороняється змінювати його положення до прибуття слідчо-оперативної групи.

Дорожньо-транспортні пригоди без тілесних ушкоджень:

Якщо внаслідок дорожньо-транспортної пригоди не було завдано тілесних ушкоджень або спричинено смерть, патрульний після прибуття на місце події негайно починає складання матеріалів про адміністративні правопорушення, здійснює повний огляд місця події (складання схеми, відібрання пояснень у свідків і учасників правопорушення).

У дорожньо-транспортних пригодах без тілесних ушкоджень одним з основних завдань патрульного є своєчасне звільнення проїжджої частини дороги від транспортних засобів, що стали учасниками ДТП. Необхідно визначити положення транспортних засобів, яке було на місці події на час прибуття патрульного (крайні передні і задні частини кузова і коліс), при необхідності провести фото-, відео-зйомку, після чого перемістити пошкоджені транспортні засоби на край дороги або в більш безпечне місце з метою уникнення ускладнень руху.

У випадку участі в ДТП дипломатичного і консульського автотранспорту, транспортних засобів міжнародних організацій і спеціального транспорту, якщо учасники пригоди (водій, пасажир) не потребують медичної допомоги патрульний:

- пропонує водієві бути присутнім при складанні матеріалів ДТП;
- якщо водій або будь-хто з пасажирів відмовляється від вищезазначеного, записує необхідні дані учасників пригоди і дозволяє їм залишити місце ДТП;
- якщо ДТП сталося з вини особи, яка користується дипломатичною недоторканністю відповідно до Віденської конвенції, матеріали про адміністративне правопорушення направляються до Міністерства закордонних справ України.

5.6. Затримання.

Адміністративне затримання здійснюється тільки у передбачених законом випадках, коли вичерпані всі інші заходи впливу.

Мета затримання:

- 1) припинення адміністративного правопорушення;
- 2) установлення особи правопорушника;

3) складання протоколу про адміністративне правопорушення в разі неможливості складення його на місці правопорушення, якщо складення протоколу є обов'язковим.

Підставами для затримання є:

- 1) особу застали під час учинення злочину або замаху на його вчинення, або безпосередньо після вчинення злочину;
- 2) потерпілий або очевидці вказують на особу як на правопорушника;
- 3) особу бачили на місці вчинення злочину і проти неї одразу здійснюється кримінальне переслідування з метою арешту;
- 4) на особі, біля неї або на її одязі були виявлені явні сліди вчиненого злочину;
- 5) особа втекла з місця вчинення злочину, але пізніше на неї вказав очевидець;
- 6) особа знаходиться в розшуку.

Права затриманої особи:

- 1) знати суть і причини затримання (правопорушення у вчиненні якого він підозрюється з посиланням на відповідний законодавчий акт);
- 2) надавати пояснення або відмовитися надавати пояснення;
- 3) захищати себе особисто або через обраного ним захисника;
- 4) на невідкладну медичну допомогу;
- 5) безкоштовно користуватися послугами перекладача, якщо він не володіє мовою судового розгляду;
- 6) не визнавати свою вину в учиненні правопорушення.

Про адміністративне затримання складається протокол, у якому зазначається:

- 1) номер протоколу;
- 2) час та дата складання протоколу. Час та дата розгляду справи про адміністративне правопорушення;
- 3) місце складання протоколу;
- 4) посада і прізвище, ім'я, по батькові особи, яка склала протокол;
- 5) дата, точний час і місце затримання;
- 6) антропометричні і паспортні дані затриманого;
- 7) перелік прав, про які затриманого було повідомлено;
- 8) суть адміністративного правопорушення і стаття КУпАП;
- 9) стан здоров'я затриманого і чи були використані примусові заходи і спецзасоби при затриманні;
- 10) прізвище, ім'я, по батькові, дата народження потерпілого, перекладача (у разі наявності таких осіб).

Процедури:

1) під час адміністративного затримання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, патрульний складає протокол, Протокол про адміністративне затримання підписується особою, яка його складає, затриманим, перекладачем, захисником (у разі наявності таких осіб). Копія протоколу передається на підпис затриманому і його захиснику.

Якщо правопорушник відмовляється від підпису протоколу, про це робиться відмітка у спеціальній графі "відмовився підписати".

2) негайно роз'яснює правопорушнику його права;

3) при адміністративному затриманні особи, патрульний письмово повідомляє свого керівника, а також повідомляє черговій частині його прізвище, ім'я, по батькові, дату народження, адресу реєстрації місця проживання, а також фактичного місця проживання (у разі необхідності).

4) якщо правопорушник не володіє або володіє на недостатньому рівні мовою, якою ведеться провадження, патрульний використовує свої повноваження і запрошує перекладача, після чого складає протокол про участь перекладача, де має бути вказана причина запрошення перекладача і мови, якими він має володіти.

5) патрульний повинен відібрати в правопорушника письмове пояснення, у якому разом із паспортними даними, має бути вказано:

чи перебувала дана особа на місці вчинення правопорушення? У випадку позитивної відповіді чи підтверджує факт учинення правопорушення;

яка дія була вчинена особисто ним.

У випадку відмови правопорушника надавати письмові пояснення власноручно, про це робиться відповідна відмітка. Правопорушник має право сформулювати мотиви відмови від надання ним пояснень.

6) бажано отримати пояснення від будь-яких осіб (не менше 2-3), які можуть надати інформацію для встановлення всіх обставин адміністративного правопорушення (у тому числі і від особи, якій, можливо, на суді буде надано статус потерпілого).

Оскільки надання пояснень є добровільним, особа, яка володіє інформацією про обставини правопорушення, не зобов'язана надавати їх патрульному. Особа не попереджається про кримінальну відповідальність, адже за відмову від надання або надання неправдивих пояснень кримінальна відповідальність не передбачена.

У поясненнях повинні бути вказані прізвище ім'я, по батькові, дата народження особи, точний час події та її місце. Також необхідно описати:

детальний опис змісту дій, зокрема, які дії призвели до порушення норм КУпАП;

якою інформацією володіє про правопорушника, з якого часу знайомий йому правопорушник;

вказати осіб, які, вірогідно, стали очевидцями правопорушення;

якщо особі, яка надає пояснення, правопорушенням було завдано матеріальну шкоду, то має бути зазначено рід і розмір завданої шкоди;

7) після адміністративного затримання патрульний складає рапорт на ім'я безпосереднього керівника. У рапорті необхідно зазначити:

ситуацію на місці правопорушення на час прибуття патрульного;

чи виконав правопорушник вимоги патрульного;

причину затримання і в якій саме обстановці воно відбулося.

8) у деяких випадках у справі про адміністративне правопорушення є відео- чи фото-матеріали, на яких може бути відображено правопорушення або його наслідки, у такому випадку патрульний складає відповідний протокол;

9) коли у справі про адміністративне правопорушення необхідно провести огляд правопорушника та/або його речей і документів патрульний складає відповідний протокол. Результати огляду включаються до протоколу про адміністративне затримання. Вилучені предмети і документи після їх опису повинні бути запаковані і опечатані, а також має бути вказано, за допомогою чого запаковано предмети і в який спосіб їх опечатано. У протоколі також зазначається, що на запакованих предметах, крім печатки, міститься дата і підпис.

Оригінал протоколу з долученими матеріалами надається суду. Копія постанови суду і копія протоколу про адміністративне правопорушення мають бути передані до канцелярії територіального органу патрульної поліції і внесено до центральної інформаційної електронної бази.

Правила складання матеріалів про адміністративне правопорушення розповсюджуються і на ті випадки, коли немає необхідності затримувати правопорушника. Не складається тільки протокол про адміністративне затримання.

Правила перевезення затриманого

Під час перевезення до ізолятора тимчасового тримання затриманого повинно бути розміщено в задній частині патрульного транспортного засобу з правого боку;

Перед розміщенням до транспортного засобу затриманого необхідно візуально оглянути і ретельно перевірити з метою предметів і речей заборонених або обмежених в обороті.

Після висадки затриманого із автомобіля, перевіряти салон і сидіння, де він сидів, щоб пересвідчитися, чи не були які-небудь предмети та/або речі, у тому числі заборонені або обмежені в обороті, сховані затриманим під час його перевезення.

В одному патрульному автомобілі повинен бути розміщений тільки один затриманий, а кількість патрульних має бути не менше 2 осіб, один з яких - водій, а інший сідає поруч із затриманим на задньому сидінні так, щоб затриманий знаходився як можна далі від службової вогнепальної зброї.

Із затриманого знімаються наручники після його розміщення в ізоляторі тимчасового тримання і передачі відповідальній особі.

5.7. Тимчасове затримання транспортного засобу і доставка на спеціальний майданчик або стоянку.

Тимчасове затримання транспортного засобу правопорушника і його доставка до спеціальної, охоронюваної стоянки застосовується у наступних випадках:

- 1) якщо особа керувала транспортним засобом у стані алкогольного (наркотичного або іншого) сп'яніння;
- 2) якщо водій не має посвідчення водія;

- 3) якщо водій не має реєстраційного документа на транспортний засіб;
- 4) відсутності номерних знаків;
- 5) затримання транспортних засобів, які знаходяться в розшуку.
- 6) якщо транспортний засіб має таку технічну несправність, при якій його експлуатація заборонена (несправна гальмівна система; несправний механізм управління керма; яке перероблено без відповідного дозволу і становить загрозу для безпеки дорожнього руху).

При наявності вищезгаданих умов патрульний повідомляє про це чергову частину, а співробітник спеціального майданчика або стоянки складає повідомлення про перевезення транспортного засобу на спеціальну стоянку, яке додається до матеріалів справи.

Витрати на транспортування і стоянку покладаються на порушника.

Транспортний засіб повертається володільцю (власнику) при пред'явленні адміністрації спеціального майданчика або стоянки відповідного документа з чергової частини та реєстраційного документа на транспортний засіб або іншого документа, який підтверджує право власності або користування відповідним транспортним засобом.

Забороняється тимчасове затримання і перевезення транспортних засобів, які є власністю дипломатичних установ, консульських установ, міжнародних організацій, на які встановлено спеціальну категорію номерних знаків і власниками яких є особи з дипломатичним імунітетом.

5.8. Відповідальність іноземців, осіб без громадянства, дипломатичних представників.

Іноземці і особи без громадянства, які перебувають на території України, підлягають адміністративній відповідальності на загальних підставах з громадянами України.

Поширенням правопорушенням може бути порушення іноземцями та особами без громадянства правил перебування в Україні, тобто проживання без документів на право проживання в Україні, за недійсними документами або документами, термін дії яких закінчився, або працевлаштування без відповідного дозволу на це.

У жодному разі не слід ставитися до таких осіб упереджено. Про всі факти спілкування із такими особами, повідомляється безпосередній керівник і черговий.

Питання про відповідальність за адміністративні правопорушення, учинені на території України іноземцями, які згідно з чинними законами та міжнародними договорами України користуються імунітетом від адміністративної юрисдикції України, вирішуються дипломатичним шляхом. Тобто, особа не може бути притягнута до відповідальності патрульним.

Фіксація правопорушення можлива, однак питання про притягнення до відповідальності знаходиться поза компетенцією патрульного.

Рекомендується діяти так, щоб максимально коректно припинити вчинення особою з дипломатичним імунітетом правопорушення, уникаючи

при цьому конфліктів. Основним аргументом патрульного може стати небажаний для дипломатичного працівника розголос.

У разі виявлення водія з дипломатичним імунітетом у стані сп'яніння, слід забезпечити його безпеку і безпеку інших учасників дорожнього руху.

Вилучення транспортного засобу, належного дипломатичним чи іншим міжнародним установам або організаціям забороняється.

Тема №5. Організація діяльності оперативних підрозділів Національної поліції України

Мета вивчення

Формування поняттєво-категоріального апарату з відповідної теми лекції, а також систематизованих знань у студентів про особливості організації діяльності підрозділів Національної поліції України, які уповноважені на здійснення оперативно-розшукової діяльності.

Результати навчання

Після лекції здобувач вищої освіти буде (спроможний):

- 1) пояснювати теоретичні та практичні аспекти щодо особливостей організації діяльності підрозділів Національної поліції України, які уповноважені на здійснення оперативно-розшукової діяльності;
- 2) демонструвати глибокі знання з організації діяльності підрозділів Національної поліції України, які уповноважені на здійснення оперативно-розшукової діяльності;
- 3) розв'язувати практичні задачі із проблемних питань організації діяльності підрозділів Національної поліції України, які уповноважені на здійснення оперативно-розшукової діяльності.

Навчальні питання:

1. Поняття, завдання та принципи оперативно-розшукової діяльності
2. Правова основа оперативно-розшукової діяльності
3. Суб'єкти оперативно-розшукової діяльності та їх правовий статус
4. Права та обов'язки підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність

Література:

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України [Електронний ресурс] : закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР із змін., внес. згідно із Законами України та Рішеннями Конституційного Суду : за станом на 04.07.2015 р. № 2952-17. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
2. Про Національну поліцію [Електронний ресурс] : Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.

3. Про оперативно-розшукову діяльність [Електронний ресурс] : закон України від 18. 02. 1992 р. № 2135-ХІІ із змін., внес. згідно із Законами України : за станом на 19. 11. 2012 р. № 3412-17. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.

4. Про державну таємницю [Електронний ресурс]: закон України від 21 січня 1994 р. № 3855// Офіц. веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>

5. Про захист персональних даних : закон України від 01 червня 2010 р. № 2297 [Електронний ресурс] // Офіц. веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>

6. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 49, ст.2056.

7. Інструкція з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні: Затверджено Наказом Міністерства внутрішніх справ України від 7 липня 2017 року № 575 // Офіційний вісник України. – 2017. – № 67. – Ст. 2019.

Спеціальна література:

8. Албул С. В. Основи оперативно-розшукової діяльності : навч. посіб. / С. В. Албул, С. В. Андрусенко, Р. В. Мукоїда, Д. О. Ноздрін; за заг. ред. С. В. Албула. Одеса : ОДУВС, 2016. 270 с

9. Дмитрієв А. А. Концепція і повноваження кримінальної поліції як складова національної поліції України. Європейські перспективи. 2015. Вип. 7. С. 83-87.

10. Ємець О. М. Правові аспекти оперативно-розшукової діяльності кримінальної поліції. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2015. № 4. С. 226-237.

11. Поляк С. П. Правові основи діяльності оперативних підрозділів кримінальної поліції Національної поліції України з протидії втягненню неповнолітніх у злочинну діяльність. Форум права. 2017. № 2. С. 87–94.

12. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України: науково-практичний коментар / В.Д. Берназ, А.М. Притула. – О.: Фенікс, 2013. – 190 с.

13. Саковський А. А. Взаємодія підрозділів кримінальної поліції та органів досудового розслідування в документуванні кримінальних правопорушень. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2019. № 2. С. 49-54.

14. Чумак В. В. Організаційно-правові засади діяльності підрозділів кримінальної поліції у країнах Балтії. Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2015. № 2. С. 189-196.

15. Яковенко М. О. Організація діяльності підрозділів та органів національної поліції України в контексті запровадження інституту кримінальних проступків. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. 2018. Вип. 4. С. 301-310.

1. Поняття, завдання та принципи оперативно-розшукової діяльності

Сучасна криміногенна ситуація в Україні – якісно новий феномен як за масштабами злочинних проявів, так і за ступенем їх руйнівного впливу на життєдіяльність суспільства, права і свободи громадян. За останні роки відбулася трансформація організованої злочинності в нашій країні, зросла кількість організованих злочинних формувань, які мають чітку ієрархічну структуру, використовують новітні технічні засоби забезпечення протиправної діяльності, протидії правоохоронним органам.

Оперативно-розшукова діяльність має виключно державно-правовий характер, що зумовлене, насамперед, її законодавчим визначенням та санкціонуванням державою. Статтею 5 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» чітко визначено обмежене коло суб'єктів, уповноважених на здійснення оперативно-розшукової діяльності, тому лише вони мають право на здійснення такої діяльності та виступають від імені держави. При цьому всі елементи оперативно-розшукової діяльності, тобто її сили, засоби, методи, форми тощо, застосовуються виключно в порядку та межах, визначених Законом й підзаконними нормативно-правовими актами, що регулюють суспільні відносини у сфері оперативно-розшукової діяльності. Крім того, оперативно-розшукова діяльність підконтрольна державним органам та спрямована на забезпечення інтересів безпеки громадян, суспільства і держави.

Оперативно-розшукова діяльність суттєво відрізняється від будь-яких інших видів діяльності та має яскраво виражений розвідувально-пошуковий характер. Так, усі її заходи законодавчо визначаються як пошукові, розвідувальні та контррозвідувальні. Пошукові заходи – це дії працівників оперативних підрозділів щодо встановлення ще невідомих подій злочину та осіб, які причетні до їх вчинення, а також злочинів, що готуються або вчинені невстановленими особами.

Розвідувальні заходи – це дії працівників оперативних підрозділів або осіб, що конфіденційно співробітничать з оперативним підрозділом, які виконують спеціальне завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації з метою збирання інформації про її структуру, викриття головних учасників вчинення злочинів («лідерів», організаторів, співучасників, діючих корумпованих посадових осіб у правоохоронних органах тощо), своєчасного виявлення підготовки вчинення тяжких і особливо тяжких злочинів тощо.

Контррозвідувальні заходи вживають оперативні підрозділи в межах визначеної чинним законодавством компетенції (наприклад, оперативні підрозділи Служби безпеки України). В системі Національної поліції України, як правило, ці заходи здійснюються підрозділами внутрішньої безпеки з метою попередження, виявлення та припинення будь-яких форм протидії

організованих груп чи злочинних організацій оперативним підрозділам, а також виявлення корумпованих працівників Національної поліції.

Виходячи з положень чинних нормативно-правових актів України, можна окреслити наступні завдання, що стоять перед оперативно-розшуковими підрозділами, а саме:

- виявлення, запобігання та припинення злочинів;
- встановлення осіб, які готують вчинення злочину;
- розшук осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду або ухиляються від відбування кримінального покарання;
- встановлення місцезнаходження безвісно відсутніх осіб;
- персоніфікація невпізнаних трупів;
- забезпечення інтересів кримінального провадження;
- забезпечення безпеки працівників суду і правоохоронних органів, а також осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні, членів їх сімей та близьких родичів;
- забезпечення безпеки співробітників розвідувальних органів України, їх близьких родичів, а також осіб, які конфіденційно співробітничали або співробітничали з розвідувальними органами України, та членів їх сімей;
- отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави;
- відшкодування збитків, заподіяних злочином;
- підтримання режиму виконання покарань;
- охорона службової та державної таємниці.

Попередження й припинення злочинів – одні з основних завдань оперативно-розшукової діяльності, що полягають у превентивному впливі на причини й умови, які сприяють вчиненню злочину, або на поведінку конкретних осіб та груп з метою недопущення вчинення ними суспільно небезпечних діянь. Ці завдання спрямовані на недопущення вчинення найбільшого числа ймовірних задуманих і таких, що готуються, злочинів.

Завдання оперативно-розшукової діяльності можна умовно поділити на стратегічні й тактичні. Так, стратегічні завдання полягають у забезпеченні з використанням можливостей оперативно-розшукової діяльності виявлення, запобігання та припинення злочинів, встановлення та усунення причин та умов, що сприяють їх вчиненню. В свою чергу тактичні завдання полягають у пошуку і фіксації конкретних фактичних даних про протиправну діяльність окремих осіб та груп, відповідальність за яку передбачена Кримінальним кодексом України, розвідувально-підривну діяльність спеціальних служб іноземних держав та організацій з метою припинення правопорушень та в інтересах кримінального судочинства, а також отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави.

Тактичні завдання оперативно-розшукової діяльності полягають у досягненні кінцевої мети, тобто у виявленні, запобіганні та припиненні злочинів або у розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду або ухиляються від відбування кримінального покарання, та їх затриманні. З метою реалізації тактичних завдань оперативно-розшукової діяльності, працівники відповідних

оперативних підрозділів здійснюють діяльність, спрямовану на встановлення свідків та очевидців вчинення злочину, з'ясовують окремі обставини вчинення злочину, застосовують різні оперативно-розшукові заходи й засоби з метою виявлення фактичних даних, що містять відомості про протиправні діяння окремих осіб та груп тощо. Стратегічні завдання оперативно-розшукової діяльності, як правило, полягають у вивченні, аналізі й оцінці оперативної обстановки, що склалася на території обслуговування (за лінією, на об'єкті), та, відповідно, виборі тих оперативно-розшукових заходів, що необхідні для виконання завдань оперативно-розшукової діяльності.

Працівники оперативних підрозділів Національної поліції України, з метою підвищення ефективності й своєчасності у реалізації завдань оперативно-розшукової діяльності, тобто у пошуку і фіксації фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, припинення правопорушень та в інтересах кримінального судочинства, повинні приділяти значну увагу якісному вивченню, аналізу й оцінці оперативної обстановки. Це, безумовно, сприятиме досягненню результатів у реалізації стратегічних цілей оперативно-розшукової діяльності з мінімальними витратами сил, засобів, часу, коштів тощо. Крім цього, тактичні завдання оперативно-розшукової діяльності полягають і в ухваленні оперативно-тактичного рішення, яке повинно забезпечити виконання відповідного завдання, реалізації такого рішення та оцінюванні й використанні результатів виконання раніше прийнятого рішення. У практичній діяльності оперативних підрозділів тактичні завдання оперативно-розшукової діяльності вирішуються сукупністю дій працівників цих підрозділів, залученням відповідних сил, використанням методів та застосуванням різноманітних засобів оперативно-розшукової діяльності.

2. Правова основа оперативно-розшукової діяльності

Правова основа – це правовий фундамент, спираючись на який функціонує вся оперативно-розшукова діяльність. Правова основа цього виду державно-правової діяльності розглядається як сукупність законодавчих та інших нормативно-правових актів, у рамках яких вона починається, розвивається та припиняється, й, відповідно, у рамках яких можуть і повинні діяти всі суб'єкти оперативно-розшукової діяльності та інші суб'єкти, які потрапляють або залучаються до сфери оперативно-розшукової діяльності.

Згідно з положеннями ст. 3 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», правову основу оперативно-розшукової діяльності становлять Конституція України, Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність», Кримінальний, Кримінальний процесуальний, Податковий та Митний кодекси України, Закони України «Про прокуратуру», «Про Національну поліцію», «Про Службу безпеки України», «Про Державну прикордонну службу України», «Про Державну кримінально-виконавчу службу України», «Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб», «Про

судоустрій і статус суддів», «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві», «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів», інші законодавчі акти та міжнародно-правові угоди і договори, учасником яких є Україна.

Правова основа оперативно-розшукової діяльності має багаторівневу структуру та умовно складається якнайменш, з чотирьох рівнів, що можуть мати власні підрівні, а саме:

- Конституція України;
- Закони України;
- інші нормативно-правові акти;
- міжнародно-правові угоди і договори.

До першого рівня відноситься Конституція України, яка включає в себе норми прямої дії та вищої юридичної сили. Цей рівень правового регулювання охоплює інститути та норми, що становлять загальну основу всіх видів державної діяльності, які застосовуються в усіх сферах соціального управління, в тому числі й в оперативно-розшуковій діяльності.

Згідно зі ст. 3 Конституції України, людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Саме на запобігання та припинення протиправних посягань на основні невід'ємні права і свободи людини спрямована оперативно-розшукова діяльність, що і є свого роду гарантією з боку держави щодо їх непорушності. Розвиваючи ідеї Основного закону, галузеве законодавство містить низку положень, які безпосередньо або опосередковано регулюють відносини у сфері оперативно-розшукової діяльності та складають наступний рівень нормативно-правової регламентації.

До цього рівня необхідно віднести, в першу чергу, Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» як основний нормативно-правовий акт, що регулює оперативно-розшукові правовідносини. Він містить норми, якими регламентовано, відповідно, завдання оперативно-розшукової діяльності, поняття оперативно-розшукової діяльності, правову основу оперативно-розшукової діяльності, принципи оперативно-розшукової діяльності, підрозділи, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, міжнародне співробітництво у сфері оперативно-розшукової діяльності, підстави для проведення оперативно-розшукової діяльності, обов'язки підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, права підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, гарантії законності під час здійснення оперативно-розшукової діяльності, строки ведення оперативно-розшукових справ, закриття оперативно-розшукових справ, використання матеріалів оперативно-розшукової діяльності, сприяння здійсненню оперативно-розшукової діяльності, соціальний і правовий захист працівників оперативних підрозділів, соціальний і правовий захист особи, яка залучається до виконання завдань оперативно-розшукової діяльності, та нагляд за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності.

До цього ж рівня можна віднести Кримінальний, Кримінальний процесуальний, Податковий та Митний кодекси України, Закони України

«Про прокуратуру», «Про Національну поліцію», «Про Службу безпеки України», «Про Державну прикордонну службу України», «Про Державну кримінально-виконавчу службу України», «Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб». Крім того, цей рівень включає в себе й ті Закони України, що прямо не регламентують оперативно-розшукову діяльність, однак своїми приписами або визначають межі завдань, цілей чи безпосередньо об'єктів цієї діяльності, або впливають на специфічні відносини, які виникають, розвиваються та припиняються під час здійснення оперативно-розшукової діяльності вповноваженими суб'єктами.

Такими законами, наприклад, є Закон України «Про державну таємницю», Закон України «Про інформацію», Закон України «Про статус суддів», Закон України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві», Закон України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів», Закон України «Про запобігання корупції», Закон України «Про розвідувальні органи України», Закон України «Про контррозвідувальну діяльність», Закон України «Про Службу зовнішньої розвідки України», Закон України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України» та інші.

До третього (підзаконного) рівня правової основи оперативно-розшукової діяльності віднесено Укази Президента України, наприклад, щодо питань окремих пріоритетних напрямів та завдань боротьби зі злочинністю, організаційно-функціональних аспектів діяльності правоохоронних органів тощо та постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України про затвердження положень про нормативно-правове регулювання діяльності окремих функціональних структур, що діють у сфері боротьби зі злочинністю, та інші.

До цього ж рівня відносяться й численні нормативно-правові акти відомчого та міжвідомчого характеру на рівні наказів (спільних наказів), доручень, вказівок, інструкцій, різноманітних приписів тощо. Зокрема, до таких можна віднести: Інструкцію з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень; Інструкції про порядок використання правоохоронними органами можливостей НЦБ Інтерполу в Україні у попередженні, розкритті та розслідуванні злочинів; Про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні тощо.

Слід зазначити, що у зв'язку зі специфічністю оперативно-розшукової діяльності, значна кількість відомчих нормативно-правових актів здебільшого містять відомості, що становлять державну таємницю, та, відповідно, мають гриф обмеження доступу.

Четвертий рівень складають міжнародно-правові угоди і договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, та які, відповідно до ст. 9 Конституції України, є частиною національного законодавства

України (наприклад, Європейська Конвенція про боротьбу з тероризмом, Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності тощо).

3. Суб'єкти оперативно-розшукової діяльності та їх правовий статус

Суб'єкт оперативно-розшукової діяльності можна визначити як спеціально уповноважений орган або підрозділ що, відповідно до визначеного законодавцем функціонального призначення, реалізовує комплексні повноваження щодо застосування спеціальних сил та засобів оперативно-розшукової діяльності з пошуку і фіксації фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, розвідувально-підкривну діяльність спеціальних служб іноземних держав та організацій з метою припинення правопорушень та в інтересах кримінального судочинства, а також отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави.

Зазначені суб'єкти мають низку ознак:

- оперативні підрозділи перебувають у складі правоохоронних органів (наприклад, Національна поліція України) або спеціальних служб (Служба зовнішньої розвідки України);
- різниця у відомчому підпорядкуванні обумовлює специфіку нормативно-правового регулювання окремих аспектів діяльності оперативних підрозділів;
- оперативні підрозділи, відповідно до визначеного функціонального призначення, наділені комплексними повноваженнями в ОРД, відповідно до чого виконують встановлені обов'язки та реалізують надані права;
- оперативні підрозділи проводять гласні та негласні, пошукові, розвідувальні та контррозвідувальні заходи;
- оперативні підрозділи мають у своєму складі гласних та негласних, штатних та позаштатних працівників;
- здійснення ОРД даними підрозділами передбачає реалізацію матеріальних та процедурних гарантій законності.

Виключний перелік оперативних підрозділів визначений ст. 5 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність».

До них віднесені підрозділи:

- Національної поліції – підрозділами кримінальної та спеціальної поліції.

На сьогоднішній день до оперативних підрозділів Національної поліції України віднесено:

- підрозділи карного розшуку;
- підрозділи кримінальної розвідки;
- підрозділи по боротьбі зі злочинами, пов'язаними торгівлею людьми;
- підрозділи протидії наркозлочинам;
- підрозділи кіберполіції;
- підрозділи оперативної служби;
- підрозділи оперативно-технічних заходів.

Завданнями підрозділів карного розшуку є надання поліцейських послуг у сферах охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, а також виявлення і розкриття злочинів, у тому числі на транспорті, розшук осіб, які їх учинили, документування протиправної діяльності учасників та членів організованих злочинних груп та злочинних організацій.

До основних функцій Департаменту карного розшуку віднесено:

- організація і координація діяльності підрозділів карного розшуку територіальних підрозділів поліції, спрямовані на захист прав і свобод громадян, інтересів суспільства і держави від злочинних посягань. Аналіз, у межах компетенції, ефективності заходів, ужитих територіальними підрозділами поліції щодо попередження, виявлення і розкриття злочинів, припинення діяльності стійких суспільно небезпечних організованих злочинних груп та злочинних організацій, які впливають на криміногенну ситуацію в регіонах і в державі, викриття злочинної діяльності їх лідерів та кримінальних авторитетів, розкриття серійних, резонансних злочинів і вбивств «на замовлення», учинених стосовно народних депутатів України, державних службовців I-IV категорій, протидія злочинності на транспорті, а саме злочинним посяганнями на вантажі, запобіганні їм, захисті особистої власності та безпеки громадян на об'єктах водного, залізничного та повітряного транспорту України, розшуку обвинувачених, підсудних, осіб, які ухиляються від відбування кримінального покарання, безвісти зниклих громадян та встановлення осіб невідомих трупів;

- визначення правових, організаційних та практичних заходів з метою підвищення ефективності оперативно-службової діяльності підрозділів карного розшуку територіальних органів поліції на підставі узагальнення практики застосування законодавства України, насамперед того, що регламентує оперативно-розшукову діяльність, нормативно-правових актів МВС та Національної поліції, комплексного аналізу і прогнозування стану криміногенної ситуації в державі;

- здійснення організаційно-методичного забезпечення діяльності підпорядкованих підрозділів з попередження, виявлення злочинів, насамперед тяжких та особливо тяжких, а також тих, що набули суспільного резонансу, учинених із застосуванням вогнепальної чи холодної зброї, вибухових речовин, групою осіб, серійного характеру, розшуку підозрюваних та обвинувачених, осіб, які зникли безвісти, та ідентифікації невідомих трупів;

- розроблення та вжиття заходів, спрямованих на вдосконалення форм і методів оперативно-розшукової діяльності підрозділів карного розшуку, за рішенням керівництва Національної поліції надання їм практичної допомоги в організації роботи з протидії злочинності, у вирішенні інших службових завдань;

- організація взаємодії з підрозділами центрального органу управління поліцією, територіальними органами поліції, міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, установами, громадськими

організаціями, а також правоохоронними органами зарубіжних країн і міжнародними організаціями у вирішенні питань боротьби зі злочинністю.

- безпосередня робота з джерелами оперативної інформації та за оперативно-розшуковими справами. Аналіз ефективності використання негласного апарату, проведення оперативних розробок у боротьбі зі злочинністю, вивчення процесів, які відбуваються в злочинному середовищі, та вироблення на цій основі пропозицій керівництву Національної поліції з покращення оперативно-розшукової діяльності за зазначеними напрямками;

- здійснення поточного та перспективного планування оперативно-службової діяльності Департаменту, узагальнення позитивного досвіду у сфері протидії злочинності, розроблення методичних рекомендацій і посібників, їх упровадження в практичну діяльність підрозділів карного розшуку;

- участь у підготовці матеріалів на засідання колегій МВС і Національної поліції, оперативні наради керівництва МВС і Національної поліції з актуальних питань оперативно-службової діяльності поліції. Унесення пропозицій до планів та основних заходів Національної поліції;

- організація розроблення та виконання програм, комплексних і цільових оперативно-профілактичних операцій та інших заходів, спрямованих на активізацію боротьби зі злочинністю;

- у встановленому порядку розроблення проектів законів України, указів Президента України, актів Кабінету Міністрів України, відомчих нормативно-правових актів, програм протидії злочинності та їх реалізація у сфері боротьби зі злочинністю, унесення пропозицій щодо вдосконалення законодавства і відомчих нормативно-правових актів, що регламентують діяльність поліції, їх супроводження на всіх стадіях розгляду в органах законодавчої та виконавчої влади;

- розроблення та участь у розробленні разом зі структурними підрозділами центрального органу управління поліцією та іншими правоохоронними органами проектів міжнародних угод України щодо боротьби зі злочинністю.

Основними завданнями Департаменту по боротьбі зі злочинами, пов'язаними торгівлею людьми є:

- 1) участь у реалізації державної політики у сфері протидії кримінальним правопорушенням, пов'язаним з торгівлею людьми, нелегальною міграцією, правопорушеннями у сфері суспільної моралі, а також внесення на розгляд Голови Національної поліції України та Міністра внутрішніх справ пропозицій щодо формування державної політики в зазначених сферах;

- 2) запобігання вчиненню, виявлення, припинення та розкриття кримінальних правопорушень, пов'язаних з торгівлею людьми, нелегальною міграцією, а також правопорушень у сфері суспільної моралі;

- 3) моніторинг, вивчення, аналіз і узагальнення ефективності заходів щодо стану боротьби з кримінальними правопорушеннями, пов'язаними з торгівлею людьми, нелегальною міграцією, а також правопорушеннями у сфері суспільної моралі, у межах компетенції прогнозування криміногенної

ситуації в державі і своєчасне інформування керівництва Національної поліції України та інших органів державної влади із зазначених питань.

ДБЗПТЛ відповідно до покладених на нього завдань:

1) організовує і координує роботу Департаменту та підрозділів БЗПТЛ територіальних органів Національної поліції із запобігання вчиненню, виявлення, припинення і розкриття кримінальних правопорушень, пов'язаних з торгівлею людьми, учиненням незаконних дій щодо усиновлення (удочеріння), порушенням установленого законом порядку трансплантації органів або тканин людини, створенням або утриманням місць розпусти і звідництва, сутенерством, утягненням особи в заняття проституцією, виготовленням, збутом і розповсюдженням продукції порнографічного характеру, дитячої порнографії, предметів та творів, що пропагують культ насильства і жорстокості, у тому числі в інтернет-мережі, нелегальною міграцією в державі під виглядом туризму, навчання, працевлаштування;

2) аналізує і узагальнює результати та ефективність діяльності підрозділів БЗПТЛ із запобігання вчиненню, виявлення, припинення і розкриття кримінальних правопорушень, пов'язаних з торгівлею людьми, нелегальною міграцією, а також правопорушень у сфері суспільної моралі шляхом збирання, узагальнення, систематизації наявної інформації, вивчення чинників, що їх обумовлюють, прогнозує криміногенну ситуацію на загальнодержавному та регіональному рівнях; розробляє та вносить за їх результатами пропозиції керівництву Національної поліції України щодо підвищення ефективності організації діяльності підрозділів БЗПТЛ, зокрема оперативно-розшукової діяльності, роботи з джерелами оперативної інформації та за оперативно-розшуковими справами;

3) виявляє причини і умови, які сприяють учиненню кримінальних правопорушень, пов'язаних з торгівлею людьми, нелегальною міграцією, а також правопорушень у сфері суспільної моралі, уживає заходів щодо їх усунення.

Наступним оперативним підрозділом у структурі Національної поліції України є Департамент протидії наркозлочинам.

До його основних функцій віднесено:

- організація та проведення оперативно-розшукових заходів із виявлення і документування тяжких та особливо тяжких кримінальних правопорушень, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, насамперед учинених злочинними групами осіб, які мають міжрегіональні та міждержавні зв'язки, особливо в їх організованих формах;

- розробка та реалізація програм протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та запобігання поширенню наркоманії;

- забезпечення заходів контролю за легальним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, а також за дотриманням установлених правил посіву або вирощування маку та конопель для промислових цілей;

- проведення на території України операцій щодо виявлення осіб, які займаються розповсюдженням наркотиків, зокрема у навчальних закладах країни та в місцях масового проведення дозвілля молоді, а також інших комплексних заходів, спрямованих на перекриття каналів незаконного надходження наркотиків;

- проведення антинаркоманійної пропаганди через засоби масової інформації;

- участь у міжнародному співробітництві з питань організації протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та проблем поширення наркоманії.

Оперативні підрозділи кіберполіції беруть участь у формуванні та забезпеченні реалізації державної політики щодо попередження та протидії кримінальним правопорушенням, механізм підготовки, учинення або приховування яких передбачає використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку. Департамент кіберполіції відповідно до покладених на нього завдань:

- визначає, розробляє та забезпечує реалізацію комплексу організаційних і практичних заходів, спрямованих на попередження та протидію кримінальним правопорушенням у сфері протидії кіберзлочинності;

- у межах своїх повноважень уживає необхідних оперативно-розшукових заходів щодо викриття причин і умов, які призводять до вчинення кримінальних правопорушень у сфері протидії кіберзлочинності;

- уживає передбачених чинним законодавством заходів зі збирання й узагальнення інформації стосовно об'єктів, у тому числі об'єктів сфери телекомунікацій, інтернет-послуг, банківських установ і платіжних систем з метою попередження, виявлення та припинення кримінальних правопорушень;

- організовує та контролює діяльність підпорядкованих підрозділів кіберполіції щодо виконання вимог законодавства України у сфері протидії кіберзлочинності;

- проводить серед населення роз'яснювальну роботу з питань дотримання законодавства України у сфері використання новітніх технологій, а також захисту та протидії кіберзагрозам у повсякденному житті;

- забезпечує в порядку, передбаченому законодавством України, формування й наповнення інформаційних масивів даних, автоматизованих інформаційних систем відповідно до потреб службової діяльності;

- організовує виконання, у межах компетенції, доручень слідчого, прокурора щодо проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальних провадженнях;

- в межах компетенції розробляє рекомендації для підвищення професійного рівня і поінформованості органів Національної поліції України, а також, громадськості про результати діяльності кіберполіції;

- вивчає позитивний вітчизняний і зарубіжний досвід боротьби з кримінальними правопорушеннями у сфері протидії кіберзлочинності та

вносить пропозиції керівництву Національної поліції України щодо його впровадження;

- відповідно до чинного законодавства збирає, узагальнює, систематизує та аналізує інформацію про криміногенні процеси та стан боротьби зі злочинністю за напрямом діяльності Департаменту на загальнодержавному та регіональному рівнях, оцінює результати за окремими показниками службової діяльності, надає, відповідно до законодавства України, звіти про результати роботи та відповідну інформацію керівництву Національної поліції України, МВС, органів державної влади з питань попередження та протидії кіберзлочинам;

- в межах компетенції налагоджує та підтримує взаємодію і партнерські відносини з органами державної влади, іншими правоохоронними органами, приватним сектором та правоохоронними органами іноземних держав, міжнародними установами та організаціями у сфері протидії кіберзлочинності для ефективного виконання завдань ДКП, а також підвищення довіри населення до органів Національної поліції України.

4. Права та обов'язки підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність

Зважаючи на специфіку покладених на оперативні підрозділи обов'язків законодавець надав їм спеціальний інструментарій, який полягає у можливості застосування спеціальних форм та методів ОРД, реалізації певних прав.

Оперативним підрозділам для виконання завдань оперативно-розшукової діяльності за наявності передбачених Законом підстав надається право опитувати осіб за їх згодою, використовувати їх добровільну допомогу.

Опитування – метод збору інформації про осіб, об'єкти або факти, що становлять оперативний інтерес, який полягає у безпосередньому спілкуванні працівника оперативного підрозділу з особою, яка володіє або може володіти такими відомостями.

Проводити контрольовану поставку та контрольовану оперативну закупку товарів, предметів та речовин, у тому числі заборонених для обігу, у фізичних та юридичних осіб незалежно від форми власності з метою виявлення та документування фактів протиправних діянь. Проведення контрольованої поставки, контрольованої та оперативної закупок здійснюється згідно з положеннями статті 271 Кримінального процесуального кодексу України у порядку, визначеному нормативно-правовими актами Міністерства внутрішніх справ України, центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, Служби безпеки України, погодженими з Генеральною прокуратурою України та зареєстрованими у Міністерстві юстиції України. Контрольована поставка передбачає організацію і здійснення слідчим та оперативним підрозділом контролю за переміщенням (перевезенням, пересиланням, передачею, ввезенням, вивезенням з України чи транзитним

переміщенням її територією) товарів, предметів і речовин, у тому числі заборонених до обігу, з метою виявлення ознак злочину та фіксації фактичних даних про протиправні діяння осіб, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України.

Оперативна закупка передбачає імітацію придбання або отримання, у тому числі безоплатного, у фізичних та юридичних осіб, незалежно від форм власності, товару, обіг якого обмежений чи заборонений чинним законодавством, з метою викриття і документування факту вчинення злочину та особи, яка його вчинила.

Спеціальний слідчий експеримент полягає у створенні слідчим та оперативним підрозділом відповідних умов в обстановці, максимально наближеній до реальної, з метою перевірки дійсних намірів певної особи, у діях якої вбачаються ознаки тяжкого чи особливо тяжкого злочину, спостереження за її поведінкою та прийняттям нею рішень щодо вчинення злочину.

Імітування обстановки злочину полягає в діях слідчого, уповноваженої особи, з використанням імітаційних засобів, які створюють у оточуючих уяву про вчинення реального злочину, з метою його запобігання та викриття відомої чи невідомої особи (осіб), яка планувала чи замовляла його вчинення. Рішення про проведення заходів з контролю за вчиненням злочину приймається виключно прокурором. Зважуючи на характер зазначених дій, особлива увага приділяється недопущенню провокації злочину під час їх проведення. Розмежування законних дій та провокації злочину передбачає вивчення практики національних судів, а також відповідних актів Європейського суду з прав людини, зокрема справ «Худобін проти Росії», «Ваньян проти Росії» та «Тейшейра де Кастро (Teixeira de Castro) проти Португалії».

Порушувати в установленому законом порядку питання про проведення перевірок фінансово-господарської діяльності підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності та осіб, які займаються підприємницькою діяльністю або іншими видами господарської діяльності індивідуально, та брати участь в їх проведенні.

Негласне обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи, аудіо-, відеоконтроль особи, аудіо-, відеоконтроль місця, спостереження за особою, зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж, електронних інформаційних мереж, накладення арешту на кореспонденцію, здійснення її огляду та виїмки, установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу проводяться на підставі ухвали слідчого судді, постановленої за клопотанням керівника відповідного оперативного підрозділу або його заступника, погодженого з прокурором. Ці заходи застосовуються виключно з метою запобігання вчиненню тяжкого або особливо тяжкого злочину, запобігання і припинення терористичних актів та інших посягань спеціальних служб іноземних держав та організацій, якщо іншим способом одержати інформацію неможливо.

До виконання окремих доручень у ході проведення оперативно-розшукової діяльності можуть залучатися працівники інших підрозділів. До оперативно-розшукових заходів, що обмежують конституційні права громадян, віднесено:

- негласне обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи, що передбачає таємне проникнення уповноваженої особи без відома власника чи володільця, приховано, під псевдонімом або із застосуванням технічних засобів до приміщення та іншого володіння для встановлення технічних засобів аудіо-, відеоконтролю особи або безпосередньо з метою виявлення і фіксації слідів злочину, проведення огляду, виявлення документів, речей, що мають значення для досудового розслідування, виготовлення копій чи їх зразків, виявлення осіб, які розшукуються, або з іншою метою для досягнення цілей кримінального провадження;

- аудіо-, відеоконтроль особи – негласна (без відома особи) фіксація та обробка із використанням технічних засобів розмови цієї особи або інших звуків, рухів, дій, пов'язаних з її діяльністю або місцем перебування, тощо;

- аудіо-, відеоконтроль місця – застосування технічного обладнання у публічно доступному місці з метою фіксації відомостей (розмов, поведінки осіб, інших подій), які мають значення для кримінального провадження, без відома присутніх у ньому осіб;

- спостереження за особою – візуальне спостереження за особою уповноваженою особою для фіксації її пересування, контактів, поведінки, перебування в певному, публічно доступному місці тощо або застосування з цією метою спеціальних технічних засобів для спостереження.

Тема №6. Організація роботи органів досудового розслідування Національної поліції

Мета вивчення

Формування поняттєво-категоріального апарату з відповідної теми лекції, а також систематизованих знань у студентів про особливості організаційної діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України.

Результати навчання

Після лекції здобувач вищої освіти буде (спроможний):

- 1) пояснювати теоретичні та практичні аспекти щодо особливостей організаційної діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України;

- 2) демонструвати глибокі знання з організації діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України;

- 3) розв'язувати практичні задачі із проблемних питань організаційної діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України.

Навчальні питання:

1. Організаційно-правові основи діяльності органів досудового розслідування національної поліції України
2. Правовий статус слідчого органів Національної поліції
3. Структура та організація роботи слідчих підрозділів в системі органів Національної поліції
4. Особливості організації розслідування та керівництво слідчою та слідчо-оперативною групою
5. Організація взаємодії підрозділів досудового розслідування з оперативними підрозділами
6. Організація діяльності органів досудового розслідування під час надання та отримання міжнародно-правової допомоги

Література:

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141
2. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. Електрон. дан. (1 файл). Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
3. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 р. № 2135-XII із змін., внес. згідно із Законами України. Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
4. Про державну таємницю: Закон України від 21 січня 1994 р. № 3855. Офіц. веб-сайт Верховної Ради України. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>
5. Про захист персональних даних : закон України від 01 червня 2010 р. № 2297. Офіц. веб-сайт Верховної Ради України. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>
6. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. Відомості Верховної Ради. 2014. № 49. Ст.2056.
7. Інструкція з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні: Затверджено Наказом Міністерства внутрішніх справ України від 7 липня 2017 року № 575. Офіційний вісник України. 2017. № 67. Ст. 2019.
8. Інструкція з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України, затверджена наказом МВС України № 357 від 27.04.2020 р. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0443-20#n7>
9. Наказ МВС № 570 від 06.07.2017 «Про організацію діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України». Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0918-17>

10. Наказ МВС України № 100 від 08.02.2019 «Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19#n7>

Спеціальна література:

1. Бортун М. Забезпечення ефективності досудового розслідування в умовах сьогодення. Вісник Національної академії прокуратури України. 2018. № 2. С. 46–57.

2. Гаврилюк Л. В. Повноваження керівника органу досудового розслідування: окремі аспекти. Наука і правоохорона. 2018. № 3. С. 199-204.

3. Калатур М. В. Поняття та система органів досудового розслідування України. Вісник Пенітенціарної асоціації України. 2018. № 1. С. 169-176.

4. Калатур М.В. Напрями оптимізації показників оцінки службової діяльності слідчих органів. Підприємництво, господарство та право. 2019. №4. С. 121-126

5. Каташинський Є. О. До питання про сучасні тенденції реформування органів досудового розслідування в Україні. Правова держава. 2018. № 32. С. 151-158.

6. Нікуліна А. Г. Місце слідчих підрозділів національної поліції України в сучасній системі органів досудового розслідування. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». 2015. Вип. 33. Ч. 2. Т. 1. С. 84–89.

7. Нікуліна А. Г. Правові засади діяльності органів досудового розслідування національної поліції України та місце серед них адміністративно-правового регулювання. Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). 2016. № 1. С. 88–93.

8. Організація роботи підрозділів досудового розслідування : навч. посібник / [А.Г. Гаркуша, О.Ф. Кобзар, Ю.А. Кричун, Н.П. Черняк та ін.]. – 2-е вид., доп. і перероб. – Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2017. 108 с.

9. Попович Є. М. Теоретико-правовий аналіз взаємодії органів досудового розслідування з науково-дослідними експертними установами. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2018. № 2. С. 110-114.

10. Пустовий О. О. Участь оперативних підрозділів у досудовому розслідуванні масових заворушень. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2018. № 2. С. 271-280.

11. Саковський А. А. Взаємодія підрозділів кримінальної поліції та органів досудового розслідування в документуванні кримінальних правопорушень. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2019. № 2. С. 49-54.

12. Сичов С. О. Проблемні питання статусу керівника органу досудового розслідування в кримінальному процесуальному законодавстві

України. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. 2018. Вип. 3. С. 111-121.

13. Шендрик В. В. Організація взаємодії слідчого з підрозділами кримінальної поліції під час досудового розслідування злочинів корисливо-насильницького спрямування. Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. Серія : Право. 2018. № 6. С. 198-205.

14. Щербинський К. С. Організація взаємодії оперативних і слідчих підрозділів Національної поліції під час досудового розслідування розбоїв, вчинених неповнолітніми. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2019. № 1. С. 154-160.

15. Яковенко М. О. Організація діяльності органів досудового розслідування в умовах реалізації стратегії відновлення цілісності України та деокупації Донбасу. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. 2018. Вип. 2. С. 320-329.

1. Організаційно-правові основи діяльності органів досудового розслідування національної поліції України

Органи досудового розслідування Національної поліції України (далі - органи досудового розслідування) є структурними підрозділами апарату центрального органу управління поліції, її територіальних органів - головних управлінь Національної поліції в Автономній Республіці Крим та місті Севастополі, областях та місті Києві, територіальних (відокремлених) підрозділів головних управлінь Національної поліції в Автономній Республіці Крим та місті Севастополі, областях та місті Києві (далі - територіальні (відокремлені) підрозділи поліції), які згідно з кримінальним процесуальним законодавством забезпечують досудове розслідування кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності слідчих органів Національної поліції.

Органами досудового розслідування є:

- 1) Головне слідче управління Національної поліції (далі - ГСУ);
- 2) слідчі управління головних управлінь Національної поліції в Автономній Республіці Крим та місті Севастополі, областях та місті Києві (далі - слідчі управління);
- 3) слідчі відділи (відділення) територіальних (відокремлених) підрозділів поліції.

На органи досудового розслідування покладаються такі завдання:

- 1) захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень;
- 2) охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження;

3) забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності слідчих органів Національної поліції;

4) забезпечення відшкодування фізичним і юридичним особам шкоди, заподіяної кримінальними правопорушеннями;

5) виявлення причин і умов, які сприяють учиненню кримінальних правопорушень, і вжиття через відповідні органи заходів щодо їх усунення.

Відповідно до покладених на органи досудового розслідування завдань вони виконують такі функції:

1) усебічне, повне і неупереджене дослідження обставин кримінального провадження, виявлення як тих обставин, що викривають, так і тих, що виправдовують підозрюваного, обвинуваченого, а також обставин, що пом'якшують чи обтяжують його покарання, надання їм належної правової оцінки та забезпечення прийняття законних і неупереджених процесуальних рішень;

2) аналіз слідчої практики, організації і результатів діяльності слідчих, унесення на основі цього в установленому порядку пропозицій щодо підвищення ефективності функціонування органів досудового розслідування, забезпечення правопорядку, посилення боротьби зі злочинністю, інформування населення із зазначених питань через засоби масової інформації;

3) розроблення та реалізація заходів щодо дотримання законодавства, зміцнення службової дисципліни, підвищення якості досудового розслідування і скорочення його строків;

4) вивчення, узагальнення позитивного досвіду досудового розслідування, упровадження його на практиці та розроблення сучасних методик розслідування окремих видів кримінальних правопорушень;

5) організація взаємодії слідчих підрозділів Національної поліції з Генеральною прокуратурою України, регіональними, місцевими прокуратурами, зокрема прокурорами, які здійснюють нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням, органами та підрозділами, що здійснюють оперативно-розшукову і судово-експертну діяльність;

6) вивчення практики застосування слідчими норм права і розроблення пропозицій щодо вдосконалення законодавства України;

7) забезпечення підбору, розстановки і виховання кадрів для органів досудового розслідування, підвищення їх кваліфікації та професійної майстерності;

8) організація відповідно до КПК України та законів України розгляду і вирішення скарг і заяв громадян, які надходять у зв'язку з проведенням досудового розслідування кримінальних правопорушень.

2. Правовий статус слідчого органів Національної поліції

Слідчий – службова особа органу Національної поліції України, уповноважена в межах компетенції, передбаченої КПК України, здійснювати досудове розслідування кримінальних правопорушень.

Під час досудового розслідування слідчий самостійно приймає процесуальні рішення, крім випадків, коли законом передбачено винесення рішення слідчого судді, суду або згода прокурора чи погодження керівника органу досудового розслідування або якщо рішення про його проведення приймає виключно прокурор, і є відповідальним за законне та своєчасне виконання цих рішень.

При виконанні своїх службових обов'язків слідчий зобов'язаний:

1) під час досудового розслідування дотримуватися вимог Конституції України, КПК України та законів України, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України;

2) забезпечувати повне, усебічне та неупереджене розслідування кримінальних правопорушень у межах установлених КПК України строків;

3) виконувати доручення та вказівки прокурора, які надаються в письмовій формі;

4) забезпечувати реалізацію в повному обсязі прав і законних інтересів усіх учасників кримінального провадження;

5) не розголошувати відомості, що становлять державну чи іншу таємницю, що охороняється законом, інформацію про приватне (особисте і сімейне) життя особи та інші відомості, здобуті при розслідуванні кримінальних правопорушень;

6) не вчиняти будь-яких дій, що ганьблять звання слідчого і можуть викликати сумнів у його об'єктивності та неупередженості;

7) у разі наявності підстав, передбачених статтею 77 КПК України, заявляти самовідвід від участі в кримінальному провадженні в порядку, визначеному статтею 80 КПК України.

Службові особи органів та підрозділів поліції, крім безпосередніх керівників органів досудового розслідування, вищих керівників органів досудового розслідування, які діють у межах повноважень, визначених КПК України, не можуть мати доступу до матеріалів кримінальних проваджень, витребувати їх у слідчого для перевірки стану розслідування кримінального правопорушення, вивчення і надання вказівок, визначення кваліфікації кримінального правопорушення чи будь-яким іншим способом утручатися в процесуальну діяльність слідчого.

Утручання в процесуальну діяльність слідчих осіб, що не мають на те законних повноважень, не допускається.

Рішення слідчого судді, суду, письмові доручення і вказівки прокурора та вказівки керівника органу досудового розслідування, які не суперечать рішенням та вказівкам прокурора, надані в межах їх компетенції і в установленій законодавством формі, є обов'язковими для виконання слідчим.

При незгоді з рішенням, дією чи бездіяльністю прокурора у відповідному досудовому провадженні слідчий в установленому порядку подає скаргу до прокуратури вищого рівня щодо прокуратури, в якій обіймає посаду прокурор, рішення, дія чи бездіяльність якого оскаржується.

Слідчий має право в порядку, передбаченому КПК України, доручати відповідним уповноваженим оперативним підрозділам поліції проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій. Доручення слідчого щодо проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій є обов'язковими для виконання.

Працівники поліції зобов'язані виконувати законні вимоги та процесуальні рішення слідчого.

3. Структура та організація роботи слідчих підрозділів в системі органів Національної поліції

Начальник ГСУ, слідчого управління, відділу, відділення органу Національної поліції України, крім повноважень і обов'язків, передбачених кримінальним процесуальним законодавством, є відповідальним за стан досудового розслідування в підпорядкованих органах Національної поліції України, організацію їх роботи, виконання покладених на них завдань.

Начальник ГСУ:

1) організовує здійснення досудового розслідування кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності слідчих органів Національної поліції України;

2) у межах компетенції дає обов'язкові для виконання працівниками апарату Національної поліції України та її територіальних органів (підрозділів) доручення;

3) організовує звітування керівників структурних підрозділів апарату центрального органу управління поліцією, міжрегіональних територіальних органів Національної поліції та їх територіальних (відокремлених) підрозділів, територіальних органів поліції та їх територіальних (відокремлених) підрозділів з питань службової діяльності органів досудового розслідування, у тому числі стану взаємодії між слідчими та оперативними підрозділами Національної поліції України під час розслідування кримінальних правопорушень; за наявності підстав приймає рішення про проведення службового розслідування за фактами невиконання службовими особами поліції покладених на них обов'язків, вживає інших заходів щодо усунення порушень вимог законодавства у випадку їх допущення слідчими Національної поліції України;

4) ознайомлюється з матеріалами досудового розслідування кримінальних правопорушень, дає у них слідчим Національної поліції України письмові вказівки;

5) викликає до апарату Національної поліції України для заслуховування стану досудового розслідування в кримінальних провадженнях працівників слідчих та оперативних підрозділів, інших

службових осіб територіальних органів (підрозділів) Національної поліції України;

6) відповідно до кримінального процесуального законодавства визначає слідчого (слідчих), який здійснюватиме досудове розслідування, а в разі здійснення досудового розслідування слідчою групою визначає старшого слідчої групи, який керуватиме діями інших слідчих органів досудового розслідування Національної поліції України;

7) відповідно до статті 218 КПК України з метою всебічного, повного і неупередженого дослідження обставин кримінальних проваджень, розпочатих слідчим підрозділом територіального органу (підрозділу) Національної поліції України, звертається до прокурора відповідного рівня щодо визначення підслідності кримінального правопорушення;

8) відсторонює слідчого органу досудового розслідування Національної поліції України від проведення досудового розслідування в установленому кримінальним процесуальним законодавством порядку та призначає іншого слідчого, а у випадку здійснення досудового розслідування слідчою групою відсторонює старшого слідчої групи та визначає іншого старшого слідчої групи, який керуватиме діями інших слідчих, змінює склад цієї слідчої групи;

9) у встановленому порядку вносить клопотання слідчих органів досудового розслідування Національної поліції України про продовження Генеральним прокурором чи його заступником строку досудового розслідування понад шість місяців у кримінальних провадженнях, розслідування в яких здійснюється цими слідчими, а також клопотання про надіслання кримінальних проваджень до правоохоронних органів інших країн відповідно до міжнародних договорів України;

10) у випадку відмови керівника регіональної прокуратури або прокурора Генеральної прокуратури України у погодженні клопотання слідчого до слідчого судді про застосування заходів забезпечення кримінального провадження, проведення слідчих (розшукових) дій чи негласних слідчих (розшукових) дій за зверненням слідчого після вивчення клопотання за необхідності ініціює розгляд питань, порушених у ньому, перед Генеральним прокурором.

Начальник слідчого управління:

1) організовує здійснення підпорядкованими слідчими підрозділами досудового розслідування кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності слідчих органів Національної поліції України;

2) у межах компетенції дає обов'язкові для виконання працівниками ГУНП та його територіальних (відокремлених) підрозділів доручення та вказівки з питань, які стосуються досудового розслідування;

3) організовує звітування керівників структурних підрозділів апарату ГУНП, його територіальних (відокремлених) підрозділів з питань службової діяльності підпорядкованих слідчих підрозділів, у тому числі стану взаємодії між слідчими слідчого управління ГУНП, слідчих відділів, відділень та оперативними підрозділами ГУНП, його територіальних (відокремлених) підрозділів під час розслідування кримінальних правопорушень; за наявності

підстав приймає рішення про проведення службового розслідування за фактами невиконання службовими особами поліції покладених на них обов'язків, вживає інших заходів щодо усунення порушень вимог законодавства у випадку їх допущення слідчими Національної поліції України;

4) ознайомлюється з матеріалами досудового розслідування, яке здійснюється слідчими підпорядкованих слідчих відділів, відділень територіальних (відокремлених) підрозділів Національної поліції України, дає письмові вказівки слідчим, які не можуть суперечити рішенням та вказівкам прокурора;

5) викликає до слідчого управління для заслуховування стану досудового розслідування в кримінальних провадженнях працівників підпорядкованих слідчих підрозділів та оперативних підрозділів ГУНП, інших службових осіб територіальних (відокремлених) підрозділів Національної поліції України;

6) у разі необхідності відповідно до кримінального процесуального законодавства визначає слідчого (слідчих), який здійснюватиме досудове розслідування, а в разі здійснення досудового розслідування слідчою групою визначає старшого слідчої групи, який керуватиме діями інших слідчих з числа працівників підпорядкованих слідчих відділів, відділень органів Національної поліції України, а також слідчого управління;

7) відповідно до статті 218 КПК України з метою всебічного, повного і неупередженого дослідження обставин кримінальних проваджень, розпочатих слідчим відділом, відділенням територіального (відокремленого) підрозділу Національної поліції України, через прокурорів відповідного рівня вирішує питання про визначення підслідності кримінальних правопорушень;

8) відсторонює слідчого підпорядкованого слідчого управління ГУНП, слідчого відділу, відділення підпорядкованого ГУНП територіального (відокремленого) підрозділу Національної поліції України від проведення досудового розслідування в установленому кримінальним процесуальним законодавством порядку та призначає іншого слідчого, а у випадку здійснення досудового розслідування слідчою групою відсторонює старшого слідчої групи та визначає іншого старшого слідчої групи, який керуватиме діями інших слідчих з числа працівників підпорядкованих слідчих підрозділів, змінює склад цієї слідчої групи;

9) вносить до регіональної прокуратури клопотання слідчих про продовження строку досудового розслідування понад три місяці;

10) визначає слідчих, спеціально уповноважених на здійснення досудових розслідувань щодо неповнолітніх;

11) організовує та забезпечує взаємодію підпорядкованих органів досудового розслідування та оперативних підрозділів (кримінальної поліції) ГУНП та міжрегіональних територіальних органів поліції щодо досудового розслідування кримінальних правопорушень з моменту внесення до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі - ЄРДР) відомостей про їх учинення;

забезпечує ефективне використання слідчими оперативної інформації при досудовому розслідуванні кримінальних правопорушень, розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду;

12) здійснює організаційно-методичне керівництво підпорядкованими органами досудового розслідування; забезпечує надання методичної та практичної допомоги в досудовому розслідуванні складних, багатоепізодних кримінальних правопорушень;

13) особисто здійснює контроль за станом досудового розслідування в слідчих відділах, відділеннях підпорядкованих ГУНП територіальних (відокремлених) підрозділів Національної поліції України тяжких і особливо тяжких злочинів, у тому числі вчинених проти життя та здоров'я особи; кримінальних правопорушень, учинених у сфері господарської та службової діяльності; а також кримінальних правопорушень, учинених стосовно народних депутатів України, депутатів місцевих рад, працівників засобів масової інформації, працівників органів прокуратури та суду; учинених неповнолітніми або за їх участю; іноземцями або щодо них; усіх інших кримінальних правопорушень, які викликали значний суспільний резонанс або стан розслідування яких знаходиться на контролі в Національній поліції України, Генеральній прокуратурі України, регіональних прокуратурах; з цією метою веде обліки кримінальних правопорушень, які перебувають на контролі, ознайомлюється з матеріалами кримінальних проваджень за такими кримінальними правопорушеннями, виявляє недоліки в їх розслідуванні, вживає заходів до їх усунення та активізації роботи з розкриття кримінальних правопорушень, які перебувають на контролі;

14) особисто виїжджає на місце вчинення умисних вбивств, інших особливо тяжких злочинів, а також кримінальних правопорушень, які викликають значний суспільний резонанс; при цьому керує роботою слідчо-оперативної групи під час огляду місця події; у разі необхідності приймає рішення про залучення до огляду місця події спеціалізованої пересувної криміналістичної лабораторії, про що направляє письмове клопотання керівництву відповідного підрозділу Експертної служби МВС (як виняток, усно погоджує зазначене питання з подальшим направленням письмового клопотання);

15) організовує розгляд і вирішення відповідно до законодавства звернень громадян, органів державної влади і місцевого самоврядування, що надходять до ГУНП у зв'язку з провадженням досудового розслідування та з інших питань, що стосуються діяльності підпорядкованих ГУНП органів досудового розслідування;

16) у випадку відмови керівника місцевої прокуратури або прокурора регіональної прокуратури у погодженні клопотання слідчого до слідчого судді про застосування заходів забезпечення кримінального провадження, проведення слідчих (розшукових) дій чи негласних слідчих (розшукових) дій за зверненням слідчого після вивчення клопотання за необхідності ініціює розгляд питань, порушених у ньому, перед керівником регіональної прокуратури;

17) відповідно до вимог статті 218 КПК України з метою всебічного, повного і неупередженого дослідження обставин кримінальних проваджень, розпочатих слідчим відділом, відділенням підпорядкованого ГУНП територіального (відокремленого) підрозділу Національної поліції України, звертається до прокурора відповідного рівня щодо підслідності таких тяжких та особливо тяжких злочинів:

умисні вбивства (замахи на вбивство);

у яких заподіяно матеріальну шкоду в особливо великому розмірі;

які скоєно організованими групами або злочинними організаціями, створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань, а також передбачені статтею 262, частинами другою і третьою статті 263¹, статтею 264, частинами другою і третьою статті 265, статтею 266 КК України;

торгівля людьми;

вибухи, пожежі, які учинено загальнонебезпечним способом або якими заподіяно шкоду здоров'ю людей або майнову шкоду у великому розмірі;

у сфері використання комп'ютерів, систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку;

у сфері господарської діяльності (передбачені розділом VII КК України), якими завдано значної шкоди інтересам держави або істотну шкоду охоронюваним законом правам, свободам чи інтересам окремих громадян, державним чи громадським інтересам або інтересам окремих юридичних осіб, або у великих чи особливо великих розмірах;

проти довкілля (передбачені розділом VIII КК України), вчинені службовою особою, які спричинили тяжкі наслідки, масову загибель об'єктів тваринного/рослинного світу, загибель людей;

проти громадської безпеки (передбачені розділом IX КК України) із використанням зброї чи які мали наслідком настання шкоди у великому розмірі, значне забруднення довкілля чи настання інших тяжких наслідків;

проти безпеки виробництва (передбачені розділом X КК України), якщо ними спричинено загибель людей або інші тяжкі наслідки;

проти безпеки руху та експлуатації транспорту (передбачені розділом XI КК України), поєднані з насильством, небезпечні для життя та здоров'я особи, загальнонебезпечним способом, дорожньо-транспортні пригоди, у яких загинуло дві або постраждало чотири і більше особи, або якими спричинено велику матеріальну шкоду;

проти громадського порядку та моральності (передбачені розділом XII КК України) із застосуванням зброї, службовою особою з використанням службового становища, щодо малолітнього;

у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації (передбачені розділом XIV КК України) у разі спричинення тяжких наслідків, у тому числі для інтересів держави;

проти правосуддя та авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, журналістів, особою із

використанням службового становища, загальнонебезпечним способом, поєднані з насильством, або якими завдано великої шкоди або спричинено інші тяжкі наслідки (крім передбачених статтями 382 - 384, 389 КК України);

місця вчинення яких перебувають під юрисдикцією декількох органів досудового розслідування підпорядкованих ГУНП територіальних (відокремлених) підрозділів Національної поліції України, у разі необхідності забезпечення їх найбільш швидкого і повного досудового розслідування;

які скоєно службовими особами підприємств, установ, організацій, органів влади та контролю обласного рівня або службовими особами, які займають керівні посади на районному (міському) рівні;

18) забезпечує в межах компетенції координацію діяльності слідчого управління та підрозділів оперативно-технічних заходів та оперативної служби ГУНП щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій оперативними підрозділами ГУНП та міжрегіональними територіальними органами поліції.

Начальник слідчого відділу територіального (відокремленого) підрозділу Національної поліції України, крім повноважень, передбачених КПК України:

1) керує діяльністю слідчого відділу та є відповідальним за виконання покладених на нього завдань, дотримання підпорядкованими слідчими вимог законодавства України;

2) організовує та забезпечує постійний моніторинг стану оперативної обстановки на території обслуговування й реагування на її зміни, оперативне інформування начальника територіального (відокремленого) підрозділу поліції про стан правопорядку та боротьби зі злочинністю, наявні проблеми і пропозиції щодо їх розв'язання;

3) забезпечує в межах компетенції координацію діяльності слідчого відділу та підрозділів оперативно-технічних заходів та оперативної служби ГУНП щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій оперативними підрозділами ГУНП та міжрегіональними територіальними органами поліції; забезпечує ефективне використання слідчими оперативної інформації при досудовому розслідуванні кримінальних правопорушень, розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду;

4) організовує та забезпечує взаємодію слідчих з органами, що здійснюють судово-експертну діяльність, органами прокуратури і суду;

5) заслуховує на оперативних нарадах звіти працівників слідчого відділу та інших працівників територіального (відокремленого) підрозділу поліції з питань виявлення та розслідування кримінальних правопорушень (не рідше двох разів на тиждень), уживає заходів щодо усунення недоліків на цьому напрямі діяльності;

6) установлює спеціалізацію слідчих в розслідуванні кримінальних правопорушень окремих категорій;

7) у разі встановлення в кримінальних провадженнях, досудове розслідування в яких розпочато слідчим відділом, ознак злочинів,

передбачених підпунктом 17 пункту 3 цього розділу, негайно повідомляє про це слідче управління з метою вирішення у встановленому законодавством порядку питання про визначення підслідності кримінального правопорушення;

8) розглядає заяви і повідомлення про кримінальні правопорушення, що надходять до територіального (відокремленого) органу поліції, а також інші матеріали про кримінальні правопорушення, виявлені поліцією, і забезпечує невідкладне, але не пізніше 24 годин після надходження, внесення слідчими відповідних відомостей до ЄРДР та повідомлення прокурора про початок досудового розслідування; при внесенні слідчими відомостей до ЄРДР контролює правильність попередньої правової кваліфікації вчинених протиправних дій, а також об'єктивність та своєчасність внесення слідчими відомостей до ЄРДР про рух кримінальних проваджень;

9) забезпечує чергування слідчих (слідчих груп) та інспекторів-криміналістів (техніків-криміналістів) у складі слідчо-оперативних груп для виїзду на місця подій за заявами і повідомленнями про кримінальні правопорушення, віднесені до підслідності слідчих органів Національної поліції; особисто виїжджає на місця вчинення вмісних убивств, інших особливо тяжких злочинів, а також кримінальних правопорушень, які викликають значний суспільний резонанс; веде облік результатів оглядів місць подій та застосування при цьому науково-технічних засобів, уживає заходів щодо підвищення ефективності цієї роботи; у разі виявлення недоліків при проведенні огляду місця події організовує його повторне проведення;

10) своєчасно вирішує питання про створення слідчих груп для розслідування найбільш складних кримінальних правопорушень;

11) вивчає кримінальні провадження про тяжкі та особливо тяжкі злочини, в яких у 10-денний строк після внесення слідчим відомостей до ЄРДР не складено письмове повідомлення про підозру; за результатами надає слідчому письмові вказівки, які не можуть суперечити рішенням та вказівкам прокурора, контролює їх виконання;

12) здійснює контроль за:

своєчасністю та повнотою внесення відомостей до ЄРДР, відповідністю даних про попередню правову кваліфікацію кримінальних правопорушень матеріалам кримінального провадження;

достовірністю даних про розслідування у кримінальних провадженнях та про їх рух, об'єктивністю відображення відомостей в ЄРДР і звітах;

своєчасністю здачі до архіву підрозділів інформаційно-аналітичного забезпечення закритих кримінальних проваджень;

13) заслуховує слідчих, інших службових осіб, уповноважених на проведення досудового розслідування, з питань розслідування кримінальних правопорушень;

14) запобігає фактам утручання в процесуальну діяльність слідчих осіб, що не мають на те законних повноважень; про їх виявлення негайно доповідає начальнику слідчого управління та прокурору, який здійснює

нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням у кримінальному провадженні;

15) забезпечує контроль за своєчасним повідомленням районним (міським) військовим комісаріатам про призовників і військовослужбовців, щодо яких повідомлено про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, в порядку і строки, визначені пунктом 61 Порядку організації та ведення військового обліку призовників і військовозобов'язаних, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 07 грудня 2016 року № 921;

16) щокварталу організовує перевірки зберігання вилучених з місць подій речових доказів і документів та забезпечує контроль за їх повним й ефективним використанням при встановленні особи, яка вчинила кримінальне правопорушення;

17) розглядає акти прокурорського реагування, рішення слідчого судді, суду про порушення норм кримінального процесуального законодавства; за результатами вживає заходів щодо усунення недоліків у роботі конкретних слідчих та слідчого відділу в цілому;

18) організовує діяльність інспекторів-криміналістів (техніків-криміналістів) щодо належного техніко-криміналістичного супроводження кримінального провадження; забезпечує впровадження в практичну діяльність слідчих передового досвіду досудового розслідування і нових форм та методів криміналістики.

4. Особливості організації розслідування та керівництво слідчою та слідчо-оперативною групою

Органи досудового розслідування, підрозділи кримінальної поліції, міжрегіональні територіальні органи Національної поліції та їх територіальні (відокремлені) підрозділи є основними службами, які виконують обов'язки з розкриття кримінальних правопорушень органами поліції і відповідають за кінцевий результат цієї роботи за напрямками діяльності.

СОГ створюються при чергових частинах органів та підрозділів поліції. Склад цих груп формується з числа працівників поліції відповідно до графіка чергування, затвердженого керівником органу, підрозділу поліції та погодженого з керівником органу досудового розслідування.

До складу СОГ включаються слідчий (старший СОГ), працівник оперативного підрозділу, інспектор-криміналіст (технік-криміналіст), а також (за необхідності) кінолог зі службовим собакою.

Завданням СОГ є виявлення, фіксація, вилучення та пакування слідів кримінального правопорушення, речових доказів, установлення свідків та потерпілих, з'ясування обставин кримінального правопорушення, що мають значення для всебічного, повного і неупередженого їх дослідження та встановлення осіб, які його вчинили.

Після прибуття на місце події члени СОГ з'ясовують обставини вчинення кримінального правопорушення, установлюють свідків, прикмети осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, та ймовірні шляхи їх руху. У разі необхідності вживають заходів для переслідування транспортних засобів, якими заволоділи особи, що вчинили кримінальне правопорушення, або тих, що використовувалися при його вчиненні. Беруть участь у розшуку та затриманні осіб, які підозрюються в учиненні цих кримінальних правопорушень.

Слідчий на місці події:

1) керує діями інших членів СОГ та відповідає за якість проведення огляду місця події; разом з іншими членами СОГ, залученими спеціалістами, запрошеними потерпілими, свідками та іншими учасниками кримінального провадження в установленому КПК України порядку фіксує відомості щодо обставин учинення кримінального правопорушення; вилучає речі і документи, які мають значення для кримінального провадження, та речі, вилучені з обігу, у тому числі матеріальні об'єкти, придатні для з'ясування обставин, що підлягають доказуванню, забезпечує в установленому порядку їх належне зберігання для подальшого направлення для проведення судової експертизи; має право заборонити будь-якій особі перебувати на місці огляду або залишати його до закінчення огляду та вчиняти будь-які дії, що заважають проведенню огляду;

2) за наявності підстав інформує уповноваженого працівника чергової частини про залучення додаткових сил і засобів для фіксування всіх обставин учиненого кримінального правопорушення;

3) за необхідності після початку кримінального провадження допитує про обставини вчиненого кримінального правопорушення заявника, потерпілого, свідків та інших учасників кримінального провадження; надає письмові доручення працівникам оперативних підрозділів про проведення слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні.

Працівник оперативного підрозділу на місці події:

1) здійснює поквартирний чи подвірний обхід з метою виявлення свідків учиненого кримінального правопорушення, збору відомостей, що можуть бути використані як докази;

2) установлює час, місце і обставини вчинення кримінального правопорушення; кількість осіб, які його вчинили, їх прикмети; наявність у них зброї, транспортних засобів, слідів на одязі чи тілі, які могли залишитися через опір потерпілих або при подоланні перешкод; індивідуальні ознаки викрадених речей; напрямок руху осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, інші відомості, необхідні для їх встановлення; використовує наявні джерела оперативної інформації з метою розкриття кримінального правопорушення;

3) негайно інформує слідчого про одержані дані щодо обставин вчинення кримінального правопорушення та осіб, які його вчинили, для їх подальшої фіксації шляхом проведення слідчих (розшукових) дій або негласних слідчих (розшукових) дій;

4) виконує письмові доручення слідчого про проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій. Під час їх виконання користується повноваженнями слідчого.

Інспектор-криміналіст (технік-криміналіст) на місці події:

1) надає консультації слідчому з питань, що потребують відповідних спеціальних знань і навичок;

2) з використанням спеціальних знань та навичок, науково-технічних засобів і спеціального обладнання проводить вимірювання, фотографування, звуко- чи відеозапис, складає плани і схеми, виготовляє графічні зображення оглянутого місця чи окремих речей;

3) виявляє, фіксує, здійснює вилучення та пакування матеріальних об'єктів, які несуть на собі слідову інформацію вчиненого правопорушення;

4) проводить експрес-аналіз за зовнішніми характеристиками вилучених об'єктів (без надання письмового висновку), звертає увагу слідчого на фактичні дані, що мають значення для розслідування обставин кримінального правопорушення;

5) відповідає за якісну фіксацію всієї слідової інформації, повноту відображених про це даних у протоколі огляду та схемі (плані) до нього.

Дільничний офіцер поліції (поліцейський патрульної поліції) на місці події:

1) до прибуття СОГ забезпечує охорону місця події, збереження слідів учиненого кримінального правопорушення та в разі необхідності організовує надання невідкладної медичної допомоги потерпілим особам;

2) з'ясовує обставини вчиненого кримінального правопорушення, установлює свідків, очевидців події, прикмети правопорушників, збирає інші відомості, що можуть бути використані як докази;

3) інформує уповноваженого працівника чергової частини органу, підрозділу поліції про обставини вчинення кримінального правопорушення та осіб, які його вчинили, для вжиття невідкладних заходів щодо їх затримання;

4) з прибуттям СОГ негайно інформує слідчого про одержані дані щодо обставин учинення кримінального правопорушення та осіб, які його вчинили, для їх подальшої фіксації шляхом проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій.

Кінолог на місці події:

1) за узгодженням зі слідчим визначає межі огляду місця події і порядок його проведення з метою виявлення слідів і предметів, які мають значення для застосування службового собаки, на основі наявної інформації визначає доцільність його застосування;

2) уживає заходів для розшуку та затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, шляхом застосування службового собаки по запахових слідах, речах і предметах, залишених на місці події, а також з метою пошуку слідів і предметів, які мають значення для розкриття і розслідування кримінального правопорушення;

3) бере участь у блокуванні місця вчинення кримінального правопорушення, його огляді, виявленні, фіксації, вилученні і зберіганні предметів і слідів, які можуть бути використані для розшуку особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, із застосуванням службового собаки;

4) позначає місця виявлення на шляху слідування службового собаки предметів і речей, які можуть бути використані для пошуку особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, із застосуванням службового собаки;

5) доводить до відома керівника СОГ інформацію про можливе походження запахосіїв (слідів, предметів), виявлених на місці події, та їх використання для розкриття та розслідування кримінального правопорушення;

6) використовуючи отриману інформацію, застосовує службового собаку для розшуку особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, за її запаховими слідами;

7) обстежує за допомогою службового собаки прилеглу до місця події територію та можливі місця укриття особи, яка вчинила кримінальне правопорушення (горища і підвали прилеглих будівель, які не є житлом чи іншим володінням особи, незамкнені сховища, лісопаркові зони, кар'єри тощо);

8) разом з іншими працівниками поліції бере участь у переслідуванні та затриманні осіб, які підозрюються у вчиненні кримінального правопорушення, застосовує при цьому службового собаку;

9) за відсутності можливостей застосування службового собаки або в разі втрати ним сліду діє за вказівкою керівника СОГ.

У разі вчинення особливо тяжких злочинів, а також кримінальних правопорушень, які викликають значний суспільний резонанс, керівник органу, підрозділу поліції (у разі його відсутності - особа, яка виконує його обов'язки) зобов'язаний особисто виїхати на місце пригоди, забезпечити проведення огляду місця події СОГ, організувати належну взаємодію між працівниками поліції при проведенні першочергових заходів та невідкладних слідчих (розшукових) дій, забезпечити залучення додаткових сил та засобів, надання іншої необхідної допомоги членам СОГ для встановлення події кримінального правопорушення та особи, яка його вчинила.

Для усебічного, повного і неупередженого досудового розслідування у складних та великих за обсягом кримінальних провадженнях, а також щодо тяжких та особливо тяжких злочинів, учинених в умовах неочевидності, кримінальних правопорушень, які набули суспільного резонансу або учинені на території декількох адміністративно-територіальних одиниць України, утворюються СОГ.

Також метою створення та діяльності СОГ є здійснення ефективної взаємодії слідчих та працівників оперативних підрозділів поліції під час досудового розслідування у кримінальних провадженнях, у яких здійснення досудового розслідування доручено Генеральним прокурором України, його заступниками, керівниками регіональних прокуратур за вмотивованими постановами, у разі неефективного досудового розслідування.

Утворення СОГ здійснюється наказом Голови Національної поліції України, першого заступника Голови Національної поліції України, заступника Голови Національної поліції України - начальника Головного слідчого управління, керівника територіального органу поліції, керівника територіального (відокремленого) підрозділу поліції або осіб, які виконують їх обов'язки.

Утворення СОГ наказом керівника територіального органу поліції, керівника територіального (відокремленого) підрозділу поліції погоджується з керівником органу досудового розслідування.

Утворення СОГ за участю оперативних працівників міжрегіональних територіальних органів Національної поліції України та їх територіальних (відокремлених) підрозділів здійснюється спільним наказом керівника органу досудового розслідування та керівника відповідного міжрегіонального територіального органу або його територіального (відокремленого) підрозділу.

До складу СОГ можуть залучатися працівники структурних підрозділів апарату центрального органу управління поліцією, територіальних органів поліції, у тому числі міжрегіональних територіальних органів поліції, їх територіальних (відокремлених) підрозділів.

Керівником СОГ є слідчий, визначений керівником органу досудового розслідування для проведення досудового розслідування кримінального правопорушення.

Забороняється здійснювати заміну оперативних працівників, що включені до складу СОГ, без узгодження зі слідчим (керівником групи) або керівником органу досудового розслідування.

Контроль за роботою СОГ покладається на керівника органу досудового розслідування, який за погодженням з керівником територіального органу, підрозділу поліції має право організовувати проведення оперативних нарад за участю слідчих та працівників інших органів, підрозділів поліції з питань виявлення та розслідування кримінальних правопорушень, у тому числі стану виконання доручень слідчих та взаємодії служб.

Для організації розслідування тяжких та особливо тяжких злочинів, учинених у минулі роки, наказом керівника територіального органу, підрозділу поліції, погодженим з керівником органу досудового розслідування, створюються спеціалізовані постійно діючі СОГ.

Для досудового розслідування кримінальних правопорушень, учинених на території декількох районів області (міста), наказом начальника ГУНП, погодженим з начальником слідчого управління ГУНП, може створюватися СОГ ГУНП. Контроль за її роботою покладається на слідче управління ГУНП.

Для досудового розслідування кримінальних правопорушень, учинених на території декількох областей (регіонів), наказом Голови Національної поліції України або заступника Голови Національної поліції України - начальника Головного слідчого управління може створюватися

міжрегіональна СОГ. Контроль за її роботою покладається на Головне слідче управління Національної поліції України.

5. Організація взаємодії підрозділів досудового розслідування з оперативними підрозділами

За наявності достовірної інформації про наміри підозрюваного, до якого застосовано запобіжний захід, не пов'язаний із триманням під вартою, переховуватися від органів досудового розслідування, незаконно впливати на потерпілого, свідка, іншого підозрюваного, експерта, спеціаліста у тому самому кримінальному провадженні, вчинити інше кримінальне правопорушення чи продовжити кримінальне правопорушення, в якому підозрюється, працівник оперативного підрозділу складає мотивований рапорт, який доповідає слідчому для прийняття ним рішення про проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій, спрямованих на перевірку та фіксацію протиправних дій, та можливість змінити запобіжний захід на більш суворий у порядку, встановленому КПК України.

У разі виявлення працівником оперативного підрозділу при виконанні доручення слідчого обставин, що свідчать про необхідність проведення обшуків у житлі чи іншому володінні особи з метою виявлення та фіксації відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення, відшукування знаряддя кримінального правопорушення або майна, яке було здобуте в результаті його вчинення, а також встановлення місцезнаходження розшукуваних осіб складається мотивований рапорт, який доповідається керівникові оперативного підрозділу для інформування органу досудового розслідування про необхідність прийняття рішення про проведення обшуку в порядку, встановленому КПК України.

До рапорту приєднуються матеріали, що містять інформацію про житло чи інше володіння особи або частину житла чи іншого володіння особи, в якому планується проведення обшуку, особу, якій належить житло чи інше володіння, та особу, у фактичному володінні якої воно знаходиться, а також інформацію про речі, документи або осіб, яких планується відшукати.

Слідчий, ураховуючи наявну інформацію про можливе знаходження в місці проведення обшуку осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, зброї, боєприпасів, вилучених з обігу предметів і речовин, а також обставини, що можуть перешкодити або ускладнити проведення обшуку, на підставі доручення має право залучити працівників оперативних підрозділів, інших органів та підрозділів поліції для участі в проведенні цієї слідчої (розшукової) дії.

Направлення підрозділів поліції особливого призначення для забезпечення проведення обшуку допускається лише з дозволу прокурора у кримінальному провадженні щодо тяжкого та особливо тяжкого злочину та в разі наявності достатніх підстав вважати, що проведенню слідчої (розшукової) дії буде чинитися фізичний опір чи іншим чином унеможливлуватися досягнення її мети. Без дозволу прокурора залучення

спеціальних підрозділів до обшуку здійснюється лише в невідкладних випадках, коли затримка в проведенні слідчої (розшукової) дії може призвести до неможливості досягнення її мети.

Керівник територіального органу, підрозділу поліції на першочерговому етапі кримінального провадження зобов'язаний:

1) у кримінальних провадженнях, у яких не встановлено осіб, що вчинили кримінальні правопорушення, невідкладно організувати складення узгодженого плану слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій, спрямованих на їх встановлення; виконання зазначеного плану контролюється керівниками органу досудового розслідування та відповідних оперативних підрозділів за напрямками роботи;

2) щомісяця проводити аналіз наявної оперативної та іншої інформації в кримінальних провадженнях щодо нерозкритих кримінальних правопорушень;

3) щомісяця за окремим графіком спільно з керівником органу досудового розслідування заслуховувати членів СОГ, керівників оперативних підрозділів, а за необхідності - інших працівників поліції про результати роботи з розкриття і розслідування конкретних кримінальних правопорушень, виконання плану слідчих (розшукових) дій і негласних слідчих (розшукових) дій, надавати практичну допомогу в їх проведенні;

4) забезпечити належні умови зберігання вилучених з місць подій слідів, речових доказів з метою проведення з ними необхідних судових експертиз, виконання щодо цих речових доказів рішень судів.

Стан досудового розслідування тяжких та особливо тяжких злочинів, а також факти допущення недоліків у роботі окремих СОГ не рідше одного разу на місяць розглядаються керівником територіального органу, підрозділу поліції на оперативних нарадах. Особлива увага при цьому повинна приділятися стану взаємодії між слідчими та працівниками оперативних та інших підрозділів, уключеними до складу СОГ. У разі необхідності оперативно вживаються заходи щодо поновлення або посилення складу цих СОГ.

У разі затримання особи за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення її дактилоскопічна карта надсилається до уповноваженого підрозділу інформаційного забезпечення.

У разі якщо затримана особа підозрюється у вчиненні тяжкого чи особливо тяжкого злочину, дактилоскопічна карта затриманого обов'язково надсилається до Департаменту Інтерполу та Європолу Національної поліції України або підрозділів Інтерполу та Європолу ГУНП (в електронному форматі .nst) для перевірки за обліками Генерального секретаріату Інтерполу.

6. Організація діяльності органів досудового розслідування під час надання та отримання міжнародно-правової допомоги

Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження полягає у вжитті необхідних заходів з метою надання міжнародної правової

допомоги шляхом вручення документів, виконання окремих процесуальних дій, видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, тимчасової передачі осіб, перейняття кримінального переслідування, передачі засуджених осіб та виконання вироків. Міжнародним договором України можуть бути передбачені інші, ніж у КПК України, форми співробітництва під час кримінального провадження.

В Україні відносини правоохоронних органів нашої держави з аналогічними установами зарубіжних країн у напрямку надання та отримання правової допомоги у кримінальному провадженні врегульовані нормами, які закріплені у текстах міжнародних договорів, а також окремих статтях та розділах Кримінального процесуального кодексу чи інших законів.

Згідно з умовами ч. 1 ст. 544 КПК України, уповноважений (центральний) орган України розглядає запит іноземної держави лише за наявності письмової гарантії запитуючої сторони прийняти і розглянути в майбутньому запит України на засадах взаємності.

За відсутності міжнародного договору з відповідною державою уповноважений (центральний) орган України надсилає запит про надання міжнародної правової допомоги до Міністерства закордонних справ України для подальшого передання його компетентному органу запитуваної сторони дипломатичним шляхом.

Порядок підготовки документів складається з таких етапів:

Перший етап:

Підготовка клопотання. Клопотання про видачу особи в Україну готує слідчий, прокурор, який здійснює нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування, або суд, який розглядає справу чи яким ухвалено вирок, з дотриманням вимог, передбачених КПК України та відповідним міжнародним договором України.

Клопотання складається у письмовій формі і повинно містити дані про особу, видача якої вимагається, обставини і кваліфікацію вчиненого нею злочину. До клопотання додаються такі документи: 1) засвідчена копія ухвали слідчого судді або суду про тримання особи під вартою, якщо видача запитується для притягнення до кримінальної відповідальності; 2) копія вироку з підтвердженням набуття ним законної сили, якщо видача запитується для приведення вироку до виконання; 3) довідка про відомості, які вказують на вчинення кримінального правопорушення особою, або довідка про докази, якими підтверджується винуватість розшукуваної особи у його вчиненні; 4) положення статті закону України про кримінальну відповідальність, за яким кваліфікується кримінальне правопорушення; 5) висновок компетентних органів України про громадянство особи, видача якої запитується, складений згідно з вимогами закону про громадянство України; 6) довідка про частину невідбутого покарання, якщо йдеться про видачу особи, яка вже відбула частину призначеного судом покарання; 7) інформація про перебіг строків давності; 8) інші відомості, передбачені міжнародним договором України, який також чинний для іноземної держави, на території якої встановлено розшукувану особу.

Другий етап:

Підписання документів. Клопотання та вищезазначені документи підписуються слідчим, прокурором або суддею, засвідчуються печаткою відповідного органу та перекладаються мовою, передбаченою міжнародним договором України.

Третій етап:

Передача підготовлених документів. Клопотання про видачу особи (екстрадицію) передаються до відповідного центрального органу України через прокуратуру Автономної Республіки Крим, області, міст Києва і Севастополя, та прирівняні до них прокуратури у десятиденний строк з дня затримання особи на території іноземної держави. У зазначений строк керівник відповідного органу досудового розслідування у складі центрального апарату органу внутрішніх справ, органу безпеки, органу, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, органу Державного бюро розслідувань України безпосередньо передає Генеральній прокуратурі України клопотання про видачу особи (екстрадицію).

Четвертий етап:

Звернення Центрального органу України до компетентного органу іноземної держави. Центральний орган України за наявності підстав, передбачених міжнародним договором України, звертається до компетентного органу іноземної держави із запитом про видачу особи в Україну. Запит про видачу направляється керівником центрального органу України або уповноваженою ним особою протягом п'яти днів з дня отримання клопотання.

Згідно зі ст. 576 КПК України, видана в Україну особа може бути притягнута до кримінальної відповідальності або стосовно неї може бути виконано вирок суду лише за ті злочини, за які здійснена видача (екстрадиція). Обмеження, висловлені компетентним органом іноземної держави під час прийняття рішення про видачу особи в Україну, є обов'язковими при прийнятті відповідних процесуальних рішень.

Якщо застереження компетентного органу іноземної держави щодо обмежень у видачі особи стосується виконання вироку, суд, який ухвалив вирок, вирішує питання про приведення його до виконання лише за ті діяння, за які відбулася видача. У разі вчинення особою до її видачі (екстрадиції) іншого злочину, не зазначеного у запиті про видачу, притягти таку особу до кримінальної відповідальності або виконати вирок суду за цей злочин можна лише після отримання згоди компетентного органу іноземної держави, що видала особу. Запит про надання такої згоди готується та надсилається в порядку, передбаченому для запиту про видачу особи (екстрадицію). У разі притягнення особи до кримінальної відповідальності за злочин, вчинений нею після видачі, отримання такої згоди не вимагається.

Рішення компетентного органу іноземної держави про взяття особи під варту або призначення їй покарання у виді позбавлення волі є підставою для тримання осіб під вартою на території України, які: 1) транзитно перевозяться територією України; 2) тимчасово видані в Україну. Період тримання особи під вартою на території України на підставі рішення компетентного органу

іноземної держави під час тимчасової видачі не зараховується такій особі у строк відбування покарання, призначеного за вироком суду України. Після надходження запиту компетентного органу іноземної держави про видачу особи за дорученням або зверненням центрального органу України прокурор звертається з клопотанням про її екстрадиційний арешт до слідчого судді за місцем тримання особи під вартою. Разом із клопотанням на розгляд слідчого судді подаються: 1) копія запиту компетентного органу іноземної держави про видачу особи (екстрадицію), засвідчена центральним органом України; 2) документи про громадянство особи; 3) наявні матеріали екстрадиційної перевірки. Матеріали, що подаються слідчому судді, мають бути перекладені державною мовою або іншою мовою, передбаченою міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України.

При вирішенні питання про застосування екстрадиційного арешту слідчий суддя керується положеннями КПК України та міжнародного договору, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України. У разі, якщо особа, щодо якої вирішується питання про тримання під вартою, не володіє державною мовою, їй забезпечується участь перекладача. Після одержання клопотання слідчий суддя встановлює особу, пропонує їй зробити заяву, перевіряє запит про видачу та наявні матеріали екстрадиційної перевірки, вислуховує думку прокурора, інших учасників і виносить ухвалу про: 1) застосування екстрадиційного арешту; 2) відмову в застосуванні екстрадиційного арешту, якщо для його обрання немає підстав.

При розгляді клопотання слідчий суддя не досліджує питання про винуватість та не перевіряє законність процесуальних рішень, прийнятих компетентними органами іноземної держави у справі стосовно особи, щодо якої надійшов запит про видачу. Ухвала слідчого судді може бути оскаржена в апеляційному порядку особою, до якої застосовано екстрадиційний арешт, її захисником чи законним представником, прокурором.

Тема №7. Організація діяльності чергових частин та підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України

Мета вивчення

Формування поняттєво-категоріального апарату з відповідної теми лекції, а також систематизованих знань у студентів про особливості діяльності чергових частин та підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України.

Результати навчання

Після лекції здобувач вищої освіти буде (спроможний):

- 1) пояснювати теоретичні та практичні аспекти щодо особливостей організації діяльності чергових частин та підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України;
- 2) демонструвати глибокі знання з організації діяльності чергових частин та підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України;

3) розв'язувати практичні задачі із проблемних питань організації діяльності чергових частин та підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України.

Навчальні питання:

1. Організація діяльності чергових частин органів Національної поліції
2. Організація діяльності служби дільничних офіцерів поліції
3. Організація роботи підрозділів дозвільної системи Національної поліції України
4. Організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України

Література:

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984 року. Відомості Верховної Ради України. 1984. № 51. Ст. 1122.
3. Про Національну поліцію : Закон України від 02 липня 2015 р.. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 40-41. Ст.379
4. Про звернення громадян: Закон України від 02 жовтня 1996 р.. Відомості Верховної Ради України. 1996. №47. С. 256.
5. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017. Відомості Верховної Ради. 2018. №5. Ст. 35.
6. Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі: Закон України від 20 грудня 1994 р. Відомості Верховної Ради України. 1994. №52. Ст. 455.
7. Про затвердження Інструкції з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України: Наказ МВС України від 23.05.2017 № 440
8. Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції: Наказ МВС України від 28.07.2017 № 650. Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>. Назва з екрана.
9. Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події: Наказ МВС України від 08.02.2019 № 100 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19>
10. Про затвердження Порядку розгляду звернень та організації проведення особистого прийому громадян в органах та підрозділах Національної поліції України: Наказ МВС України від 15.11.2017 № 930 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1493-17>
11. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України: Наказ МВС України від 19.12.2017 № 1044 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18>

12. Про затвердження Інструкції про організацію здійснення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі: Наказ МВС України, Державного департаменту з питань виконання покарань від 4 листопада 2003 р. №1303/203. Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

Спеціальна література:

1. Адміністративна діяльність національної поліції : загальна частина : [навчальний посібник] / [В. М. Бесчасний, О. М. Мердова, В. С. Тулінов та ін.]; за ред. В. М. Бесчасного. Київ : ВД «Дакор», 2017. 248 с.
2. Адміністративна діяльність Національної поліції: Навчальний посібник для підготовки до іспиту // О. М. Калюк, С. Ф. Константинов, В. А. Куліков та ін.; МВС України; НАВС - Київ: "Освіта України", 2016 р. 228с.
3. Адміністративна діяльність органів поліції України : підручник / за заг. ред. В. В. Сокурєнка [В. В. Сокурєнко, О. І. Безпалова, О. В. Джафарова та ін.] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2017. 432 с.
4. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях : навчальний посібник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України О. М. Бандурки ; [О. І. Безпалова, О.В. Джафарова, С.М. Князєв та ін.; передм. О. М. Бандурки] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків: ХНУВС, 2017.
5. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях: навч. посіб. // С. Ф. Константинов, В. І. Олефір, С. Г. Братєль, МВС України, НАВС - Київ: "Центр учбової літератури", 2017р. 187с.
6. Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції: навч. посібник // Константинов С. Ф., Братєль С. Г., Басс В. О. та ін.; МВС України, НАВС - Київ: ЦУЛ, 2017р. 333с.
7. Бойко І. В. Основні критерії системи оцінки ефективності діяльності дільничних офіцерів поліції. Наука і правоохорона. 2016. № 4. С. 12-21.
8. Бойко І. В. Особливості визначення нормативів навантаження та штатної чисельності дільничних офіцерів поліції. Наука і правоохорона. 2016. № 1. С. 60-67.
9. Будзинський М. П. Адміністративно-правове регулювання у сфері кадрового забезпечення Національної поліції України: авторєф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 "адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право" // Будзинський Микола Петрович; МВС України. ДНДІ - Київ: - 2017р. 21с.
10. Васильєв І. В. Адміністративна відповідальність за порушення правил обігу зброї в Україні: авторєф. дис. на здобут. наук. ступ. канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 "Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право". Васильєв І.В.; НДІ публічного права Київ: 2017р. 18с.
11. Головков О. М. Актуальні питання реалізації звіту дільничних офіцерів поліції. Правовий часопис Донбасу. 2017. № 3-4. С. 108-111.

12. Гусєва К. А. Особливості кваліфікації психологічного домашнього насильства у практичній діяльності превентивних підрозділів Національної поліції України. Часопис Київського університету права. 2019. № 1. С. 233-236.

13. Дідик Н. І. Превентивні функції в діяльності патрульної поліції. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. 2016. Вип. 2. С. 188-194.

14. Домброван Н. В. Сучасний аналіз правового регулювання діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ, серія юридична. 2018. Вип. 3. С. 149-158.

15. Іщенко І. В. Адміністративна відповідальність як засіб ювенальної превенції. Правова держава. 2018. № 30. С. 97-100.

16. Іщенко І. В. Види методів та форм діяльності суб'єктів ювенальної превенції. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. 2018. Вип. 1. С. 161-169.

17. Іщенко І. В. Класифікація повноважень поліції щодо превенції ювенальної деліктності. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. 2018. Вип. 3. С. 142-152.

18. Іщенко І. В. Проблеми та досягнення в організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України. Правовий часопис Донбасу. 2018. № 3. С. 94-99.

19. Іщенко І. В. Удосконалення взаємодії поліції з іншими органами публічного адміністрування та громадськістю у сфері ювенальної превенції. Правова держава. 2018. № 31. С. 38-43.

20. Ключко А. Особливості правового регулювання діяльності дільничних офіцерів поліції. Підприємництво, господарство і право. 2017. № 3. С. 131-134.

21. Корнієнко М. В. Особливості забезпечення і захисту прав дітей дільничним офіцером поліції. Правовий часопис Донбасу. 2018. № 3. С. 100-107.

22. Костенко Я. В. Ювенальна превенція як форма діяльності органів поліції України. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція. 2018. Вип. 31. С. 77-79.

23. Оверченко Д. Г. Загальні положення переговорної діяльності поліцейських груп превентивної комунікації під час масових заходів. Юридична психологія. 2017. № 2. С. 156-164.

24. Організація роботи підрозділів превентивної діяльності Національної поліції: Навчальний посібник. [Константинов С. Ф., Братель С. Г., Куліков В. А. та ін.] – К.: Видавництво «Освіта України». Київ. 2017. 246 с.

25. Остапенко О. І. Окремі питання адміністративної відповідальності за порушення правил дозвільної системи. Південноукраїнський правничий часопис. 2013. № 3. С. 218-220.

26. Остапович В. П. Професіограма керівника підрозділу дільничних офіцерів національної поліції України. Психологічний часопис. 2018. № 9. С. 68-79.

27. Тимофєєв В. П. Діяльність підрозділів превентивної діяльності Національної поліції щодо забезпечення охорони громадського порядку під час масовидних заходів. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2017. № 4. С. 163-169.

28. Чумак В. В. Інноваційні підходи до роз'яснювально-превентивної діяльності поліції Грузії та країн Балтії: досвід для України. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. 2019. Вип. 1. С. 193-200.

29. Шапочка Т. І. Удосконалення нормативно-правового забезпечення дозвільної системи як передумова оптимізації дозвільної діяльності. Наука і правоохорона. 2016. № 2. С. 103-106.

30. Шломін О. Ю. Особливості особистісної компетентності працівників підрозділів превентивної діяльності Національної поліції. Право і Безпека. 2018. № 4. С. 163-169.

31. Яценко О. В. Окремі проблеми правового регулювання адміністративних послуг, що надаються органами внутрішніх справ у дозвільній системі. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право. 2015. Вип. 34(2). С. 158-161.

1. Організація діяльності чергових частин органів Національної поліції

Чергова частина – це підрозділ, який забезпечує оперативне управління силами і засобами органів поліції, цілодобово перебуває в постійній готовності для реагування на злочинні прояви, надзвичайні ситуації, інші події і є координуючим органом управління при розкритті злочинів. У своїй діяльності працівники чергових частин керуються Конституцією України, Законом України, міжнародними договорами України, принципами та нормами міжнародного права, нормативно-правовими актами МВС України та Інструкцією з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України, затвердженою наказом Міністерства внутрішніх справ України 23.05.2017 № 440.

Чергова служба – чергова частина Департаменту організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування Національної поліції України (далі – чергова частина НПУ), чергові частини (ситуаційні відділи) управлінь організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування ГУНП (далі – чергова частина (ситуаційний відділ) ГУНП), чергові частини територіальних підрозділів ГУНП, старші інспектори-чергові (інспектори-чергові) та помічники чергових секторів реагування патрульної поліції територіальних підрозділів ГУНП, які забезпечують безперервне та цілодобове виконання своїх завдань.

Організаційну діяльність чергової служби забезпечують:

- 1) чергова частина НПУ;
- 2) чергові частини ГУНП;
- 3) чергові частини територіальних підрозділів ГУНП;
- 4) управління забезпечення діяльності Ситуаційного центру ДООЗОР та ситуаційні відділи управлінь організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування ГУНП;
- 5) управління оперативного інформування та реагування ДООЗОР;
- 6) старші інспектори-чергові (інспектори-чергові), помічники чергових секторів реагування патрульної поліції та за необхідності інші працівники територіальних підрозділів ГУНП, які в установленому порядку пройшли навчання та склали заліки зі знання відомчих нормативно-правових актів, що регламентують діяльність чергової служби органів (підрозділів) поліції, й відповідним наказом призначені підмінними оперативними черговими та їх помічниками;
- 7) оператори служби «102» управлінь інформаційної підтримки та координації поліції «102» ГУНП.

Основними принципами роботи чергової служби є: знання оперативної обстановки на території обслуговування, оперативність реагування на кримінальні правопорушення та інші події, безперервний режим роботи, постійна готовність, дотримання законності, службової дисципліни, прав і свобод громадян, тактовне ставлення до них, збереження державної таємниці.

На чергову службу органів (підрозділів) поліції складається тактико-технічний паспорт чергової служби, виділяються спеціально обладнані приміщення, їх кількість та вимоги щодо устаткування визначаються згідно з переліком приміщень і устаткування чергової служби органу (підрозділу) поліції.

Чергова служба органів (підрозділів) поліції забезпечується зброєю, боєприпасами, спеціальними засобами, засобами зв'язку, відеоспостереження, оперативною, криміналістичною та організаційною технікою, програмним забезпеченням, службовою документацією, автотранспортом та іншим майном.

Основними завданнями чергової служби органів (підрозділів) поліції є:

- 1) приймання, реєстрація заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, організація негайного реагування на них;
- 2) забезпечення оперативного управління силами й засобами, які задіяні на забезпечення публічної безпеки і порядку, попередження, виявлення та припинення кримінальних правопорушень на території обслуговування, взаємодія з іншими органами (підрозділами) поліції, черговими службами вищого рівня, органами державної влади та місцевого самоврядування;
- 3) збір, опрацювання й доповідь керівникам органу (підрозділу) поліції відомостей про оперативну обстановку на території обслуговування,

передача їх до чергової служби вищого рівня, а також інших органів державної влади та місцевого самоврядування;

4) забезпечення введення ступенів готовності та спеціальних оперативних планів;

5) організація роботи із затриманими (за винятком чергової частини НПУ та чергових частин (ситуаційних відділів) ГУНП), забезпечення їх конституційних прав і свобод;

6) поміщення (звільнення), утримання осіб у кімнатах для затриманих (далі – КЗ) територіальних підрозділів ГУНП;

7) забезпечення збереження табельної вогнепальної зброї та іншого озброєння, спеціальних засобів, засобів індивідуального захисту, зв'язку, оперативної та криміналістичної техніки, службової документації та іншого майна, що знаходиться на зберіганні в спеціально обладнаних приміщеннях чергової служби;

8) надання довідкових послуг при зверненні громадян із питань роботи поліції;

9) контроль за станом охорони адміністративних будинків поліції;

10) підтримання правил внутрішнього розпорядку в органах (підрозділах) поліції, а в нічний час – контроль за дотриманням правил пожежної безпеки, санітарних норм у адміністративних будинках поліції та на прилеглих до них територіях;

11) оповіщення керівного складу органів управління цивільного захисту та населення при загрозі виникнення та під час виникнення надзвичайних ситуацій у населених пунктах, де не здійснюється цілодобове чергування в місцевих органах виконавчої влади (органах місцевого самоврядування);

12) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

Працівники чергової служби органів (підрозділів) поліції несуть службу в єдиному однострої. Їх робота, як правило, організовується у чотири зміни тривалістю двадцять чотири години кожна. У разі необхідності для працівників чергової служби встановлюється дванадцятигодинний режим роботи.

2. Організація діяльності служби дільничних офіцерів поліції

Дільничні офіцери поліції (далі - ДОП) здійснюють свою діяльність відповідно до Конституції України, Законів України «Про Національну поліцію», «Про попередження насильства в сім'ї», «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі», «Про соціальну адаптацію осіб, які відбувають чи відбули покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк», «Про участь громадян в охороні

громадського порядку і державного кордону», інших актів законодавства України, нормативно-правових актів Міністерства внутрішніх справ України.

ДОП провадять свою діяльність на принципах верховенства права, дотримання прав і свобод людини, законності, відкритості та прозорості, політичної нейтральності, взаємодії з населенням на засадах партнерства.

ДОП при здійсненні своїх повноважень взаємодіють з органами (підрозділами) поліції, центральними та місцевими органами виконавчої влади.

ДОП зобов'язаний виконувати службові функції на закріпленій за ним поліцейській ділянці в однострої з табельною вогнепальною зброєю, засобами зв'язку та спецзасобами.

звіт ДОП - періодичне (не рідше ніж двічі на рік) інформування виконавчого органу місцевого самоврядування об'єднаної територіальної громади про стан дотримання правопорядку на поліцейській ділянці, ужиті заходи із запобігання правопорушенням, підвищення довіри населення до поліції;

поліцейська ділянка - територія, що обслуговується ДОП, із чисельністю населення, що не перевищує 6 тис. осіб у сільській місцевості та 7 тис. осіб - у містах;

поліцейська станція - службове приміщення, що надається ДОП для виконання покладених на нього завдань із забезпечення правопорядку в межах поліцейської ділянки;

превентивна (профілактична) робота ДОП - діяльність, передбачена законодавством України, що спрямована на попередження кримінальних та інших правопорушень, перевірку дотримання обмежень, установлених законом відносно осіб, які перебувають на превентивному обліку, здійснення поліцейського піклування;

превентивний облік - комплекс заходів у діяльності ДОП, спрямованих на підтримання в актуальному стані інформаційних підсистем єдиної інформаційної системи МВС (далі - ЄІС МВС) про осіб, щодо яких здійснюється превентивна робота.

Після закінчення несення служби ДОП зобов'язаний передати табельну вогнепальну зброю та боєприпаси до органу (підрозділу) поліції відповідно до Інструкції із заходів безпеки при поводженні зі зброєю, затвердженої наказом МВС від 01 лютого 2016 року № 70, зареєстрованої у Міністерстві юстиції України 17 лютого 2016 року за № 250/28380.

Завданнями ДОП є:

1) діяльність, що ґрунтується на принципі взаємодії з населенням на засадах партнерства та має на меті співпрацю з громадянами, громадськими організаціями, установами, підприємствами різних форм власності;

2) взаємодія з органами державної влади та місцевого самоврядування, населенням й утвореними відповідно до чинного законодавства громадськими формуваннями з охорони громадського порядку;

3) виконання завдань, спрямованих на дотримання прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави;

4) ужиття заходів для взяття на облік осіб, щодо яких здійснюється превентивна робота, підтримання в актуальному стані інформаційних підсистем ЄІС МВС;

5) співпраця з групами реагування патрульної поліції (далі - ГРПП) щодо застосування превентивних заходів стосовно осіб, які схильні до вчинення правопорушень та/або перебувають на превентивних обліках поліції;

6) інформування чергової частини органу (підрозділу) поліції у разі отримання від населення відомостей про осіб, які мають наміри вчинити кримінальні правопорушення або їх учинили, розшукуваних злочинців, осіб, які зникли безвісти;

7) організація та контроль діяльності помічника ДОП, що полягає в плануванні роботи, наданні відповідних доручень та навчанні методиці й тактиці роботи на поліцейській ділянці, перевірці якості, повноти та об'єктивності складених ним матеріалів;

8) підтримання професійного рівня шляхом навчання в системі службової підготовки та самопідготовки.

ДОП з метою виконання своїх обов'язків можуть:

1) вимагати від осіб пред'явлення документів, що посвідчують їх особу, та інших документів у випадках, визначених статтею 32 Закону України «Про Національну поліцію»;

2) опитувати осіб у випадках, визначених статтею 33 Закону України «Про Національну поліцію»;

3) застосовувати заходи, передбачені статтями 30, 31 Закону України «Про Національну поліцію»;

4) затримувати підозрюваних у вчиненні кримінального або адміністративного правопорушення, доставляти таких осіб до поліцейської станції або органу (підрозділу) поліції. Відомості стосовно осіб, доставлених до поліцейської станції, фіксуються в журналі обліку доставлених осіб, які вчинили адміністративні правопорушення (далі - Журнал), передбаченому Інструкцією з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції, затвердженою наказом МВС від 06 листопада 2015 року № 1376, зареєстрованою у Міністерстві юстиції України 01 грудня 2015 року за № 1496/27941. За наявності технічної можливості Журнал ведеться в електронному вигляді;

5) у випадках, визначених законом, здійснювати провадження у справах про адміністративні правопорушення, приймати рішення про застосування адміністративних стягнень та забезпечувати їх виконання;

6) відповідно до статті 38 Закону України «Про Національну поліцію» проникати до житла чи іншого володіння особи без вмотивованого рішення суду в невідкладних випадках;

7) здійснювати заходи з контролю за дотриманням обмежень, установлених Законом України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі»;

8) здійснювати контроль за дотриманням фізичними та юридичними особами порядку та правил зберігання і використання зброї, спеціальних засобів, вибухових речовин та матеріалів, боєприпасів, на які поширюється дозвільна система, а також безпосередньо оглядати місця їх зберігання з метою перевірки дотримання правил поводження з ними та правил використання;

9) здійснювати в межах, визначених Законом України «Про Національну поліцію», поліцейське піклування;

10) застосовувати поліцейські заходи примусу у випадках та порядку, визначених Законом України «Про Національну поліцію»;

11) здійснювати превентивні поліцейські заходи, передбачені частиною першою статті 31 Закону України «Про Національну поліцію», з метою отримання та перевірки інформації стосовно причетності до вчинення кримінальних або інших правопорушень осіб, які мешкають на закріпленій ділянці;

12) залучати групи реагування патрульної поліції (далі - ГРПП) для надання допомоги при затриманні та доставлянні осіб, які вчинили правопорушення, виконанні ухвал суду про привід свідків та підозрюваних до суду та в інших необхідних випадках за погодженням з керівництвом патрульної поліції територіального (відокремленого) підрозділу поліції;

13) проводити перевірку прибуття звільнених осіб до місця проживання в порядку, встановленому законодавством та визначеному статтею 20 Закону України «Про соціальну адаптацію осіб, які відбувають чи відбули покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк»;

14) вживати у взаємодії зі службою у справах дітей обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, районних, районних у містах Києві та Севастополі державних адміністрацій заходів щодо встановлення особи дитини, місця її проживання, відомостей про батьків або осіб, які їх замінюють, інших родичів, місця їх проживання (перебування) у разі надходження повідомлення про дитину, яка залишилась без батьківського піклування.

У разі виявлення дитини, розлученої із сім'єю, ДОП невідкладно повідомляє про такий факт територіальний орган ДМС і орган опіки та піклування за місцем виявлення дитини;

У разі безпосередньої загрози життю або здоров'ю дитини на підставі рішення районної, районних у містах Києві та Севастополі державних адміністрацій, виконавчого органу міської, районної у місті ради служба у справах дітей разом з представниками закладу охорони здоров'я вживають заходів до відібрання дитини у батьків та тимчасово влаштовують її відповідно до чинного законодавства;

15) використовувати інші повноваження, визначені законодавством України.

3. Організація роботи підрозділів дозвільної системи Національної поліції України

Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 1992 року «Положення про дозвільну систему» № 576 дозвільна система – це особливий порядок виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, обліку і використання спеціально визначених предметів, матеріалів і речовин, а також відкриття та функціонування окремих підприємств, майстерень і лабораторій з метою охорони інтересів держави та безпеки громадян.

Призначення дозвільної системи:

- попередження порушень правил придбання, зберігання, обліку, перевезення, використання та знищення предметів і речовин, на які встановлений особливий режим користування;
- попередження використання підконтрольних об'єктів і предметів не за призначенням і зі злочинних цілях;
- перешкоджання викрадення, втрат і загублення предметів і речовин, на які встановлена дозвільна система;
- застосування до порушників порядку і правил дозвільної системи передбачених законом заходів адміністративно-правового впливу;
- здійснення взаємодії з іншими відомствами у сфері наведення належного порядку на об'єктах дозвільної системи.

Правовою основою є:

1. Постанова Верховної Ради України від червня 1992 року № 2471-12 «Про право власності на окремі види майна».

2. Постанова Кабінету Міністрів України від 29 березня 2002 року № 402 «Про затвердження порядку і правил проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності громадян України, що мають у власному чи іншому законному володінні зброю за шкоду, яка може бути заподіяна третій особі, її майну внаслідок володіння, зберігання чи використання цієї зброї».

3. Наказ МВС України від 10 березня 2010 р. №66 «Про затвердження Порядку контролю за додержанням ліцензіатами Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з виробництва, ремонту вогнепальної зброї невійськового призначення та боєприпасів до неї, холодної зброї, пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів на секунду, торгівлі вогнепальною зброєю невійськового призначення та боєприпасами до неї, холодною зброєю, пневматичною зброєю калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів на секунду, Порядку контролю за додержанням ліцензіатами Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з виробництва спеціальних засобів, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії, індивідуального захисту, активної оборони та їх продажу».

4. Наказ МВС України від 21 серпня 1998 року №622 «Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної і холодної

зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та зазначених патронів, а також боєприпасів до зброї та вибухових матеріалів» зареєстровано в Міністерстві юстиції України 7 жовтня 1998 року за № 637/3077.

5. Наказ МВС України від 10 вересня 2009 року № 390 «Про затвердження Інструкції з організації функціонування криміналістичних обліків експертної служби МВС».

6. Наказ МВС від 31 травня 1993 року № 314 «Про затвердження Інструкції про порядок приймання, зберігання, обліку, знищення чи реалізації вилученої, добровільно зданої, знайденої зброї та боєприпасів до неї».

7. Наказ МВС України від 24 липня 1996 року № 523 «Про затвердження Положення про порядок придбання, видачі, обліку, зберігання та застосування вогнепальної зброї, боєприпасів до них, спеціальних засобів індивідуального захисту працівниками судів і правоохоронних органів, а також особами, які беруть участь у кримінальному судочинстві».

До предметів, матеріалів і речовин, підприємств, майстерень і лабораторій, на які поширюється дозвільна система, належать: вогнепальна зброя (нарізна воєнних зразків, несучасна стрілецька, спортивна, навчальна, охолощена, мисливська нарізна і гладкоствольна), бойові припаси до неї, холодна зброя (арбалети, мисливські ножі тощо), пневматична зброя калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів за секунду пристрої вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та зазначені патрони вибухові матеріали і речовини, сильнодіючі отруйні речовини I – II класу безпечності, збудники інфекційних захворювань I – II групи патогенності і токсини, сховища, склади і бази, де вони зберігаються, стрілецькі тири і стрільбища, мисливсько-спортивні стенди, а також підприємства і майстерні по виготовленню і ремонту вогнепальної та холодної зброї, піротехнічні майстерні, пункти вивчення матеріальної частини зброї, спеціальних засобів, правил поводження з ними та їх застосування, магазини, в яких здійснюється продаж зброї та бойових припасів до неї, штемпельно-граверні майстерні, печатки і штампи, організації, що займаються збутом сильнодіючих отруйних речовин, і лабораторії, що проводять аналізи цих засобів і речовин, працюють із збудниками інфекційних захворювань I – II групи патогенності і токсинами.

Даний перелік розмежовується на об'єкти та предмети дозвільної системи. Зокрема, до предметів, матеріалів та речовин відносяться:

1-ша група – вогнепальна зброя та бойові припаси до неї, холодна зброя, вибухові матеріали, наркотичні засоби, радіоактивні, сильнодіючі отруйні речовини 1-2 класу безпечності, збудники інфекційних захворювань 1-2 групи патогенності та токсичності.

2-га група-до об'єктів відносяться: сховища, склади, бази, стрілецькі тири і стрільбища, мисливські і спортивні стенди, спеціальні комбінати для

поховання радіоактивних відходів, підприємства і майстерні по виготовленню і ремонту вогнепальної та холодної зброї, піротехнічні майстерні, магазини, в яких здійснюється продаж зброї та бойових припасів до неї, штемпельно-граверні майстерні, печатки та штампи, організації, що займаються збутом наркотичних засобів, радіоактивних і сильнодіючих отруйних речовин і лабораторії, що проводять аналіз цих засобів і речовин тощо.

4. Організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України

На сьогодні розвиток системи ювенальної превенції у межах компетенції органів системи МВС визначено як один із шляхів досягнення очікуваних результатів у протидії злочинності. У червні 2018 року у Мін'юсті України було зареєстровано наказ МВС України від 19.12.2017 р. № 1044 «Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України».

До підрозділів ювенальної превенції входять:

підрозділ ЮП центрального органу управління поліцією;

підрозділи ЮП головних управлінь Національної поліції в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, областях та м. Києві;

підрозділи ЮП територіальних (відокремлених) підрозділів ГУНП.

У своїй діяльності підрозділи ЮП керуються Конституцією України, законами України, міжнародними договорами України, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, іншими актами законодавства України та Інструкцією.

Основними завданнями підрозділів ЮП є:

профілактична діяльність, спрямована на запобігання вчиненню дітьми кримінальних і адміністративних правопорушень, виявлення причин і умов, які цьому сприяють, вжиття в межах своєї компетенції заходів для їх усунення;

ведення профілактичного обліку дітей, схильних до вчинення правопорушень та проведення із ними заходів індивідуальної профілактики;

участь в установленні місцезнаходження дитини в разі її безвісного зникнення чи отриманні даних для цього в межах кримінального провадження, відкритого за фактом її безвісного зникнення;

вжиття заходів щодо запобігання та протидії домашньому насильству, вчиненому дітьми та стосовно них, а також жорстокому поведінню з дітьми;

вжиття заходів щодо запобігання дитячій бездоглядності, у тому числі здійснення поліцейського піклування щодо неповнолітніх осіб;

провадження діяльності, пов'язаної із захистом права дитини на здобуття загальної середньої освіти.

Основними повноваженнями підрозділів ЮП є:

планування і реалізація профілактичних заходів у дитячому середовищі щодо попередження негативних явищ серед дітей;

контроль за дотриманням суб'єктами підприємницької діяльності вимог законодавства щодо заборони продажу неповнолітнім особам алкогольних, слабоалкогольних напоїв і тютюнових виробів, а також щодо дотримання обмежень перебування дітей у нічний час у закладах, в яких провадиться діяльність у сфері розваг, та закладах громадського харчування;

вжиття заходів для запобігання і припинення стосовно дитини будь-яких протиправних діянь;

притягнення до адміністративної відповідальності дітей віком від 16 до 18 років, які вчинили адміністративні правопорушення, а також батьків або осіб, що їх замінюють, які не виконують передбачених законодавством обов'язків щодо забезпечення необхідних умов життя, навчання та виховання неповнолітніх дітей;

унесення до підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності обов'язкових для розгляду подань про необхідність усунення причин та умов, що призводять до вчинення дітьми адміністративних і кримінальних правопорушень;

участь у профілактичних заходах щодо запобігання дитячій бездоглядності та правопорушенням серед дітей;

сприяння у межах компетенції веденню обліку дітей шкільного віку відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 13 вересня 2017 року № 684 «Про затвердження Порядку ведення обліку дітей шкільного віку та учнів»;

затримування і тримання не більше 8 годин у спеціально відведених для цього приміщеннях дітей, які залишилися без нагляду, на період до передання їх батькам, законним представникам або до влаштування їх до закладів відповідно до законодавства. Інформація про дитину в обов'язковому порядку вноситься до журналу обліку доставлених, відвідувачів та запрошених відповідного органу поліції із зазначенням часу доставлення та вибуття;

проведення ознайомлювальних, попереджувальних і виховних бесід з дітьми та їх батьками, законними представниками, членами сім'ї з метою усунення причин і умов, які сприяли вчиненню адміністративного чи кримінального правопорушення дитиною;

відвідування дітей, які опинилися у складних життєвих обставинах, за місцем їх проживання разом із службою у справах дітей для з'ясування умов проживання;

виклик дітей та їх батьків, інших законних представників під час провадження у справі про адміністративне правопорушення, учинене дитиною;

залучення дітей до участі в просвітницько-профілактичних чи корекційних програмах;

інформування відповідних місцевих органів державної влади щодо батьків, інших законних представників, які не виконують обов'язки щодо

виховання дітей, жорстоко з ними поводяться чи вчиняють стосовно дітей домашнє насильство;

ініціювання перед службами у справах дітей, відділами охорони здоров'я місцевих органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування питання про направлення дитини до відповідного закладу для надання необхідної медичної, психологічної допомоги;

участь у судовому розгляді за участю неповнолітнього обвинуваченого відповідно до статей 496, 500 Кримінального процесуального кодексу України;

вжиття заходів індивідуальної профілактики з дітьми, схильними до вчинення правопорушень.

Поліцейські підрозділів ЮП здійснюють такі заходи індивідуальної профілактики з дітьми, які перебувають на профілактичному обліку в поліції:

проводять ознайомлювальні, попереджувальні і виховні бесіди з дитиною за місцем проживання, навчання або роботи не рідше одного разу на місяць;

проводять ознайомлювальні, попереджувальні бесіди з батьками дитини, її законними представниками, членами сім'ї з метою усунення причин і умов, які спонукали до вчинення адміністративного чи кримінального правопорушення;

складають план заходів з індивідуальної профілактики на основі вивчення матеріалів характеристик, індивідуально-психологічних особливостей дитини;

відвідують за місцем проживання дитину для з'ясування умов проживання, а також чинників, які можуть негативно впливати на неї та спонукати до вчинення адміністративних і кримінальних правопорушень;

вживають інших профілактичних заходів, передбачених законодавством.

Діяльність підрозділів ЮП щодо встановлення місцезнаходження дитини, яка безвісти зникла, включає:

участь у проведенні першочергових заходів у взаємодії з іншими уповноваженими органами та підрозділами НПУ щодо встановлення місцезнаходження безвісти зниклої дитини;

збирання даних про дитину та їх аналіз з метою установлення причини самовільного залишення дитиною сім'ї, навчально-виховного закладу, спеціальної установи для дітей;

інформування громадськості та засобів масової інформації про зникнення дитини безвісти;

у разі відкриття кримінального провадження за фактом безвісного зникнення дитини, ужиття заходів у взаємодії з іншими уповноваженими органами та підрозділами НПУ з метою отримання даних щодо її можливого місцезнаходження.

Поліцейський підрозділу ЮП у взаємодії з іншими уповноваженими органами та підрозділами НПУ після отримання повідомлення про дитину,

яка безвісти зникла, бере участь у проведенні першочергових заходів щодо встановлення її місцезнаходження, які передбачають:

установлення часу, місця, обставин зникнення дитини, індивідуальних особливостей дитини, її уподобань, фізичного та психічного стану на момент зникнення;

опитування батьків, законних представників, сусідів або інших осіб, що можуть висвітлити обставини зникнення;

отримання фото дитини, інформації щодо особливих прикмет зовнішності, одягу та речей, які були в дитини на час зникнення;

складання опису зовнішніх ознак, особливих прикмет, речей та одягу з метою розроблення орієнтування;

з'ясування взаємовідносин, що склалися у дитини в сім'ї, навчально-виховному закладі чи спеціальній установі для дітей;

складання схеми родинних, шкільних і позашкільних зв'язків, а також установлення контактів зниклої дитини в соціальних мережах;

установлення наявності мобільного телефону, його IMEI та номера абонента;

вжиття заходів щодо встановлення можливих місць перебування дитини з урахуванням рельєфу місцевості в районі зникнення, а також гідрометеорологічних умов у день зникнення;

відпрацювання місцевості, де зникла дитина.

Під час встановлення місцезнаходження дитини, яка перебувала в розшуку як безвісти зникла, поліцейський підрозділу ЮП у взаємодії з іншими уповноваженими органами та підрозділами НПУ вживає заходів щодо передання дитини батькам, іншим законним представникам, в разі їх відсутності - представникові органу опіки і піклування або доставляє до закладів соціального захисту дітей, про що інформує ініціатора розшуку.

Поліцейський підрозділу ЮП з метою усунення причин та умов, які сприяють зникненню дітей, вносить відповідні подання до органу освіти і науки та служби у справах дітей.

Поліцейські підрозділи ЮП уживають заходів щодо запобігання та протидії домашньому насильству в межах Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству».

Повноваження поліцейських підрозділів ЮП у сфері запобігання та протидії домашньому насильству поширюються на випадки, коли особа, яка вчинила домашнє насильство, або особа, яка зазнала домашнього насильства чи стала свідком (очевидцем) такого насильства, не досягла 18-річного віку:

виявляють факти домашнього насильства, вчиненого дітьми і стосовно дітей, та реагують на них в порядку, визначеному законодавством;

приймають і розглядають заяви та повідомлення про факти домашнього насильства, вчиненого дітьми та стосовно дітей, вживають заходів для його припинення та надання допомоги постраждалим особам;

вносять термінові заборонні приписи стосовно кривдників;

вживають заходів щодо взяття на профілактичний облік та проведення профілактичної роботи з дітьми-кривдниками;

здійснюють контроль за виконанням дітьми-кривдниками спеціальних заходів протидії домашньому насильству протягом строку їх дії;

інформують постраждалих осіб про їхні права, заходи і соціальні послуги, якими вони можуть скористатися;

взаємодіють з іншими суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, в порядку, визначеному законодавством;

здійснюють повноваження у сфері запобігання та протидії домашньому насильству з урахуванням міжнародних стандартів реагування правоохоронних органів на випадки домашнього насильства та оцінки ризиків.

Тема №8. Організація взаємодії органів Національної поліції України та суспільства на засадах партнерства

Мета вивчення

Формування поняттєво-категоріального апарату з відповідної теми лекції, а також систематизованих знань у студентів про особливості організації взаємодії органів Національної поліції та суспільства на засадах партнерства.

Результати навчання

Після лекції здобувач вищої освіти буде (спроможний):

- 1) пояснювати теоретичні та практичні аспекти щодо особливостей організації взаємодії органів Національної поліції та суспільства на засадах партнерства;
- 2) демонструвати глибокі знання з організації взаємодії органів Національної поліції та суспільства на засадах партнерства;
- 3) розв'язувати практичні задачі із проблемних питань організації взаємодії органів Національної поліції та суспільства на засадах партнерства.

Навчальні питання:

1. Загальне поняття партнерства. Розмежування дефініцій «взаємодія», «співробітництво» та «партнерство» у сфері відносин поліції з населенням.
2. Правова основа взаємодії поліції та суспільства на засадах партнерства
3. Принципи взаємодії поліції з населенням
4. Формування позитивного іміджу поліції. Пріоритетні напрями партнерства поліції та громадськості. Форми та методи партнерства.

Література:

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141

2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984 року. Відомості Верховної Ради України. 1984. № 51. Ст. 1122.

3. Про Національну поліцію : Закон України від 02 липня 2015 р.. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 40-41. Ст.379

4. Про звернення громадян: Закон України від 02 жовтня 1996 р.. Відомості Верховної Ради України. 1996. №47. С. 256.

5. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017. Відомості Верховної Ради. 2018. №5. Ст. 35.

6. Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі: Закон України від 20 грудня 1994 р. Відомості Верховної Ради України. 1994. №52. Ст. 455.

7. Про затвердження Інструкції з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України: Наказ МВС України від 23.05.2017 № 440

8. Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції: Наказ МВС України від 28.07.2017 № 650. Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>. Назва з екрана.

9. Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події: Наказ МВС України від 08.02.2019 № 100 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19>

10. Про затвердження Порядку розгляду звернень та організації проведення особистого прийому громадян в органах та підрозділах Національної поліції України: Наказ МВС України від 15.11.2017 № 930 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1493-17>

11. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України: Наказ МВС України від 19.12.2017 № 1044 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18>

12. Про затвердження Інструкції про організацію здійснення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі: Наказ МВС України, Державного департаменту з питань виконання покарань від 4 листопада 2003 р. №1303/203. Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

Спеціальна література:

1. Адміністративна діяльність національної поліції : загальна частина : [навчальний посібник] / [В. М. Бесчасний, О. М. Мердова, В. С. Тулінов та ін.]; за ред. В. М. Бесчасного. – Київ : ВД «Дакор», 2017. – 248 с.

2. Адміністративна діяльність Національної поліції: Навчальний посібник для підготовки до іспиту // О. М. Калюк, С. Ф. Константинов, В. А. Куліков та ін.; МВС України; НАВС - Київ: "Освіта України", - 2016 р. – 228с.

3. Адміністративна діяльність органів поліції України : підручник / за заг. ред. В. В. Сокурєнка [В. В. Сокурєнко, О. І. Безпалова, О. В.

Джафарова та ін.] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків: ХНУВС, 2017. – 432 с.

4. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях : навчальний посібник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України О. М. Бандурки ; [О. І. Безпалова, О.В. Джафарова, С.М. Князєв та ін.; передм. О. М. Бандурки] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків: ХНУВС, 2017.

5. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях: навч. посіб. // С. Ф. Константинов, В. І. Олефір, С. Г. Братель, МВС України, НАВС - Київ: "Центр учбової літератури", – 2017р. – 187с.

6. Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції: навч. посібник. Константинов С. Ф., Братель С. Г., Басс В. О. та ін.; МВС України, НАВС. Київ: ЦУЛ, 2017. 333с.

7. Барба В. Є. Нормативно-правове регулювання взаємодії територіальних підрозділів Національної поліції та органів місцевого самоврядування у сфері забезпечення публічної безпеки та порядку. Lex portus. 2018. № 3. С. 69-83.

8. Безуса Ю. О. Поняття та сутність взаємодії в діяльності поліції (міліції) країн СНД. Наука і правоохорона. 2016. № 1. С. 52-59.

9. Голуб М. В. Взаємодія поліції та населення як обов'язкова умова забезпечення належного стану публічного порядку в сучасних умовах. Форум права. 2016. № 2. С. 30–33.

10. Кожухар О. В. Генезис, поняття та сутність взаємодії інститутів поліції та громадянського суспільства. Наука і правоохорона. 2018. № 2. С. 89-95.

11. Кожухар О. В. Типи та форми взаємодії інститутів громадянського суспільства з підрозділами Національної поліції України. Наука і правоохорона. 2018. № 1. С. 101-108.

12. Кожухар О. В. Удосконалення взаємодії поліції з інститутами громадянського суспільства (на основі міжнародного досвіду). Наука і правоохорона. 2017. № 4. С. 52-57.

13. Коллер Ю. С. Напрями взаємодії поліції з місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування. Наука і правоохорона. 2016. № 1. С. 104-110.

14. Лебедева Н. В. Зміцнення взаємодії Національної поліції України та громадськості на засадах партнерства. Правові новели. 2018. № 4. С. 189-195.

15. Лебедева Н. В. Практична взаємодія поліції та громади як запорука безпеки громадян в Україні. Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. 2018. № 2. С. 353-363.

16. Лісун С. Л. Довіра як основоположний принцип взаємодії Національної поліції України з населенням. Юридична психологія. 2017. № 2. С. 176-184.

17. Стрільців О. М. Організація взаємодії органів поліції та громадських організацій щодо протидії наркозлочинності. Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. 2017. № 1. С. 78-86.

18. Субота С. І. Правова основа взаємодії інститутів громадянського суспільства та нової української поліції. Право і Безпека. 2016. № 2. С. 54-59.

19. Субота С. І. Сучасні наукові уявлення щодо взаємодії громадянського суспільства і поліцейських структур. Право і Безпека. 2015. № 3. С. 103-108.

20. Шайхет С. О. Концепція community policing як інструмент ефективної взаємодії національної поліції, місцевих органів влади та громад: український та зарубіжний досвід упровадження. Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. Серія : Державне управління. 2018. № 4. С. 78-86.

1. Загальне поняття партнерства. Розмежування дефініцій «взаємодія», «співробітництво» та «партнерство» у сфері відносин поліції з населенням.

Поліція та її діяльність – складний, історично змінюваний державно-правовий та соціальний інститут, покликаний забезпечити правопорядок і безпеку громадян. У різні історичні періоди відносини між поліцією та громадянами мали різний характер. Однак, у кінці ХХ ст. усталеним стало розуміння того, що силами лише поліції, навіть високопрофесійної, забезпечити правопорядок і належний рівень безпеки неможливо.

На сучасному етапі в Україні запроваджуються зміни в підходах до діяльності державницьких структур. Вони зумовлюють зміни і в поліції, де впроваджується модель партнерської поліцейської діяльності. За такої моделі по-перше, поліція в суспільстві виконує роль координатора в розв'язанні й подоланні проблем, що впливають на правопорядок і безпеку громади; по-друге, відповідальність за стан справ у правоохоронній сфері несе не лише поліція, а й усе суспільство – громада, державні органи, громадські організації, населення. Громадяни виступають у ролі «замовників» послуг, яких вони очікують від поліції. Відтак надані їм послуги мають бути своєчасними та якісними, оскільки поліція перебуває на службі тих, хто її наймає та утримує.

Партнерство як один із видів взаємодії ґрунтується на очікуванні того, що партнер під час взаємодії поводитиметься відповідно до умов співробітництва. В етимологічному словнику української мови вказано, що слово «партнер» в українську мову запозичене із французької мови

(«partenaire»), а походить від англійського «partner» – «співспадкоємець», «поділ», «частина» тощо.

У загальному розумінні партнерство – це вид взаємин між різними суб'єктами, що проявляється у формуванні єдиної позиції з певних питань та організації спільних дій. Специфіка партнерства полягає в збереженні кожним з партнерів відносної самостійності в основних аспектах діяльності. Партнерство як вид спільної діяльності передбачає рівноправність її учасників, що передбачає рівні права й обов'язки кожної зі сторін, а відтак і взаємну відповідальність. Тож партнерство – це ідеальний варіант стосунків рівноправних суб'єктів, які усвідомлюють значення своїх дій для партнера і свою діяльність будують так, щоб виправдати сподівання партнера і досягти спільної мети.

У діяльності поліції зарубіжних країн зазвичай для позначення процесів співпраці поліції з населенням вживається термін «поліція громади» («общинна поліція»), тотожним якому є термін «партнерство з населенням». Узагальнено основоположну ідею партнерства поліції з населенням можна визначити як усвідомлення поліцією необхідності врахування думки і побажань громадськості при визначенні та оцінці своєї роботи; співпраця з населенням з метою виявлення і вирішення місцевих проблем, зорієнтована на превенцію правопорушень. Населення має сприйматися як партнер поліції і повноправний учасник діяльності з покращання роботи поліції.

Найуживанішим для визначення суті запропонованого підходу є термін «*community policing*» (англ.), паралельно з яким для спрощеного перекладу на сучасному етапі вживається термін «*police-public partnerships*» (англ.).

Організація безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ) у 2008 р. визначила *community policing* як філософію або організаційну стратегію, під якою розуміють взаємне співробітництво поліції та громади (суспільства) з метою ефективнішої протидії злочинності, страху перед злочинами, фізичній або моральній шкоді, розпаду добросусідських відносин з метою покращення якості життя для всіх.

Концепція партнерства поліції та суспільства є основою діяльності поліції. Партнерство – це нова стратегія роботи поліції: поліція працює заради людей та їхньої безпеки. Підхід «партнерство поліції та суспільства» змінює практику поліцейської діяльності, забезпечує стратегію більш ефективного та дієвого досягнення її цілей.

Терміни взаємодія, співпраця (співробітництво) є найуживанішими в сфері відносин поліції з населенням. У забезпеченні правоохоронними органами громадського порядку взаємодія передбачає наявність спільної мети, використання наявних у сторін сил і засобів, узгодженість дій тощо. Узгоджені дії учасників для досягнення спільної мети зазвичай визначають як співробітництво.

Термін «взаємодія» для характеристики відносин поліції та населення передбачає спільну мету, що полягає в забезпеченні безпечного життєвого простору, та погоджену діяльність суб'єктів взаємодії. Про наявність партнерських стосунків між поліцією та населенням свідчить, по-перше,

рівноправність суб'єктів взаємодії (поліції та населення), що мають однакові права, обов'язки та відповідальність за вчинені дії); по-друге, спрямованість цієї діяльності на забезпечення інтересів партнера.

Взаємодія передбачає досягнення певного позитивного результату, спільної мети, заради якої вона виникає. Якщо мета спільна й однаково значуща для суб'єктів взаємодії, то вони чинять відповідні дії, спрямовані на її досягнення, тобто взаємодіють. Спільна мета має бути фактором, об'єднує, групує людей, формує в них почуття приналежності до певної групи.

На цей процес впливають такі чинники: 1) наскільки позитивно іншими людьми сприймається така група; 2) наскільки часто людина відчуває радість у зв'язку з тим, що вона є членом цієї групи. Відтак наявність спільної мети для групи є досить важливим фактором, який впливає на подальшу готовність до активних дій, спрямованих на її досягнення, і саме це є необхідною умовою ефективної співпраці поліції та населення.

Із позиції управлінського підходу поліція є керівною системою, а населення – керованою системою (підсистемою), тобто зовнішньою стороною управління поліції. При цьому під управлінням розуміють дії, які мають на меті спонукати певних осіб (або соціальні групи) до виконання бажаних дій.

У взаємодії поліції та громадян спільна мета полягає в забезпеченні безпечного життєвого простору, що є однаково значущим для кожного члена суспільства. Тому постає питання про участь у досягненні цієї мети кожного із членів суспільства, наявність у конкретного громадянина відчуття приналежності до певної групи осіб, для яких отримуваний результат буде таким самим важливим та на його досягнення будуть також спрямовані активні дії інших членів цієї групи.

Взаємодія поліції з населенням проявляється в процесі взаємовпливу з використанням можливостей іншого для досягнення власних цілей. Результатом такої взаємодії є партнерські стосунки, побудовані на рівноправності суб'єктів взаємодії, їхній взаємній відповідальності та довірі під час досягнення спільної мети.

2. Правова основа взаємодії поліції та суспільства на засадах партнерства

Незважаючи на важливість налагодження реальної взаємодії між поліцією та суспільством, станом на листопад 2019 року серед нормативно-правових актів МВС України відсутній єдиний нормативно-правовий акт, який би охоплював більшість складових відповідної співпраці.

Правову основу взаємодії поліції та суспільства на засадах партнерства утворюють такі джерела:

Конституція України від 28.06.1996;

Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015;

Закон України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» від 22.06.2000;

Наказ МВС України від 28.07.2017 №650 «Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції»;

Наказ МВС України від 19.12.2017 №1044 «Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України».

Конституція України

Стаття 36. Громадяни України мають право на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації для здійснення і захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів, за винятком обмежень, встановлених законом в інтересах національної безпеки та громадського порядку, охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей.

Закон України «Про Національну поліцію»

Стаття 11. взаємодія з населенням на засадах партнерства

1. Діяльність поліції здійснюється в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямована на задоволення їхніх потреб.

2. З метою визначення причин та/або умов учинення правопорушень планування службової діяльності органів і підрозділів поліції здійснюється з урахуванням специфіки регіону та проблем територіальних громад.

3. Рівень довіри населення до поліції є основним критерієм оцінки ефективності діяльності органів і підрозділів поліції.

4. Оцінка рівня довіри населення до поліції проводиться незалежними соціологічними службами в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Стаття 88. Взаємодія між керівниками територіальних органів поліції та представниками органів місцевого самоврядування

1. Керівники територіальних органів поліції повинні не менше одного разу на два місяці проводити відкриті зустрічі з представниками органів місцевого самоврядування на рівнях областей, районів, міст та сіл з метою налагодження ефективної співпраці між поліцією та органами місцевого самоврядування і населенням. На таких зустрічах обговорюється

діяльність поліції, визначаються поточні проблеми та обираються найефективніші способи їх вирішення.

2. Керівники територіальних органів поліції з метою підвищення авторитету та довіри населення до поліції систематично інформують громадськість про стан правопорядку, заходи, які вживаються щодо попередження правопорушень.

Закон України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону»

Стаття 1. Засади участі громадян в охороні громадського порядку і державного кордону

Громадяни України відповідно до Конституції України мають право створювати в установленому цим Законом порядку громадські об'єднання для участі в охороні громадського порядку і державного кордону, сприяння

органам місцевого самоврядування, правоохоронним органам, Державній прикордонній службі України та органам виконавчої влади, а також посадовим особам у запобіганні та припиненні адміністративних правопорушень і злочинів, захисті життя та здоров'я громадян, інтересів суспільства і держави від протиправних посягань, а також у рятуванні людей і майна під час стихійного лиха та інших надзвичайних обставин.

Громадські формування з охорони громадського порядку і державного кордону можуть бути створені на засадах громадської самодіяльності як зведені загони громадських формувань, спеціалізовані загони (групи) сприяння Національній поліції та Державній прикордонній службі України, асоціації громадських формувань тощо.

Наказ МВС від 28.07.2017 №650 «Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції»

У закріпленій наказом інструкції містяться норми щодо взаємодії поліції та суспільства.

I. Загальні положення.

3. Дільничні офіцери поліції (далі – ДОП) провадять свою діяльність на принципах верховенства права, дотримання прав і свобод людини, законності, відкритості та прозорості, політичної нейтральності, взаємодії з населенням на засадах партнерства.

II. Завдання, основні напрями діяльності та повноваження ДОП.

1. Завданнями ДОП є:

1) діяльність, що ґрунтується на принципі взаємодії з населенням на засадах партнерства та має на меті співпрацю з громадянами, громадськими організаціями, установами, підприємствами різних форм власності.

Наказ МВС від 19.12.2017 № 1044 «Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України»

I. Загальні положення.

4. Підрозділи ювенальної превенції (далі – ЮП) під час здійснення своїх повноважень взаємодіють з органами і підрозділами поліції, органами державної влади, міжнародними і громадськими організаціями, органами місцевого самоврядування та об'єднаними територіальними громадами відповідно до законодавства України.

Як випливає з вищевикладеного, принцип взаємодії поліції з суспільством на засадах партнерства недостатньо повно закріплено у підзаконних нормативно-правових актах МВС України та Національної поліції.

В цьому аспекті важливим є формування у поліцейських та представників громади розуміння важливості докладання спільних зусиль у запобіганні та припиненні адміністративних і кримінальних правопорушень.

3. Принципи взаємодії поліції з населенням

Принципи формуються в результаті пізнання природи й механізму взаємодії, вони відображають зміст і взаємозв'язки основних компонентів

взаємодії як системи. Унаслідок узагальнення точок зору науковців можна дійти висновку, що принципи взаємодії поліції з населенням можна поділити на дві групи: загальні та спеціальні (їх ще називають організаційно-технічні) принципи взаємодії.

До загальних принципів взаємодії поліції та населення належать такі принципи:

1. Добровільність – як ключовий принцип такої взаємодії, ігнорування якого призводить до зниження рівня довіри між учасниками взаємодії, що негативно впливає на ефективність правоохоронної діяльності поліції та громадських формувань.

2. Принцип дотримання прав людини та громадянина, оскільки саме захист цих прав є кінцевою метою правоохоронної діяльності. Тому вкрай важливо, щоб не тільки працівники поліції, а й представники громадськості, задіяні в охороні правопорядку, мали відповідний рівень правової культури, знали національне законодавство, правильно розуміли поставлені перед ними завдання та свою відповідальність.

3. Принцип гуманізму, дотримання якого означає, що під час взаємодії поліції й населення в реалізації правоохоронної діяльності визнається цінність людини як особистості, її право на свободу, розвиток і безпеку.

4. Принцип справедливості, згідно з яким потрібно, щоб правоохоронна діяльність не тільки була спрямована на боротьбу зі злочинністю, а й переконувала пересічного громадянина, що все відбувається за законом, що добро переможе зло, що зло завжди буде покарано.

5. Принцип науковості, сутність якого виражається в прагненні взаємодіючих сторін виробляти найбільш правильні спільні рішення на основі осмислення наявного досвіду взаємодії щодо охорони громадського порядку й боротьби зі злочинністю з позицій сучасних наукових поглядів.

6. Принцип комплексності, який означає, що вся взаємодія повинна спиратися не стільки на внесення окремих поліпшень і вдосконалень, скільки на планомірну й цілеспрямовану організацію на науковій основі всіх державних органів і громадських організацій для функціонування в масштабі всієї країни та на всіх рівнях.

7. Принцип правової упорядкованості об'єктивно зумовлює необхідність головним чином законодавчого визначення основних цілей, завдань, функцій, систем, структур і процесу взаємодії. Особливого значення цей принцип набуває на сучасному етапі, коли правова основа діяльності громадських формувань у незалежній Україні тільки почала формуватися.

8. Принцип законності, який полягає в безумовному виконанні взаємодіючими суб'єктами в процесі реалізації своїх повноважень законів і підзаконних нормативних актів. Він означає, що, по-перше, усі взаємозв'язки взаємодіючих суб'єктів повинні суворо відповідати правовим приписам, по-друге, єдність нормативних установлень як для поліції, так і для громадських формувань, обов'язок обох сторін взаємодії дотримуватися чинного законодавства у своїй діяльності.

9. Принцип рівноправності, відповідно до якого обидві сторони мають рівну міру прав і відповідальності за свою діяльність і її наслідки за відносної автономії в рамках закону і своєї компетенції. Можна сказати, що партнерство – це взаємодія на умовах рівноправності сторін.

10. Принцип гласності, який передбачає, по-перше, відкритий, доступний для громадян характер взаємовідносин і правоохоронної діяльності під час взаємодії поліції з населенням; по-друге, створення та функціонування надійної системи інформаційного забезпечення взаємодіючих суб'єктів; по-третє, наявність умов для поширення інформації про результати взаємодії, про цілі сумісної діяльності поліції і громадськості, про проблеми, які при цьому виникають. Реалізація принципу гласності сприяє також громадському контролю за процесом і результатами взаємодії поліції з населенням.

11. Принцип плановості, який дає взаємодіючим суб'єктам змогу враховувати у своїй діяльності різні обставини, ефективно використовувати й можливості поліції, і можливості громадськості у правоохоронній діяльності. Планування – одна з найбільш характерних ознак цілеспрямованості спільних зусиль, управління ними. У планах спільних дій поліції і громадськості визначаються шляхи й засоби вирішення конкретних питань боротьби з правопорушеннями, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян. Такі плани повинні: а) охоплювати всі основні напрями та проблемні питання взаємодії; б) складатись із конкретних заходів; в) містити чіткі вказівки на відповідальних за виконання цих заходів осіб і терміни їх виконання; г) окремі заходи та розділи плану повинні бути взаємно пов'язаними. Плани, за якими здійснюється взаємодія поліції з громадськістю, по суті, є програмою їхньої спільної діяльності щодо охорони правопорядку. Вони повинні базуватися на об'єктивному оцінюванні результатів спільної діяльності в попередні періоди, якісному аналізі оперативної обстановки та науковому прогнозі її змін; законах і підзаконних актах; завданнях, що покладаються на поліцію та громадськість.

Групу спеціальних або організаційно-технічних принципів можна розділити на дві підгрупи: принципи побудови системи взаємодії і принципи здійснення процесу взаємодії.

До принципів побудови системи взаємодії можна зарахувати:

1. Принцип спільності інтересів. Наявність у поліції і громадськості спільних інтересів у галузі охорони громадського порядку й боротьби зі злочинністю належить до важливих, принципових положень, що зумовлюють їхню взаємодію. Образно кажучи, взаємодію поліції й населення варто шукати там, де зближуються або перетинаються шляхи, якими вони йдуть до цілі, до задоволення своїх потреб у реалізації інтересів.

2. Принцип функціональності, який означає, що організаційну структуру будь-якої системи варто будувати, виходячи передусім із тих основних функцій, виконання яких на неї покладається. Для забезпечення функцій взаємодії необхідно покласти на поліцію та членів громадських формувань функції здійснення процесу їхньої взаємодії, а на державні

адміністрації й органи місцевого самоврядування – функції організації процесу взаємодії.

3. Принцип нормованості, який означає, що система взаємодії поліції й населення будується суворо в рамках правових приписів, установлених нормативними актами.

4. Принцип спеціалізованості, зміст якого полягає в тому, щоб у діяльності щодо охорони правопорядку й боротьби зі злочинністю забезпечити використання поліцією та громадськістю тих сил, засобів, методів, форм, які їм притаманні, впливають із їхньої соціальної та правової природи. Дотримання цього принципу виключає підміну сторонами взаємодії одна одною, виконання ними невластивих функцій, дає змогу добиватися високої ефективності у правоохоронній діяльності за рахунок застосування різних за характером заходів, допомагає поліції та громадським формуванням уникнути дублювання й паралелізму в роботі.

До першої підгрупи спеціальних принципів взаємодії поліції й населення можна також зарахувати принципи ієрархічності, територіальності тощо. У свою чергу, **до принципів здійснення процесу взаємодії** (друга підгрупа організаційно-технічних принципів) можна зарахувати:

1. Принцип безперервності. Взаємодія поліції й населення у сфері охорони правопорядку в країні повинна бути не короткочасною кампанією, розрахованою тільки на виконання певного завдання, а постійною діяльністю за відповідною програмою.

2. Принцип скоординованості дій. Значення цього принципу особливо виявляється саме тоді, коли взаємодіють настільки різнопланові за своєю природою суб'єкти, як поліція та громадськість. Виступаючи щодо один одного як самостійні представники держави, з одного боку, і суспільства – з іншого, вони володіють можливостями для незалежної один від одного, уособленої, паралельної організації та проведення правоохоронних заходів. Тоді, незважаючи на спільність цілей, завдань і можливу схожість ужитих заходів, взаємодії не відбудеться. Вона виникає лише тоді, коли дії цих суб'єктів піддадуться узгодженню, координації, стануть взаємодоповнювальними. Отже, скоординованість дій надає взаємодії поліції та громадськості стійкий, цілісний характер, забезпечує оптимальний розподіл правоохоронної діяльності, єдність їхніх стратегічних і тактичних задумок у сфері боротьби з правопорушеннями.

3. Принцип маневреності (або оперативності і гнучкості). Незважаючи на планування взаємодії, навіть найдосконаліший план не в змозі врахувати всі її деталі, передбачити вичерпний алгоритм погоджених дій для представників двох різних підсистем в умовах оперативної обстановки, що постійно змінюється. Усе це вимагає коригування плану, що посилює ефективність сил, заходів, методів, форм, які є в розпорядженні суб'єктів взаємодії.

4. Принцип відповідальності за виконання зобов'язань під час взаємодії (за наслідки взаємодії) неможливо реалізувати без вирішення питання щодо урахування й оцінювання діяльності суб'єктів взаємодії. На

жаль, сьогодні через відсутність чіткої системи обліку результатів їхньої роботи неможливо визначити й надійні критерії оцінювання наслідків взаємодії. Уважається за доцільне покласти відповідальність на взаємодіючі органи саме за той обсяг роботи, що був на них покладений, відповідно до їхньої компетенції.

5. Принцип заохочення, який є більш прийнятим за попередній з огляду на специфіку громадських формувань, оскільки водночас є важливим стимулом у досягненні успішної взаємодії. До принципів здійснення процесу взаємодії можна також зарахувати й принципи цілеспрямування; свободи обговорення проблем, які мають взаємний інтерес; поваги позицій і точок зору суб'єктів взаємодії тощо.

4. Формування позитивного іміджу поліції. Пріоритетні напрями партнерства поліції та громадськості. Форми та методи партнерства.

Важливим завданням формування партнерських відносин між поліцією і населенням є раціоналізація такої взаємодії на засадах довіри, прозорості, взаємодопомоги в боротьбі зі злочинністю.

Повсякденна діяльність поліції протікає на очах у населення, тому авторитет та довіра поліції багато в чому залежить від поведінки її співробітників при спілкуванні з людьми.

Поліцейська діяльність здійснюється в реальному соціальному просторі у безпосередньому контакті з громадянами. Щодня поліцейський вирішує складні професійні завдання, розв'язує непрості ситуації та конфлікти й не має права помилятися. Адже Закон визначає Національну поліцію як «орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку».

Основними завданнями з активізації взаємодії між поліцією та суспільством є:

- підвищення авторитету й довіри населення до поліції;
- покращання стану комунікативної та загальної культури працівників поліції;
- сприяння об'єктивному інформуванню населення про діяльність поліції через ЗМІ;
- створення позитивного іміджу поліції шляхом підвищення рівня професійної компетентності та покращення результатів її діяльності;
- забезпечення безпосереднього діалогу між поліцією та населенням (громадськими об'єднаннями, профспілками, асоціаціями, організаціями, підприємствами) на конкретній території;
- проведення активної профілактичної, виховної, просвітницької роботи серед різних верств населення з метою запобігання злочинності, формування в громадян відчуття особистої причетності до правового порядку в суспільстві.

Для ефективної реалізації партнерства з суспільством поліція повинна:

- зміцнити свою легітимність в суспільстві;
- здійснювати діяльність на основі узгодженості своїх дій;
- поліпшувати якість надаваних населенню послуг;
- сприяти активізації участі місцевого населення у зміцненні безпеки й публічного порядку, в розв'язанні проблем злочинності в місцях проживання.

Основні елементи стратегії партнерства поліції та суспільства

I. Партнерство з громадою	II. Діяльність, спрямована на розв'язання проблем	III. Організаційні зміни
ЗМІ та об'єднання громадян; місцевий бізнес; соціальні служби, органи виконавчої влади та місцевого самоврядування.	ідентифікація проблем та прогнозування їх можливих наслідків; аналіз проблем та причин їх виникнення; реагування та пошук можливих рішень; оцінювання ефективності проведеної роботи.	зміни в управлінні системою та в організаційній структурі; робота з персоналом; використання інформаційних технологій.

Стратегія партнерства поліції та громади передбачає усвідомлення поліцейськими необхідності налагодження взаємодії з населенням, що ґрунтується на таких пріоритетах.

1. Консультації – вивчення думки населення з метою подальшої оцінки ефективності поліцейської діяльності, обов'язкове урахування потреб територіальних громад. Це передбачає: звіт про поліцейську діяльність; прийняття резолюції недовіри керівникам органів поліції; взаємодію між керівниками територіальних органів поліції і представниками органів місцевого самоврядування.

2. Співробітництво – співпраця заради досягнення спільних цілей із забезпечення правопорядку в державі.

Поліції слід: перейти від декларацій щодо налагодження партнерських відносин із населенням до реальних кроків у цьому напрямі; втілювати в повсякденній діяльності принцип «Людина – понад усе»; постійно підвищувати свій професійний і культурний рівень, формувати повагу до поліцейського всіма засобами (рівень спілкування з громадянами, чесність, професійні навички, охайний зовнішній вигляд тощо); зміцнювати взаємодію з органами місцевого самоврядування; своїми діями активно здобувати підтримку широких верств населення; активно залучати громадян та громадські об'єднання до профілактики правопорушень; широко інформувати громадськість і засоби масової інформації про роботу поліції; всебічно сприяти журналістам у виконанні їх місії об'єктивного висвітлення подій.

Реалізація такого підходу передбачає залучення місцевого населення; підтримку особистих контактів; обмін думками з населенням із проблем громади.

Форми та методи партнерства

Взаємодія поліції з громадськістю може здійснюватися в різноманітних формах, як то:

- підготовка та виконання спільних проєктів, програм та заходів для задоволення потреб населення й покращення ефективності виконання покладених на поліцію завдань;
- підтримка поліцією програм правового виховання, пропагування правових знань в освітніх установах, засобах масової інформації та у видавничій діяльності;
- залучення найактивніших громадян до співпраці з поліцією у виконанні конкретних правоохоронних завдань;
- спільна діяльність з громадськими формуваннями, що функціонують на підставі Закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону».

Спектр заходів, що здійснюються сучасними дружинниками в тісній взаємодії з працівниками поліції: патрулювання житлових масивів і селищ; участь у розшуку зниклих безвісти; участь у розшуку та затриманні підозрюваних у вчиненні злочину; спільне проведення профілактичних, просвітницьких, виховних заходів серед різних категорій населення; робота з особами та підлітками груп ризику; робота з жертвами насильства в сім'ї, тощо;

- проведення «громадських консультацій», що сприяють налагодженню контактів з населенням, кращому поінформуванню суспільства щодо пріоритетів поліцейської діяльності, формуванню громадської думки щодо актуальних проблем правоохоронної сфери. «Громадські консультації» є важливим каналом отримання достовірної інформації щодо очікувань громадян та існуючих на місцевому рівні загроз для публічної безпеки чи окремих випадків порушення «миру та спокою» на рівні громади (агресивна поведінка молоді, порушення норм суспільної моралі, споживання алкоголю в публічних місцях, інші події, важливі для безпеки громадян);

- активна співпраця з представниками ЗМІ, в тому числі з метою об'єктивного інформування населення про діяльність поліції;

- особисті зустрічі громадян із керівниками поліції, кращими поліцейськими, закріпленими за конкретною територією, як забезпечення безпосереднього діалогу між поліцією і населенням.

Важливими для побудови відносин довіри та обміну думками є повсякденні доброзичливі контакти офіцерів поліції й людьми в громадських місцях, на вулицях тощо. Повага до поліції залежить від поваги й взаєморозуміння між конкретним поліцейським і пересічним громадянином.

Встановлення партнерства поліції з населенням призведе до:

- зниження рівня злочинності;

- подолання страху в громаді; появи усталеного відчуття безпеки і порядку;
- зміцнення довіри та поваги до поліції в громаді;
- добровільної й безкорисливої підтримки населення;
- виконання частиною мешканців функції помічників поліції задля забезпечення громадського спокою у власному районі;
- ефективнішої профілактики злочинів;
- приділення поліцейськими часу іншим видам службової діяльності;
- підвищення інтересу населення до потреб офіцерів поліції, піклування про їхню безпеку та гідні умови праці;
- ефективного використання й поширення поліцейськими необхідної інформації про злочини та кримінальні ризики серед громадськості.

Підхід «партнерство поліції та суспільства» змінює практику, але не самі головні цілі поліцейської діяльності. Ними залишаються забезпечення публічного правопорядку, захист основних прав і свобод людини, запобігання і розкриття злочинів, допомога і обслуговування населення з метою зниження рівня страху перед злочинністю, запобігання загрози громадських заворушень тощо.

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема №2. Проходження служби в органах Національної поліції України

Практичне заняття – 2 години

Навчальні питання:

1. Національна поліція України: правовий статус, основні завдання, функції та повноваження
2. Загальна система та повноваження поліції
3. Поняття та зміст правового статусу працівника поліції
4. Порядок проходження служби в Національній поліції
 - 4.1. Вимоги до кандидатів на службу в поліції
 - 4.2. Порядок призначення на посади поліцейських
 - 4.3. Обмеження, пов'язані зі службою в поліції
 - 4.4. Службове сумісництво поліцейських
 - 4.5. Перебування поліцейських у розпорядженні
 - 4.6. Професійне навчання поліцейських
 - 4.7. Звільнення зі служби в поліції
5. Особливості юридичної відповідальності працівників поліції
6. Соціальний захист поліцейських

Студент повинен знати:

- правовий статус, основні завдання, функції та повноваження Національної поліції України;
- систему та структуру органів Національної поліції України;
- правову основу проходження служби в органах Національної поліції;
- особливості комплектування поліцейських підрозділів;
- поняття та основні елементи проходження служби в органах Національної поліції України;
- підстави та порядок звільнення з Національної поліції України;
- особливості притягнення до юридичної відповідальності поліцейських;
- правовий та соціальний захист поліцейських.

Студент повинен вміти:

- визначити правовий статус, основні завдання, функції та повноваження Національної поліції України;
- визначати систему та структуру органів Національної поліції України;
- охарактеризувати правову основу проходження служби в органах Національної поліції;

- розкрити поняття та основні елементи проходження служби особовим складом Національної поліції України;
- охарактеризувати підстави та порядок звільнення з Національної поліції України;
- складати необхідні документи кандидатів на службу в органи Національної поліції України;
- складати необхідні документи при проведенні дисциплінарних проваджень.

Кейс № 1

На вулиці до поліцейського пристає п'яний чоловік, який вимагав від нього назвати своє прізвище, звання та посаду. Після того, як поліцейський виконав цю вимогу, чоловік у нетверезому стані попросив своїх товаришів також підійти до поліцейського з тим самим питанням.

Як в такій ситуації повинен діяти поліцейський?

Кейс № 2

Поліцейський під час патрулювання вулиць потрапив у ДТП. Коли на місце події прибув його керівник, останній перед всіма закричав: «Ти звільнений! Здавай мені свою зброю та службове посвідчення!»

Як повинен діяти поліцейський?

Кейс №3

Патрульний поліцейський територіального відділу поліції Іванов перебуваючи на службі із забезпечення громадської безпеки та порядку в парку Перемоги м. Одеса. Запідозривши громадянина в скоєнні правопорушення, підійшов до нього, привітався, відрекомендувався і вимагав пред'явити документ, який посвідчує особу. На що останній попросив офіцера показати свої документи. Іванов відмовився показувати документи, аргументувавши свою відмову тим, що він у форменому одязі.

Визначте правомірність дій патрульного поліції.

Назвіть основні обов'язки поліцейського у разі звернення до нього громадян.

Теми доповідей:

1. Дисциплінарний статут органів Національної поліції України.
2. Дисциплінарний проступок.
3. Види заохочень і стягнень.
4. Порядок накладення та оскарження дисциплінарного стягнення.
5. Правовий та соціальний захист поліцейських.

Література:

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141

2. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 року // Відомості Верховної Ради України. – 1990. – № 31. – Ст. 429.

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984 року // Відомості Верховної Ради України. – 1984. – № 51. – Ст. 1122.

4. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

5. Про запобігання корупції [Електронний ресурс] : закон України від 14.10.2014 № 1700-VII із змін., внес. згідно із Законами України та Рішеннями Конституційного Суду : за станом на 30.09.2015, 679-19 – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.

6. Про звернення громадян: Закон України від 02 жовтня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №47. – С. 256.

7. Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 р. // Відомості Верховної Ради. - 2015. - № 40-41. - Ст.379

8. Про затвердження Інструкції із заходів безпеки при поводженні зі зброєю [Електронний ресурс] : Наказ МВС України від 01.02.2016 № 70 - Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua> - Назва з екрана.

9. Про затвердження Інструкції про порядок проведення атестування поліцейських [Електронний ресурс] : Наказ МВС України від 17.11.2015 № 1465 - Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua> - Назва з екрана.

10. Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 878 – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua> - Назва з екрана.

11. Про затвердження Положення про Національну поліцію [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 877 – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua> - Назва з екрана.

12. Про затвердження Положення про організацію первинної професійної підготовки поліцейських, яких вперше прийнято на службу в поліції [Електронний ресурс]: Наказ МВС від 16.02.2016 № 105 - Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua> - Назва з екрана.

13. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України [Електронний ресурс] : Наказ МВС України від 26.01.2016 № 50- Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua> - Назва з екрана.

14. Про затвердження Положення про порядок роботи зі зверненнями громадян і організації їх особистого прийому в системі Міністерства внутрішніх справ України: Наказ МВС України від 10 жовтня 2004 р. №1177 // <http://www.nau.kiev.ua/nau10/ukr/show.php?uid=1031.1345.0>.

15. Про затвердження Правил етичної поведінки працівників апарату Міністерства внутрішніх справ України, територіальних органів, закладів, установ і підприємств, що належать до сфери управління МВС [Електронний ресурс] : Наказ МВС України від 28.04.2016 № 326 - Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua> - Назва з екрана.

16. Про затвердження Типового порядку про проведення конкурсу на службу до поліції та/або зайняття вакантної посади [Електронний ресурс]: Наказ МВС України від 25.12.2015 № 1631 - Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua> - Назва з екрана.

17. Про організацію видачі спеціальних жетонів поліцейським [Електронний ресурс] : Наказ МВС від 23.12.2015 № 1614– Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua> - Назва з екрана.

Спеціальна література:

18. Адміністративна діяльність національної поліції : загальна частина : [навчальний посібник] / [В. М. Бесчасний, О. М. Мердова, В. С. Тулінов та ін.]; за ред. В. М. Бесчасного. – Київ : ВД «Дакор», 2017. – 248 с.

19. Адміністративна діяльність Національної поліції: Навчальний посібник для підготовки до іспиту // О. М. Калюк, С. Ф. Константинов, В. А. Куліков та ін.; МВС України; НАВС - Київ: "Освіта України", - 2016 р. – 228с.

20. Адміністративна діяльність органів поліції України : підручник / за заг. ред. В. В. Сокурєнка [В. В. Сокурєнко, О. І. Безпалова, О. В. Джафарова та ін.] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків: ХНУВС, 2017. – 432 с.

21. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях : навчальний посібник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України О. М. Бандурки ; [О. І. Безпалова, О.В. Джафарова, С.М. Князєв та ін.; передм. О. М. Бандурки] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків: ХНУВС, 2017.

22. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях: навч. посіб. // С. Ф. Константинов, В. І. Олефір, С. Г. Братель, МВС України, НАВС - Київ: "Центр учбової літератури", – 2017р. – 187с.

23. Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції: навч. посібник // Константинов С. Ф., Братель С. Г., Басс В. О. та ін.; МВС України, НАВС - Київ: ЦУЛ, - 2017р. – 333с.

24. Будзинський М. П. Адміністративно-правове регулювання у сфері кадрового забезпечення Національної поліції України: автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 "адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право" // Будзинський Микола Петрович; МВС України. ДНДІ - Київ: - 2017р. 21с.

25. Васильєв І. В. Адміністративна відповідальність за порушення правил обігу зброї в Україні: автореф. дис. на здобут. наук. ступ. канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 "Адміністративне право і процес; фінансове право;

інформаційне право" // Васильєв І.В.; НДІ публічного права - Київ: - 2017р. 18с.

26. Кузьменко В. А. Застосування заходів процесуального примусу в адміністративному процесі: автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 "адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право" // Кузьменко В. А.; Мін-во освіти і науки України; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України - Київ: - 2017р. 21с.

27. Права людини в діяльності української поліції – 2016: наук.-практ. видання // Асоціація УМДПЛ, експертна група "Поліція під контролем" - Київ: - 2017р. – 290 с.

28. Організація роботи підрозділів превентивної діяльності Національної поліції: Навчальний посібник. [Константинов С. Ф., Братель С. Г., Куліков В. А. та ін.] – К.: Видавництво «Освіта України». – Київ. – 2017. – 246 с.

29. Чупров В.В. Моніторинг дотримання прав людини в територіальних органах Національної поліції України в рамках реалізації національного превентивного механізму // Департамент з питань реалізації нац. превент. механізму – К.: - 2016р. 143с.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота студентів полягає в додатковому поглибленому опрацюванні студентами окремих питань кожної теми навчальної дисципліни «Організація діяльності Національної поліції та оперативних підрозділів».

Студент повинен самостійно ознайомитись, критично осмислити та зробити висновки з рекомендованого наукового матеріалу.

Основними видами самостійної роботи студентів є:

- пошук та вивчення додаткової нормативно-правової та наукової літератури;
- ознайомлення з сучасними поглядами на проблемні питання, що висвітлені в періодичних виданнях;
- виконання домашніх завдань;
- доопрацювання матеріалів лекцій;
- надання пропозицій щодо удосконалення законодавства у навчальних межах;
- обговорення інтегрального розуміння закономірностей та тенденцій розвитку принципів удосконалення діяльності підрозділів Національної поліції України.

Тема № 1. Поняття, сутність і значення правоохоронної діяльності Національної поліції України.

Мета вивчення

Отримати та закріпити додаткові поглиблені знання щодо загальних вимог національного законодавства, регламентуючого правоохоронну діяльність Національної поліції.

Результати навчання

Після опрацювання матеріалу здобувач вищої освіти буде (спроможний):

- 1) пояснювати теоретичні та практичні аспекти організації і діяльності Національної поліції України, її взаємодії з іншими правоохоронними органами у зміцненні законності;
- 2) демонструвати глибоке знання практики діяльності органів Національної поліції України;
- 3) володіти глибокими знаннями із організації правоохоронної діяльності Національної поліції України стосовно захисту права та законних інтереси громадян відповідно до встановленого законом порядку;
- 4) розв'язувати практичні задачі із застосування законодавства стосовно організації правоохоронної діяльності Національної поліції України.

Література:

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141
2. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 року. Відомості Верховної Ради України. 1990. № 31. Ст. 429.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984 року. Відомості Верховної Ради України. 1984. № 51. Ст. 1122.
4. Про запобігання корупції [Електронний ресурс] : закон України від 14.10.2014 № 1700-VII із змін., внес. згідно із Законами України та Рішеннями Конституційного Суду. Електрон. дан. (1 файл). Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>. Назва з екрана.
5. Про звернення громадян: Закон України від 02 жовтня 1996 р. Відомості Верховної Ради України. 1996. №47. С. 256.
6. Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 р.. Відомості Верховної Ради. 2015. № 40-41. Ст.379
7. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017. Відомості Верховної Ради. 2018. №5. Ст. 35.
8. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону: Закон України від 22 червня 2000 р.. Відомості Верховної Ради України. 2000. №40. Ст. 338.
9. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції : наказ МВС України № 1376 від 06.11.2015 року. Офіційний вісник України. 2015. № 99. стор. 201. Ст. 3405
10. Про затвердження Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі : наказ МВС України № 1395 від 07.11.2015 року. Офіційний вісник. 2015. № 88. Ст. 2964.

Спеціальна література:

1. Адміністративна діяльність національної поліції : загальна частина : [навчальний посібник] / [В. М. Бесчасний, О. М. Мердова, В. С. Тулінов та ін.]; за ред. В. М. Бесчасного. – Київ : ВД «Дакор», 2017. – 248 с.
2. Адміністративна діяльність Національної поліції: Навчальний посібник для підготовки до іспиту // О. М. Калюк, С. Ф. Конstantінов, В. А. Куліков та ін.; МВС України; НАВС - Київ: "Освіта України", - 2016 р. – 228с.
3. Адміністративна діяльність органів поліції України : підручник / за заг. ред. В. В. Сокурєнка [В. В. Сокурєнко, О. І. Безпалова, О. В. Джафарова та ін.] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків: ХНУВС, 2017. – 432 с.
4. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях : навчальний посібник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України О. М. Бандурки ; [О. І. Безпалова, О.В. Джафарова, С.М. Князєв та

ін.; передм. О. М. Бандурки] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків: ХНУВС, 2017.

5. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях: навч. посіб. // С. Ф. Константинов, В. І. Олефір, С. Г. Братель, МВС України, НАВС - Київ: "Центр учбової літератури", – 2017р. – 187с.

6. Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції: навч. посібник // Константинов С. Ф., Братель С. Г., Басс В. О. та ін.; МВС України, НАВС - Київ: ЦУЛ, - 2017р. – 333с.

7. Бельский К.С. Полицейское право : лекционный курс / под ред. канд. юрид. наук А.В. Куракина. – М. : Дело и Сервис, 2004. – 816 с.

8. Битяк Ю.П. Адміністративне право / Ю.П. Битяк (кер. авт. кол.), В.М. Гаращук, В.В. Богуцький. – Х. : Право, 2010. – 624 с.

9. Будзинський М. П. Адміністративно-правове регулювання у сфері кадрового забезпечення Національної поліції України: автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 "адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право" // Будзинський Микола Петрович; МВС України. ДНДІ - Київ: - 2017р. 21с.

10. Права людини в діяльності української поліції – 2016: наук.-практ. видання // Асоціація УМДПЛ, експертна група "Поліція під контролем" - Київ: - 2017р. – 290 с.

11. Фатхутдінов В. Г. Адміністративно-правове забезпечення громадської безпеки України: дис. на здобут. наук. ступ. док. юрид. наук: спец. 12.00.07 "Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право" // Фатхутдінов В.Г.; МВС Укаїни; НАВС - Київ: - 2017р. 440с.

12. Чупров В.В. Моніторинг дотримання прав людини в територіальних органах Національної поліції України в рамках реалізації національного превентивного механізму // Департамент з питань реалізації нац. превент. механізму – К.: - 2016р. 143с.

Методичні рекомендації до самостійної роботи:

Опрацювати рекомендовану для вивчення теми літературу, звернувши при цьому увагу на поняття, сутність та ознаки правоохоронної діяльності Національної поліції України, правове регулювання діяльності Національної поліції України; основні форми та методи поліцейської діяльності. Законспектувати окремі положення, що стосуються питань теми, або зробити нотатки, групуючи їх за певними ознаками.

Рекомендується зробити в робочому зошиті план-конспект відповіді на кожне питання та завдання для самоконтролю.

Під час вивчення теми необхідно засвоїти наступні питання:

- поняття, сутність та ознаки правоохоронної діяльності Національної поліції України;
- поняття поліцейської діяльності та її співвідношення з правоохоронною діяльністю;

- зміст, система та види поліцейської діяльності;
- суб'єкти поліцейської діяльності;
- поліцейська діяльність як засіб забезпечення публічної безпеки.
- поліцейські послуги в діяльності Національної поліції України та Міністерства внутрішніх справ України.

Питання для самоконтролю:

1. Поняття правоохоронної функції держави та її ознаки.
2. Суб'єкти реалізації правоохоронної функції держави.
3. Форми діяльності Національної поліції України щодо реалізації правоохоронної функції держави.
4. Зміст терміну «поліцейські послуги» та необхідність його введення у правовий обіг.
5. Правова основа публічно-сервісної діяльності Національної поліції та Міністерства внутрішніх справ України.
6. Зміст публічно-сервісної діяльності Національної поліції та Міністерства внутрішніх справ України в широкому та вузькому значеннях.
7. Публічні послуги, які уповноважені надавати підрозділи експертної служби МВС України.
8. Публічні послуги, які уповноважені надавати підрозділи Національної поліції України.
9. Публічні послуги, які уповноважені надавати територіальні органи з надання сервісних послуг МВС України.

Теми для презентацій та повідомлень:

1. Поліцейська діяльність та її співвідношення із правоохоронною діяльністю.
2. Види поліцейської діяльності.
3. Поліцейські послуги в діяльності Національної поліції.
4. Поняття та значення поліцейських послуг у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку.
5. Особливості надання поліцейських послуг у сфері охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави.
6. Зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання поліцейських послуг та можливості його використання в Україні.

Тема №2. Проходження служби в органах Національної поліції України

Мета вивчення

Отримати та закріпити додаткові поглиблені знання щодо положень законодавства, яке регламентує правовий статус Національної поліції України та особливості проходження служби в органах поліції.

Результати навчання

Після опрацювання матеріалу здобувач вищої освіти буде (спроможний):

- 1) пояснювати теоретичні та практичні аспекти організації і діяльності Національної поліції України, її взаємодії з іншими правоохоронними органами у зміцненні законності;
- 2) демонструвати глибоке знання практики діяльності органів Національної поліції України;
- 3) володіти глибокими знаннями із організації правоохоронної діяльності Національної поліції України стосовно захисту права та законних інтереси громадян відповідно до встановленого законом порядку;
- 4) розв'язувати практичні задачі із застосування законодавства стосовно порядку проходження служби в органах Національної поліції.

Література:

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141
2. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 року // Відомості Верховної Ради України. – 1990. – № 31. – Ст. 429.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984 року // Відомості Верховної Ради України. – 1984. – № 51. – Ст. 1122.
4. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
5. Про запобігання корупції [Електронний ресурс] : закон України від 14.10.2014 № 1700-VII із змін., внес. згідно із Законами України та Рішеннями Конституційного Суду : за станом на 30.09.2015, 679-19 – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
6. Про звернення громадян: Закон України від 02 жовтня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №47. – С. 256.
7. Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 р. // Відомості Верховної Ради. - 2015. - № 40-41. - Ст.379
8. Про затвердження Інструкції із заходів безпеки при поводженні зі зброєю [Електронний ресурс] : Наказ МВС України від 01.02.2016 № 70 - Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua> - Назва з екрана.
9. Про затвердження Інструкції про порядок проведення атестування поліцейських [Електронний ресурс] : Наказ МВС України від 17.11.2015 № 1465 - Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua> - Назва з екрана.
10. Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 878 – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua> - Назва з екрана.

11. Про затвердження Положення про Національну поліцію [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 877 – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua> - Назва з екрана.

12. Про затвердження Положення про організацію первинної професійної підготовки поліцейських, яких вперше прийнято на службу в поліції [Електронний ресурс]: Наказ МВС від 16.02.2016 № 105 - Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua> - Назва з екрана.

13. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України [Електронний ресурс] : Наказ МВС України від 26.01.2016 № 50- Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua> - Назва з екрана.

14. Про затвердження Положення про порядок роботи зі зверненнями громадян і організації їх особистого прийому в системі Міністерства внутрішніх справ України: Наказ МВС України від 10 жовтня 2004 р. №1177 // <http://www.nau.kiev.ua/nau10/ukr/show.php?uid=1031.1345.0>.

15. Про затвердження Правил етичної поведінки працівників апарату Міністерства внутрішніх справ України, територіальних органів, закладів, установ і підприємств, що належать до сфери управління МВС [Електронний ресурс] : Наказ МВС України від 28.04.2016 № 326 - Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua> - Назва з екрана.

16. Про затвердження Типового порядку про проведення конкурсу на службу до поліції та/або зайняття вакантної посади [Електронний ресурс]: Наказ МВС України від 25.12.2015 № 1631 - Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua> - Назва з екрана.

17. Про організацію видачі спеціальних жетонів поліцейським [Електронний ресурс] : Наказ МВС від 23.12.2015 № 1614– Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua> - Назва з екрана.

Спеціальна література:

1. Адміністративна діяльність національної поліції : загальна частина : [навчальний посібник] / [В. М. Бесчасний, О. М. Мердова, В. С. Тулінов та ін.]; за ред. В. М. Бесчасного. – Київ : ВД «Дакор», 2017. – 248 с.

2. Адміністративна діяльність Національної поліції: Навчальний посібник для підготовки до іспиту // О. М. Калюк, С. Ф. Константинов, В. А. Куліков та ін.; МВС України; НАВС - Київ: "Освіта України", - 2016 р. – 228с.

3. Адміністративна діяльність органів поліції України : підручник / за заг. ред. В. В. Сокурєнка [В. В. Сокурєнко, О. І. Безпалова, О. В. Джафарова та ін.] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків: ХНУВС, 2017. – 432 с.

4. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях : навчальний посібник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України О. М. Бандурки ; [О. І. Безпалова, О.В. Джафарова, С.М. Князєв та

ін.; передм. О. М. Бандурки] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків: ХНУВС, 2017.

5. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях: навч. посіб. // С. Ф. Константинов, В. І. Олефір, С. Г. Братель, МВС України, НАВС - Київ: "Центр учбової літератури", – 2017р. – 187с.

6. Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції: навч. посібник // Константинов С. Ф., Братель С. Г., Басс В. О. та ін.; МВС України, НАВС - Київ: ЦУЛ, - 2017р. – 333с.

7. Будзинський М. П. Адміністративно-правове регулювання у сфері кадрового забезпечення Національної поліції України: автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 "адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право" // Будзинський Микола Петрович; МВС України. ДНДІ - Київ: 2017. 21с.

8. Васильєв І. В. Адміністративна відповідальність за порушення правил обігу зброї в Україні: автореф. дис. на здобут. наук. ступ. канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 "Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право" // Васильєв І.В.; НДІ публічного права - Київ: - 2017р. 18с.

9. Кузьменко В. А. Застосування заходів процесуального примусу в адміністративному процесі: автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 "адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право" // Кузьменко В. А.; Мін-во освіти і науки України; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України - Київ: - 2017р. 21с.

10. Права людини в діяльності української поліції – 2016: наук.-практ. видання // Асоціація УМДПЛ, експертна група "Поліція під контролем" - Київ: - 2017р. – 290 с.

11. Організація роботи підрозділів превентивної діяльності Національної поліції: Навчальний посібник. [Константинов С. Ф., Братель С. Г., Куліков В. А. та ін.] – К.: Видавництво «Освіта України». – Київ. – 2017. – 246 с.

12. Чупров В.В. Моніторинг дотримання прав людини в територіальних органах Національної поліції України в рамках реалізації національного превентивного механізму // Департамент з питань реалізації нац. превент. Механізму. К.: 2016р. 143с.

Методичні рекомендації до самостійної роботи:

Опрацювати рекомендовану для вивчення теми літературу, звернувши при цьому увагу на правову основу проходження служби в поліції; правову основу комплектації кадрів; поняття та основні елементи проходження служби особовим складом Національної поліції України; підстави та порядок звільнення з органів Національної поліції України; положення щодо відповідальності поліцейських.

Законспектувати окремі положення, що стосуються питань теми, або зробити нотатки, групуючи їх за певними ознаками.

Рекомендується зробити в робочому зошиті план-конспект відповіді на кожне питання та завдання для самоконтролю.

Під час вивчення теми необхідно засвоїти наступні питання:

- особовий склад поліції;
- організація поліції та її підпорядкованість;
- залучення до виконання завдань поліції працівників органів Національної поліції України;
- правила поведінки та професійної етики особового складу органів Національної поліції України;
- службова дисципліна.

Завдання

Відповідно до Закону України «Про Національну поліцію» охарактеризуйте:

- основні повноваження поліції;
- додаткові повноваження поліції;
- формування інформаційних ресурсів поліцією;
- використання поліцією інформаційних ресурсів;
- відповідальність за протиправне використання інформаційних ресурсів.

Запитання для самоконтролю:

1. Поняття та завдання Національної поліції України.
2. Організаційна структура Національної поліції України.
3. Повноваження Національної поліції України.
4. Дайте поняття адміністративно-правового статусу поліцейського. З яких елементів він складається.
5. Які вимоги до посади поліцейського?
6. Визначте основні обов'язки поліцейського.
7. Охарактеризуйте порядок проходження служби в Національній поліції.
8. Виокремити особливості атестації в Національній поліції, її мета та підстави.
9. Які особливості юридичної відповідальності працівників Національної поліції?
10. Визначте особливості проведення службового розслідування в поліції.
11. Які види заохочень та стягнень застосовуються до поліцейських?
12. В чому полягає правовий та соціальний захист працівників поліції?

Теми для презентацій та повідомлень:

1. Дисциплінарний статут Національної поліції України.

2. Дисциплінарний проступок.
3. Види заохочень та стягнень.
4. Порядок накладення та оскарження дисциплінарного стягнення.
5. Правовий та соціальний захист поліцейських.

Тема №3. Форми та методи поліцейської діяльності. Поліцейські заходи.

Мета вивчення

Отримати та закріпити додаткові поглиблені знання про форми та методи адміністративної діяльності поліції, порядок та особливості застосування поліцейських заходів в службовій діяльності поліцейського.

Результати навчання

Після опрацювання матеріалу здобувач вищої освіти буде (спроможний):

- 1) пояснювати теоретичні та практичні аспекти використання форм та методів адміністративної діяльності поліції, порядок та особливості застосування поліцейських заходів;
- 2) демонструвати глибокі знання практики використання поліцейських заходів в діяльності органів поліції;
- 3) розв'язувати практичні задачі із проблемних питань застосування превентивних та примусових поліцейських заходів.

Література:

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141
2. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 року. Відомості Верховної Ради України. 1990. № 31. Ст. 429.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984 року. Відомості Верховної Ради України. 1984. № 51. Ст. 1122.
4. Про запобігання корупції [Електронний ресурс] : закон України від 14.10.2014 № 1700-VII із змін., внес. згідно із Законами України та Рішеннями Конституційного Суду. Електрон. дан. (1 файл). Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>. Назва з екрана.
5. Про звернення громадян: Закон України від 02 жовтня 1996 р. Відомості Верховної Ради України. 1996. №47. С. 256.
6. Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 р.. Відомості Верховної Ради. 2015. № 40-41. Ст.379
7. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017. Відомості Верховної Ради. 2018. №5. Ст. 35.
8. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону: Закон України від 22 червня 2000 р.. Відомості Верховної Ради України. 2000. №40. Ст. 338.

9. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції : наказ МВС України № 1376 від 06.11.2015 року. Офіційний вісник України. 2015. № 99. стор. 201. Ст. 3405

10. Про затвердження Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі : наказ МВС України № 1395 від 07.11.2015 року. Офіційний вісник. 2015. № 88. Ст. 2964.

Спеціальна література:

1. Адміністративна діяльність національної поліції : загальна частина : [навчальний посібник] / [В. М. Бесчасний, О. М. Мердова, В. С. Тулінов та ін.]; за ред. В. М. Бесчасного. – Київ : ВД «Дакор», 2017. – 248 с.

2. Адміністративна діяльність Національної поліції: Навчальний посібник для підготовки до іспиту // О. М. Калюк, С. Ф. Константинов, В. А. Куліков та ін.; МВС України; НАВС - Київ: "Освіта України", - 2016 р. – 228с.

3. Адміністративна діяльність органів поліції України : підручник / за заг. ред. В. В. Сокурєнка [В. В. Сокурєнко, О. І. Безпалова, О. В. Джафарова та ін.] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків: ХНУВС, 2017. – 432 с.

4. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях : навчальний посібник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України О. М. Бандурки ; [О. І. Безпалова, О.В. Джафарова, С.М. Князєв та ін.; передм. О. М. Бандурки] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків: ХНУВС, 2017.

5. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях: навч. посіб. // С. Ф. Константинов, В. І. Олефір, С. Г. Братель, МВС України, НАВС - Київ: "Центр учбової літератури", 2017р. 187с.

6. Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції: навч. посібник // Константинов С. Ф., Братель С. Г., Басс В. О. та ін.; МВС України, НАВС - Київ: ЦУЛ, 2017р. 333с.

7. Бельский К.С. Полицейское право : лекционный курс / под ред. канд. юрид. наук А.В. Куракина. М. : Дело и Сервис, 2004. 816 с.

8. Битяк Ю.П. Адміністративне право / Ю.П. Битяк (кер. авт. кол.), В.М. Гаращук, В.В. Богуцький. – Х. : Право, 2010. 624 с.

9. Будзинський М. П. Адміністративно-правове регулювання у сфері кадрового забезпечення Національної поліції України: автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 "адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право" // Будзинський Микола Петрович; МВС України. ДНДІ - Київ: 2017р. 21с.

10. Права людини в діяльності української поліції – 2016: наук.-практ. видання // Асоціація УМДПЛ, експертна група "Поліція під контролем" - Київ: 2017р. 290 с.

11. Фатхутдінов В. Г. Адміністративно-правове забезпечення громадської безпеки України: дис. на здобут. наук. ступ. док. юрид. наук: спец. 12.00.07 "Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право" // Фатхутдінов В.Г.; МВС Укаїни; НАВС - Київ: - 2017р. 440с.

12. Чупров В.В. Моніторинг дотримання прав людини в територіальних органах Національної поліції України в рамках реалізації національного превентивного механізму // Департамент з питань реалізації нац. превент. механізму – К.: - 2016р. 143с.

Методичні рекомендації до самостійної роботи:

Вивчення теми спрямовується на формування у студентів знань, вмінь та навичок, необхідних для якісного виконання завдань, поставлених перед поліцією, а саме набуття знань щодо видів форм, методів поліцейської діяльності, а також застосування поліцейських заходів, вироблення вмінь та навичок щодо застосування тих чи інших форм та методів здійснення поліцейської діяльності, а також застосування поліцейських заходів в залежності від конкретної ситуації.

Студенти повинні скласти такі процесуальні документи: рапорт про застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів, затримання особи за вчинення адміністративного правопорушення, протокол про адміністративне затримання.

Завдання:

Ст. 178. Розпивання пива, алкогольних, слабоалкогольних напоїв у заборонених законом місцях або поява у громадських місцях у п'яному вигляді. Було виявлено 3-х осіб, які вчинили таке правопорушення: 1-а особа – віком 15 років, 2-а особа - віком 17 років, 3-я особа віком 35 років.

Дати відповіді на такі запитання:

1. Дати характеристику особливостям об'єктивної сторони правопорушення.

2. Чи поширюється компетенція Національної поліції на таке правопорушення?

3. Визначити строки притягнення осіб до адміністративної відповідальності

4. Що може бути доказами вчинення правопорушення в цій справі?

5. Чи належить це правопорушення до компетенції поліції?

6. Дати юридичну характеристику особам, які вчинили правопорушення.

7. Чи є обставини, які обтяжують або пом'якшують відповідальність для кожного з них?

8. До якого із суб'єктів можуть бути застосовані заходи, передбачені в статті 24-1 КУпАП?

Чи має право патрульний поліцейський застосовувати такі заходи?

9. Як буде нести відповідальність 3-я особа(35 років), якщо це майор Збройних сил України?

10. Чи можуть брати участь у цій справі законні представники?

11. Як має бути застосована стаття 258 КУпАП в такій ситуації?

12. Які права мають особи, які вчинили правопорушення?

Кейс №1

Ситуація 1. До відділу поліції надійшло повідомлення про бійку у нічному клубі між представницями "слабкої статі" через раптову сварку. Прибувши на виклик, працівники поліції змушені були затримати громадян Л. віком 19 років, Ж, 21 рік, А., 19 років та К., 20 років. Причиною бійки, за словами свідків, стала відсутність вільного столика для громадян А. й К. Зі слів громадянки Ж., вона перебуває на 2-му місяці вагітності. До всіх правопорушниць на місці було застосовано обмеження свободи пересування без спеціальних засобів.

Проаналізуйте ситуацію.

Чи правильними були дії поліцейських?

Чи впливає стать правопорушника на обмеження застосування сили з метою припинення правопорушення?

Прокоментуйте застосування поліцейського примусу до громадянки Ж.

Кейс №2

У нічний час, близько другої години, з приміщення бару «Кут» надійшло повідомлення про спробу незаконного проникнення групи молодиків. Прибувши на місце події наряд поліції, виявив двох підлітків, віком 15-17 років, які намагались виламати замок вхідних дверей бару «Кут». На вимогу поліції припинити протиправні дії підлітки з металевими прутами в руках накинулись на поліцейських.

Для відбиття нападу поліцейськими було застосовано табельну вогнепальну зброю у результаті чого одного було поранено.

Визначте першочергові дії поліцейських в ситуації, яка склалася

Визначте, які заходи впливу застосовуються поліцейськими у вказаній ситуації

Кейс №3

Водій автомобіля Мерседес порушив правила дорожнього руху та здійснив стоянку у невстановленому місці. Поліцейський, що виявив дане порушення вимагав у водія надати документи, припаркувати автомобіль з дотриманням ПДР, викликав наряд патрульної поліції. На вимогу поліцейського водій не відреагував, вийшов з автомобіля, продемонстрував, що в нього є зброя...

Визначте першочергові дії поліцейських в ситуації яка склалася?

Кваліфікуйте дії правопорушника, визначте заходи та алгоритм дій та їх узгодженість.

Визначте підстави застосування поліцейських заходів примусу.

Визначте умови та порядок поверхневого огляду особи.

Визначте порядок проведення особистого огляду та огляду речей особи.

Визначте відмінність між поверхневим оглядом та особистим оглядом.

Запитання для самоконтролю:

1. Співвідношення понять правова і неправова форми адміністративної діяльності поліції.
2. Надайте визначення поняття та види адміністративних актів поліції.
3. Здійсніть характеристику інших юридично-значущих дій у діяльності поліції.
4. Вимоги до поліцейських заходів.
5. Які заходи адміністративного попередження застосовують в своїй діяльності поліцейські.
6. З'ясуйте сутність заходів адміністративного припинення в діяльності поліції.
7. Які заходи адміністративної відповідальності застосовують в своїй діяльності поліцейські. В чому особливості їх застосування?
8. Види поліцейських заходів.

Теми для презентацій та повідомлень:

1. Правові форми адміністративної діяльності поліції.
2. Неправові форми адміністративної діяльності поліції.
3. Особливості діловодства в Національній поліції.
4. Форми вираження організаційних дій.
5. Форми вираження матеріально-технічних операцій.
6. Заходи адміністративного припинення в діяльності поліції.
7. Заходи адміністративної відповідальності в діяльності поліції.
8. Заходи адміністративного попередження в діяльності поліції.
9. Передовий досвід в діяльності поліції, його узагальнення та поширення.
10. Адміністративні договори в діяльності поліції.
11. Забезпечення дотримання прав і свобод людини в адміністративно-примусовій діяльності поліції.
12. Практика застосування окремих поліцейських заходів.

Тема №4. Організація діяльності патрульної поліції

Мета вивчення

Отримати та закріпити додаткові поглиблені знання про призначення, правову основу та принципи діяльності патрульної поліції, основні функції та

завдання патрульної поліції; сили та засоби патрульної поліції; дії патрульних при виявленні злочинів та інших правопорушень.

Результати навчання

Після опрацювання матеріалу здобувач вищої освіти буде (спроможний):

- 1) пояснювати теоретичні та практичні аспекти організації роботи підрозділів патрульної поліції;
- 2) демонструвати глибокі знання з організації діяльності патрульної поліції стосовно захисту права та законних інтереси громадян відповідно до встановленого законом порядку;
- 3) розв'язувати практичні задачі із проблемних питань організаційної роботи підрозділів патрульної поліції.

Література

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984 року. Відомості Верховної Ради України. 1984. № 51. Ст. 1122.
3. Про Національну поліцію : Закон України від 02 липня 2015 р. // Відомості Верховної Ради України. 2015. № 40-41. Ст.379
4. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції : наказ МВС України № 1376 від 06.11.2015 року. Офіційний вісник України. 2015. № 99. стор. 201. Ст. 3405
5. Про затвердження Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі : наказ МВС України № 1395 від 07.11.2015 року. Офіційний вісник. 2015. № 88. Ст. 2964.

Спеціальна література:

1. Адміністративна діяльність національної поліції : загальна частина : [навчальний посібник] / [В. М. Бесчасний, О. М. Мердова, В. С. Тулінов та ін.]; за ред. В. М. Бесчасного. Київ : ВД «Дакор», 2017. 248 с.
2. Адміністративна діяльність Національної поліції: Навчальний посібник для підготовки до іспиту // О. М. Калюк, С. Ф. Константинов, В. А. Куліков та ін.; МВС України; НАВС - Київ: "Освіта України", 2016 р. 228с.
3. Адміністративна діяльність органів поліції України : підручник / за заг. ред. В. В. Сокурєнка [В. В. Сокурєнко, О. І. Безпалова, О. В. Джафарова та ін.] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2017. 432 с.
4. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях : навчальний посібник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України О. М. Бандурки ; [О. І. Безпалова, О.В. Джафарова, С.М. Князєв та

ін.; передм. О. М. Бандурки]; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків: ХНУВС, 2017.

5. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях: навч. посіб. // С. Ф. Константинов, В. І. Олефір, С. Г. Братель, МВС України, НАВС - Київ: "Центр учбової літератури", 2017р. 187с.

6. Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції: навч. посібник // Константинов С. Ф., Братель С. Г., Басс В. О. та ін.; МВС України, НАВС - Київ: ЦУЛ, 2017р. 333с.

7. Будзинський М. П. Адміністративно-правове регулювання у сфері кадрового забезпечення Національної поліції України: автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 "адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право" // Будзинський Микола Петрович; МВС України. ДНДІ. Київ: 2017р. 21с.

8. Васильєв І. В. Адміністративна відповідальність за порушення правил обігу зброї в Україні: автореф. дис. на здобут. наук. ступ. канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 "Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право". Васильєв І.В.; НДІ публічного права. Київ: 2017р. 18с.

9. Права людини в діяльності української поліції. 2016: наук.-практ. видання // Асоціація УМДПЛ, експертна група "Поліція під контролем" - Київ: 2017р. 290 с.

10. Організація роботи підрозділів превентивної діяльності Національної поліції: Навчальний посібник. [Константинов С. Ф., Братель С. Г., Куліков В. А. та ін.] – К.: Видавництво «Освіта України». Київ. 2017. 246 с.

Методичні рекомендації до самостійної роботи:

Опрацювати рекомендовану для вивчення теми літературу, звернувши при цьому увагу на характеристику засобів патрульної служби, визначення та адміністративно-правову характеристику пересувної патрульної поліції, патрульної групи, спеціалізованої патрульної групи, посту охорони порядку; планування заходів по організації патрульної служби; підготовку та інструктаж нарядів; облік і оцінку результатів роботи нарядів; обов'язки патрульних нарядів: по охороні громадського порядку, по запобіганню злочинам, по виявленню злочинів, по боротьбі з правопорушеннями неповнолітніх і запобіганню вчинення ними злочинів, по захисту власності від протиправних посягань, по забезпеченню безпеки дорожнього руху, по охороні державного майна, по взаємодії з об'єднаннями громадян.

Під час вивчення теми необхідно засвоїти наступні питання:

- розробка, складання та здійсненням планування роботи служби охорони громадського порядку;
- складанням спеціальних планів;
- організація роботи підрозділів оперативного реагування;

- права нарядів патрульної поліції при виконанні службових обов'язків; підстави доставляння нарядами патрульної поліції осіб, підозрюваних у вчиненні кримінального правопорушення;
- відповідальність працівника патрульної поліції при порушенні прав, законних інтересів громадян і відшкодування матеріальної шкоди.

Завдання

26 серпня 2019 року о 20.30 год. поліцейськими було виявлено гр. Федченко В.П., який перебував на квітковій клумбі неподалік театру опери та балету у стані алкогольного сп'яніння, з пляшкою вина «Масандра» в руці. На вимогу поліцейських припинити розпивання спиртних напоїв не реагував, під час складання постанови про притягнення до відповідальності, оспорював факт вчинення правопорушення, пояснюючи, що він святкує розлучення із жінкою і нікому не заважає.

Свідками правопорушення стали:

гр. Максимів Семен Тарасович, 1978 р.н., прож. м. Одеса вул. Грецька 4 кв. 17.;

гр. Петрикіна Тетяна Петрівна, 1967 р.н., прож. м. Одеса вул. Грецька 74 кв. 5.

На вимогу поліцейського, гр. Косаренко правопорушення не припинив, внаслідок чого до нього було застосовано фізичну силу, затримано та доставлено до Приморського відділу поліції; проведено особистий огляд, огляд і вилучення речей, що були при ньому.

Завдання по ситуації.

1. Відповідно до фабули ситуації, кваліфікувати дії гр. Косаренка І.П. за нормами КУпАП.

2. Які діяння становлять об'єктивну сторону правопорушення?

3. Яким органом розглядається справа?

4. Які адміністративні стягнення накладаються за вчинення правопорушення?

5. Які процесуальні документи складаються під час документування правопорушення?

6. Які документи складаються за результатами застосування поліцейських заходів?

7. Презентувати алгоритм дій поліцейського поліції для навчальної групи.

Кейс № 1

Інспектор патрульної поліції зупинив автомобіль марки «Honda» за порушення правил користування ремнями безпеки. При перевірці у водія документів інспектор виявив відсутність полісу (договору) обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів. Інспектор поліції склав протокол про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 126 КУпАП, в якому зазначив, що автомобіль підлягає тимчасовому затриманню і зберіганню на спеціальному

майданчику. Після чого інспектор патрульної поліції сів за кермо автомобіля марки «Honda» для доставлення транспортного засобу на спеціальний майданчик.

Чи правомірні дії інспектора патрульної поліції?

Відповідь обґрунтуйте з посиланням на нормативно-правові акти.

Кейс № 2

Інспектор поліції Смирнов зупинив автомобіль ГАЗ – 31029, який рухався на великій швидкості. При перевірці документів було з'ясовано, що автомобіль належить торгівельній фірмі. Інспектор Смирнов звернув увагу на запах алкоголю у водія. У машині знаходився директор фірми, який пояснив, що у водія лише залишкові явища вживання алкоголю напередодні, що в них у даний момент термінова ділова поїздка і попросив не затримувати їх.

Як повинен діяти інспектор поліції в цій ситуації, відповідь обґрунтуйте з посиланням на нормативно-правові акти.

Кейс №3

Поліцейський звернувся до гр. Кавичко, який намагався припаркувати автомобіль «Шкода» на тротуарі, із вимогою не порушувати правила дорожнього руху та знайти інше місце, що дозволяє паркування. Гр. Кавичко почав голосно висловлювати незадоволення діями поліцейських. На вимогу поліції показати водійське посвідчення, правопорушник голосно заявив, що поліцейський не мав право вимагати документи, обґрунтовуючи тим, що не він ще навіть не встиг вчинити правопорушення.

Чи були в діях поліцейських факти перевищення службових повноважень?

Який алгоритм дій поліцейського в зазначеній ситуації?

Чи можливі шкідливі наслідки цього правопорушення?

Назвіть увесь обсяг повноважень поліцейського, які можуть бути застосовані у разі, якщо поліцейський прав, та у разі, якщо перевищив межі наданих законом повноважень.

Кейс №4.

Під час документування адміністративного правопорушення, гр. Хиленко вимагав у поліцейського вимкнути відео реєстратор та попереджав про відповідальність службової особи за порушення його конституційних прав.

Який алгоритм дій поліцейського в зазначеній ситуації?

Кейс №5.

Інспекторами патрульної служби було затримано громадянина Чкалова який, перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння, образливо чіплявся до громадян, голосно кричав і нецензурно лаявся. Працівники поліції склали на громадянина Чкалова протокол про вчинення адміністративного правопорушення за ст. 173 КУпАП. З метою забезпечення своєчасного і

правильного розгляду справи та виконання постанови по справі про адміністративне правопорушення, інспектори патрульної служби доставили громадянина Чкалова до приміщення органу поліції, де він пробув п'ять годин.

Здійсніть юридичний аналіз ситуації та надайте відповідь на такі запитання:

- 1. Чи законними є дії наряду патрульної служби?*
- 2. Які помилки були допущені патрульними?*
- 3. Яким має бути алгоритм дій наряду патрульної служби?*

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. Визначити поняття та основні завдання органів служби публічного порядку і публічної безпеки.

2. Дати визначення наступним поняттям: «патруль», «пересувна поліцейська група», «патрульна група», «спеціалізована патрульна група», «пост охорони порядку», «пости охорони об'єктів», «патрулі для нагляду за дорожнім рухом».

3. Яким нормативним актом регламентована діяльність підрозділів патрульної поліції?

4. Визначити та охарактеризувати призначення та основні завдання патрульної поліції.

5. Порядок несення патрульної служби. Дати характеристику основним видам нарядів, їх правам та обов'язкам.

6. Яким чином відбувається несення патрульно-постової служби по принципу єдиної дислокації?

7. Яка передбачена відповідальність працівників поліції при порушенні прав та законних інтересів громадян?

Теми для презентацій та повідомлень:

1. Поняття, задачі і правова основа діяльності служби громадського порядку і громадської безпеки.

2. Структура патрульної поліції.

3. Призначення, завдання, сили і засоби патрульної поліції.

4. Види нарядів, їх основні обов'язки і права.

5. Організація і порядок несення служби патрульною поліцією.

6. Основні завдання патрульної поліції. Правова основа діяльності патрульної служби.

Тема №5. Організація діяльності оперативних підрозділів Національної поліції України

Мета вивчення

Отримати та закріпити додаткові поглиблені знання про особливості організації діяльності підрозділів Національної поліції України, які уповноважені на здійснення оперативно-розшукової діяльності.

Результати навчання

Після опрацювання матеріалу здобувач вищої освіти буде (спроможний):

- 1) пояснювати теоретичні та практичні аспекти щодо особливостей організації діяльності підрозділів Національної поліції України, які уповноважені на здійснення оперативно-розшукової діяльності;
- 2) демонструвати глибокі знання з організації діяльності підрозділів Національної поліції України, які уповноважені на здійснення оперативно-розшукової діяльності;
- 3) розв'язувати практичні задачі із проблемних питань організації діяльності підрозділів Національної поліції України, які уповноважені на здійснення оперативно-розшукової діяльності.

Література:

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України [Електронний ресурс] : закон України від 28. 06. 1996 р. № 254к/96-ВР із змін., внес. згідно із Законами України та Рішеннями Конституційного Суду : за станом на 04.07.2015 р. № 2952-17. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
2. Про Національну поліцію [Електронний ресурс] : Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
3. Про оперативно-розшукову діяльність [Електронний ресурс] : закон України від 18. 02. 1992 р. № 2135-XII із змін., внес. згідно із Законами України : за станом на 19. 11. 2012 р. № 3412-17. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
4. Про державну таємницю [Електронний ресурс]: закон України від 21 січня 1994 р. № 3855// Офіц. веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>
5. Про захист персональних даних : закон України від 01 червня 2010 р. № 2297 [Електронний ресурс] // Офіц. веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>
6. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 49, ст.2056.
7. Інструкція з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в

запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні: Затверджено Наказом Міністерства внутрішніх справ України від 7 липня 2017 року № 575 // Офіційний вісник України. – 2017. – № 67. – Ст. 2019.

Спеціальна література:

1. Албул С. В. Основи оперативно-розшукової діяльності : навч. посіб. / С. В. Албул, С. В. Андрусенко, Р. В. Мукоїда, Д. О. Ноздрін; за заг. ред. С. В. Албула. Одеса : ОДУВС, 2016. 270 с
2. Дмитрієв А. А. Концепція і повноваження кримінальної поліції як складова національної поліції України. Європейські перспективи. 2015. Вип. 7. С. 83-87.
3. Ємець О. М. Правові аспекти оперативно-розшукової діяльності кримінальної поліції. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2015. № 4. С. 226-237.
4. Поляк С. П. Правові основи діяльності оперативних підрозділів кримінальної поліції Національної поліції України з протидії втягненню неповнолітніх у злочинну діяльність. Форум права. 2017. № 2. С. 87–94.
5. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України: науково-практичний коментар / В.Д. Берназ, А.М. Притула. – О.: Фенікс, 2013. – 190 с.
6. Саковський А. А. Взаємодія підрозділів кримінальної поліції та органів досудового розслідування в документуванні кримінальних правопорушень. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2019. № 2. С. 49-54.
7. Чумак В. В. Організаційно-правові засади діяльності підрозділів кримінальної поліції у країнах Балтії. Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2015. № 2. С. 189-196.
8. Яковенко М. О. Організація діяльності підрозділів та органів національної поліції України в контексті запровадження інституту кримінальних проступків. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. 2018. Вип. 4. С. 301-310.

Методичні рекомендації до самостійної роботи:

Проаналізувавши літературу, визначити поняття, види, надати характеристику оперативних підрозділів. Окремо звернути увагу на поняття, види і загальні риси оперативних підрозділів України. Необхідно здійснити аналіз правової основи діяльності кожного з оперативних підрозділів. Слід розглянути систему, структуру та компетенцію кожного з оперативних підрозділів органів поліції. Слід розглянути систему, структуру та компетенцію оперативних підрозділів інших, крім НП, відомств та відомств України (СБУ, Державну прикордонну службу, управління державної охорони, розвідувальні органи Міністерства оборони України). На окрему увагу заслуговує питання співвідношення компетенції вказаних суб'єктів між собою, а також з оперативними підрозділами органів поліції. Важливими при

розгляді даного питання є поняття “сприяння оперативно-розшуковій діяльності”, “залучення до виконання завдань оперативно-розшукової діяльності”, “взаємодопомога”, “взаємодія” тощо.

Під час підготовки та опрацювання матеріалу зосередити увагу на функціональних обов’язках оперативних працівників, а також на вимогах, які до них пред’являються.

Завдання 1

11 травня 2018 року під час проведення оперативно-розшукових заходів оперативними працівниками Управління протидії наркозлочинності ГУНП в Н-ській області на підставі постанови начальника управління, погодженої з прокурором, було проведено оперативну закупку наркотичних засобів, в ході якої особа В., перебуваючи в під’їзді будинку, за гроші в сумі 120 грн незаконно збув особі Д. паперовий згорток з подрібненою речовиною рослинного походження – канабісом, маса якого (у перерахунку на висушену речовину) становить 1,092 г.

Чи відповідає вимогам законодавства порядок надання дозволу на проведення вказаної оперативної закупки?

Завдання 2

У серпні 2017 року особа Д. умисно, незаконно, з метою збуту придбав шляхом збирання дикоростучу коноплю, яку перевіз до місця свого проживання, де в подальшому шляхом висушування та подрібнення виготовив особливо небезпечний наркотичний засіб канабіс загальною вагою 512, 045 г., який зберігав, доки 24 квітня 2018 року, під час його обшуку було вилучено працівниками поліції.

19 березня 2018 року Д. незаконно збув залегенованій особі три згортки з вказаним особливо небезпечним наркотичним засобом канабісом по ціні 60 грн кожний, загальною вагою в перерахунку на суху речовину 5,991 г.

9 березня 2018 року на підставі матеріалів оперативно-розшукової діяльності внесені дані до ЄРДР щодо кримінального провадження за ознаками злочинів, передбачених у ч. 2 ст. 307 та ч. 2 ст. 309 КК України.

Підставою для проведення оперативної закупки була постанова від 5 березня 2018 року в рамках оперативно-розшукової справи від 7 лютого 2018 року, підписана уповноваженою особою – начальником ПМУ НП в Н-ській області та погоджена прокурором місцевої прокуратури.

Безпосередньо оперативну закупку проводили в рамках оперативно-розшукової справи, без доручення слідчого, про що свідчать протоколи: огляду грошових купюр в сумі 60 грн, огляду покупця та добровільної видачі, виконані старшим оперуповноваженим ПМУ НП в Н-ській області за участю начальника відділу протидії наркозлочинності ПМУ НП в Н-ській області

Чи може прокурор використати результати вказаної оперативної закупки як доказ для доведення вини особи Д. у суді?

Завдання 3

Прокурор Н-ської місцевої прокуратури, здійснюючи нагляд за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності, в процесі планової перевірки, яка проводилась 15 березня 2018 року, і вивчення оперативно-розшукових справ встановив наявність заведеної 5 лютого 2018 року Н-ським ВП ГУНП у Н-ській області оперативно-розшукової справи щодо особи С. за ознаками вчинення злочинів, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів, у якій проводились оперативно-розшукові заходи, пов'язані з обмеженням прав і свобод людини.

Крім того, вивчення документообігу у режимі таємного діловодства в Н-ському ВП ГУНП у Н-ській області було встановлено рух іншої оперативно-розшукової справи зі схожими анкетними даними особи, про заведення якої прокурора повідомлено не було.

При вивченні цієї оперативно-розшукової справи встановлено, що вона заведена 6 березня 2018 року щодо тієї ж самої особи С., за ознаками вчинення злочинів, пов'язаних з незаконним обігом зброї та боєприпасів, у якій жодних оперативно-розшукових заходів не проводилось.

Як у такому випадку повинен діяти прокурор?

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. Що таке суб'єкти оперативно-розшукової діяльності?
2. Що таке сили оперативно-розшукової діяльності?
3. Якими правами наділені працівники оперативних підрозділів?
4. Хто має право допомагати та сприяти здійсненню оперативно-розшукової діяльності?
5. Які обов'язки мають працівники оперативних підрозділів?
6. Які підрозділи в системі НП мають право здійснювати ОРД?
7. Які підрозділи здійснюють ОРД в структурі кримінальної поліції України?
8. Професійні вимоги до оперативного працівника кримінальної поліції?

Теми для презентацій та повідомлень:

1. Департамент карного розшуку Національної поліції: структура, завдання та повноваження
2. Департамент боротьби зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми: структура, завдання та повноваження
3. Департамент протидії наркозлочинності: структура, завдання та повноваження

4. Департамент кіберполіції: структура, завдання та повноваження
5. Департамент стратегічних розслідувань: структура, завдання та повноваження

Тема №6. Організація роботи органів досудового розслідування Національної поліції

Мета вивчення

Отримати та закріпити додаткові поглиблені знання про особливості організаційної діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України.

Результати навчання

Після опрацювання матеріалу здобувач вищої освіти буде (спроможний):

- 1) пояснювати теоретичні та практичні аспекти щодо особливостей організаційної діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України;
- 2) демонструвати глибокі знання з організації діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України;
- 3) розв'язувати практичні задачі із проблемних питань організаційної діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України.

Література:

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141
2. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. Електрон. дан. (1 файл). Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
3. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 р. № 2135-XII із змін., внес. згідно із Законами України. Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
4. Про державну таємницю: Закон України від 21 січня 1994 р. № 3855. Офіц. веб-сайт Верховної Ради України. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>
5. Про захист персональних даних : закон України від 01 червня 2010 р. № 2297. Офіц. веб-сайт Верховної Ради України. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>
6. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. Відомості Верховної Ради. 2014. № 49. Ст.2056.
7. Інструкція з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні:

Затверджено Наказом Міністерства внутрішніх справ України від 7 липня 2017 року № 575. Офіційний вісник України. 2017. № 67. Ст. 2019.

8. Інструкція з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України, затверджена наказом МВС України № 357 від 27.04.2020 р. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0443-20#n7>

9. Наказ МВС № 570 від 06.07.2017 «Про організацію діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України». Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0918-17>

10. Наказ МВС України № 100 від 08.02.2019 «Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19#n7>

Спеціальна література:

1. Бортун М. Забезпечення ефективності досудового розслідування в умовах сьогодення. Вісник Національної академії прокуратури України. 2018. № 2. С. 46–57.

2. Гаврилюк Л. В. Повноваження керівника органу досудового розслідування: окремі аспекти. Наука і правоохорона. 2018. № 3. С. 199-204.

3. Калатур М. В. Поняття та система органів досудового розслідування України. Вісник Пенітенціарної асоціації України. 2018. № 1. С. 169-176.

4. Каташинський Є. О. До питання про сучасні тенденції реформування органів досудового розслідування в Україні. Правова держава. 2018. № 32. С. 151-158.

5. Нікуліна А. Г. Місце слідчих підрозділів національної поліції України в сучасній системі органів досудового розслідування. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». 2015. Вип. 33. Ч. 2. Т. 1. С. 84–89.

6. Нікуліна А. Г. Правові засади діяльності органів досудового розслідування національної поліції України та місце серед них адміністративно-правового регулювання. Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). 2016. № 1. С. 88–93.

7. Організація роботи підрозділів досудового розслідування : навч. посібник / [А.Г. Гаркуша, О.Ф. Кобзар, Ю.А. Кричун, Н.П. Черняк та ін.]. – 2-е вид., доп. і перероб. – Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2017. 108 с.

8. Попович Є. М. Теоретико-правовий аналіз взаємодії органів досудового розслідування з науково-дослідними експертними установами. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2018. № 2. С. 110-114.

9. Пустовий О. О. Участь оперативних підрозділів у досудовому розслідуванні масових заворушень. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2018. № 2. С. 271-280.

10. Саковський А. А. Взаємодія підрозділів кримінальної поліції та органів досудового розслідування в документуванні кримінальних правопорушень. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2019. № 2. С. 49-54.

11. Сичов С. О. Проблемні питання статусу керівника органу досудового розслідування в кримінальному процесуальному законодавстві України. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. 2018. Вип. 3. С. 111-121.

12. Шендрик В. В. Організація взаємодії слідчого з підрозділами кримінальної поліції під час досудового розслідування злочинів корисливо-насильницького спрямування. Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. Серія : Право. 2018. № 6. С. 198-205.

13. Щербинський К. С. Організація взаємодії оперативних і слідчих підрозділів Національної поліції під час досудового розслідування розбоїв, вчинених неповнолітніми. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2019. № 1. С. 154-160.

14. Яковенко М. О. Організація діяльності органів досудового розслідування в умовах реалізації стратегії відновлення цілісності України та деокупації Донбасу. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. 2018. Вип. 2. С. 320-329.

Методичні рекомендації до самостійної роботи:

Складна діяльність слідчих органів досудового розслідування поліції, відповідальність за вирішення завдань, які поставлені перед ними, обумовлюють необхідність глибокого і повного вивчення студентами структури, завдань і засад (принципів) організації слідчих підрозділів у структурі Національної поліції. Студентам, які вже мають уявлення про органи досудового розслідування із курсу кримінального процесу, слід ознайомитись з іншими законами України, які визначають повноваження слідчого і гарантії його процесуальної діяльності. Особливу увагу слід звернути на вивчення відомчих нормативних актів, які визначають організаційний початок діяльності слідчих підрозділів поліції пов'язаний із попередженням, виявленням та розслідуванням кримінальних правопорушень.

Визначити правове забезпечення діяльності органів досудового розслідування в системі Національної поліції України. Структуру слідчих підрозділів в системі Національної поліції України. Порядок призначення і повноваження керівників органів досудового розслідування поліції. Завдання і принципи діяльності органів досудового розслідування в системі Національної поліції. Закони України, інші нормативні акти, якими

регулюється правове становище слідчого органу досудового розслідування поліції.

Охарактеризувати повноваження слідчого органу досудового розслідування поліції за кримінальним процесуальним законодавством та іншими Законами України і відомчими нормативними актами, процесуальну самостійність слідчого поліції і гарантії її забезпечення, його правовий захист, соціально-психологічні аспекти його діяльності.

Проаналізувати вимоги до професійних, інтелектуальних і психологічних якостей слідчого, а також конфліктні ситуації на досудовому слідстві і подолання їх слідчим.

Визначити особливості взаємодії органів досудового розслідування поліції з іншими органами та підрозділами Національної поліції України.

Усвідомити форми і види взаємодії. Визначити порядок створення і діяльності слідчо-оперативних груп, нормативне забезпечення їх діяльності. Повноваження слідчого в складі слідчо-оперативної групи. З'ясувати взаємодію слідчого з кримінальною поліцією по розшуку підозрюваних, які переходять від слідства, із спеціалістами експертної служби МВС України при провадженні слідчих (розшукових) дій. Проаналізувати поняття та види криміналістичних обліків, їх використання слідчим.

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. Які завдання органів досудового розслідування Національної поліції?
2. Назвіть основні функції органів досудового розслідування Національної поліції?
3. Який порядок призначення слідчих та керівників слідчих підрозділів на посаду та звільнення їх з посади?
4. Які повноваження начальника Головного слідчого управління Національної поліції України?
5. Які повноваження начальника слідчого управління ГУ НП в областях?
6. Які повноваження начальника слідчого відділу територіального (відокремленого) підрозділу Національної поліції України?
7. Розкрийте основні права і обов'язки слідчих, а також гарантії їх процесуальної незалежності.
8. Які дії здійснює слідчий на місці події?
9. Як здійснюється організація роботи СОГ під час досудового розслідування кримінальних правопорушень?
10. Які особливості організації взаємодії при розслідуванні кримінальних правопорушень, учинених проти життя, здоров'я, статевої свободи та статевої недоторканості особи?
11. Назвіть особливості організації взаємодії при розслідуванні дорожньо-транспортних пригод.

12. Охарактеризуйте особливості організації взаємодії при розслідуванні кримінальних правопорушень, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів.

13. Розкрийте особливості взаємодії при досудовому розслідуванні кримінальних правопорушень у сфері господарської та службової діяльності.

14. Проаналізуйте особливості організації взаємодії при досудовому розслідуванні кримінальних правопорушень у сфері використання комп'ютерів, систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку.

Теми для презентацій та повідомлень:

1. Організація взаємодії при надходженні до органу, підрозділу поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та реагуванні на них.

2. Організація взаємодії при направленні оперативним підрозділом матеріалів за результатами оперативно-розшукової діяльності до органу досудового розслідування.

3. Особливості організації взаємодії при розслідуванні кримінальних правопорушень, учинених проти життя, здоров'я, статевої свободи та статевої недоторканості особи.

4. Особливості організації взаємодії при розслідуванні дорожньо-транспортних пригод.

5. Особливості організації взаємодії при розслідуванні кримінальних правопорушень, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів (далі - наркотичні засоби).

6. Особливості взаємодії при досудовому розслідуванні кримінальних правопорушень у сфері господарської та службової діяльності.

7. Особливості організації взаємодії при досудовому розслідуванні кримінальних правопорушень, учинених членами організованих груп та злочинних організацій.

8. Особливості організації взаємодії при досудовому розслідуванні кримінальних правопорушень за фактами повідомлення про загрозу безпеці людей, знищення чи пошкодження об'єктів власності, про незаконне поводження зі зброєю, боєприпасами, вибуховими речовинами.

9. Особливості організації взаємодії при досудовому розслідуванні кримінальних правопорушень у сфері використання комп'ютерів, систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку (кіберзлочинів)

Тема №7. Організація діяльності чергових частин та підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України

Мета вивчення

Отримати та закріпити додаткові поглиблені знання про особливості діяльності чергових частин, підрозділів превентивної діяльності, підрозділів дозвільної системи та ювенальної превенції.

Результати навчання

Після опрацювання матеріалу здобувач вищої освіти буде (спроможний):

- 1) пояснювати теоретичні та практичні аспекти щодо особливостей організації діяльності чергових частин та підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України;
- 2) демонструвати глибокі знання з організація діяльності чергових частин та підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України;
- 3) розв'язувати практичні задачі із проблемних питань організації діяльності чергових частин та підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України;
- 4) пояснювати теоретичні та практичні аспекти щодо особливостей організації діяльності підрозділів дозвільної системи Національної поліції України та ювенальної превенції;
- 5) демонструвати глибокі знання з організація діяльності дозвільної системи Національної поліції України та ювенальної превенції;
- 6) розв'язувати практичні задачі із проблемних питань організації діяльності дозвільної системи Національної поліції України та ювенальної превенції.

Література:

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984 року. Відомості Верховної Ради України. 1984. № 51. Ст. 1122.
3. Про Національну поліцію : Закон України від 02 липня 2015 р.. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 40-41. Ст.379
4. Про звернення громадян: Закон України від 02 жовтня 1996 р.. Відомості Верховної Ради України. 1996. №47. С. 256.
5. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017. Відомості Верховної Ради. 2018. №5. Ст. 35.
6. Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі: Закон України від 20 грудня 1994 р. Відомості Верховної Ради України. 1994. №52. Ст. 455.
7. Про затвердження Інструкції з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України: Наказ МВС України від 23.05.2017 № 440
8. Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції: Наказ МВС України від 28.07.2017 № 650. Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>. Назва з екрана.
9. Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та

інші події: Наказ МВС України від 08.02.2019 № 100 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19>

10. Про затвердження Порядку розгляду звернень та організації проведення особистого прийому громадян в органах та підрозділах Національної поліції України: Наказ МВС України від 15.11.2017 № 930 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1493-17>

11. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України: Наказ МВС України від 19.12.2017 № 1044 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18>

12. Про затвердження Інструкції про організацію здійснення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі: Наказ МВС України, Державного департаменту з питань виконання покарань від 4 листопада 2003 р. №1303/203. Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

Спеціальна література:

1. Адміністративна діяльність національної поліції : загальна частина : [навчальний посібник] / [В. М. Бесчасний, О. М. Мердова, В. С. Тулінов та ін.]; за ред. В. М. Бесчасного. Київ : ВД «Дакор», 2017. 248 с.

2. Адміністративна діяльність Національної поліції: Навчальний посібник для підготовки до іспиту // О. М. Калюк, С. Ф. Константинов, В. А. Куліков та ін.; МВС України; НАВС - Київ: "Освіта України", 2016 р. 228с.

3. Адміністративна діяльність органів поліції України : підручник / за заг. ред. В. В. Сокурєнка [В. В. Сокурєнко, О. І. Безпалова, О. В. Джафарова та ін.] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2017. 432 с.

4. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях : навчальний посібник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України О. М. Бандурки ; [О. І. Безпалова, О.В. Джафарова, С.М. Князєв та ін.; передм. О. М. Бандурки] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків: ХНУВС, 2017.

5. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях: навч. посіб. // С. Ф. Константинов, В. І. Олефір, С. Г. Братєль, МВС України, НАВС - Київ: "Центр учбової літератури", 2017р. 187с.

6. Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції: навч. посібник // Константинов С. Ф., Братєль С. Г., Басс В. О. та ін.; МВС України, НАВС - Київ: ЦУЛ, 2017р. 333с.

7. Бойко І. В. Основні критерії системи оцінки ефективності діяльності дільничних офіцерів поліції. Наука і правоохорона. 2016. № 4. С. 12-21.

8. Бойко І. В. Особливості визначення нормативів навантаження та штатної чисельності дільничних офіцерів поліції. Наука і правоохорона. 2016. № 1. С. 60-67.

9. Будзинський М. П. Адміністративно-правове регулювання у сфері кадрового забезпечення Національної поліції України: авторєф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 "адміністративне право і

процес; фінансове право; інформаційне право" // Будзинський Микола Петрович; МВС України. ДНДІ - Київ: - 2017р. 21с.

10. Васильєв І. В. Адміністративна відповідальність за порушення правил обігу зброї в Україні: автореф. дис. на здобут. наук. ступ. канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 "Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право". Васильєв І.В.; НДІ публічного права Київ: 2017р. 18с.

11. Головков О. М. Актуальні питання реалізації звіту дільничних офіцерів поліції. Правовий часопис Донбасу. 2017. № 3-4. С. 108-111.

12. Гусєва К. А. Особливості кваліфікації психологічного домашнього насильства у практичній діяльності превентивних підрозділів Національної поліції України. Часопис Київського університету права. 2019. № 1. С. 233-236.

13. Дідик Н. І. Превентивні функції в діяльності патрульної поліції. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. 2016. Вип. 2. С. 188-194.

14. Домброван Н. В. Сучасний аналіз правового регулювання діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. серія юридична. 2018. Вип. 3. С. 149-158.

15. Іщенко І. В. Адміністративна відповідальність як засіб ювенальної превенції. Правова держава. 2018. № 30. С. 97-100.

16. Іщенко І. В. Види методів та форм діяльності суб'єктів ювенальної превенції. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. 2018. Вип. 1. С. 161-169.

17. Іщенко І. В. Класифікація повноважень поліції щодо превенції ювенальної деліктності. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. 2018. Вип. 3. С. 142-152.

18. Іщенко І. В. Проблеми та досягнення в організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України. Правовий часопис Донбасу. 2018. № 3. С. 94-99.

19. Іщенко І. В. Удосконалення взаємодії поліції з іншими органами публічного адміністрування та громадськістю у сфері ювенальної превенції. Правова держава. 2018. № 31. С. 38-43.

20. Клочко А. Особливості правового регулювання діяльності дільничних офіцерів поліції. Підприємництво, господарство і право. 2017. № 3. С. 131-134.

21. Корнієнко М. В. Особливості забезпечення і захисту прав дітей дільничним офіцером поліції. Правовий часопис Донбасу. 2018. № 3. С. 100-107.

22. Костенко Я. В. Ювенальна превенція як форма діяльності органів поліції України. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція. 2018. Вип. 31. С. 77-79.

23. Оверченко Д. Г. Загальні положення переговорної діяльності поліцейських груп превентивної комунікації під час масових заходів. Юридична психологія. 2017. № 2. С. 156-164.

24. Організація роботи підрозділів превентивної діяльності Національної поліції: Навчальний посібник. [Константинов С. Ф., Братель С. Г., Куліков В. А. та ін.] – К.: Видавництво «Освіта України». Київ. 2017. 246 с.

25. Остапенко О. І. Окремі питання адміністративної відповідальності за порушення правил дозвільної системи. Південноукраїнський правничий часопис. 2013. № 3. С. 218-220.

26. Остапович В. П. Професіограма керівника підрозділу дільничних офіцерів національної поліції України. Психологічний часопис. 2018. № 9. С. 68-79.

27. Тимофєєв В. П. Діяльність підрозділів превентивної діяльності Національної поліції щодо забезпечення охорони громадського порядку під час масовидних заходів. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2017. № 4. С. 163-169.

28. Чумак В. В. Інноваційні підходи до роз'яснювально-превентивної діяльності поліції Грузії та країн Балтії: досвід для України. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. 2019. Вип. 1. С. 193-200.

29. Шапочка Т. І. Удосконалення нормативно-правового забезпечення дозвільної системи як передумова оптимізації дозвільної діяльності. Наука і правоохорона. 2016. № 2. С. 103-106.

30. Шломін О. Ю. Особливості особистісної компетентності працівників підрозділів превентивної діяльності Національної поліції. Право і Безпека. 2018. № 4. С. 163-169.

31. Яценко О. В. Окремі проблеми правового регулювання адміністративних послуг, що надаються органами внутрішніх справ у дозвільній системі. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право. 2015. Вип. 34(2). С. 158-161.

Методичні рекомендації до самостійної роботи:

Опрацювати рекомендовану для вивчення теми літературу, звернувши при цьому увагу на загальні положення діяльності чергових частин НПУ: поняття, структура (чергова частина НПУ, чергові частини територіальних органів ГУНП) та основні завдання; принципи роботи чергових частин; обов'язки начальника чергової частини НПУ; обов'язки головного інспектора-чергового чергової частини НПУ; склад добового наряду чергової частини НПУ; обов'язки відповідального по НПУ; обов'язки заступника відповідального по НПУ; обов'язки відповідального від структурного підрозділу НПУ; обов'язки начальника чергової частини; обов'язки оперативного чергового ГУНП. Обов'язки відповідального по ГУНП; порядок зміни чергових по територіальному органу поліції; критерії оцінки службової діяльності працівників чергових частин; права та обов'язки чергового; дії чергового під час раптової смерті чи самогубства; перелік осіб, які не підлягають затриманню; обов'язки чергового при адміністративному

затриманні особи; обов'язки чергового при доставлянні неповнолітнього, який скоїв правопорушення; контроль за діяльністю чергових частин.

Законспектувати окремі положення, що стосуються питань теми, або зробити нотатки, групуючи їх за певними ознаками.

Рекомендується зробити в робочому зошиті план-конспект відповіді на кожне питання та завдання для самоконтролю.

Під час вивчення теми необхідно засвоїти наступні питання:

- правова основа та правове положення чергових частин органів внутрішніх справ;
- основні завдання та функції чергових частин;
- система та організаційна структура; сили та засоби чергових частин;
- документація; організація проведення інструктажу особового складу; зміна чергових нарядів; організація виїзду оперативних груп на місце пригоди; роль оперативного чергового; керівництво черговими нарядами, облік та оцінка їх роботи;
- порядок зберігання, видачі та прийому зброї, та спеціальних засобів;
- функціональні обов'язки чергового та інших членів добового наряду; взаємодія чергових частин з іншими підрозділами.

Опрацювати рекомендовану для вивчення теми літературу, звернувши при цьому увагу на принципи діяльності служби дільничних офіцерів поліції; основні завдання працівників служби дільничних офіцерів поліції; основні функції працівників служби дільничних офіцерів поліції; організацію роботи дільничних офіцерів поліції Департаменту превентивної діяльності; особливості організації роботи дільничного офіцера поліції в сільській місцевості; організацію проведення індивідуально-профілактичної роботи.

Під час вивчення теми необхідно засвоїти наступні питання:

- місце і роль служби дільничних офіцерів поліції в адміністративній діяльності поліції.
- основні напрямки діяльності і завдання дільничного офіцера. Обов'язки і права дільничного офіцера.
- взаємодія дільничного офіцера з іншими службами органів поліції. Взаємодія дільничного офіцера поліції з трудовими колективами і громадськими формуваннями громадян.
- організація прийому громадян, розгляд заяв, скарг і пропозицій громадян дільничним офіцером поліції.

Опрацювати рекомендовану для вивчення теми літературу, звернувши при цьому увагу на правове регулювання дозвільної системи органів поліції; визначення дозвільної системи; призначення дозвільної системи та завдання органів Національної поліції України щодо її забезпечення; перелік та характеристика предметів, матеріалів і речовин підприємств, майстерень і лабораторій, на які поширюється дозвільна система (об'єктів дозвільної системи); завдання органів Національної поліції України у сфері здійснення дозвільної системи; умови та порядок видачі дозволів на функціонування об'єктів дозвільної системи.

Рекомендується зробити в робочому зошиті план-конспект відповіді на кожне питання та завдання для самоконтролю.

Під час вивчення теми необхідно засвоїти наступні питання:

- поняття, призначення і правова основа здійснення дозвільної системи Національної поліції України ;
- об'єкти, предмети і речовини, що підпадають під дію дозвільної системи;
- завдання поліції по здійсненню дозвільної системи;
- вимоги, які ставляться до відкриття і функціонування об'єктів, зберігання і перевезенню предметів та речовин дозвільної системи;
- адміністративна відповідальність за порушення правил дозвільної системи. Організація нагляду поліції за здійсненням правил дозвільної системи.

Завдання 1.

Під час несення служби на території сільськогосподарського ринку у с. Фонтанка, Петровського району Одеській області, 06.04.2018 о 10.30 дільничний офіцер поліції лейтенант поліції Петров виявив громадянина Сомова, який розпивав алкогольні напої у громадському місці. Під час розмови з працівником поліції лейтенантом поліції Петровим, Сомов свої дії не заперечував, припинив вживати алкогольні напої та дав пояснення по справі.

ДІЇ ГРОМАДЯНИНА:

Виконує вимоги працівника поліції та дає пояснення по справі.

Завдання:

Дайте юридичну оцінку цій ситуації.

Визначте алгоритм дій дільничного офіцера поліції в цій ситуації.

Визначте порядок провадження та компетенцію посадових осіб.

Складіть необхідні адміністративно-процесуальні документи.

Завдання 2.

По вулиці Гагаріна, 116, кв. 1 в м. Подільськ 05.08.2018 о 13:10 год. сталась сімейна сварка між гр. Івановою та гр. Петровим, про що було повідомлено до чергової частини Подільського ВП, яка на місце події направила ГРПП та дільничного офіцера поліції молодшого лейтенанта поліції Чіжова, що обслуговує адміністративну дільницю, на території якої розташована вказана вулиця та будинок. Під час розмови з працівниками ГРПП та дільничним офіцером молодшим лейтенантом Чіжовим, громадяни між якими виникла сварка намагаються не впускати до житла працівників поліції. Двері відчинила родичка подружжя, що мешкає з ними у квартирі.

ДІЇ ГРОМАДЯН:

1. Перебувати в квартирі та не відчиняти двері квартири.

2. Відмовитися виконувати законні вимоги працівників поліції, поводити себе зухвало.

3. Двері квартири відчинила родичка подружжя, що мешкає з ними у квартирі.

Завдання:

Дайте юридичну оцінку цій ситуації.

Визначте алгоритм дій дільничного офіцера поліції в цій ситуації.

Визначте порядок провадження та компетенцію посадових осіб.

Складіть необхідні адміністративно-процесуальні документи.

Завдання 3.

ДОП, спільно з інспектором дозвільної системи відділення превенції, прийняв участь в обстеженні тиру, який знаходився в приміщенні міського спортивного клубу. Директор клубу заявив, що у поліції немає права для перевірки, оскільки порушень правил виявлено не було, і що має намір оскаржувати такі дії до керівника органу поліції.

Підготувати відповіді на такі питання:

- 1. Що є підставою для перевірки об'єктів дозвільної системи?*
- 2. Які посадові особи мають прийняти участь у здійсненні такої перевірки?*
- 3. Які нормативні документи визначають підстави для здійснення такої перевірки ДОП?*
- 4. Розробіть алгоритм дій поліцейського по перевірці дозвільного об'єкту.*
- 5. Який документ складається за результатами такої перевірки?*
- 6. Які повноваження мають поліцейські, якщо виявили порушення встановлених правил?*
- 7. Що перевіряється та які порушення можуть бути виявлені поліцейськими?*

Практичне завдання: За результатами обговорення питань та алгоритму дій поліцейського, студенти (за бажанням) моделюють ситуацію спілкування поліцейського з директором тиру.

Завдання 4.

До поліцейського звернувся громадянин В. з роз'яснення положень законодавства з питань «місячника добровільної здачі зброї». Таку цікавість обґрунтовує тим, що знайшов мисливську зброю у лісосмузі та має намір набути її у власність. На запитання поліцейського, де знаходиться зброя, відповів, що зброя у надійному місці!

Питання:

- 1. Який алгоритм дій поліцейського?*
- 2. Які діяння становлять об'єктивну сторону правопорушення?*
- 3. Які процесуальні документи складаються під час документування правопорушення?*
- 4. Які поліцейські заходи застосовуються у ситуації?*
- 5. Які документи складаються за результатами застосування поліцейських заходів?*

Кейс № 1

Громадянка Педько А.Ю. звернулась до дільничного офіцера поліції лейтенанта Прохайло В.В. з усною заявою про кримінальне правопорушення. Але дільничний офіцер поліції у прийомі заяви відмовив, мотивуючи тим, що він проходить службу у підрозділі Національної поліції, який обслуговує іншу територію, а також тим, що недостатньо свідчень для вирішення питання про наявність ознак кримінального правопорушення, а також, що він уже як протягом тижня знаходиться у відпустці. Прохайло В.В. порекомендував громадянці звернутися до чергової частини органу поліції, яка обслуговує її територію, вказавши адресу даного органу поліції.

Дайте юридичну оцінку діям працівника поліції.

Кейс №2

Під час виконання службових обов'язків до дільничного К. від голови Іларіонівської селищної ради надійшла інформація, що раніше засуджений Сорока О.О. за місцем проживання на ґрунті вживання алкогольних напоїв вчиняє сварки. При перевірці вказаної інформації було встановлено, що Сорока О.О. перебуває на профілактичному обліку як «формальник» у відділенні поліції та вже неодноразово протягом року притягувався до адміністративної відповідальності.

Які превентивні (профілактичні) заходи повинен вжити патрульний К. стосовно особи, яка перебуває на профілактичному обліку за категорією «формальник»?

Кейс №3

Прийшовши на підпитку додому о 21.40 год. 12 грудня поточного року, громадянин К. мотивуючи що житло належить йому вигнав на вулицю дружину та сина (12 років). Перебуваючи у стресовому стані, одягнені не за сезоном мати та син за допомогою перехожих викликали поліцію.

Які повноваження має поліцейський у даній ситуації?

Розробіть алгоритм дій поліцейського та які поліцейські заходи застосовуються у ситуації, яка склалася?

Кейс №4

Під час спільного патрулювання, працівники патрульної поліції та дільничний офіцер поліції при обході адміністративної дільниці, біля магазину «Продуктові товари» зустріли 14-літнього Макарова Євгена на прозвище «Челентано», який співав під гітару пісні та просив у перехожих громадян гроші. Вказаний неповнолітній, неодноразово затримувався працівниками поліції та соціальних служб і повертався матері під нагляд. Остання працювали на декілька роботах і вплинути на сина не могла. Зі слів неповнолітнього – своєю діяльністю він намагався допомогти матері.

Визначте дії поліцейських (патрульної поліції та дільничного офіцера поліції) у зазначеній ситуації.

Які форми індивідуально-профілактичного впливу на неповнолітніх осіб та їх батьків потрібно використати в своїй діяльності поліцейському. Які заходи повинні вжити поліцейські?

Кейс №5

Під час патрулювання працівники поліції підійшли до компанії людей, які розпивали спиртні напої. При цьому вони звернули увагу на нетверезу матір, біля якої знаходилась колиска з новонародженою дитиною.

Які дії поліцейського?

Що робити з маленькою дитиною?

Яка відповідальність батьків?

Кейс №6

Школяр Андрій повідомив поліцейському, про те що в школі група старшокласників постійно принижують його друга Миколу, знущаються, застосовують силу. Все це відбувається в шкільному туалеті (шкільний булінг). Про це діти неодноразово повідомляли класному керівникові, але знущання продовжуються. Микола неодноразово говорив про наміри покінчити життя самогубством.

Дії працівника поліції?

Яку відповідальність можуть понести кривдники?

Чи необхідно залучати до конфлікту батьків або директора школи?

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. Яка правова основа діяльності чергових частин органів поліції?
2. Яке призначення чергових частин органів поліції?
3. Визначте основні функції чергових частин.
4. Дайте характеристику правам і обов'язкам осіб добового наряду чергової частини.
5. Визначте структуру та систему чергових частин органів поліції.
6. Дайте характеристику завдань чергових частин органів поліції.
7. Охарактеризуйте основні права чергових.
8. Визначте принципи роботи чергових частин органів поліції.
9. Дайте характеристику прийому, реєстрації та реагування на заяви, скарги та повідомлення.
10. Яке правове положення дільничних офіцерів поліції?
11. Визначте зміст роботи дільничного офіцера поліції щодо організації прийому громадян, розгляду та вирішення їх заяв, скарг і пропозицій.
12. Які підстави та порядок взяття на превентивний облік та зняття з обліку осіб, які вчинили насильство в сім'ї.
13. Дайте характеристику прав і обов'язків дільничного офіцера поліції.

14. Визначте порядок здійснення прийому на дільниці, планування роботи.
15. В чому полягає сутність індивідуально-профілактичної роботи на поліцейській дільниці.
16. Які категорії осіб беруться на профілактичний облік органами поліції.
17. Визначте заходи щодо вдосконалення організації роботи служби дільничних офіцерів поліції.
18. Дайте поняття дозвільної системи.
19. Яке призначення дозвільної системи.
20. Визначте перелік об'єктів, на які поширюються правила дозвільної системи.
21. Яка правова основа та порядок видачі дозволів на придбання зброї і боєприпасів.
22. Яка правова основа та вимоги щодо перевірки об'єктів дозвільної системи і власників мисливської зброї.
23. Охарактеризуйте порядок приймання, обліку, знищення та реалізації вилученої, добровільно зданої чи знайденої зброї.
24. Дайте характеристику предметів і об'єктів, на які поширюються правила дозвільної системи.
25. Яка правова основа та вимоги щодо перевірки об'єктів дозвільної системи і власників мисливської зброї.
26. Дайте характеристику суб'єктів дозвільної системи.
27. Визначте порядок здійснення обліку об'єктів дозвільної системи.
28. Визначте порядок приймання, обліку, знищення та реалізації вилученої, добровільно зданої чи знайденої зброї.

Література:

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984 року. Відомості Верховної Ради України. 1984. № 51. Ст. 1122.
3. Про Національну поліцію : Закон України від 02 липня 2015 р.. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 40-41. Ст.379
4. Про звернення громадян: Закон України від 02 жовтня 1996 р.. Відомості Верховної Ради України. 1996. №47. С. 256.
5. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017. Відомості Верховної Ради. 2018. №5. Ст. 35.
6. Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі: Закон України від 20 грудня 1994 р. Відомості Верховної Ради України. 1994. №52. Ст. 455.
7. Про затвердження Інструкції з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України: Наказ МВС України від 23.05.2017 № 440

8. Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції: Наказ МВС України від 28.07.2017 № 650. Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>. Назва з екрана.

9. Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події: Наказ МВС України від 08.02.2019 № 100 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19>

10. Про затвердження Порядку розгляду звернень та організації проведення особистого прийому громадян в органах та підрозділах Національної поліції України: Наказ МВС України від 15.11.2017 № 930 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1493-17>

11. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України: Наказ МВС України від 19.12.2017 № 1044 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18>

12. Про затвердження Інструкції про організацію здійснення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі: Наказ МВС України, Державного департаменту з питань виконання покарань від 4 листопада 2003 р. №1303/203. Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

Спеціальна література:

1. Адміністративна діяльність національної поліції : загальна частина : [навчальний посібник] / [В. М. Бесчасний, О. М. Мердова, В. С. Тулінов та ін.]; за ред. В. М. Бесчасного. – Київ : ВД «Дакор», 2017. – 248 с.

2. Адміністративна діяльність Національної поліції: Навчальний посібник для підготовки до іспиту // О. М. Калюк, С. Ф. Константинов, В. А. Куліков та ін.; МВС України; НАВС - Київ: "Освіта України", - 2016 р. – 228с.

3. Адміністративна діяльність органів поліції України : підручник / за заг. ред. В. В. Сокурєнка [В. В. Сокурєнко, О. І. Безпалова, О. В. Джафарова та ін.] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків: ХНУВС, 2017. – 432 с.

4. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях : навчальний посібник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України О. М. Бандурки ; [О. І. Безпалова, О.В. Джафарова, С.М. Князєв та ін.; передм. О. М. Бандурки] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків: ХНУВС, 2017.

5. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях: навч. посіб. // С. Ф. Константинов, В. І. Олефір, С. Г. Братєль, МВС України, НАВС - Київ: "Центр учбової літератури", – 2017р. – 187с.

6. Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції: навч. посібник // Константинов С. Ф., Братєль С. Г., Басс В. О. та ін.; МВС України, НАВС - Київ: ЦУЛ, - 2017р. – 333с.

7. Іщенко І. В. Адміністративна відповідальність як засіб ювенальної превенції. Правова держава. 2018. № 30. С. 97-100.

8. Іщенко І. В. Види методів та форм діяльності суб'єктів ювенальної превенції. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. 2018. Вип. 1. С. 161-169.
9. Іщенко І. В. Класифікація повноважень поліції щодо превенції ювенальної деліктності. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. 2018. Вип. 3. С. 142-152.
10. Іщенко І. В. Проблеми та досягнення в організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України. Правовий часопис Донбасу. 2018. № 3. С. 94-99.
11. Іщенко І. В. Удосконалення взаємодії поліції з іншими органами публічного адміністрування та громадськістю у сфері ювенальної превенції. Правова держава. 2018. № 31. С. 38-43.
12. Костенко Я. В. Ювенальна превенція як форма діяльності органів поліції України. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція. 2018. Вип. 31. С. 77-79.
13. Організація роботи підрозділів превентивної діяльності Національної поліції: Навчальний посібник. [Константинов С. Ф., Братель С. Г., Куліков В. А. та ін.] – К.: Видавництво «Освіта України». Київ. 2017. 246 с.
14. Остапенко О. І. Окремі питання адміністративної відповідальності за порушення правил дозвільної системи. Південноукраїнський правничий часопис. 2013. № 3. С. 218-220.
15. Шапочка Т. І. Удосконалення нормативно-правового забезпечення дозвільної системи як передумова оптимізації дозвільної діяльності. Наука і правоохорона. 2016. № 2. С. 103-106.
16. Яценко О. В. Окремі проблеми правового регулювання адміністративних послуг, що надаються органами внутрішніх справ у дозвільній системі. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право. 2015. Вип. 34(2). С. 158-161.

Тема №8. Організація взаємодії органів Національної поліції України та суспільства на засадах партнерства

Мета вивчення

Отримати та закріпити додаткові поглиблені знання про особливості організації взаємодії органів Національної поліції та суспільства на засадах партнерства.

Результати навчання

Після опрацювання матеріалу здобувач вищої освіти буде (спроможний):

- 1) пояснювати теоретичні та практичні аспекти щодо особливостей організації взаємодії органів Національної поліції та суспільства на засадах партнерства;
- 2) демонструвати глибокі знання з організації взаємодії органів Національної поліції та суспільства на засадах партнерства;

3) розв'язувати практичні задачі із проблемних питань організації взаємодії органів Національної поліції та суспільства на засадах партнерства.

Література:

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984 року. Відомості Верховної Ради України. 1984. № 51. Ст. 1122.
3. Про Національну поліцію : Закон України від 02 липня 2015 р.. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 40-41. Ст.379
4. Про звернення громадян: Закон України від 02 жовтня 1996 р.. Відомості Верховної Ради України. 1996. №47. С. 256.
5. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017. Відомості Верховної Ради. 2018. №5. Ст. 35.
6. Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі: Закон України від 20 грудня 1994 р. Відомості Верховної Ради України. 1994. №52. Ст. 455.
7. Про затвердження Інструкції з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України: Наказ МВС України від 23.05.2017 № 440
8. Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції: Наказ МВС України від 28.07.2017 № 650. Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>. Назва з екрана.
9. Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події: Наказ МВС України від 08.02.2019 № 100 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19>
10. Про затвердження Порядку розгляду звернень та організації проведення особистого прийому громадян в органах та підрозділах Національної поліції України: Наказ МВС України від 15.11.2017 № 930 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1493-17>
11. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України: Наказ МВС України від 19.12.2017 № 1044 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18>
12. Про затвердження Інструкції про організацію здійснення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі: Наказ МВС України, Державного департаменту з питань виконання покарань від 4 листопада 2003 р. №1303/203. Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

Спеціальна література:

1. Адміністративна діяльність національної поліції : загальна частина : [навчальний посібник] / [В. М. Бесчасний, О. М. Мердова, В. С. Тулінов та ін.]; за ред. В. М. Бесчасного. – Київ : ВД «Дакор», 2017. – 248 с.

2. Адміністративна діяльність Національної поліції: Навчальний посібник для підготовки до іспиту // О. М. Калюк, С. Ф. Константинов, В. А. Куліков та ін.; МВС України; НАВС - Київ: "Освіта України", - 2016 р. – 228с.

3. Адміністративна діяльність органів поліції України : підручник / за заг. ред. В. В. Сокурєнка [В. В. Сокурєнко, О. І. Безпалова, О. В. Джафарова та ін.] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків: ХНУВС, 2017. – 432 с.

4. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях : навчальний посібник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України О. М. Бандурки ; [О. І. Безпалова, О.В. Джафарова, С.М. Князєв та ін.; передм. О. М. Бандурки] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків: ХНУВС, 2017.

5. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях: навч. посіб. // С. Ф. Константинов, В. І. Олефір, С. Г. Братель, МВС України, НАВС - Київ: "Центр учбової літератури", – 2017р. – 187с.

6. Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції: навч. посібник. Константинов С. Ф., Братель С. Г., Басс В. О. та ін.; МВС України, НАВС. Київ: ЦУЛ, 2017. 333с.

7. Барба В. Є. Нормативно-правове регулювання взаємодії територіальних підрозділів Національної поліції та органів місцевого самоврядування у сфері забезпечення публічної безпеки та порядку. Lex portus. 2018. № 3. С. 69-83.

8. Безуса Ю. О. Поняття та сутність взаємодії в діяльності поліції (міліції) країн СНД. Наука і правоохорона. 2016. № 1. С. 52-59.

9. Голуб М. В. Взаємодія поліції та населення як обов'язкова умова забезпечення належного стану публічного порядку в сучасних умовах. Форум права. 2016. № 2. С. 30–33.

10. Кожухар О. В. Генезис, поняття та сутність взаємодії інститутів поліції та громадянського суспільства. Наука і правоохорона. 2018. № 2. С. 89-95.

11. Кожухар О. В. Типи та форми взаємодії інститутів громадянського суспільства з підрозділами Національної поліції України. Наука і правоохорона. 2018. № 1. С. 101-108.

12. Кожухар О. В. Удосконалення взаємодії поліції з інститутами громадянського суспільства (на основі міжнародного досвіду). Наука і правоохорона. 2017. № 4. С. 52-57.

13. Коллер Ю. С. Напрями взаємодії поліції з місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування. Наука і правоохорона. 2016. № 1. С. 104-110.

14. Лебедева Н. В. Зміцнення взаємодії Національної поліції України та громадськості на засадах партнерства. Правові новели. 2018. № 4. С. 189-195.

15. Лебедева Н. В. Практична взаємодія поліції та громади як запорука безпеки громадян в Україні. Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. 2018. № 2. С. 353-363.

16. Лісун С. Л. Довіра як основоположний принцип взаємодії Національної поліції України з населенням. Юридична психологія. 2017. № 2. С. 176-184.

17. Стрільців О. М. Організація взаємодії органів поліції та громадських організацій щодо протидії наркозлочинності. Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. 2017. № 1. С. 78-86.

18. Субота С. І. Правова основа взаємодії інститутів громадянського суспільства та нової української поліції. Право і Безпека. 2016. № 2. С. 54-59.

19. Субота С. І. Сучасні наукові уявлення щодо взаємодії громадянського суспільства і поліцейських структур. Право і Безпека. 2015. № 3. С. 103-108.

20. Шайхет С. О. Концепція community policing як інструмент ефективної взаємодії національної поліції, місцевих органів влади та громад: український та зарубіжний досвід упровадження. Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. Серія : Державне управління. 2018. № 4. С. 78-86.

Методичні рекомендації до самостійної роботи:

Опрацювати рекомендовану для вивчення теми літературу, звернувши при цьому увагу на загальне поняття партнерства, дефініції «взаємодія», «співробітництво» та «партнерство» у сфері відносин поліції з населенням; правову основу взаємодії поліції та суспільства на засадах партнерства; принципи взаємодії поліції з населенням; пріоритетні напрями партнерства поліції та громадськості. Форми та методи партнерства.

Рекомендується зробити в робочому зошиті план-конспект відповіді на кожне питання та завдання для самоконтролю.

Завдання № 1

З метою розвитку і укріплення дружніх і партнерських відносин, двостороннього співробітництва на підґрунті взаємоповаги, суверенітету, рівноправ'я, взаєморозуміння заради взаємного блага та співробітництва у запобіганні та боротьбі зі злочинами МВС України та МВС Грузії уклало 20 жовтня 2011 року Угоду про співробітництво у сфері боротьби зі злочинністю, яка набрала чинності для України 20 жовтня 2011 року. МВС України передало 25 листопада 2011 року оригінал Угоди до Міністерства закордонних справ України.

Визначте правомірність дій МВС України.

Завдання №2

Працівники поліції затримали іноземця Б. за вчинені ним адміністративного правопорушення. Під час установлення особи

затриманого, з'ясувалося, що він на законних підставах перебуває на території України. На підставі того, що іноземець Б. вчинив адміністративне правопорушення, йому було запропоновано протягом двадцяти чотирьох годин залишити межі нашої держави.

Про порушення якого конституційного права людини йдеться у цьому випадку?

До якої групи прав людини за своїм змістом воно належить? Які ще права людини належать до цієї групи?

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. Розкрийте організацію роботи та налагодження партнерських відносин з населенням?
2. Що таке проактивний (проблемно-орієнтований) підхід в діяльності поліції?
3. Що має на меті принцип взаємодії з населенням на засадах партнерства згідно Закону України «Про Національну поліцію»?
4. Що належить до сервісних функцій поліції?
5. Розкрийте партнерство поліції та громади у зарубіжних країнах.

Теми для презентацій та повідомлень:

1. Сучасні тенденції розвитку конструктивної взаємодії поліції та населення
2. Складові оптимізації взаємодії поліції з населенням
3. Нормативна основа співпраці поліцейського та громадян в Україні.
4. Зарубіжний досвід взаємодії поліції та суспільства на засадах партнерства

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Національна поліція України – це?

А. центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку

В. правоохоронний орган, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку;

С. орган виконавчої влади робота якого координується Міністерством внутрішніх справ України, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку;

Д. мережа територіальних органів Міністерства внутрішніх справ України, які служать суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку.

2. Що визначає Закон України «Про Національну поліцію»?

А. правові засади організації та діяльності Національної поліції України;

В. статус поліцейських;

С. порядок проходження служби в Національній поліції України

Д. усі відповіді правильні

3. Діяльність поліції спрямовується та координується...

А. Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України

В. Кабінетом Міністрів України;

С. Кабінетом Міністрів України через Міністерство внутрішніх справ України;

Д. Міністерством внутрішніх справ України.

4. Які завдання Національної поліції визначені статтею 2 Закону України «Про Національну поліцію»?

А. забезпечення публічної безпеки і порядку;

В. надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги;

С. протидії злочинності, охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави;

Д. усі відповіді правильні.

5. Відповідно до Закону України «Про Національну поліцію» правовою основою діяльності поліції є:

А. у своїй діяльності поліція керується Конституцією України, міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, цим та іншими законами України, актами

Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, а також виданими відповідно до них актами Міністерства внутрішніх справ України, іншими нормативно-правовими актами

В. у своїй діяльності поліція керується Конституцією України, цим та іншими законами України, актами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, а також виданими відповідно до них актами Міністерства внутрішніх справ України, іншими нормативно-правовими актами;

С. у своїй діяльності поліція керується Конституцією України, міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, цим та іншими законами України, постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, а також виданими відповідно до них актами Міністерства внутрішніх справ України, іншими нормативно-правовими актами;

Д. у своїй діяльності поліція керується Конституцією України, міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, цим та іншими законами України, актами Президента України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, а також виданими відповідно до них актами Міністерства внутрішніх справ України, іншими нормативно-правовими актами.

6. Чи можуть відповідно до Закону України «Про Національну поліцію» бути покладені на поліцію інші (додаткові) повноваження?

А. так, можуть бути покладені виключно законом;

В. так, можуть бути покладені законами та актами Кабінету Міністрів України;

С. так, можуть бути покладені законами, актами Кабінету Міністрів України та наказами Міністра внутрішніх справ України;

Д. ні, не можуть бути покладені.

7. Поліцейський захід – це?

А. дія або комплекс дій превентивного або примусового характеру, що обмежує певні права і свободи людини та застосовується поліцейськими відповідно до закону для забезпечення виконання покладених на поліцію повноважень;

В. дія або комплекс дій превентивного або примусового характеру, що обмежує певні права і свободи правопорушника та застосовується поліцейськими за санкцією прокурора;

С. дія або комплекс дій превентивного або примусового характеру, що обмежує певні права і свободи людини та застосовується поліцейськими лише на виконання рішення суду;

D. дія або комплекс дій превентивного або примусового характеру, що обмежує певні права і свободи людини та застосовується поліцейськими в разі небезпеки, яка може становити загрозу їх життю чи здоров'ю.

7. Яким має бути обраний поліцейський захід?

- A. законним;
- B. необхідним;
- C. пропорційним та ефективним.
- D. усі відповіді правильні

8. Коли поліцейський захід припиняється?

- A. якщо досягнуто мети його застосування, якщо неможливість досягнення мети заходу є очевидною або якщо немає необхідності у подальшому застосуванні такого заходу
- B. якщо захід є неефективним;
- C. якщо застосування заходу може привести до непередбачуваних наслідків;
- D. усі відповіді правильні.

9. Види поліцейських заходів:

- A. реагування на правопорушення, превентивні, примусу та заходи, визначені окремими законами;
- B. затримання, фізичний вплив, обмеження пересування, обмеження доступу, поверхнева перевірка і огляд, опитування, перевірка документів;
- C. зупинення транспортного засобу, вимога залишити місце і обмеження доступу до визначеної території, обмеження пересування транспортного засобу або фактичного володіння річчю;
- D. усі відповіді правильні.

10. Види превентивних поліцейських заходів:

- A. проникнення до житла чи іншого володіння особи
- B. застосування вогнепальної зброї;
- C. фізичний вплив;
- D. усі відповіді правильні.

11. Види поліцейських заходів примусу:

- A. застосування вогнепальної зброї та спеціальних засобів, фізичний вплив
- B. вимога залишити місце і обмеження доступу до визначеної території;
- C. проникнення до житла чи іншого володіння особи;
- D. зупинення транспортного засобу.

12. Фізичним впливом є:

- A. застосування будь-якої фізичної сили, а також спеціальних прийомів боротьби
- B. застосування будь-якої фізичної сили;
- C. застосування будь-якої фізичної сили, спеціальних засобів, а також спеціальних прийомів боротьби;
- D. застосування будь-якої фізичної сили та спеціальних засобів.

13. Відносно кого заборонено застосування фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї?

- A. малолітніх осіб;
- B. вагітних жінок;
- C. осіб з обмеженими можливостями та похилого віку;

D. усі відповіді правильні, крім випадків учинення ними збройного чи групового нападу, учинення збройного опору поліцейському, що загрожує життю і здоров'ю інших осіб або поліцейських, якщо відбити такий напад або опір іншими способами і засобами неможливо

14. Застосування вогнепальної зброї є найбільш суворим (закінчіть речення):

- A. заходом примусу
- B. превентивним заходом;
- C. заходом вчиненим в стані крайньої необхідності;
- D. спеціальним заходом.

15. За якої умови поліцейському надається право на зберігання, носіння вогнепальної зброї, а також на її застосування і використання?

- A. за умови що він пройшов відповідну спеціальну підготовку
- B. після півроку служби, та за умови, що він пройшов відповідну спеціальну підготовку;
- C. після року служби, та за умови, що він пройшов відповідну спеціальну підготовку;
- D. за умови що він пройшов відповідну спеціальну підготовку та склав іспит на оцінку не нижче ніж «задовільно».

16. Поліцейський уповноважений застосовувати вогнепальну зброю тільки після (закінчіть речення)...

- A. попередження про необхідність припинення протиправних дій і намір використання заходу примусу
- B. попередження про намір використання заходу примусу та попереджувального пострілу вверх;
- C. попередження про необхідність припинення протиправних дій та попереджувального пострілу вверх;
- D. попередження про необхідність припинення протиправних дій і намір використання заходу примусу, та попереджувального пострілу вверх.

17. У яких виняткових випадках поліцейський уповноважений застосувати вогнепальну зброю?

- A. для відбиття нападу на поліцейського або членів його сім'ї, у випадку загрози їхньому життю чи здоров'ю;
- B. для захисту осіб від нападу, що загрожує їхньому життю чи здоров'ю;
- C. для зупинки транспортного засобу шляхом його пошкодження, якщо водій своїми діями створює загрозу життю чи здоров'ю людей та/або поліцейського.
- D. усі відповіді правильні

18. Поліцейський має право на застосування вогнепальної зброї для звільнення заручників або осіб...

- A. яких незаконно позбавлено волі;
- B. яких позбавлено волі;
- C. яких намагаються незаконно позбавити волі;
- D. яких намагаються позбавити волі.

19. Яка умова дає право поліцейському на застосування вогнепальної зброї для захисту осіб від нападу?

- A. коли напад загрожує їхньому життю чи здоров'ю
- B. коли внаслідок нападу можливе захоплення заручників;
- C. в разі групового нападу;
- D. усі відповіді правильні.

20. Яка умова дає право поліцейському на застосування вогнепальної зброї для відбиття нападу на нього або членів його сім'ї?

- A. у випадку загрози життю чи здоров'ю
- B. коли внаслідок нападу можливе захоплення заручників;
- C. в разі групового нападу;
- D. усі відповіді правильні.

21. При якій умові поліцейський має право на застосування вогнепальної зброї для затримання особи, яку застали під час вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину?

- A. коли особа намагається втекти
- B. коли особа не виконує законні вимоги поліцейського;
- C. коли особа вчиняє супротив поліцейському;
- D. усі відповіді правильні.

22. Поліцейський уповноважений застосовувати вогнепальну зброю тільки з метою заподіяння особі такої шкоди (закінчіть речення)...

- A. яка є необхідною і достатньою в такій обстановці, для негайного відвернення чи припинення збройного нападу
- B. яка не становить смертельної загрози життю, але є необхідною для негайного відвернення чи припинення збройного нападу;
- C. яка є достатньою для припинення збройного нападу;
- D. усі відповіді правильні.

23. У яких випадках поліцейський має право на застосування вогнепальної зброї у місцях, де може бути завдано шкоди іншим особам, а також у вогненебезпечних та вибухонебезпечних місцях?

- A. в разі необхідності відбиття нападу або крайньої необхідності
- B. в разі затримання особи, яку застали під час вчинення тяжкого злочину і яка намагається втекти;
- C. в разі затримання особи, яку застали під час вчинення особливо тяжкого злочину і яка намагається втекти;
- D. усі відповіді правильні.

24. Застосування вогнепальної зброї без попередження допускається при спробі особи, яку затримує поліцейський із вогнепальною зброєю в руках (закінчіть речення)...

А. ...наблизитися до нього, скоротивши визначену ним відстань, чи доторкнутися до зброї

В. ...наблизитися до нього, скоротивши безпечну відстань, чи доторкнутися до зброї;

С. ...наблизитися до нього, скоротивши визначену Законом відстань, чи доторкнутися до зброї;

Д. ...наблизитися до нього, скоротивши відстань до точки, з якої ймовірно влучити, чи доторкнутися до зброї.

25. У яких випадках поліції (поліцейському) заборонено застосовувати засоби примусової зупинки транспорту?

А. для примусової зупинки мотоциклів, мотоколясок, моторолерів, мопедів, транспортного засобу, що здійснює пасажирські перевезення, а також на гірських шляхах або ділянках шляхів з обмеженою видимістю, залізничних переїздах, мостах, шляхопроводах, естакадах, у тунелях

В. для примусової зупинки мотоциклів, мотоколясок, моторолерів, мопедів, транспортного засобу, що здійснює пасажирські перевезення, а також на гірських шляхах або ділянках шляхів з обмеженою видимістю, залізничних переїздах, мостах, шляхопроводах, естакадах, у тунелях, в місцях масового скупчення людей;

С. для примусової зупинки мотоциклів, мотоколясок, моторолерів, мопедів, транспортного засобу, що здійснює пасажирські перевезення, а також на гірських шляхах або ділянках шляхів з обмеженою видимістю, залізничних переїздах, мостах, шляхопроводах, естакадах, у тунелях, при складних погодних умовах;

Д. для примусової зупинки транспорту на мостах, шляхопроводах, естакадах, у тунелях.

26. Більше якого часового періоду поліції (поліцейському) заборонено застосовувати кайданки?

А. більше ніж 2 години безперервного використання або без послаблення їх тиску

В. більше ніж 4 години безперервного використання;

С. більше ніж 2 години без послаблення їх тиску;

Д. більше ніж 4 години без послаблення їх тиску або без послаблення їх тиску.

27. Кому зобов'язаний повідомити поліцейський про факт активного застосування ним вогнепальної зброї?

А. своєму керівникові

В. керівникові центрального органу управління поліції;

С. прокурору;

Д. черговому відділення поліції.

28. За якої умови поліцейському надається право на застосування спеціальних засобів? (надайте повний перелік):

А. якщо поліцейський пройшов відповідну спеціальну підготовку

В. після півроку служби та за умови що поліцейський пройшов відповідну спеціальну підготовку;

С. після року служби та за умови що поліцейський пройшов відповідну спеціальну підготовку;

Д. за умови що поліцейський пройшов відповідну спеціальну підготовку та склав іспит на оцінку не нижче ніж «задовільно».

29. По яких ділянках тіла людини поліцейському заборонено наносити удари гумовими (пластиковими) кийками? (надайте повний перелік):

А. по голові, шиї, ключичній ділянці, статевих органах, попереку (куприку) і в живіт

В. по голові, шиї, грудній клітині, ключичній ділянці, статевих органах, попереку (куприку) і в живіт;

С. голові, шиї, статевих органах, попереку (куприку) і в живіт;

Д. голові, шиї, статевих органах, кінцівках з явними ознаками травмування, попереку (куприку), в живіт.

30. При якій температурі повітря поліції (поліцейському) заборонено застосовувати водомети?

А. при температурі повітря нижче плюс 10°C

В. при температурі повітря нижче мінус 5°C;

С. при температурі повітря нижче 0°C;

Д. при температурі повітря нижче плюс 5°C.

31. При якій умові застосування поліцейським малогабаритного підривного пристрою для відкриття приміщень є виправданим?

А. якщо шкода, заподіяна охоронюваним законом правам та інтересам, є меншою, ніж шкода, яку вдалося відвернути

В. якщо шкода, заподіяна охоронюваним законом правам та інтересам, є більшою, ніж шкода, яку вдалося відвернути;

С. якщо шкода, заподіяна охоронюваним законом правам та інтересам є незначною;

Д. якщо шкода, заподіяна охоронюваним законом правам та інтересам, є рівною або меншою, ніж шкода, яку вдалося відвернути.

32. У якій формі поліцейський зобов'язаний повідомити свого керівника про застосування до особи спеціального засобу?

А. у письмовій формі

В. в усній формі;

С. в будь-який можливий спосіб;

Д. у письмовій формі, а в разі неможливості в усній формі, в тому числі за допомогою засобів зв'язку, та невідкладно вжити заходів для повідомлення у письмовій формі.

33. Якщо поліцейський заподіяв особі поранення або каліцтво внаслідок застосування до неї спеціального засобу, керівник такого поліцейського зобов'язаний (закінчіть речення)...

А. негайно повідомити про це відповідного прокурора

В. негайно повідомити про це вище керівництво;

С. негайно повідомити про це вище керівництво та відповідного прокурора;

D. негайно повідомити про це чергового відділення поліції.

34. Чи є заходом примусу використання поліцейським засобів індивідуального захисту (шоломів, бронежилетів та іншого спеціального екіпірування)?

- A. Ні, не є заходом примусу
- B. Так, є заходом примусу;
- C. Так, є заходом примусу в випадках визначених законом;
- D. Так, є заходом примусу в випадках крайньої необхідності.

35. Чи є заходом примусу використання поліцейським засобів індивідуального захисту (шоломів, бронежилетів та іншого спеціального екіпірування)?

- A. Ні, не є заходом примусу
- B. Так, є заходом примусу;
- C. Так, є заходом примусу в випадках визначених законом;
- D. Так, є заходом примусу в випадках крайньої необхідності.

36. У який момент поліцейський зобов'язаний негайно зупинити застосування певного виду заходу примусу?

- A. в момент досягнення очікуваного результату
- B. в момент досягнення очікуваного результату, або при неможливості досягнення очікуваного результату;
- C. в момент часткового досягнення очікуваного результату;
- D. в момент досягнення очікуваного результату, або у разі неефективності застосування певного виду заходу примусу.

37. З урахуванням яких факторів визначаються вид та інтенсивність застосування поліцейським заходів примусу?

- A. з урахуванням конкретної ситуації, характеру правопорушення та індивідуальних особливостей особи, яка вчинила правопорушення
- B. з урахуванням конкретної ситуації, характеру правопорушення, індивідуальних особливостей особи, яка вчинила правопорушення, та безпеки сторонніх осіб;
- C. з урахуванням конкретної ситуації, індивідуальних особливостей особи, яка вчинила правопорушення, та безпеки сторонніх осіб;
- D. з урахуванням конкретної ситуації, характеру правопорушення, та безпеки сторонніх осіб.

38. У який спосіб поліцейський може попередити особу про застосування до неї фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї?

- A. голосом, а за значної відстані або звернення до великої групи людей – через гучномовні установки, підсилювачі звуку
- B. голосом, або через гучномовні установки, підсилювачі звуку;
- C. голосом, або відповідним жестом, а за значної відстані або звернення до великої групи людей – через гучномовні установки, підсилювачі звуку;

Д. голосом, поліцейським свистком, або відповідним жестом, а за значної відстані або звернення до великої групи людей – через гучномовні установки, підсилювачі звуку.

39. У якій формі поліцейський зобов'язаний повідомляти свого керівника про застосування вогнепальної зброї?

А. у письмовій формі

В. в усній формі;

С. в будь-який можливий спосіб;

Д. у письмовій формі, а в разі неможливості в усній формі, в тому числі за допомогою засобів зв'язку, та невідкладно вжити заходів для повідомлення у письмовій формі.

40. У складі поліції функціонують:

А. кримінальна поліція; поліція охорони; поліція особливого призначення; патрульна поліція; спеціальна поліція; органи досудового розслідування;

В. кримінальна поліція; поліція публічної безпеки; органи досудового розслідування; поліція охорони; поліція особливого призначення;

С. кримінальна поліція; органи досудового розслідування; поліція охорони; спеціальна поліція; поліція особливого призначення; муніципальна поліція;

Д. кримінальна поліція; патрульна поліція; органи досудового розслідування; поліція охорони; спеціальна поліція; поліція особливого призначення; внутрішня безпека поліції.

41. Зразки предметів однострою поліцейських затверджує:

А. Міністр внутрішніх справ України, за поданням керівника поліції;

В. Кабінет Міністрів України;

С. Президент України;

Д. Верховна Рада України.

42. Керівник поліції призначається на посаду та звільняється з посади:

А. Кабінетом Міністрів України за поданням Прем'єр-міністра України відповідно до пропозицій Міністра внутрішніх справ України;

В. Кабінетом Міністрів України за поданням Міністра внутрішніх справ України відповідно до пропозицій Президента України;

С. Президентом України за поданням Прем'єр-міністра України відповідно до пропозицій Міністра внутрішніх справ України;

Д. Верховною Радою України за поданням Прем'єр-міністра України відповідно до пропозицій Міністра внутрішніх справ України.

43. Превентивні поліцейські заходи це :

А. перевірка документів особи; опитування особи; вимога залишити місце і обмеження доступу до визначеної території; перевірка дотримання обмежень, установлених законом стосовно осіб, які перебувають під адміністративним наглядом, та інших категорій осіб; поверхнева перевірка і огляд; зупинення транспортного засобу; проникнення до житла чи іншого володіння особи; засобів фото- і кінозйомки, відеозапису; поліцейське

підкування; перевірка дотримання вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ; застосування технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису.

В. перевірка документів особи; опитування особи; поверхнева перевірка і огляд; зупинення транспортного засобу; вимога залишити місце і обмеження доступу до визначеної території; обмеження пересування особи, транспортного засобу або фактичного володіння річчю; проникнення до житла чи іншого володіння особи; перевірка дотримання вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ; застосування технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису; перевірка дотримання обмежень, установлених законом стосовно осіб, які перебувають під адміністративним наглядом, та інших категорій осіб; адміністративне затримання; адміністративний арешт; поліцейське підкування;

С. перевірка документів особи; опитування особи; поверхнева перевірка і огляд; зупинення транспортного засобу; перевірка дотримання обмежень, установлених законом стосовно осіб, які перебувають під адміністративним наглядом, та інших категорій осіб; вимога залишити місце і обмеження доступу до визначеної території; обмеження пересування особи, транспортного засобу або фактичного володіння річчю; поліцейське підкування; проникнення до житла чи іншого володіння особи; перевірка дотримання вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ; застосування технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису;

Д. перевірка документів особи; опитування особи; поверхнева перевірка і огляд; зупинення транспортного засобу; вимога залишити місце і обмеження доступу до визначеної території; штраф; обмеження пересування особи, транспортного засобу або фактичного володіння річчю; проникнення до житла чи іншого володіння особи; перевірка дотримання вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ; позбавлення спеціального права, наданого даному громадянину (полювання та керування транспортними засобами); застосування технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису; адміністративне затримання; поліцейське підкування.

44. Поліція для забезпечення публічної безпеки і порядку може закріплювати на форменому одязі, службових транспортних засобах, монтувати/розміщувати по зовнішньому периметру доріг і будівель автоматичну фото- і відеотехніку, а також використовувати інформацію, отриману із автоматичної фото- і відеотехніки, що знаходиться в чужому володінні, з метою:

А. попередження, виявлення або фіксування правопорушення, охорони громадської безпеки та власності, забезпечення безпеки осіб; забезпечення дотримання правил дорожнього руху;

В. попередження, виявлення або фіксування правопорушення, охорони громадської безпеки та власності, адміністративного арешту; забезпечення безпеки осіб; забезпечення дотримання правил дорожнього руху;

С. попередження, виявлення або фіксування правопорушення, охорони громадської безпеки та власності, адміністративного затримання та притягнення особи до адміністративної відповідальності; забезпечення безпеки осіб; забезпечення дотримання правил дорожнього руху;

Д. попередження, виявлення або фіксування правопорушення, охорони громадської безпеки та власності, забезпечення безпеки осіб; забезпечення дотримання правил дозвільної системи.

45. На службу в поліції можуть бути прийняті:

А. громадяни України віком від 18 років, які володіють українською мовою, мають повну загальну середню освіту, незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання;

В. громадяни України віком від 18 років, які мають повну вищу освіту, незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, які володіють українською мовою;

С. громадяни України віком від 18 років, які мають освіту та володіють державною мовою, незалежно від політичних, релігійних та інших переконань, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання та фізичного рівня підготовки;

Д. громадяни України віком від 18 років, які мають загальну спеціальну освіту, незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, які володіють українською мовою.

46. Атестація поліцейських проводиться:

А. при призначенні на вищу посаду, якщо заміщення цієї посади здійснюється без проведення конкурсу;

В. для вирішення питання про переміщення на нижчу посаду;

С. для вирішення питання про звільнення зі служби в поліції;

Д. всі перераховані відповіді правильні.

47. Професійне навчання поліцейських складається з:

А. службової підготовки; професійної підготовки; підготовки у вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання; підвищення кваліфікації;

В. первинної перепідготовки, підготовки у вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання; стажування; службової підготовки;

С. первинної професійної підготовки; підготовки у вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання; післядипломної освіти; службової підготовки;

Д. службової професійної підготовки; підготовки у вищих навчальних закладах; післядипломної освіти; службової підготовки.

48. Особи, які навчаються за державним замовленням у вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, у разі дострокового розірвання контракту про здобуття освіти не відшкодовують Міністерству внутрішніх справ України витрати, пов'язані з їх утриманням у вищому навчальному закладі за таких підстав:

А. у зв'язку із реалізацією дисциплінарного стягнення у вигляді звільнення зі служби, накладеного відповідно до Дисциплінарного статуту Національної поліції України;

В. у зв'язку із скороченням штатів або проведенням організаційних заходів;

С. у зв'язку з переходом у встановленому порядку на роботу до інших міністерств і відомств (організацій);

Д. у разі набрання законної сили рішенням суду щодо притягнення до відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, або кримінального правопорушення.

49. Післядипломна освіта поліцейських здійснюється на загальних засадах, визначених Законом України "Про вищу освіту" і складається з:

А. спеціалізації; перепідготовки; підвищення кваліфікації; стажування;

В. спеціалізації; перекваліфікації; практики; стажування;

С. перепідготовки; підвищення кваліфікації; стажування;

Д. практики; стажування; перепідготовки; підвищення кваліфікації.

50. Поліцейські зобов'язані проходити підвищення кваліфікації за відповідним напрямом службової діяльності:

А. не рідше одного разу на два роки;

В. не рідше одного разу на три роки;

С. не рідше одного разу на чотири роки;

Д. строки не встановлені Законом.

51. Поліцейські, які мають спеціальні звання молодшого складу поліції, перебувають на службі:

А. до досягнення ними 45-річного віку;

В. до досягнення ними 50-річного віку;

С. до досягнення ними 55-річного віку;

Д. до досягнення ними 60-річного віку.

52. Особи, які мають спеціальні звання підполковників поліції перебувають на службі до досягнення ними такого віку:

А. 45 років

В. 50 років

С. 55 років;

Д. 60 років.

53. Особи, які мають спеціальні звання полковників поліції перебувають на службі до досягнення ними такого віку:

А. 45 років

В. 50 років

С. 55 років;

Д. 60 років.

54. До спеціальних звань молодшого складу відносяться:

А. рядовий поліції; старший сержант поліції; сержант поліції; капрал поліції; молодший лейтенант поліції;

В. рядовий поліції; старшина поліції; капрал поліції; старший сержант поліції; сержант поліції;

С. рядовий поліції; сержант поліції; старший сержант поліції; капрал поліції;

Д. рядовий поліції; капрал поліції; сержант поліції; старший лейтенант поліції.

55. До спеціальних звань середнього складу відносяться:

А. молодший лейтенант поліції; капітан поліції; полковник поліції; лейтенант поліції; підполковник поліції; старший лейтенант поліції; майор поліції;

В. лейтенант поліції; старший лейтенант поліції; капітан поліції; майор поліції; підполковник поліції; полковник поліції;

С. полковник поліції; лейтенант поліції; старший лейтенант поліції; молодший лейтенант поліції; капітан поліції; підполковник поліції;

Д. лейтенант поліції; полковник поліції; старший лейтенант поліції; молодший лейтенант поліції; капітан поліції; старший підполковник поліції.

56. Строк вислуги в спеціальному званні старшого сержанта поліції складає:

А. строк не визначений;

В. 1 рік;

С. 2 роки;

Д. 3 роки;

57. Строк вислуги в спеціальному званні сержанта поліції складає:

А. строк не визначений;

В. 1 рік;

С. 2 роки;

Д. 3 роки;

58. В яких званнях поліції строки вислуги не встановлюються?

А. старший сержант поліції, полковник поліції, рядовий поліції, генерал поліції третього рангу, генерал поліції другого рангу;

В. генерал поліції першого рангу, генерал поліції другого рангу, генерал поліції третього рангу, рядовий поліції, старший сержант поліції, полковник поліції;

С. генерал поліції другого рангу, генерал поліції третього рангу, рядовий поліції, старший сержант поліції, підполковник поліції;

Д. рядовий поліції, старший лейтенант поліції, полковник поліції, генерал поліції третього рангу, генерал поліції другого рангу.

59. Тривалість щорічної основної оплачуваної відпустки поліцейського становить:

А. 24 календарні дні;

- В. 30 календарних днів;
- С. 35 календарних днів;
- Д. 40 календарних днів.

60. Звернення військовослужбовців, а також членів їхніх сімей в центральному апараті МВС України вирішуються в термін:

- А. невідкладно
- В. до 3 днів від дня їх надходження;
- С. до 10 днів від дня їх надходження;
- Д. до 15 днів від дня їх надходження.

61. Який загальний термін розгляду і вирішення звернень громадян в органах Національної поліції України?

А. не більше 5 днів місяця від дня їх надходження, враховуючи вихідні, святкові та неробочі дні, а ті, які не потребують додаткового вивчення та проведення перевірки за ними, - невідкладно.

В. не більше 7 днів від дня їх надходження, враховуючи вихідні, святкові та неробочі дні, а ті, які не потребують додаткового вивчення та проведення перевірки за ними, - невідкладно, але не пізніше 3 днів від дня їх отримання;

С. не більше одного місяця від дня їх надходження, не враховуючи вихідні, святкові та неробочі дні, а ті, які не потребують додаткового вивчення та проведення перевірки за ними, - невідкладно, але не пізніше 5 днів від дня їх отримання;

Д. не більше одного місяця від дня їх надходження, враховуючи вихідні, святкові та неробочі дні, а ті, які не потребують додаткового вивчення та проведення перевірки за ними, - невідкладно, але не пізніше 15 днів від дня їх отримання;

62. Звернення військовослужбовців, а також членів їхніх сімей в органах Національної поліції України вирішуються в термін:

- А. невідкладно, але не пізніше ніж через 7 днів.
- В. до 3 днів від дня їх надходження;
- С. до 10 днів від дня їх надходження;
- Д. до 15 днів від дня їх надходження.

63. Депутатське звернення є обов'язковим для розгляду посадовими особами органів Національної поліції України, яким воно адресовано, у строк:

- А. невідкладно;
- В. не більше 3 днів з моменту одержання;
- С. не більше 5 днів з моменту одержання;
- Д. не більше 10 днів з моменту одержання.

64. Звернення, що надійшли від громадян, мають бути зареєстровані в підрозділах документального забезпечення органів Національної поліції України:

- А. протягом 3 годин з моменту надходження;
- В. у день їх надходження;
- С. протягом 3 днів з дня надходження;

D. немає правильної відповіді.

65. Об'єкти, де зберігається 20 чи більш одиниць бойової, спортивної (навчальної) вогнепальної зброї, а також базові склади вибухових матеріалів обстежуються:

- A. щорічно;
- B. щомісячно;
- C. щоквартально;
- D. раз на півроку.

66. Об'єкти, де зберігається не більше 20 одиниць бойової, спортивної (навчальної) вогнепальної зброї, а також базові склади вибухових матеріалів обстежуються:

- A. щорічно;
- B. щомісячно;
- C. щоквартально;
- D. раз на півроку.

67. Хто із зазначених представників влади не уповноважений розглядати справи про адміністративні правопорушення?

- A. прокурор;
- B. суд;
- C. начальник органу поліції;
- D. державний інспектор з нагляду у сфері пожежної та техногенної безпеки

68. Протягом якого строку, за загальним правилом, розглядається справа про адміністративне правопорушення?

- A. протягом 10 днів з дня одержання відповідним органом (посадовою особою) протоколу про адміністративне правопорушення;
- B. протягом 15 днів з дня одержання відповідним органом (посадовою особою) протоколу про адміністративне правопорушення;
- C. протягом 20 днів з дня одержання відповідним органом (посадовою особою) протоколу про адміністративне правопорушення;
- D. протягом 25 днів з дня одержання відповідним органом (посадовою особою) протоколу про адміністративне правопорушення.

69. Що із зазначеного відповідно до Кодексу України про адміністративні правопорушення не є видом адміністративного стягнення?

- A. попередження;
- B. штрафні бали;
- C. виправні роботи;
- D. адміністративне затримання.

70. Упродовж якого часу має бути проведено доставлення порушника згідно із Кодексом України про адміністративні правопорушення?

- A. в можливо короткий строк.
- B. однієї години
- C. двох годин;

D. трьох годин.

71. Яким документом оформляється адміністративне затримання особи?

- A. акт;
- B. постанова;
- C. протокол;
- D. наказ.

72. Хто із зазначених органів або посадових осіб НЕ має права проводити адміністративне затримання?

- A. уповноважені посадові особи органів і установ виконання покарань та слідчих ізоляторів;
- B. уповноважені посадові особи центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері міграції;
- C. уповноважені посадові особи органів Національної поліції;
- D. уповноважені посадові особи Державної служби України з надзвичайних ситуацій.

73. Дільничний офіцер поліції це:

- A. посадова особа органу поліції, на яку покладено виконання завдань служби дільничних інспекторів поліції та яку наділено повноваженнями відповідно до законодавства;
- B. посадова особа НПУ по охороні громадського порядку та боротьбі з правопорушеннями;
- C. це представник НПУ на адміністративній дільниці, який веде боротьбу з правопорушеннями та охороняє громадський порядок;
- D. посадова особа органу поліції, на яку покладено виконання завдань служби дільничних інспекторів поліції.

74. Розгляд питання про встановлення адміністративного нагляду судом проводиться:

- A. невідкладно;
- B. 3-х денний термін;
- C. 5-ти денний термін;
- D. 10-ти денний термін.

75. На які категорії осіб поширюється адміністративний нагляд:

- A. засуджених до позбавлення волі за один умисний злочин;
- B. засуджених два і більше разів до позбавлення волі за умисні злочини;
- C. засуджених до позбавлення волі за один із злочинів, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів;
- D. засуджених до позбавлення волі за особливо тяжкі злочини, якщо під час відбування покарання їх поведінка свідчила, що вони вперто не бажають стати на шлях виправлення .

76. Адміністративний нагляд припиняється постановою судді за поданням начальника органу поліції в таких випадках:

- А. у разі погашення або зняття судимості з особи, яка перебуває під наглядом;
- В. у разі смерті піднаглядного;
- С. у разі засудження піднаглядного до позбавлення волі і направлення його до місця відбування покарання;
- Д. усе перераховане вірно.

77. Охолощена зброя це:

- А. зброя, яка спеціально приведена в непридатний для стрільби стан та призначена виключно для експонування в музеях;
- В. зброя та пристрої, конструктивно призначені та за своїми властивостями придатні для неодноразового заподіяння шляхом безпосередньої дії тяжких (небезпечних для життя в момент спричинення) і смертельних тілесних ушкоджень, дія яких ґрунтується на використанні м'язової сили людини;
- С. пристрої, виготовлені шляхом спеціального пристосування конструкції стрілецької вогнепальної зброї до стрільби лише холостими патронами, з яких неможливо зробити постріл снарядом, що має достатню вражаючу здатність;
- Д. холодна зброя, яка спеціально приведена в непридатний стан та призначена виключно для експонування в музеях.

78. Правом придбання охолощеної та пневматичної зброї та основних частин до неї користуються громадяни України, які досягли:

- А. 16-річного віку;
- В. 18-річного віку;
- С. 21-річного віку;
- Д. 25-річного віку.

79. Правом придбання травматичної зброї та основних частин до неї користуються громадяни України, які досягли:

- А. 16-річного віку;
- В. 17-річного віку;
- С. 21-річного віку;
- Д. 30-річного віку.

80. Одержавши повідомлення про вбивство чи нанесення тяжких тілесних ушкоджень працівник поліції повинен опитати заявника щодо:

- А. про час, місце, ким вчинений злочин, прикмети злочинця, мотиви та обставини злочину
- В. зник злочинець чи знаходиться на місці злочину, де може перебувати
- С. з'ясувати дані про самого заявника
- Д. все зазначене

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ І ВМІНЬ СТУДЕНТІВ

1. Поняття, сутність та ознаки правоохоронної діяльності Національної поліції України.
2. Поняття поліцейської діяльності та її співвідношення з правоохоронною діяльністю.
3. Зміст, система та види поліцейської діяльності.
4. Суб'єкти поліцейської діяльності.
5. Поліцейська діяльність як засіб забезпечення публічної безпеки.
6. Поліцейські послуги як основа публічно-сервісної діяльності Національної поліції України та Міністерства внутрішніх справ України.
7. Особливості надання поліцейських послуг у сфері охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави.
8. Зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання поліцейських послуг та можливості його використання в Україні.
9. Національна поліція України: правовий статус, основні завдання, функції та повноваження
10. Загальна система та повноваження поліції
11. Поняття та зміст правового статусу працівника поліції
12. Порядок проходження служби в Національній поліції
13. Вимоги до кандидатів на службу в поліції
14. Порядок призначення на посади поліцейських
15. Обмеження, пов'язані зі службою в поліції
16. Службове сумісництво поліцейських
17. Перебування поліцейських у розпорядженні
18. Професійне навчання поліцейських
19. Звільнення зі служби в поліції
20. Особливості юридичної відповідальності працівників поліції
21. Соціальний захист поліцейських
22. Поняття та класифікація форм адміністративної діяльності Національної поліції.
23. Поняття та види методів адміністративної діяльності Національної поліції.
24. Превентивні поліцейські заходи.
25. Поліцейські заходи примусу.
26. Призначення, завдання та правові підстави діяльності патрульної поліції.
27. Організаційно-структурна побудова патрульної поліції, її сили та засоби, види нарядів, їх основні функціональні обов'язки та права. Види нарядів патрульної поліції.
28. Порядок підготовки та інструктажу нарядів патрульної поліції.

29. Основи тактики несення патрульної служби нарядами патрульної поліції.

30. Тактика поведінки працівників Національної поліції України з метою уникнення небезпечних ситуацій.

31. Права та обов'язки патрульної поліції під час виконання обов'язків з охорони громадського порядку.

32. Організація контролю за несенням служби патрульної поліції.

33. Правова основа оперативно-розшукової діяльності органів Національної поліції та гарантії законності під час здійснення оперативно-розшукової діяльності.

34. Поняття, ознаки та система суб'єктів оперативно-розшукової діяльності.

35. Виконавці та учасники оперативно-розшукової діяльності, їх соціальний та правовий захист.

36. Контроль за оперативно-розшуковою діяльністю.

37. Обмеження строків ведення оперативно-розшукової діяльності та тимчасове обмеження прав і свобод людини і громадянина.

38. Підрозділи, які здійснюють ОРД в кримінальній поліції.

39. Вимоги до особистих та професійних якостей працівників оперативних підрозділів.

40. Права підрозділів, які здійснюють ОРД.

41. Обов'язки підрозділів, які здійснюють ОРД.

42. Структура кримінальної поліції.

43. Призначення та завдання підрозділів кримінальної поліції.

44. Реформа кримінального блоку поліції: проблеми і перспективи

45. Департамент карного розшуку: повноваження, завдання та функції.

46. Департамент боротьби зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми: структура та повноваження.

47. Департамент протидії наркозлочинності: проблеми та перспективи реформування.

48. Департамент оперативної служби: проблеми функціонування.

49. Завдання та структура Департаменту оперативно-технічних заходів.

50. Департамент забезпечення діяльності, пов'язаної з небезпечними матеріалами.

51. Організаційно-правові основи діяльності органів досудового розслідування національної поліції України

52. Правова основа діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України

53. Завдання та функції органів досудового розслідування Національної поліції України

54. Організаційна структура та керівництво органами досудового розслідування Національної поліції України

55. Правовий статус слідчого органів Національної поліції

56. Структура та організація роботи слідчих підрозділів в системі органів Національної поліції

57. Головне слідче управління як центральний орган підрозділів досудового розслідування.
58. Повноваження начальника Головного слідчого управління.
59. Організація роботи слідчого управління (відділу) ГУНП.
60. Правовий статус слідчих управлінь (відділів) ГУНП
61. Обов'язки та права начальника слідчого підрозділу.
62. Організація роботи слідчого підрозділу територіального органу поліції.
63. Службова документація слідчого підрозділу.
64. Органи досудового розслідування Національної поліції України: організаційна структура, завдання та функції.
65. Права та обов'язки слідчого органів Національної поліції.
66. Повноваження керівників слідчих підрозділів органів Національної поліції.
67. Слідчий - працівник організаційно-методичного підрозділу
68. Правовий статус слідчого-криміналіста.
69. Правовий статус інспектора-криміналіста (техніка-криміналіста)
70. Особливості організації розслідування та керівництво слідчою та слідчо-оперативною групою
71. Форми взаємодії організації розслідування слідчою та слідчо-оперативною групою.
72. Керівництво слідчою та слідчо-оперативною групою.
73. Розподіл повноважень, предмету відання між учасниками слідчо-оперативної групи на різних рівнях.
74. Організація взаємодії підрозділів досудового розслідування з оперативними підрозділами
75. Правова основа взаємодії підрозділів досудового розслідування з іншими службами органів Національної поліції.
76. Завдання та принципи взаємодії підрозділів досудового розслідування з іншими службами органів поліції
77. Форми взаємодії підрозділів досудового розслідування з іншими службами органів поліції.
78. Організація діяльності органів досудового розслідування під час надання та отримання міжнародно-правової допомоги
79. Структура та організація здійснення міжнародно-правової допомоги.
80. Правові акти, якими встановлено структуру та організацію здійснення міжнародно-правової допомоги.
81. Основні принципи здійснення міжнародно-правової допомоги.
82. Організація діяльності чергових частин органів Національної поліції
83. Правова основа та правове положення чергових частин Національної поліції України
84. Основні завдання та функції чергових частин
85. Система та організаційна структура.

86. Сили та засоби чергових частин.
87. Організація діяльності служби дільничних офіцерів поліції
88. Завдання, основні напрями діяльності та повноваження дільничного офіцера поліції
89. Взаємодія дільничного офіцера поліції з населенням
90. Особливості організації роботи дільничного офіцера поліції на поліцейській дільниці
91. Організація роботи дільничного офіцера поліції з особами, які перебувають на превентивному обліку
92. Управління, координація роботи дільничного офіцера поліції та матеріально-технічне забезпечення дільничного офіцера поліції в системі Національної поліції України
93. Організація діяльності чергової частини Департаменту організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування Національної поліції України.
94. Проблема забезпечення прав чергового.
95. Поміщення й тримання затриманих осіб в кімнатах для затриманих, нагляд за їх поведінкою.
96. Контроль за здійсненням пропускнуго режиму, охороною адміністративних будинків органів (підрозділів) поліції, додержанням правил пожежної безпеки та санітарних норм і правил.
97. Забезпечення довідкової роботи – напрям роботи чергової частини поліції.
98. Контроль за діяльністю чергової служби.
99. Особливості правового регулювання діяльності дільничних офіцерів поліції
100. Застосування дільничними офіцерами поліції індивідуально-профілактичних заходів.
101. Підстави та порядок взяття на превентивний облік та зняття з обліку осіб, які вчинили насильство в сім'ї.
102. Організаційно-функціональні засади підвищення ефективності індивідуально-превентивної роботи дільничних офіцерів поліції.
103. Організація роботи підрозділів дозвільної системи Національної поліції України.
104. Поняття, призначення та правова основа дозвільної системи, перелік об'єктів, на які поширюються її правила.
105. Порядок придбання, зберігання та перевезення громадянами мисливської вогнепальної зброї, бойових припасів, пневматичної та холодної зброї
106. Правова основа та вимоги щодо перевірки об'єктів дозвільної системи та власників мисливської зброї.
107. Порядок приймання, обліку, знищення та реалізації вилученої, добровільно зданої чи знайденої зброї.
108. Відповідальність громадян та юридичних осіб за порушення правил дозвільної системи.

109. Організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України.

110. Основні завдання і повноваження підрозділів ювенальної превенції.

111. Ведення профілактичного обліку дітей підрозділами ювенальної превенції.

112. Організація заходів щодо встановлення місцезнаходження дитини, яка безвісти зникла.

113. Організація роботи та здійснення заходів щодо запобігання та протидії домашньому насильству, вчиненому дітьми та стосовно них.

114. Основні напрями взаємодії з іншими уповноваженими органами та підрозділами Національної поліції України, органами державної влади та органами місцевого самоврядування, об'єднаними територіальними громадами, міжнародними та громадськими організаціями.

115. Загальне поняття партнерства. Розмежування дефініцій «взаємодія», «співробітництво» та «партнерство» у сфері відносин поліції з населенням.

116. Правова основа взаємодії поліції та суспільства на засадах партнерства

117. Принципи взаємодії поліції з населенням

118. Формування позитивного іміджу поліції.

119. Пріоритетні напрями партнерства поліції та громадськості.

120. Форми та методи партнерства.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН.....	6
ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	7
НАВЧАЛЬНИЙ КОНТЕНТ. ЛЕКЦІЇ	12
ПЛАНІ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	147
ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	152
ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ	195
ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ І ВМІНЬ СТУДЕНТІВ	212

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Бакаянова Нана Мезенівна
Кубасенко Андрій Володимирович
Свида Олексій Георгійович

**ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ**

Навчально-методичний посібник

Освітня програма підготовки здобувачів вищої освіти ступеня магістра
в Національному університеті «Одеська юридична академія»
галузь знань - 26 «Цивільна безпека»
спеціальність - 262 «Правоохоронна діяльність»

Підписано до друку 07.08.2020.
Формат 60x84/16. Ум-друк. арк. 12,7.
Наклад 100 прим. Зам. № 2008-10.

Видано і віддруковано в ПП «Фенікс»
(Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1044 від 17.09.02).
Україна, м. Одеса, 65009, вул. Зоопаркова, 25.
Тел. +38 050 7775901 +38 048 7959160
e-mail: fenix-izd@ukr.net
www.feniksbooks.com